

Еллен Г. Уайт

Христос — надія світу

ББК 86.376

У 13

*Переклад з англійської — видання звірене з оригіналом,
виправлене і вдосконалене*

Уайт Е.

У13 Христос — надія світу; Пер. з англ. — Київ: «Джерело життя», 2010. — 800 с.: іл.

Запропонована книга належить перу видатної християнської письменниці Еллен Уайт. Багатьом читачам праця відома під назвою «Бажання віків». Книга перекладена усіма основними мовами світу і по праву вважається одним з найкращих життєписів про земне життя Господа Ісуса Христа.

Це третя із серії п'яти книг, що відкривають вселенську Божу любов заради спасіння людини, починаючи від її сотворення і до Другого приходу Ісуса Христа на нашу Землю.

ББК 86.376

© 1888, 1907, 1911, by Msr. E.G.White
© Illustration copyring, 1950, by Pasific Press
© 1999, 2001, 2010 видавництво «Джерело життя»

ПЕРЕДМОВА

Історія земного життя нашого Спасителя Ісуса Христа, крім Біблії, записана в кожному явищі природи, в кожній фазі розвитку людства, в кожному прояві життя на Землі. Творець Всесвіту, Всемогутній Бог, Якому святі ангели вважають за велику честь поклонятися, і в той самий час — народжене у Вифлеємських яслах хлоп'ятко; Боголюдина, дивний Учитель і Знаменитий Лікар, голгофський Страдалець і воскреслий прославлений Господь... Нам, смертним, важко собі уявити, як це все може уживатися в одній особі. Але це — не звичайна Особа.

Ніколи людина не зможе до кінця зрозуміти той величезний вплив і незбагненне враження, яке справило життя Ісуса з Назарета на долю планети Земля і неосяжного Всесвіту. Всебічні благословення зливаються на людство завдяки поєднанню Неба з Землею, яке відбулося тоді, коли Господь Сил зайнявся справами світу, що потопав у гріхах. Слава і подяка Йому за те, що погодився стати Сином Людським, нашим старшим Братом, Приятелем і Викупителем.

Ця безмежно велична і свята історія надихала смиренних дослідників Божого Слова, письменників і відомих цілому світові проповідників. Віками вона була предметом суперечок вчених і філософів. Про життя і діяльність Еммануїла — «з нами Бог» — з часу написання перших Євангелій і протягом

двадцяти віків написано мільйони великих і малих книг. Ця тема невичерпна. Але з цілковитою впевненістю можна стверджувати, що в першому рядку після Біблії стоїть книга видатної американської письменниці-християнки XIX і початку XX століття, автора десятків книг на релігійну і медичну тематику, Еллен Уайт — «Христос — надія світу», друге видання якої з великим задоволенням пропонуємо українському читачеві.

Відзначимо, що хоча це видання фахівцями з англійської та української мов ще раз звірене з оригіналом і виправлене, воно, як і сама людина, далеке від досконалості. Разом з тим, кращому читанню і розумінню тексту сприяють цитати найновішого перекладу українського Нового Завіту 2000 року. Сподіваємось, що невдовзі буде закінчена праця над перекладом і Старого Завіту.

Отже, в цьому виданні біблійні цитати взяті переважно із Старого Завіту найбільш поширеного в наш час українського перекладу Біблії доктора Івана Огієнка, або Івана Хоменка «Святе Письмо». В окремих випадках, для кращого зрозуміння широкому колу читачів, використовувався переклад П.О.Куліша — І.С.Левицького.

Молимося, щоб книга «Христос — надія світу» знайшла дорогу до осель і сердець багатьох людей, допомогла їм направити свої кроки назустріч Ісусові, знайшовши в Ньому вирішення усіх земних проблем і впевненість у вічному житті в Царстві Небесному.

Видавці.

«З НАМИ БОГ»

І дадуть Йому ім'я Емануїл, що значить: З нами Бог. ^[19]
«Світло пізнання слави Божої», видиме «в Особі Ісуса Христа»¹. Господь Ісус Христос споконвіку був і є одне з Отцем. Він був «образом Божим»², образом Його величі й сили, «сяйвом Його слави»³. Він, власне, для того й прийшов у наш світ, щоб відкрити цю славу. Син Божий прийшов на цю Землю, повиту темрявою гріха, аби відкрити світло Божої любові, щоб бути «Богом з нами». Тому і було сказано про Нього в пророцтві: «І дадуть Йому ім'я Емануїл»⁴.

Прийшовши на Землю, щоб жити серед нас, Ісус повинен був відкрити Бога як людям, так і ангелам. Він був Словом Божим, втіленою думкою Божою. У молитві за Своїх учнів Він сказав: «Я ім'я Твоє виявив людям»⁵, — «добрий і милосердний, довготерпеливий і багатомилостивий, і вірний»⁶, — «щоб любов, що Ти нею Мене полюбив, була в них і Я в них»⁷. Але це одкровення було дане не тільки Його дітям, народженим на Землі. Наш, порівняно невеликий, світ є своєрідним навчальним посібником для Всесвіту. Чудовий намір Божої благодаті, таємниця викупної любові — ось тема, в котру «бажають проникнуть ангели»⁸, котру вони будуть досліджувати протягом нескінченних віків. Як викуплені Землі, так і безгрішні мешканці інших світів, знаходитимуть у хресті Христовому тему для пізнання й оспівування. Вони побачать, що слава, яка виходить від лиця Ісуса, — це слава жертвовної любові. У світлі Голгофи всі зрозуміють, що

закон жертвовної любові є законом життя для Землі й Неба, що любов, яка *«не шукає свого»*⁹, бере свій початок від Бога; в Смиренному і Покірному виявляється характер Того, Хто перебуває у неприступному світлі.

Від самого початку Бог виявляв Себе у ділах творіння. Це Христос розпростер небеса і заклав основи Землі. Це Його рука розмістила світи в просторі й творила польові квіти. *«Він гори ставить Своєю силою», «море Його, і вчинив Він його»*¹⁰. Це Він наповнив землю красою, а повітря — співом. І кожне Його творіння на землі, у повітрі і в небі звіщає про любов Отця.

Гріх запламував досконалість Божого творіння, однак Його почерк залишився в усьому. Навіть сьогодні все твориво звіщає славу Його досконалого діяння. Ніщо, за винятком егоїстичного серця людини, не живе для себе. Як птах, що лине в повітрі, так і тварина, яка рухається по землі, приносять користь іншим. Немає жодного листочка в лісі, ані стеблини трави, які не виконували б свого призначення. Кожне дерево, кущ і листок є джерелом того елемента життя, без якого ні людина, ні тварина не могли б існувати. Так само людина і тварина, в свою чергу, сприяють життю дерева, куща і листка. Квіти поширюють пахощі і відкривають свою красу для благословення світу. Сонце випромінює світло на радість усьому живому. Океан, котрий наповнює джерела й потоки, приймає в себе води всієї землі, щоб потім їх знову віддати. Волога, яка випаровується із його поверхні, зрошує дощами землю, щоб забезпечити їй цвітіння та плодоносіння.

Ангели — вісники слави небесної — дарують свою любов людям і невтомно піклуються про грішні душі. Небесні істоти привертають серця людей. Вони приносять у цей темний світ світло небесних осель, а своїм ніжним і терпеливим служінням впливають на людський дух, щоб привести грішників до єдності з Христом — більш тісної, ніж ті можуть собі уявити.

Усе в природі свідчить про Бога, але найбільш повно ми бачимо Його в Ісусі. Споглядаючи на Ісуса, ми розуміємо, що слава нашого Бога полягає у тому, щоб давати. *«Від Себе нічого не роблю»*, — говорить Христос. *«Послав Мене живий Отець, — і Я живу Отцем»*. *«Я не шукаю слави Моєї, але є Той,*

*Хто шукає і судить»*¹¹. У цих словах проголошується великий принцип — закон життя у Всесвіті. Все, що Христос отримав від Бога, Він взяв, щоб віддати. Цей самий принцип діє і в Царстві Небесному — у Своєму служінні для всіх створених істот: через улюбленого Сина Отець виливає на всіх життєву енергію; і через Сина вона повертається у потоках хвали і радісного служіння до Великого Джерела всього сущого. Таким чином, у Христі стає завершеним коло благодіянь, у якому розкривається сутність великого Подателя життя, а також закон життя, котрий діє у Всесвіті.

Цей закон був порушений вже на Небі. Гріх бере свій початок із своєкорисливості та егоїзму. Люцифер, херувим хоронитель, зажадав бути першим на Небі. Він намагався здобути владу над небесними істотами, відвернути їх від їхнього Творця і домогтися їхньої поваги і шани. Тому цей бунтівник представив Бога у фальшивому світлі, приписуючи Йому прагнення до самозвеличення. Він приписував люблячому Творцю усі свої недобрі якості. Так Люцифер увів ангелів в оману, ошукав людей, змусивши їх сумніватися у Божому Слові та Його доброті. Оскільки Бог є Богом справедливості, страшним у Своїй величчі, сатана примусив людей вважати Його суворим і непростачим. Таким чином, він домігся того, що перші люди приєдналися до нього у повстанні проти Бога і ніч страждання опустилася на світ.

Втративши правильне уявлення про Бога, земля поринула в духовний морок. І для того, щоб розігнати темряву, щоб знову повернути світ до Бога, необхідно було подолати оманливу силу сатани. Цього не можна було досягти силою. Застосування сили суперечить принципам Божого правління. Він бажає лише служіння любові, але до любові не можна змусити; її не здобувають силою чи авторитетом. Любов можна викликати тільки любов'ю. Знати Бога — значить любити Його. Тому необхідно було показати характер Божий, протилежний характеру сатани. Це могла зробити лише одна Істота в усьому Всесвіті. Тільки Той, Хто знав висоту й глибину Божої любові, міг відкрити її світові. Над землею, котру огорнула темна ніч гріха і беззаконня, мало зійти *«Сонце Правди та лікування в променях Його»*¹².

План нашого викуплення визрів не після гріхопадіння Адама. Він був «об'явленням таємниці, що від вічних часів була замовчана...»¹³. У ньому розкриті принципи, котрі споконвіку були основою Божого престолу. Від самого початку Бог і Христос знали про відступництво сатани і падіння людини через оманливу силу відступника. Бог не визначив наперед існування гріха, але передбачив його виникнення і вжив заходів, щоб зустріти цю критичну ситуацію. Наскільки ж сильною була Його любов до світу, що Він погодився віддати Свого Єдинородного Сина, «щоб кожний, хто вірить у Нього, не загинув, але мав життя вічне»!¹⁴

Люцифер сказав: «Над Божими зорями мій престол поставлю... зроблюсь, як Всевишній»¹⁵; а Христос, «бувши в Божій подобі, не вважав за захват бути Богові рівним, але Він умалив Самого Себе, прийнявши вид раба, ставши подібним до людини».¹⁶

Це була добровільна жертва. Ісус міг би залишитися біля Отця, оточений славою небес, приймаючи шану від ангелів. Але Він зволів віддати Свій скіпетр у руки Отця і зійти з престолу Всесвіту, щоб понести світло тим, які поринули в темряву, і дати життя тим, хто гине.

Майже дві тисячі років тому в небі від престолу Божого пролунали сповнені таємничого змісту слова: «Жертв і приношень Ти не схотів, але Ти приготував Мені тіло... Тоді Я сказав: Ось іду, — на початку книги написано про Мене, — щоб виконати, Боже, Твою волю».¹⁷ У цих словах проголошується здійснення задуму, прихованого від вічних часів. Христос вирішив прийти у наш світ і прийняти людське тіло. Він говорить: «Ти приготував Мені тіло...» Якщо б Він з'явився у тій славі, яку мав з Отцем перш, ніж постав світ, люди не змогли б витримати світла Його присутності. Його слава була прихована. Щоб ми могли споглядати її і не загинути. Його Божественність зодягнулась у людську природу: невидима слава — у видимий людський образ.

Про цей величний задум було провіщено в образах і символах. У палаючому кущі, в якому Христос з'явився Мойсееві, виявилася присутність Бога. Символом, який мав зобразити Божество, став звичайний, нічим не примітний кущ. У ньому перебував Безмежний. Багатомилостивий Бог

сховав Свою славу в найскромнішому образі, аби Мойсей міг дивитися і не померти. Так само Бог спілкувався з Ізраїлем у стовпі хмарному вдень і у стовпі вогняному вночі, відкриваючи людям Свою волю і наділяючи їх Своєю благодаттю. Божа слава була применшена, а Його велич була так прихована, щоб слабкі смертні люди могли споглядати її. Так і Христос повинен був прийти — у «тілі нашого пониження»,¹⁸ «ставши подібним до людини».¹⁶ Він не володів красою, яка приваблювала б до Нього, однак був втіленим Богом, Світлом неба і землі. Його слава була затінена, велич і могутність — прихована, щоб таким чином Він міг зблизитися із засмученими, спокушуваними людьми.

Бог заповідав Ізраїлеві через Мойсея: «Нехай збудують Мені Святиню, і перебуватиму серед них».¹⁹ І Він, дійсно, перебував у Святині, серед Свого народу. Протягом усього часу утомливої подорожі Ізраїлю по пустелі символ Його присутності залишався з народом. Так і Христос поставив Свою Скинню серед нашого людського табору. Він розкинув Свій Намет поряд з наметами людей, щоб жити серед нас, відкрити нам Свій Божественний характер і життя. «І Слово стало тілом, і перебувало між нами, і ми побачили славу Його — славу як Єдинородного від Отця, повного благодаті й істини».²⁰

Оскільки Ісус прийшов і жив серед нас, ми знаємо, що Богові відомі всі наші випробування і Він співчуває нам у наших скорботах. Кожний син і донька Адама мають змогу переконатися, що наш Творець є Другом грішників, тому що в кожному вченні благодаті, у кожній обітниці про радість, у кожному вчинку любові, в кожній божественній рисі, котра знайшла свій вияв у земному житті Спасителя, ми бачимо, що «з нами Бог».

Сатана представляє Божий Закон любові як закон егоїзму. Він заявляє, що неможливо виконати Його Заповіді. Вину за гріхопадіння наших прабатьків і за все лихо, до котрого воно призвело, він покладає на Творця, спонукаючи людей дивитися на Бога як на винуватця гріха, страждань і смерті. Ісус мав викрити цей обман. Як один із нас, Він повинен був показати приклад послуху. Для цього Він прийняв нашу природу й зазнав усього того,

що зазнаємо ми. *«Тому треба було Йому в усьому уподібнитися братам».*²¹ Якби нам довелося пережити те, чого не довелося зазнати Ісусу, тоді сатана й досі мав би змогу твердити, що для нас сили Божої недостатньо. Тому Ісус був *«випробовуваний у всьому, як і ми, за винятком гріха».*²² Він зазнав усіх випробувань, які переносимо ми, але не скористався жодною перевагою, котра не була б щедро дарована нам. Як людина, Він боровся зі спокусами і перемагав їх силою, отриманою від Бога. Він сказав: *«Твою волю чинити, Мій Боже, я хочу, і Закон Твій — у Мене в серці».*²³ Коли Він ходив, чинячи добро і зціляючи усіх, кого мучив сатана, то відкривав людям правдиву сутність Закону Божого і Свого служіння. Його життя свідчить про те, що і ми здатні підкорятися Божому Законові.

Завдяки Своїй людській природі Христос з'єднав Себе з людством, а Своєю Божественною природою Він підтримував зв'язок із Божим престолом. Як Син Людський, Він залишив нам приклад послуху, а як Син Божий — дає силу бути слухняними. Це Христос сказав Мойсею із куца на горі Хорив: *«Я Той, що Є. Отак скажеш Ізраїлевим синам: Суций послав Мене до вас».*²⁴ Це була обітниця визволення Ізраїлю. Тому, коли Він прийшов, «уподібнившись до людини», то назвав Себе Суцим: *«Я Той, що Є».* Немовля з Вифлеєма, лагідний і смиренний Спаситель є Богом, що *«в тілі з'явився».*²⁵ І до нас Він говорить: *«Я — Пастир Добрий»;* *«Я — хліб живий»;* *«Я є дорога, і правда, і життя»;* *«дана Мені всяка влада на небі й на землі».*²⁶ *«Я Той, що Є»*, — запорука всякої обітниці. *«Я Той, що Є. Не бійся».* *«З нами Бог»* — це запорука нашого звільнення від гріхів, запевнення в тому, що ми маємо силу коритися небесному Законові.

[25]

Принизивши Себе і втілившись у людську природу, Христос відкрив характер, протилежний характерові сатани. Однак Він пішов дорогою приниження ще далі. *«З вигляду ставши як чоловік, Він упокорив Себе, буди слухняним аж до смерті і до смерті хресної».*²⁷ Подібно до того, як первосвященик знімав із себе пишні первосвященицькі шати і служив у білому лляному одязі звичайного священика, так і Христос прийняв образ раба, принісши жертву, ставши водночас і священиком,

і жертвою. *«Він був ранений за наші гріхи, за наші провини Він мучений був, кара на Ньому була за наш світ».*²⁸

З Христом повелися так, як того заслуговуємо ми, щоб з нами повелися так, як того заслуговує Він. Христос був засуджений за наші гріхи, до котрих Він не мав жодної причетності, щоб ми могли бути виправдані Його праведністю, до котрої ми не мали жодної причетності; Він прийняв нашу смерть, щоб ми прийняли Його життя. *«Його ж ранами нас уздоровлено».*²⁸

Своїм життям і Своєю смертю Христос відновив те, що було зруйноване гріхом. Більше того, сатана прагнув навіки роз'єднати людину з Богом, але в Христі ми досягаємо ще тіснішої єдності з Богом, ніж до свого падіння. Приймавши нашу природу, Спаситель з'єднав Себе з людством нерозривними, вічними узами. *«Так Бог полюбив світ, що дав [Свого] Єдинородного Сина...»*²⁹ Він віддав Його грішному людству не тільки для того, щоб Він міг взяти на Себе наші гріхи і померти як жертва за нас, а й щоб запевнити нас у непопущності Свого Заповіту миру. Бог дав Свого Єдинородного Сина, аби Він став одним із членів людської сім'ї й назавжди зберіг Своє людське єство. У цьому запорука того, що Бог дотримає Свого слова. *«Бо Дитя народиться нам, даний нам Син, і влада на раменах Його».*³⁰ Бог прийняв людську природу в особі Свого Сина і возніс її на Небо. Ніхто інший, як Людський Син поділяє разом з Отцем престол у Всесвіті. Це про Сина Людського сказано: *«Дивний, Порадник, Бог сильний. Отець вічності. Князь миру».*³⁰ *«Я Той, що Є» (Суций) — це Посередник між Богом і людьми; Він об'єднує людей з Богом. Він «святий, незлобивий, невинний, відлучений від грішників... не соромиться називати нас братами...».*³¹ У Христі земна і небесна сім'ї поріднилися. Прославлений Христос є нашим Братом. Небо сховане в людстві, а людський рід, у свою чергу, увійшов у надра Безмежної Любові.

Про Свій народ Бог говорить: *«Вони, наче каміння в короні, на Його Землі блищатимуть. Який же Він буде щасливий! Який гарний!»*³² Звеличення викуплених буде вічним свідченням про Божу милість. *«У наступних віках»* Він *«покаже безмежне багатство благодаті Своєї в доброті до нас у Христі Ісусі...»*

[26]

щоб об'явилася тепер через Церкву початком і властям небесним безконечна мудрість Божя, згідно із відвічним рішенням, що його Бог ухвалив у Христі Ісусі, Господі нашім...»³³

Завдяки викупній діяльності Христа правління Боже виправдане. Всемогутній Бог визнаний Богом любові. Звинувачення сатани відкинуті, а його характер повністю виявлений. Повстання ніколи вже не повториться, і гріха більше не буде у Всесвіті. Упродовж нескінченних віків нікому не загрожуватиме відступництво. Завдяки жертвній любові мешканці Землі й Небес з'єднаються зі Своїм Творцем нерозривними узами.

Справа викуплення буде завершена. Там, де колись множився гріх, зростатиме благодать Божя. Земля, на котру сатана претендує як на свою власність, буде не тільки викупленою, а й зведеною. Наш маленький світ, над яким продовжує тяжіти прокляття гріха і який залишається єдиною чорною плямою у Божому славному творінні, буде вшанований понад усі інші світи у Божому Всесвіті. Тут, де Син Божий перебував серед людей, де Цар слави жив, страждав і помер, — саме тут, коли Він сотворить усе нове, — скінія Божя буде з людьми, і «Він поселиться з ними, і вони будуть Його народом, і сам Бог буде з ними Богом їхнім».³⁴ І відкуплені, котрі упродовж нескінченних віків ходитимуть у світлі Господа, будуть славити Його за невимовно великий дар: «Еммануїл — з нами Бог».

¹ 2Кор.4:6

² Филп.2:6

³ Євр.1:3

⁴ Матв.1:23

⁵ Івана 17:6

⁶ Вих.34:6

⁷ Івана 17:26

⁸ 1Петра 1:12

⁹ 1Кор.13:5

¹⁰ Псал.65:7; 95:5

¹¹ Івана 8:28; 6:57; 8:50

¹² Мал.4:2

¹³ Римл.16:25

¹⁴ Івана 3:16

¹⁵ Ісаї 14:13,14

¹⁶ Филп.2:6,7

¹⁷ Євр.10:5-7

¹⁸ Филп.3:21

¹⁹ Вих.25:8

²⁰ Івана 1:14

²¹ Євр.2:17

²² Євр.4:15

²³ Псал.40:9

²⁴ Вих.3:14

²⁵ 1Тим.3:16

²⁶ Івана 10:11; 6:51; 14:6;

Матв.28:18

²⁷ Филп.2:8

²⁸ Ісаї 53:5

²⁹ Івана 3:16

³⁰ Ісаї 9:5

³¹ Євр.7:26; 2:11

³² Зах.9:16,17

³³ Ефес.2:7; 3:10,11

³⁴ Об'явл.21:3

ВИБРАНИЙ НАРОД

^[27] Єврейський народ чекав на пришествя Спасителя понад тисячу років, пов'язуючи з цією подією свої найсвітліші надії. У піснях і пророцтвах, у храмових богослужіннях і домашніх молитвах вони славили Його ім'я. І все ж, у час Його з'явлення на Землі вони не впізнали свого Месію. Улюбленець Небес здавався їм, «мов корінь з сухої землі. Не було в Ньому ні виду, ні краси, що приваблювали б до Нього». «До Своїх прийшов, та Свої не прийняли Його».¹

Однак Бог вибрав Ізраїля. Він покликав цей народ, щоб зберігати серед людей знання Його Закону, а також символів і пророцтв, котрі вказували на прийдешнього Спасителя. Він бажав, щоб вони були джерелом спасіння для світу. Єврейський народ мав стати серед інших народів тим, ким був Авраам у країні свого тимчасового перебування, Йосиф — у Єгипті та Даниїл — при царському дворі Вавилона.

Звертаючись до Авраама, Господь сказав: «І поблагословлю Я тебе... і будеш ти благословенням... і благословляться в тобі всі племена землі».² Те саме було сказане і через пророків. Навіть після того, як Ізраїль був спустошений війною і полоном, йому все ж належала обітниця:

«І залишок Якова буде посеред численних народів, як роса та від Господа, як той дощ на траві, і не буде надії скласти на людських синів».³ Щодо Єрусалимського храму, то Господь

оголосив через Ісаю: «Мій дім буде названий домом молитви для всіх народів».⁴

Але ізраїльтяни більше покладали свої надії на світську велич. З того часу, як увійшли до Ханаанського краю, вони відступили від Божих Заповідей і пішли шляхом язичників. Даремно Бог посилав їм попередження через пророків. Намарно зазнавали вони покарання від гнобителів-язичників. Після кожної реформації приходило ще більше відступництво.

Якщо б Ізраїль залишився вірним Богові, Він здійснив би Свій намір, прославивши та звеличивши його. Якби вони ходили дорогами послуху, Господь зробив би їх «найвищими понад усі народи, яких Він створив на хвалу, на честь і на славу». «І побачать усі народи землі, — сказав Мойсей, — що тебе названо іменем Господнім, — і будуть боятися тебе». «Народи вислухають усі ці постанови та й скажуть: Тільки він мудрий та розумний народ, цей великий люд».⁵ Але внаслідок їхньої невірності Божий намір міг здійснитися лише через нескінченні страждання й приниження.

Юдеї були підкорені Вавилоном і розсіяні по язических країнах. Саме страждання допомогли багатьом відновити свою вірність Божому Заповіту. Коли вони, повісивши свої арфи на вербах, плакали за спустошеним святим храмом, світло правди і пізнання Бога стало поширюватися через них на інші народи. Язичницькі жертвоприношення були спотворенням обряду, визначеного Богом; чимало щирих виконавців язических ритуалів завдяки юдеям збагнули значення запровадженого Богом служіння і вірою ухопилися за обітницю про Визволителя.

Багато вигнанців страждали від переслідувань. Чимало з них були позбавлені життя через те, що відмовилися порушувати суботу і знехтували язичницькими святами. Але коли ідолопоклонники повставали, щоб знищити істину, Господь приводив Своїх слуг до царів і правителів, аби вони та їхній народ могли прийняти світло. Раз по раз наймогутніші монархи були змушені визнати верховну владу Бога, Котрому поклонялися полонені євреї.

Завдяки вавилонському полону ізраїльтяни повністю відмовилися від ідолопоклонства. Протягом кількох на-

ступних століть їм довелося багато страждати від гніту язичників, перш ніж вони зрозуміли, що їхній добробут залежить від послуху Закону Божому. Однак послух багатьох не був зумовлений любов'ю. Вони керувалися егоїстичними мотивами. Вони дивилися на обрядове служіння Богові як на засіб досягнення національної величі. Вони не стали світлом для світу, а навпаки, відмежувалися від нього, аби таким чином уникнути спокуси впасти в ідолопоклонство. Навчаючи через Мойсея народ, Бог, дійсно, запровадив обмеження щодо їхнього спілкування з ідолопоклонниками, але це вчення було неправильно витлумачене. Він ставив за мету перешкодити їм запозичати язичеські звичаї. Однак вони використали ці обмеження, щоб спорудити стіну розділення між Ізраїлем та всіма іншими народами. Для юдеїв Єрусалим став їхнім небом, і вони страждали від ревностів з приводу того, що Господь виявляє милосердя до язичників.

Після повернення із Вавилону чимало уваги стало приділятися релігійному вихованню. По всій країні споруджувалися синагоги, де священики і книжники роз'яснювали Закон. Засновувалися школи, у яких окрім мистецтва та природничих наук навчали принципів праведності. Але ці засоби не виправдали свого призначення. Під час полону багато хто запозичив язичницькі погляди й звичаї, запровадивши їх у своє релігійне служіння. Таким чином у багатьох відношеннях вони уподібнилися ідолопоклонникам.

Відійшовши від Бога, євреї значною мірою випустили з уваги вчення про ритуальне служіння, яке було запроваджене Самим Христом. Кожне священнодійство символічно вказувало на Нього і було сповнене життям та духовною красою. Але євреї втратили духовне значення цих церемоній, ухопившись за мертві форми. Вони поклалися на жертви та обряди, замість того, щоб дивитися на Того, на Кого вони вказували. Щоб якоюсь мірою компенсувати втрачене, священики та рабини вводили дедалі більше вигаданих ними самими вимог, але чим суворішими вони ставали, тим менше виявлялося в них Божої любові. Вони вимірювали свою святість кількістю

виконаних обрядів, у той час як їхні серця були сповнені гордістю й лицемірством.

Такі скрупульозні й обтяжливі приписи взагалі зробили неможливим дотримання Закону. Ті, котрі бажали служити Богові і в той же час старалися дотримуватись рабинських приписів, опинялися під важким тягарем. Вони не мали спокою від докорів стривоженого сумління. Це було справою сатани, котрий намагався розчарувати людей, створити в них неправильне уявлення про Бога та викликати презирство до релігії Ізраїля. Як і під час повстання на небі, сатана мав надію укріпити свої претензії щодо Божих вимог, які він оголосив несправедливими, через що їх неможливо виконати. Навіть Ізраїль, — доводив він, — не дотримував Закону. [30]

Хоч юдеї бажали приходу Месії, вони у той же час не мали правильного уявлення про Його місію. Ці люди шукали не звільнення від гріхів, а від влади римлян. Вони вважали, що Месія прийде як переможець, який звільнить юдеїв від влади гнобителів, звеличить Ізраїль над усіма народами. Це і приготувало шлях для відкинення Спасителя.

На час народження Христа ізраїльський народ знемагав під владою іноземних правителів; його також роздирали внутрішні конфлікти. Юдеям було дозволено зберігати форму самостійного урядування, однак ніщо не могло приховати того факту, що держава перебувала під римським ярмом, або примирити їх із думкою, що їхня влада була обмеженою. Римляни привласнили собі право призначати або усувати первосвященника, і ця посада часто здобувалася за допомогою обману, хабарництва і навіть вбивства. Духовенство все більше морально занепадало, однак священики і надалі зосереджували у своїх руках велику владу, використовуючи її в егоїстичних і корисливих цілях. Народ перебував одночасно під тягарем жорстоких релігійних вимог і під гнітом римлян. Такий стан породжував всезагальне невдоволення; часто спалахували народні повстання. Жадібність і насильство, невір'я й духовна байдужість роз'їдали серце нації.

Ненависть до римлян, національна і духовна пиха спонукували юдеїв ще суворіше дотримуватися своїх форм богослужіння. Священики намагалися зберегти репутацію

безгрішності шляхом скрупульозного дотримання релігійних обрядів. І народ, який перебував у темряві, і правителі, що прагнули влади, — усі бажали пришествия Того, Хто б переміг їхніх ворогів і відновив ізраїльське царство. Вони досліджували пророцтва, але не володіли духовним баченням. Через це вони не помічали тих місць із Писання, в яких йшла мова про приниження, котрим характеризувався Перший прихід Христа; вони неправильно тлумачили висловлювання пророків, в котрих говорилося про славу Його Другого пришествия. Гордість повністю засліпила їх. Вони тлумачили Писання згідно зі своїми егоїстичними бажаннями.

¹ Ісаї 53:2; Івана 1:11

² Бут.12:2,3

³ Михея 5:7

⁴ Ісаї 56:7

⁵ П.Зак.26:19; 28:10; 4:6

«ПОВНОТА ЧАСУ»

«Коли ж прийшла повнота часу, Бог послав Свого Сина...^[31] Аби викупити тих, що під Законом, щоб ми одержали усиновлення».¹

Прихід Спасителя був провіщений ще в Едемі. Коли Адам і Єва вперше почули цю обітницю, вони сподівалися на її швидке виконання. Наші прародичі раділи народженню свого первістка, гадаючи, що він стане Визволителем. Але виконання обітниці затримувалося. Ті, хто її вперше почув, померли, не дочекавшись здійснення. З днів Єноха ця обітниця передавалася через патріархів і пророків, вселяючи надію на Його пришествя. Однак Він не приходив. Пророцтво Даниїла вказувало навіть на конкретний час Його пришествия, але не всі правильно тлумачили це одкровення. Століття минали за століттями, голоси пророків змовкли. Рука гнобителя тяжіла над Ізраїлем, і багато хто був готовий вигукнути: *«Продовжаться дні, і зникне всіляке видіння».²*

Але подібно до зірок, які звершують свій біг за визначеними для них орбітами, плани Божі не знають ані поспіху, ані зволікання. У символах великої темряви і димучого вогнища Бог показав Авраамові рабство Ізраїлю в Єгипті, оголосивши, що час їхнього перебування там становитиме чотириста років. *«Після цього, — сказав Він, — вони вийдуть з великим маєтком».³* І даремно цим словам протидіяли всі сили гордої імперії фараона. *«Саме того дня, — призначеного божественною*

обітницею, — вийшли всі Господні війська з єгипетського краю».⁴ Так само на небесній Раді був визначений час пришествя Христа. Коли цей час наступив, Ісус народився у Вифлеємі.

«Як настало ж виповнення часу, Бог послав Свого Сина». Провидіння керувало рухом народів, людськими пристрастями й усіма діями доти, поки світ не визрів для появи Визволителя. Це був час, коли усі народи були об'єднані під єдиним урядуванням. Одна мова набула широкого вжитку і була визнана всіма як літературна. Розпорошені по всіх краях, юдеї збиралися у Єрусалимі на річні свята. Повертаючись додому, вони могли рознести по світу вістку про прихід Спасителя.

На той час язичницькі релігії стали втрачати свій вплив на людей. Люди стомилися від пишних видовищ та байок і прагнули релігії, яка могла б задовольнити потреби серця. Коли світло істини, здавалося, зникло з-поміж людей, все ж були душі, що шукали світла, а тому були сповнені тривогою й смутком. Вони хотіли пізнати живого Бога, прагнули впевненості в тому, що є надія на життя і після смерті.

Коли юдеї відступили від Бога, їхня віра остаточно ослабла, а надія на майбутнє майже згасла. Слова пророків залишалися незрозумілими. Для багатьох людей смерть була страхіливою таємницею, після якої — невпевненість і темрява. До Божого пророка через віки долинув не лише гіркий плач вифлеємських матерів, а й волення усього людства: «У Рамі чути крик [плач, і] ридання, і велике голосіння: це Рахіль оплакує своїх дітей і не хоче втішитися, бо їх немає».⁵ У «кра-
[33] їні смертної тіні»⁶ люди були безутішними; вони прагнули пришествя Визволителя, коли темрява нарешті розсіється, відкриваючи таємницю майбутнього.

Не тільки серед єврейської нації були мужі, котрі провіщали з'явлення божественного Вчителя. Ці люди шукали істину, а тому їм було послане особливе одкровення від Бога. Один за одним, подібно до зірок, що з'являються на темному небосхилі, поставали вчителі. Їхні пророцтва вселяли надію в серця тисяч язичників.

Упродовж століть Писання перекладалося лише грецькою мовою, якою на той час розмовляла вся Римська імперія. Євреї були розсіяні всюди, і їхні сподівання на прихід Месії

поділяли деякою мірою і язичники. Серед тих, кого євреї «величали» язичниками, були мужі, котрі краще розуміли біблійні пророцтва про Месію, аніж вчителі Ізраїля. Декотрі з них сподівалися, що Його пришествя принесе звільнення від гріха. Філософи теж намагалися збагнути таємницю єврейської релігії. Але фанатизм юдеїв перешкоджав розповсюдженню світла. Твердо вирішивши зберегти відособленість своєї нації від інших народів, вони не бажали ділитися знанням щодо своїх символічних ритуалів. Отож мав прийти [34] правдивий Учитель. Той, на Кого вказували всі ці символи, повинен був Сам пояснити їхнє значення.

Бог звертався до світу через природу, через образи і символи, через патріархів і пророків. Потрібно було, щоб уроки викладалися людству зрозумілою їм мовою. Тому мав заговорити Вісник Заповіту. Його голос повинні були почути у Його храмі. Христос мав прийти, щоб виголосити ясні і зрозумілі слова. Він, Творець істини, хотів відокремити істину від половин людських учень, що робило її недієвою. Принципи Божого правління і План спасіння мали бути чітко окресленими, а вчення Старого Завіту — повністю відкрите людям.

Серед юдеїв залишалися ще стійкі душі — нащадки святого родоводу, котрий зберігав пізнання Бога. Вони продовжували плекати надію на виконання обітниць, даної їхнім батькам. Ці люди зміцнювали свою віру, покладаючись на дане через Мойсея запевнення: «Господь Бог вам Пророка підійме від ваших братів, як мене, у всім Його слухайтеся, про що тільки Він вам говоритиме».⁷ Вони читали, як Бог помагає Того, Котрий «принесе благу вістку убогим», лікуватиме скрушених серцем, «полоненим звіщатиме свободу» і проголосить «рік Господнього благовоління».⁸ Ці вірні мужі читали про те, як Він «встановить на землі правду», як «будуть чекати Його науки острови», і як «язичники підуть за світлом Його, а царі — за ясністю сйива Його».⁹

Слова, сказані Яковом на смертному ложі, сповнювали їх надією: «Не відніметься берло від Юди, ані із-поміж стін у нього жезл, аж поки не прийде Примиритель».¹⁰ Втрата Ізраїлем сили та могутності свідчила про те, що прихід Месії мав здійснитися незабаром. Пророцтво Даниїла змальовувало

славу Його правління царством, котре прийде на зміну всім земним царствам і, за словами пророка, *«стоятиме вічно»*.¹¹ І хоч зовсім небагато людей розуміли характер місії Христа, всі чекали приходу могутнього Князя, Котрий заснує Своє царство в Ізраїлі і з'явиться як Визволитель народів.

Нарешті цей час сповнився. Людство, що все більше деградувало впродовж віків через гріх і беззаконня, ждало пришествия [35] Визволителя. Сатана докладав зусиль, аби зробити прірву між Небом і Землею глибокою і нездоланною. Оманом він заохочував людей до гріха, маючи намір виснажити терпіння Боже, загасити Його любов до людей і таким чином домогтися, щоб Він залишив наш світ на його — сатанинську — владу.

Диявол намагався приховати від людей правду про Бога, відвернути їхню увагу від Божого храму і заснувати власне царство. Його боротьба за першість, здавалося, повинна була незабаром увінчатися успіхом. Бог, звичайно, в кожному поколінні людей мав Своїх слуг. Навіть серед язичників були особистості, через яких діяв Христос, аби підняти людей з прірви гріха й виродження. Але таких людей зневажали і ненавиділи. Багато з них померли насильницькою смертю. Темрява, в котру сатана огорнув світ, ставала дедалі густішою.

Через язичество сатана протягом віків відвертав людей від Бога, але особливого успіху він досяг у спотворенні віри Ізраїля. Формуючи та ідеалізуючи свої власні поняття, язичники втрапилися з Ізраїлем. Переконавання, що людина може спастися [36] своїми власними ділами, становить основу будь-якої язичницької релігії. Таке переконання стало і принципом юдейської релігії. А самий принцип був нав'язаний сатаною. Там, де його дотримуються, люди беззахисні перед владою гріха.

Вістка спасіння передається жителям Землі через людей. Але юдеї хотіли монополізувати істину про вічне життя. Вони приховали «живу» манну, і та зіпсувалась. Релігія, яку вибраний народ намагався «приберегти» лише для себе, обернулася для них втратою віри. Вони обікрали Бога, позбавивши Його слави, ввели світ в оману, спотворивши Благую вістку. Вони відмовилися підкоритися Богові і взяти участь у справі спасіння світу, ставши таким чином знаряддям сатани у справі загибелі людства.

Народ, якого Бог покликав бути стовпом і підвалиною істини, виявився представником сатани. Представляючи характер Бога в неправильному світлі та змушуючи світ дивитися на Нього як на тирана, вони чинили саме те, що очікував від них сатана. Навіть священники, котрі служили в храмі, втратили розуміння суті служіння, яке вони здійснювали. Вони перестали зауважувати у символах Того, на Котрого вони вказували. Звершуючи жертвоприношення, вони поводитися, як актори у виставі. Обряди, які Бог Сам встановив, перетворилися на засоби, які засліплювали розум і робили запеклими серця. Бог вже нічого не міг вдіяти для людини через такі канали. Потрібно було усунути усю систему.

Оманливість гріха досягла свого апогею. Для розбешення людських душ були введені в дію всі сили. Син Божий, дивлячись на світ, бачив лише страждання і горе. З жалем Він спостерігав за тим, як люди ставали жертвами жорстокості сатани. Він співчував тим, які були спокушені, замордовані, втрачені. Вони обрали собі правителем того, котрий прикував їх ланцюгами до своєї колісничі як полонених. Збентежені та ошукані, люди йшли сумною процесією до вічної загибелі — до смерті, в якій немає надії на життя, в ніч, після котрої не буває ранку. Сатанинські сили об'єдналися з людьми. Тіла чоловіків і жінок, створені для того, щоб бути оселею Бога, перетворилися на житло нечистих духів. Людська свідомість, нерви, почуття, члени тіла — усе під дією надприродної сили перетворилося на знаряддя потурання найогиднішим похотям. Навіть людські обличчя були позначені печаткою демонізму. Зовнішній вигляд говорив про те, що їхніми серцями опанували легіони злих духів. Таким був світ, на який дивився майбутній Визволитель. О, яке ж то хапливе видовище для Безмежної Чистоти!

Гріх став наукою, а порок був освячений як частина релігії. [37] Бунтівничий дух пустив своє коріння глибоко в серце кожного; ворожість людини проти Неба не знала меж. Всесвіт наочно переконався, що без Бога людство не зможе піднятися з болота гріха. Лише Той, Хто створив світ, міг вдихнути в людину нове життя і силу.

З неослабною увагою мешканці безгрішних світів спостерігали, чекаючи, коли Єгова підніметься і знищить мешканців Землі. Але якби Бог так учинив, сатана був би готовий здійснювати свій підступний план: завойовувати вірність небесних істот. Він оголосив, що, за принципами Божого правління, прощення неможливе. І коли б світ був знищений, сатана й надалі стверджував би, що його звинувачення Бога справедливі. Він був готовий обвинувачувати Бога і закликати до повстання інші світи. Але замість того, щоб знищити світ, Бог послав Свого Сина, аби спасти цей світ. І хоч моральний занепад та відверту непокору можна було спостерігати в усіх куточках планети, що стала відчуженою від Бога, шлях для її відновлення був передбачений. Саме в час кризи, коли, здавалося, що сатана готовий тріумфувати, на Землю прийшов Син Божий із вісткою божественної благодаті. Упродовж віків на грішне людство постійно виливалася Божа любов. Незважаючи на зісутість людей, Бог продовжував виявляти милість до них. І коли сповнився час, Божество було прославлене злиттям на світ могутнього потоку зцілюючої благодаті, котрий не вичерпається аж до часу завершення Плану спасіння.

[38] Сатана торжествував, оскільки йому вдалося спотворити в людині образ Божий. Але Ісус прийшов, щоб відродити в ній образ Творця. Ніхто, крім Христа, не може відновити характер, зіпсований гріхом. Він прийшов, щоб вигнати демонів, які підкорили собі волю людини. Син Божий з'явився на нашій планеті, щоб піднести людину із пороку гріха і відновити за Своїм божественним образом зісутий беззаконням характер людини, надавши йому краси Своєї слави.

¹ Гал.4:4,5

² Єзек.12:22

³ Бут.15:14

⁴ Вих.12:41

⁵ Матв.2:18

⁶ Ісаї 9:2

⁷ Дії 3:22

⁸ Ісаї 61:1,2

⁹ Ісаї 42:4; 60:3

¹⁰ Бут.49:10

¹¹ Дан.2:44

«НАРОДИВСЯ ВАМ СПАСИТЕЛЬ»

(На підставі Євангелія від Луки 2:1–20)

Прийнявши людську природу, цар слави принизив [43] Себе. Середовище, в якому Він жив, було грубим і непривабливим. Його слава була прихованою, щоб людей не притягувала велич Його зовнішнього вигляду. Він відмовився від усякого зовнішнього блиску. Багатство, світська слава і людська велич ніколи не зможуть спасти душу від смерті. Ісус прагнув притягувати до Себе людей не земною красою. Тільки краса небесної істини повинна привертати Його послідовників. Характер Месії заздалегідь був відкритий у пророцтві; Він бажав, щоб люди прийняли Його на основі свідчення Божого Слова.

Досконалий План викуплення викликав у ангелів подив. Вони дуже цікавилися тим, як народ Божий прийме Його Сина, зодягнутого в людське єство. Ангели прийшли до країни вибраного народу, якому була відкрита слава Божа і де сяяло світло пророцтва в той час, як інші народи перебували в полоні язичницьких забобонів і поклонялися фальшивим богам. Невидимі людям, вони прийшли в Єрусалим до мужів, які були призначені тлумачити Святе Письмо і виконувати служіння в домі Божому. Про скорий [44]

Прихід Христа було вже сповіщено священику Захарії, коли він служив перед жертовником. Вже народився Предтеча Іван, місія якого була підтверджена дивовижними чудесами і пророцтвом. Звістка про народження і надзвичайну мету його місії стала відомою всюди. І все ж Єрусалим не був готовий зустрічати свого Спасителя.

З подивом небесні вісники споглядали байдужість народу, якого Бог покликав нести світові світло Його істини. Юдейський народ був збережений як свідчення про народження Христа від насіння Авраамового з роду Давида. Однак вони не підозрювали, що Його пришестя настільки близько. Щодня в храмі ранкова і вечірня жертви вказували на Божого Агнца, але навіть на цьому місці ніхто не був готовий прийняти Його. Священики і вчителі народу не здогадувалися, що найбільша подія віків незабаром має відбутися. Вони повторювали завчені молитви і на очах народу виконували обряди, але у своїй гонитві за багатством і світською славою не були готовими зустріти Месію. Така байдужість заповонила увесь ізраїльський край. Егоїстичні і поглинуті світськими інтересами серця так і не були зворушені радістю, яка схвилювала все Небо. Лише невелика група вірних прагнула побачити Невидимого; саме до них були послані небесні вісники.

Ангели супроводжували Йосифа і Марію, коли вони йшли із рідного Назарета до Давидового міста. Наказ римського імператора про перепис народів, які населяли його великі володіння, поширювався і на мешканців гористої Галилеї. Як у давнину цар Кир був обраний посісти престол всесвітньої імперії, аби звільнити полонених з народу Божого, так і кесар Август став виконавцем Божого плану, за яким матір Ісуса повинна була прийти до Вифлеєма. Вона також була із роду Давидового, а тому Потомок Давида повинен був народитися в родовому місті видатного царя Ізраїлю. *«Із Вифлеєма, — записав пророк, — вийде Той, хто буде Владикою в Ізраїлі; хоч віддавна постання Його — від днів віковічних».*¹ Але в місті царственних предків Йосифа та Марії ніхто їх не прийняв і не вшанував. Стомлені, безпритульні, пройшли вони всю довгу вузьку вулицю, від брами

міста і аж до її східної околиці, в марних пошуках притулку для ночівлі. Для них не відшукали місця і в переповненому готелі. Нарешті подорожні знайшли нічліг у хліві, де утримувалася худоба. Тут і народився Спаситель світу.

Люди нічого про це не знають, але Небеса радіють! Тепер Земля викликала у святих істот із світу світла особливе глибоке зацікавлення та співчуття. Увесь світ засяяв від Його присутності. Над пагорбами Вифлеєма зібралися незліченні сонми ангелів. Вони чекають повеління сповістити світові радісну новину. Якби начальники Ізраїлю виправдали виявлену до них довіру, вони також розділили б радість провіщення про народження Ісуса. Однак вони залишилися осторонь.

Бог говорить: *«Бо виллю Я воду на спраглу землю, а потоки вод на суходіл».* *«Світло сходить у темряві для справедливих».*² Для тих, хто шукає світла правди і з радістю приймає його, засяє яскраве проміння від престолу Божого.

На полях, де колись хлопцем Давид випасав свою отару, вночі, як і раніше, стерегли свою отару пастухи. У такі тихі години вони вели розмови про обітованого Спасителя і молилися про прихід Царя на престол Давидів. *«Аж [ось] Господній ангел став між ними, і слава Господня осяяла їх, і вони налякалися великим страхом. Та ангел сказав їм: Не бійтеся, бо я звіщаю вам велику радість, яка буде для всього народу: для вас сьогодні в місті Давида народився Спаситель, Який є Христос Господь».*³

Від почутих слів в уяві пастухів постали картини слави. Визволитель Ізраїлю прийшов! Вважалося, що Його пришестя — це влада, звеличення нації, торжество. Але Ангел мав приготувати їх до того, щоб вони визнали свого Месію в бідності й приниженні:

*«А ось вам ознака, — сказав він, — знайдете сповите Немовля, що лежить у яслах».*⁴

Небесний вісник розвіяв усі їхні побоювання. Він навіть сказав, як знайти Ісуса. Зважаючи на людську немічність, ангел дав їм час, поки вони звикнуть до божественного світла. Однак радість і слава не могли бути надовго прихованими, і вся рівнина освітілася яскравим сяйвом Божого воїнства. Земля завмерла, а Небеса нахилилися, щоб слухати пісню:

[47]

[48]

«Слава Богові на висоті, а на землі — мир в людях доброї волі!»⁵

О, якби сьогодні людська родина могла сприйняти цю пісню! Проголошена в той час вістка та супроводжуючий її акорд лунатимуть аж до кінця часу, досягаючи усіх куточків Землі. Коли ж зійде Сонце Праведності і зіллення в променях Його, цю пісню підхопить великий натовп людей і, немов шум великих вод, лунатимуть слова: *«Алілуя! Бо запанував Господь наш Бог Вседержитель»*.⁶

Як тільки Ангели відійшли і світло згасло, нічні тіні знову вкрили Вифлеємські пагорби. Та у пам'яті пастухів залишилася найяскравіша картина, бачена коли-небудь людським оком. *«І коли Ангели відійшли від них на небо, пастухи сказали один одному: «Ходімо у Вифлеєм і поглянемо, що там сталося, про що Господь сповістив нам! Поспішаючи, вони прийшли та знайшли Марію, Йосифа й Немовля, Котре лежало в яслах»*.⁷

А відходячи з Вифлеєма, з великою радістю розповідали всім про те, що бачили й чули. *«І всі ті, що чули, дивувалися зі сказаного їм пастухами. Марія ж зберігала всі ці слова, беручи до свого серця. А пастухи повернулися, славлячи й хвалячи Бога за все, що чули та бачили, як їм було сказано»*.⁸

Небо й сьогодні знаходиться не далі від землі, ніж тоді, коли пастухи слухали пісню ангелів. Людство і в наш час залишається таким же об'єктом уваги Небес, як і тоді, коли прості люди, котрі займалися своїми буденними справами, зустрічали ангелів в полудень і розмовляли з небесними вісниками у виноградниках і на ланах. Небо буває дуже близьким до нас на наших земних дорогах. Ангели з небесних осель супроводжуватимуть тих, хто виконує Божі накази.

Вифлеємська історія — це невичерпна тема. У ній криється *«глибина багатства, і премудрості, і знання Божого»*.⁹

[49] Ми захоплюємось жертвою Спасителя, Котрий проміняв небесний престол на ясла; спілкування ангелів, які поклонялися Йому, на худобу в стійлі. Його присутність — це докір людській гордині та самовпевненості. Однак усе це було тільки початком Його, гідного подиву, жертвовного шляху. Для Сина Божого було б величезним приниженням прийняти людське ество навіть тоді, коли ще безгрішний Адам жив у Едемі. Але Ісус прийняв його в той час, коли людський рід

був ослаблений чотирма тисячами років гріховного поноу. Як і кожна дитина Адама, Він відчув на Собі результат дії великого закону спадковості. Якими були ці результати, видно з історії Його земних предків. Він прийшов з такою спадковістю, щоб розділити наші печалі й спокуси і дати нам приклад безгрішного життя.

Ще в небесах сатана зненавидів Христа через Його високе становище в Царстві Божому. Він став ще більше ненавидіти Його після того, як наміри ошуканця були викриті. Люцифер ненавидів Того, Хто віддав Самого Себе, аби викупити грішний рід. І все ж Бог дозволив Своему Синові прийти в світ, на який пред'являв свої права сатана, безпомічним Немовлям, підвладним людським немочам. Бог допустив, щоб Його Син зустрівся з усіма тими небезпеками, з якими зустрічається кожна душа; щоб Він боровся, як бореться кожна земна дитина, ризикуючи зазнати поразки і втратити вічність.

Серце кожного батька вболіває за власного сина. Він вдивляється в обличчя свого малюка, здригаючись від думки про небезпеку, з якою йому доведеться зустрітись в житті. Він прагне захистити дорогу дитину від впливу сатани, вберегти її від спокус і боротьби. Бог же віддав Свого Єдинородного Сина на ще страшнішу боротьбу і ризик, щоб життєвий шлях наших дітей був безпечним. Яка любов! Дивуйтеся, Небеса! Сповняйся подивом, Земле!

¹ Михея 5:1

² Ісаї 44:3; Псал.112:4

³ Луки 2:9-11

⁴ Луки 2:12

⁵ Луки 2:14

⁶ Об'явл.19:6

⁷ Луки 2:15,16

⁸ Луки 2:18,19

⁹ Римл.11:33

ПОСВЯЧЕННЯ

(На підставі Євангелія від Луки 2:21–38)

[50]

Через сорок днів після народження Христа Йосиф і Марія принесли Його в Єрусалим, щоб представити перед Господом і принести жертву. Цього вимагав юдейський закон, і Христос, як Людина, повинен був коритися законові в усьому. Перед тим був звершений обряд обрізання як запорука Його послуху законові.

За вимогами закону, жертвоприношенням за матір мало бути однорічне ягнятко для всепалення, а в жертву за гріх приносили молодого голуба або горлицю. Але якщо батьки через свою бідність не мали змоги жертвувати ягнятко, то закон дозволяв їм принести дві горлиці або двоє молодих голубів: одного — у всепалення, а другого — в жертву за гріх.

[51]

Те, що приносилось в жертву Господу, мало бути без жодної вади. Ці жертви символізували Христа, що дає підставу вважати: Ісус не мав жодної фізичної вади. Він був непорочним і чистим Ягням.¹ Його будова тіла була правильною, а організм — міцним і здоровим. Усе Своє життя на землі Він прожив у згоді із законами природи. Як у фізичному, так і в духовному відношенні Христос був Прикладом того, яким, за Божим задумом, мало бути людство завдяки послухові Його Законам.

Посвячення первістків бере свій початок з прадавніх часів. Бог обіцяв віддати Первородного Небес задля спасіння грішника. Кожна сім'я повинна була засвідчити свою вдячність за цей дар посвяченням власного сина-первістка. Він мав бути посвяченим на священицьке служіння як представник Христа серед людей.

Після звільнення Ізраїлю з Єгипту посвячення первородних було знову відновлене. Коли сини Ізраїля перебували в рабстві у єгиптян, Господь звелів Мойсееві піти до фараона, царя єгипетського, й сказати:

*«Так сказав Господь: Син Мій, Мій первородний — то Ізраїль. І кажу Я тобі: відпусти Мого сина — і нехай Мені служить. А коли ти відмовиш пустити його, то ось Я вб'ю твого сина, твого первородного».*² Мойсей передав фараонові слова Господні, але гордий цар відповів: *«Хто такий Господь, щоб я мав послухатись Його голосу та відпустити Ізраїля? Не знаю Господа, й Ізраїля не відпущу».*³ Господь діяв для Свого народу з допомогою ознак і чудес, посилаючи страхітливі кари на фараона. Врешті-решт ангел-губитель отримав повеління вбити всіх первородних Єгипту — як серед людей, так і тварин. Щоб ізраїльтяни могли уникнути цього, вони отримали наказ помазати кров'ю заколеного ягняти одвірки своїх осель. Кожна домівка мала бути таким чином поміченою, щоб ангел, виконуючий місію смерті, пройшов повз ці оселі.

Пославши таку кару на Єгипет, Господь сказав Мойсееві: *«Посвяти Мені кожного первородного ... серед людини і серед тварин для Мене воно».*⁴ *«Того дня, коли Я був ударив кожного первородного в єгипетським краї, Я посвятив Собі кожного первородного в Ізраїлі від людини аж до тварини, — Мої вони будуть, Я — Господь!»*⁵ Після того, як було встановлено служіння в скинії, замість первородних усього Ізраїля для служіння в Святині Господь обрав покоління Левія. Однак усіх первістків і надалі вважали Господніми — їх потрібно було викуповувати.

Таким чином, закон щодо посвячення первістків мав виняткове значення. З одного боку, він нагадував про чудове визволення Господом синів Ізраїлевих, а з іншого — вказував на значно більше визволення, котре має здійснити Єдино-

родний Божий Син. Як кров, якою були покроплені одвірки, ^[52] спасла первородних Ізраїлю, так і кров Христа може спасти увесь світ. Який же глибокий зміст мав акт посвячення Христа! Але священник не збагнув цієї таємниці. Для нього посвячення немовлят було звичайною справою. День за днем священник отримував плату за викуплення дітей, яких представляли Господеві. День у день він виконував свою звичну роботу, не приділяючи особливої уваги батькам або дітям, за винятком хіба що тих випадків, коли батьки були заможними чи знатними людьми. Йосиф і Марія були бідними, тому коли вони прийшли зі своєю Дитиною до священника, він побачив в них, судячи за одягом, усього лиш скромних галилеян. Ніщо у їхньому зовнішньому вигляді не привертало уваги, та й на жертву, котру вони принесли, могли спромогтися дуже бідні люди.

Священик виконав своє звичне служіння. Узявши Дитину на руки, він потримав її перед жертovníком. Віддавши хлопчика матері, він у сувої з іменами первородних записав ім'я «Ісус». Йому й на думку не спало, що Немовля, Котре він тримає на руках, було Величністю Небес, Царем слави, — Тим, про Кого Мойсей писав: *«Господь Бог вам Пророка підніме від ваших братів, як мене, у всім Його слухайтеся, про що тільки Він вам говоритиме»*.⁶ Він і не здогадувався, що цим Немовлям був Той, Чию славу хотів бачити Мойсей. На руках священника лежав Той, Котрий був більшим від Мойсея. І коли він вписував у сувій книги ім'я Дитини, його рука вивела Ім'я Того, Хто був Основою усієї юдейської релігійної системи. Це ім'я мало стати смертним вироком для неї, оскільки система жертвоприношень вже почала відживати. Прообраз майже втілювався в Реальність, тінь майже стала Тілом.

Слава Божа відійшла від Святині, але у Вифлеємському Немовляті була прихована слава, перед якою схилялися ангели. Ще не свідоме, це Немовля було обітованим Насінням, на котре вказував перший жертovníк, споруджений біля воріт Едему. То був Примиритель — Той, Хто відкрився Мойсееві як *«Я є Той, що є»*. Це Він у стовпах хмарному і вогненному провадив Ізраїля. Про Його явлення задовго наперед про-

віщали пророки. Він був Бажанням усіх народів, Коренем і Галузкою Давида, Яскравою Вранішньою Зорею. Ім'я цього безпомічного Немовляти, що було записане в ізраїльському книжному сувої, проголошувало Його нашим братом і було надією для грішного людства. Дитина, за Яку щойно внесли викуп грішми, була Тим, Хто мав стати викупленням за гріхи всього світу. Він був істинним *«Великим Священиком над домом Божим»*, Головою *«безперестанного священства»*, Посередником, Який перебував *«праворуч Величності на висотах»*.⁷

Духовне розпізнається духовно. У храмі Син Божий був посвячений на ту роботу, яку Він прийшов виконати. Священик дивився на Нього як на звичайну дитину. Але незважаючи на те, що він не бачив і не відчував нічого незвичайного, вчинок Бога, Який віддав Свого Сина світові, не залишився непоміченим. Ця подія все ж привернула деяку увагу до Христа. *«Був один чоловік у Єрусалимі, на ім'я Симеон, — людина праведна й побожна, що очікував утіхи Ізраїля; і Святий Дух був на ньому. І було йому обіцяно Духом Святим, що він не побачить смерті, доки не побачить Христа Господнього»*.⁸

Увійшовши у храм, Симеон побачив сім'ю, яка представляла священникові свого первістка. Їхній зовнішній вигляд свідчив про бідність, але Симеон, прислухавшись до голосу Святого Духа, був глибоко переконаний у тому, що Немовля, яке представляють Господеві, є Утішитель Ізраїлю, саме Той, Кого він палко бажав бачити. На здивованого священника Симеон справив враження людини, що перебуває в стані духовного екстазу. Коли священник повернув Немовля Марії, Його взяв на руки Симеон і представив Богові. Радість, якої він ще ніколи не відчував, переповнювала його душу. Підносячи до неба Немовля-Спасителя, він сказав: *«Нині відпускаєш Свого раба, Владико, згідно зі Своїм словом, у мирі, бо мої очі побачили Твоє Спасіння, яке Ти приготував перед обличчям усіх народів: Світло відкриття для язичників і славу Твого народу Ізраїля!»*⁹

Дух пророцтва спочивав на цьому Божому чоловікові, і в той час, як Йосиф і Марія, стоячи поруч, дивувались його словам, він поблагословив їх і сказав Марії: *«Ось Цей поставлений на падіння і на піднесення багатьох в Ізраїлі як*

ознака суперечок; і тобі самій меч прошиє душу, щоб відкрилися думки багатьох сердець!»¹⁰

І Анна-пророчиця, котра прийшла в храм, підтвердила свідчення Симеона про Христа. Коли Симеон говорив, її обличчя засяяло славою Божою, і від щирого серця Анна висловила подяку Богові за те, що і їй було дозволено побачити Христа-Господа.

Ці смиренні шанувальники Бога не дарма досліджували пророцтва. Але ті, котрі обіймали посади керівників і священників в Ізраїлі, хоч і володіли дорогоцінними пророчими книгами, однак не ходили шляхом Господнім і їхні очі не побачили Світла життя.

^[56] Так трапляється і в наші дні. Події, що перебувають у центрі уваги всього Неба, бувають непоміченими як релігійними вождями, так і простими віруючими дому Божого. Люди визнають Христа як історичну особу і в той же час відвертаються від живого Христа. Нині Господа Ісуса в Його Слові, що закликає до самопожертви; в особі бідних і нужденних, які благають про допомогу; у справедливій справі, котра часом пов'язана з труднощами, турботами і ганьбою, приймають так само неохоче, як і вісімнадцять століть тому. Марія розмірковувала над сповненням глибокого змісту пророцтвом Симеона. Дивлячись на Немовля, яке лежало в неї на руках, і пригадуючи слова, сказані пастухами з Вифлеєма, вона сповнювалася вдячністю, радістю і світлою надією. Слова Симеона нагадали їй пророцтво Ісаї: *«І вийде Пагінчик із пня Єсеевого, і Галузка дасть плід із коріння його. І спочине на Нім Дух Господній — дух мудрості й розуму, дух поради й лицарства, дух пізнання та страху Господнього... Справедливість буде поясом у Нього... а правда підперезає Його боки!»¹¹* «Народ, який в темряві ходить, Світло велике побачить... Бо Дитя народилося нам, даний нам Син, і влада на раменах Його, і дадуть ім'я Йому: Чудесний Порадник, Бог сильний. Отець вічності. Князь миру».¹²

І все ж Марія не до кінця розуміла місію Христа. Симеон пророкував про Нього як про Світло, що просвічує язичників, і про Славу Ізраїлю. Так само і ангели говорили про народження Спасителя як про радісну подію для всіх народів.

Бог намагався виправити обмежене юдейське уявлення про діяльність Месії. Він хотів, щоб люди дивилися на Нього не тільки як на Визволителя Ізраїлю, а й Викупителя світу. Але повинно було пройти чимало років, перш ніж навіть мати Ісуса зрозуміє характер Його місії.

Марія сподівалася, що Месія царюватиме на престолі Давидовому, не розуміючи, що цей престол мав бути здобутий ціною страждань. Через Симеона їй було відкрито, що шлях Месії в цьому світі буде тернистим. У словах: *«І тобі самій меч прошиє душу»*, сказаних Марії, міститься наляк милостивого Бога на страждання, котрі матір Ісуса вже почала зазнавати за свого Сина.

«Ось, Цей, — пророкував Симеон, — поставлений на надіння і на піднесення багатьох в Ізраїлі як ознака суперечок...» Щоб піднятися, потрібно спочатку впасти. Ми також повинні впасти на Склею і розбитися, перш ніж зможемо піднятися у Христі. Наше «я» має бути розвінчане, а гордість упокорена. Лише так ми зможемо пізнати славу духовного царства. Юдеї не бажали прийняти слави, яка досягається шляхом приниження, тому вони й не захотіли прийняти свого Визволителя. Він став *«ознакою суперечок»*. *«Щоб відкрилися думки багатьох сердець»*. Серця усіх — від Творця і до князя темряви — виявляють себе у світлі життя Спасителя. Сатана представив Бога егоїстичним деспотом, котрий претендує на все, нічого не даючи, вимагає від Свого творіння служіння винятково задля власної слави, не жертвуючи при цьому нічим задля їхнього добра. Але дар, отриманий людством в особі Христа, говорить про те, яким є серце Отця. Він свідчить, що наміри Бога щодо нас — це *«задуми щастя, а не лиха»*.¹³ Він відкриває: хоча ненависть Бога до гріха є такою ж сильною, як смерть, Його любов до грішника сильніша від смерті. Розпочавши справу викуплення людства, Він не пошкодує нічого, чого б воно не коштувало, оскільки це потрібно для завершення Його справи. Бог не утаїв від людей жодної істини, необхідної для нашого спасіння, не знехтував жодним чудом милості, не залишив невикористаною ні один з божественних засобів. Таким чином отримуємо благодать на благодать і дар — на

дар. Уся скарбниця Небес відкрита для тих, кого Він бажає спасти. Зібравши всі багатства Всесвіту і відкривши джерела Своїх невичерпних сил, Бог усе це віддав у руки Христа, сказавши: все це для людини. Використай ці дари для того, щоб переконати її, що немає більшої любові, ніж Моя, ні на землі, ні на небі. Свое найбільше щастя людина знайде в любові до Мене.

Біля Голгофського хреста віч-на-віч зустрілися любов і самолюбство. Там вони були явлені світові у всій повноті.

Христос жив лише для того, щоб потішати й благословляти; сатана ж, віддавши Його на смерть, виявив усю свою ненависть до Бога. Він показав, що справжньою метою його повстання було скинути з престолу Бога і знищити Того, через Кого виявляла себе Божа любов.

Життя і смерть Христа відкрили також і думки людей. Від ясел і до Голгофського хреста життя Ісуса було закликом до самозречення та участі в стражданнях. Воно відкрило людські наміри. Ісус приніс небесну істину, і всіх, хто прислухався до голосу Святого Духа, притягнув до Себе. Ті, що поклоняються власному «я», належать до царства сатани. Своїм ставленням до Христа кожний виявить, на чиєму боці він перебуває. Таким чином, людина сама собі виносить вирок.

^[58] У день останнього суду всі загублені душі зрозуміють, у чому полягало їхнє відкинення істини. Усі побачать хрест, і кожний, хто був засліплений беззаконням, зрозуміє його справжнє значення. У світлі Голгофи та її таємничої Жертви грішники самі відчують себе засудженими. Буде відкинуте всяке фальшиве виправдання. Людське відступництво відкриється в усій своїй огидності. Люди зрозуміють, що вони обрали. Тоді з'ясуються усі питання про те, що таке істина, а що було заблудженням у цій довготривалій боротьбі між добром і злом. На Вселенському суді з Бога буде зняте звинувачення в існуванні зла і терпимості до нього. Там виявиться, що Божі постанови у жодному разі не призводять до появи гріха. У Божому правлінні не було недоліку, жодної причини до незадоволення. Коли відкриються думки всіх сердець, тоді й праведники, і відступники одностайно

визнають: *«Праведні та істинні путі Твої, Царю святих! Хто не побоїться Тебе, Господи, і не прославить Імені Твого? ...бо відкрилися суди Твої!»*¹⁴

¹ 1 Петра 1:19

² Вих.4:22,23

³ Вих.5:2

⁴ Вих.13:2

⁵ Чис.3:13

⁶ Дії 3:22

⁷ Євр.10:21; 7:24; 1:3

⁸ Луки 2:25,26

⁹ Луки 2:29-31

¹⁰ Луки 2:34

¹¹ Ісаї 11:1-5

¹² Ісаї 9:2-6

¹³ Євр.29:11

¹⁴ Об'явл.15:3,4

«МИ БАЧИЛИ ЙОГО ЗОРЮ»

(На підставі Євангелія від Матвія, 2-й розділ)

^[59] *«Коли ж Ісус народився у Вифлеємі юдейським за днів царя Ірода, то мудреці прийшли зі сходу до Єрусалима, питаючи: Де Цар юдейський, що народився? Бо ми побачили Його зорю на сході і прийшли поклонитися Йому».*¹

Ці мудреці зі сходу були філософами. Вони належали до великого і впливового класу суспільства, який складали люди шляхетного роду; вони володіли значною частиною багатства і знання, що належали їхній нації. Серед них були й такі, котрі обдурювали людей, користуючись їхньою довірливістю, але були й праведники, що вивчали прояви Божого Провидіння і користувалися пошаною за чесність і мудрість. Саме до цієї категорії й належали мудреці, котрі відвідали Ісуса.

Світло Боже завжди сяяло серед темряви язичества. Коли мудреці вивчали всіяне зорями небо і намагалися збагнути таємницю їхніх орбіт, вони бачили славу Творця. В пошуках знань ці люди звернулися до єврейських Писань. У їхньому рідному краї зберігалися як великий скарб пророчі сувої, що провіщали прихід небесного Вчителя. Біблійний муж Валаам колись належав до таких мудреців і був певний час пророком Божим. Натхненний Святим Духом, він пророкував процвітання Ізраїлю і з'явлення Месії; його пророцтва передавалися у вигляді переказів від покоління до покоління.

ня. Але у Старому Завіті істина про прихід Спасителя була відкрита найбільш зрозуміло. Мудреці з радістю дізналися, що Його пришествя було близько і що увесь світ мав сповнитися пізнанням слави Господа. ^[60]

Мудреці зауважили таємниче світло на небі саме тієї ночі, коли слава Божа виявила себе на Вифлеємських пагорбах. Як тільки світло зникло, на небі з'явилася яскрава зірка і не згасала. На диво вона виявилася рухомою зіркою, або планетою, і це явище викликало жваву зацікавленість. Нова зірка була групою сяючих ангелів, котрі знаходилися далеко від Землі, хоч мудреці не знали цього. І все ж вони були переконані, що зоря має для них особливе значення. Вони почали радитися із жрецькими й філософами, досліджувати стародавні сувої Писань. Пророцтво Валаама провіщало: *«Сходить зоря від Якова і піднімається берло з Ізраїлю».*² Невже ця дивна зірка була провісницею Обітованого? Мудреці з радістю прийняли послане їм світло небесної істини, і тепер воно засяяло для них ще яскравіше. Уві сні вони отримали настанову вирушити на пошуки новонародженого Царя.

Подібно до того, як Авраам вірою прийняв поклик Божий і пішов, *«не відаючи куди»*,³ як Ізраїль з вірою йшов за хмарним та вогняним стовпом до Обітованого краю, так і ці язичники вирушили на пошук обітованого Спасителя. Країни Сходу у ті часи були багатими на коштовні речі, тому мудреці вирушили в дорогу не з порожніми руками. За звичаєм, князям та іншим вельможним особам приносили дарунки на знак пошани; це означало, що найбагатші дари того краю мали стати приношенням для Того, в Кому благословляться всі народи Землі. Щоб постійно бачити перед собою зірку, їм довелося подорожувати вночі. Але ці мужі не витрачали надаремно часу, а повторювали пророцтва і перекази про Того, Кого вони шукали. На кожній зупинці для відпочинку мудреці знову і знову переглядали стародавні книги, все більше переконуючись, що перебувають під Божественним керівництвом. Окрім провідної зірки як видимого дороговказу, вони відчували і внутрішні спонукання Святого Духа, Який впливав на їхні серця, надихаючи їх надією. Хоч і довга, подорож була для них щасливою.

Коли вони прийшли до Ізраїльського краю і вже спускались з Оливної гори, то побачили Єрусалим, а зірка, що провадила їх під час цієї втомливої подорожі, раптом зупинилася над храмом. Через короткий час вона зовсім зникла. Мудреці з нетерпінням рушили вперед, сподіваючись почути з уст кожного мешканця столичного міста

[61] радісну новину про народження Месії. Та даремними були усі їхні розпитування. Увійшовши в святе місто, вони попрямували до храму. Але на свій подив, не знайшли нікого, хто знав би щось про новонародженого Царя. Більше того, їхні розпитування викликали у мешканців не радість, а навпаки — здивування, страх, а іноді й презирство.

Священики шанували традиції. Вони хизувалися своєю вірою і побожністю, засуджуючи греків і римлян як язичників і найзапекліших грішників. Мудреці не були ідолопоклонниками і в очах Бога стояли значно вище, ніж ці удавані Його поклонники; і все ж юдеї дивилися на них як на язичників. Навіть серед тих, котрі були покликані бути хоронителями Святих Писань, їхні розпитування не знаходили жодного відгуку.

Звістка про прибуття мудреців швидко облетіла увесь Єрусалим. Незвичайна мета їхнього прибуття викликала хвилювання в народі, і це дійшло до царя Ірода. Підступного едомлянина стривожила думка про появу можливого суперника. Численні вбивства заплямували його сходження на престол. Народ ненавидів царя-чужинця. Єдиним захистом Ірода був прихильний до нього Рим. Але було видно, що цей новий Цар претендував на більше: Він народився ізраїльтянином, щоб царювати.

Ірод запідозрив священиків у змові з чужинцями, які нібито хочуть підбурити народ до повстання і скинути його з престолу. Однак, приховавши свої підозри, він вирішив вдатися до хитрощів і таким чином зруйнувати їхні підступи. Прикликавши первосвящеників і книжників, він почав

[62] розпитувати їх про те, що говорить в священних книгах про місце народження Месії.

Це питання, поставлене узурпатором престолу на прохання чужоземців, уразило гордість юдейських учителів. З

іншого боку, байдужість, з якою вони звернулися до книжних сувоїв, викликала лють заздрісного тирана. Він вирішив, що від нього намагаються приховати правду, і тому з усією силою влади, якій юдеї не могли опиратися, Ірод наказав їм ретельно дослідити пророцтво і назвати йому місце народження очікуваного Царя Ізраїлю. *«Вони ж сказали йому: У Вифлеємі юдейським, бо так написано пророком: І ти, Вифлеєме, земле Юдина, нічим не менший серед інших володінь Юди, бо з тебе вийде Вождь, Який пастиме народ Мій, Ізраїля».*⁴

Після цього Ірод покликав до себе мудреців. Буря гніву й страху лютувала в його серці, але, зберігаючи зовнішній спокій, він прийняв чужинців досить люб'язно. Він розпитав їх про час появи зорі, вдаючи, що, нібито, з радістю вітає звістку про народження Христа, і звелів своїм гостям: *«Ідіть і докладно розвідайте про Дитя; коли ж знайдете, сповістіть мене, щоб і я пішов та поклонився Йому».*⁵ З цими словами він відпустив їх, аби вони могли продовжити свою подорож до Вифлеєма.

Єрусалимські священики і книжники не були настільки необізнаними про народження Христа, як вони це вдавали. Звістка про відвідини ангелами пастухів дійшла до Єрусалима, але рабини повелися так, ніби вона не гідна їхньої уваги. Вони самі могли б знайти Ісуса і привести мудреців на місце Його народження, однак саме чужоземці звернули їхню увагу на народження Месії:

*«Де Цар юдейський, що народився? — питали вони. — Бо ми побачили Його зорю на сході і прийшли поклонитися Йому».*⁶

Ніщо інше, як заздрість і гординя священиків, стали перепорою на шляху до світла. Якби священики й рабини повірили словам пастухів і мудреців, то вони опинилися б у вкрай непринаданому становищі, оскільки усім стало б зрозумілим, що їхні претензії бути тлумачами Божих істин безпідставні. Ці освічені вчителі не бажали принизитися до того, щоб учитися від тих, кого вони називали язичниками. Не може бути, міркували вони, щоб Бог обминув їх і спілкувався з неосвіченими пастухами та необрізаними язичниками. Таким чином вони вирішили проігнорувати слова, що так схвилювали царя Ірода і увесь Єрусалим. Во-

ни навіть не подумали іти до Вифлеєма, аби переконатися в тому, що це правда. Вони почали переконувати народ у тому, що зацікавлення Ісусом є фанатичним збудженням. Саме з цього і почалося відкинення Христа священиками й рабинами. З тієї хвилини їхні гордість і впертість почали переростати в неприховану ненависть до Спасителя. Тоді, коли Бог відчиняв двері істини і перед язичниками, юдейські керівники зачинили їх самі для себе.

Мудреці відійшли з Єрусалима самі. У той час, як вони виходили за ворота міста, нічні сутінки густішали, та, на превелику радість, вони знову побачили зорю, котра й привела їх до Вифлеєма. На відміну від пастухів, їм нічого не було відомо про скромне становище Ісуса. Здійснивши довгу подорож, вони були розчаровані байдужістю юдейських начальників і залишали Єрусалим зі значно меншою впевненістю, ніж тоді, коли входили до нього. У Вифлеємі вони також не побачили царської варти для охорони новонародженого Царя. Там не було і знатних мужів світу. Як відомо, першою коліскою Ісуса стали ясла. Його єдиними охоронцями були батьки, неосвічені селяни. Невже це Той, про Кого написано, що *«відновить потомство Якова... приведе назад тих, які спаслися з-поміж Ізраїля...»*; чи можна Його вважати Тим, Хто буде *«світлом народів, щоб спасіння дійшло до кінців світу»*?⁷

«І увійшовши в дім, побачили Дитя з Його матір'ю Марією. Впавши на коліна, вони поклонилися Йому».⁸ Під скромною зовнішністю Ісуса мудреці все ж зуміли розпізнати Божество. Вони віддали Йому свої серця як Спасителю, а опісля й свої дари: *«золото, ладан та миро»*. Ось якою була їхня віра! Про мудреців зі Сходу можна сказати, як і про римського

[64] сотника: *«Ні в кого в Ізраїлі не знайшов Я стільки віри»*.⁹

Мудреці нічого не підозрювали про намір Ірода щодо Ісуса. Після того, як мета їхньої подорожі була досягнута, вони готувалися вирушити до Єрусалима, бажаючи повідомити Ірода про свій успіх. Але уві сні вони отримали божественну вказівку: не мати з ним жодних стосунків. Таким чином, обминаючи Єрусалим, мудреці іншою дорогою повернулися на батьківщину.

Так само і Йосиф отримав попередження втекти до Єгипту разом з Марією і Немовлям. Ангел сказав Йому: *«Будь там, доки я тобі не скажу, бо Ірод буде розшукувати Дитя, щоб убити Його»*.¹⁰ Йосиф негайно підкорився і для більшої безпеки вирушив у дорогу вночі.

Через мудреців Бог привернув увагу юдейської нації до народження Свого Сина. Їхні розпитування в Єрусалимі, пробудження загальної зацікавленості й навіть заздрощів Ірода, який примусив замислитися священиків, привернули увагу людей до пророцтв щодо Месії та великої події, яка щойно сталася.

Сатана докладав усіх зусиль, щоб не допустити Божественного світла в світ; він вдався до надзвичайних хитрощів, аби знищити Спасителя. Але Той, Хто ніколи не спить і не дремає, пильнував Свого улюбленого Сина. Той, Хто поси- [65] лав манну з неба для Ізраїля і годував Іллю під час голоду, приготував притулок у язичницькій країні і для Марії та Дитятка Ісуса. Завдяки дарам мудреців з язичницької країни, Господь забезпечив їх засобами для подорожі в Єгипет і проживання на чужині.

Мудреці одними з перших вітали Викупителя. Вони першими принесли свої дари і поклали їх до Його ніг. Як же чудово вони використали перевагу служіння! Бог з радістю приймає дари люблячого серця, і вони стають найдієвішим засобом у служінні Йому. Якщо ми віддали наші серця Ісусові, то також принесемо Йому свої дари. Золото, срібло, найцінніші земні скарби — наші розумові та духовні багатства — будуть з доброї волі посвячені Тому, Хто полюбив нас і віддав Себе за нас.

Тим часом Ірод з нетерпінням чекав у Єрусалимі повернення мудреців. Оскільки минав час, а вони не приходили, в нього з'явилася підозра. Небажання рабинів повідомити йому місце народження Месії, здається, говорило про те, що вони розгадали його план і мудреці навмисне уникнули зустрічі з ним. Від цієї думки його охопила лютя. Хитрість не мала успіху, залишилося вдатися до сили. Ірод вирішив учинити жорстоку розправу з Немовлям-Царем. Ці горді юдеї побачать, до чого призводять їхні спроби посадити на трон нового монарха, розмірковував він.

Негайно були послані воїни до Вифлеєма з наказом убивати всіх дітей віком до двох років. Мирні оселі Давидового міста стали свідками жакливиx сцен, які шість століть тому були відкриті пророкові: *«У Рамі чути крик, [плач, і] ридання, і велике голосіння: це Рахиль оплакує своїх дітей і не хоче втішитися, бо їх немає»*.¹¹

Але юдеї самі стягнули на себе це лихо. Якби вони у вірності і смиренні ходили перед Богом, Він чудовим чином приборкав би гнів царя. Але їхні гріхи розлучили їх з Богом. Вони відкинули Святого Духа, Який був їхнім єдиним Захистом. Хоч люди нібито досліджували Писання, щоб жити згідно з волею Божою, вони вишукували пророцтва, які можна було витлумачити на користь самозвеличення та доказ того, що Бог зневажає всі інші народи. Представники вибраного народу гордо вихвалялися, що Месія прийде як Цар, Котрий підкорить Своїх ворогів і в гніві винищить [66] язичників. Таким чином вони накликали на себе ненависть своїх поневолювачів. Їхнє фальшиве свідчення про місію Христа сатана прагнув використати для вбивства Спасителя; однак усе це обернулося проти них самих.

Цей вияв жорстокості був одним з останніх, якими було затьмарене царювання Ірода. Незабаром після винищення невинних немовлят, він сам був змушений підкоритися вироку долі, якого вже ніхто не міг відвернути: Ірод помер жакливою смертю.

Йосиф, котрий ще перебував в Єгипті, отримав повеління Божого ангела повернутися до Ізраїльської країни. Вважаючи Ісуса спадкоємцем Давидового престолу, Йосиф хотів оселитися у Вифлеємі, але довідавшись, що у Юдеї, замість Ірода, зацарював його син Архелай, він злякався, допускаючи, що син може здійснити план свого батька, спрямований проти Ісуса. З усіх синів Ірода Архелай за своїм характером був найбільш подібний до батька. Вже сам його прихід до влади був позначений бунтом в Єрусалимі та винищенням римськими воїнами тисяч юдеїв.

Йосиф знову отримав з Неба повеління піти у безпечне місце. Він повернувся до Назарета, своєї родинної домівки. Тут Ісус прожив майже тридцять років, *«щоб збулося сказане*

пророками, що Він буде названий Назореєм».¹² Хоч правителем Галилеї був один із синів Ірода, але тут оселилося значно більше переселенців з чужих земель, ніж в Юдеї, через що влада виявляла до них значно менше зацікавлення, а тому поява тут Ісуса могла залишатися непоміченою. [67]

Так був прийнятий Спаситель, коли Він прийшов на Землю. Часом здавалося, що ніде немає спокійного і безпечного місця для Немовляти-Спасителя. Бог не міг повністю довірити Свого улюбленого Сина людям, навіть коли Він здійснював їхнє спасіння. Тому було доручено ангелам служити Ісусу й охороняти Його, аж поки Він не завершить Свою місію на Землі й не помере від рук тих, кого Він прийшов спасти.

¹ Матв.2:1,2

² Чис.24:17

³ Євр.11:8

⁴ Матв.2:6

⁵ Матв.2:8

⁶ Матв.2:2

⁷ Ісаї 49:6

⁸ Матв.2:11

⁹ Матв.8:10

¹⁰ Матв.2:13

¹¹ Матв.2:18

¹² Матв.2:23

ДИТИНСТВО

(На підставі Євангелія від Луки 2:39,40)

^[68] Дитинство та юність Ісуса пройшли в невеликому гірському селищі. Його присутність ушанувала б будь-яке славетне місце на Землі. Для найпишніших царських палаців було б привілеєм приймати Його як гостя. Але Він пройшов повз багаті садиби, царські палаци і славетні наукові заклади, аби оселитися в нічим не примітному Назареті, на який суспільство того часу дивилося з презирством.

Чудовим за своєю значущістю є короткий біблійний опис ранніх років Ісуса: *«Дитина ж росла й міцніла, сповнюючись мудрості, і благодать Божя була на Ній»*.¹ Перебуваючи у світлі, яке виходило від лиця Його Отця, Ісус *«зростав мудрістю, і віком, та благодаттю у Бога і людей»*.² Ісус володів живим, проникливим розумом, не за роками глибокодумністю та мудрістю. Однак Його характер був прекрасним у своїй гармонійності. Його розум і тіло розвивалися поступово, у відповідності до законів природного формування дитини.

Ще в дитинстві характер Ісуса відзначався особливою привабливістю: Він завжди був готовий допомагати іншим, ^[69] виявляв терпимість, правдивість; Він ніколи не жертвував чесністю. Залишаючись непохитним, мов скеля, у дотриманні моральних принципів, Він Своім життям виявляв благодать бездоганного ставлення до людей.

Мати Ісуса стежила за розвитком Сина, зауважуючи в Його характері печать досконалості. Вона із радістю заохочувала формування цього світлого і сприйнятливо-го розуму. Святий Дух давав їй мудрість співпрацювати з Небом у вихованні Дитини, Яка мала право визнати Своїм Отцем винятково Бога.

З найдавніших часів віруючі люди в Ізраїлі приділяли багато уваги вихованню молоді. Господь заповів, щоб уже у ранньому дитинстві дітей учили пізнавати Його досконалість і велич, що знайшло свій особливий вияв у Його Законі та в історії Ізраїлю. Пісні, молитви й повчання із Писань подавалися дітям у доступній формі. Батьки й матері повинні були навчити дітей, що Божий Закон є виразом Його характеру; якщо вони приймуть принципи цього Закону в своє серце, образ Божий відобразиться в їхньому розумі й усьому житті. В основному навчання проходило в усній формі, але молодь училася також читати Святе Письмо староеврейською, досліджувати пергаментні сувої Старого Завіту.

За часів Христа селище або місто, де люди не займалися релігійним вихованням дітей, вважалося під Божим прокляттям. Однак з часом навчання ставало формальним. Традиції значною мірою витісняли Писання. Справжнє виховання заохочувало б молодь, *«щоб шукали Бога: може, відчують Його і знайдуть, бо ж недалеко Він від кожного з нас»*.³ Але юдейські вчителі більше уваги приділяли обрядам. Уми людей були заповнені матеріалом, який не приносив користі і не міг бути визнаний у найвищій небесній школі. У цій системі освіти не було місця для досвіду, котрий досягається особистим сприйняттям Божого Слова. Поглинуті зовнішньою стороною релігії, учні не знаходили часу, аби побути на самоті з Богом. Вони не чули Його голосу, що промовляє до сердець. У пошуках знань вони цілком відвернулися від Джерела Мудрості. Найважливіше в служінні Богові було занедбане, принципи Закону Божого були розмиті. Те, що в Ізраїлі вважалося найвищою освітою, насправді стало найбільшою перешкодою на шляху до істинного розвитку. Освіта, отримана у рабинів, пригнічувала здібності молоді. Результатом такого виховання став вузький обмежений розум.

[70]

У дитинстві Ісус не навчався у школі при синагозі. Матір була Його першою вчителькою. З її вуст і пророчих сувоїв Він пізнавав небесні істини. Біля ніг матері Ісус тепер за-своював те, що колись Сам проголосив для ізраїльського народу через Мойсея. Ставши юнаком, Ісус знову ж таки не шукав освіти в школах рабинів. Він не мав потреби в освіті з таких джерел, оскільки Сам Бог був Його Наставником.

Запитання, яке ставили Спасителеві під час Його служіння, «Як Він знає Писання, хоч не вчився»,⁴ зовсім не означало, що Ісус не вмів читати, а те, що Він не отримав освіти у школі рабинів. І ми можемо здобувати мудрість так, як робив Він. Його глибоке знання Святого Письма свідчить про те, що в юні роки Він старанно вивчав Слово Боже. Перед Ним відкривалася велика скарбниця творіння Божого. Той, Хто створив усе, тепер Сам осягав науку, котру Його ж рука накреслила на землі, на морі та на небесах. Подалі від світської марноти, Він черпав знання з природи. Він вивчав життя тварин, рослин, сутність людини. З дитинства Ісус ставив перед Собою одну мету — бути благословенням для інших. Усе необхідне для цього Він знаходив у природі. Вивчаючи тваринний і рослинний світи, Він знаходив нові шляхи і засоби для поширення істини. В усьому побаченому Ісус постійно знаходив підтвердження Божественної істини. Притчі, які Він використовував для викладення Свого вчення, свідчать про те, наскільки відкритим був Його дух для впливу природи і як багато духовних повчань Він видобував з оточуючого середовища.

Значення слів і діл Божих відкривалося для Ісуса, коли Він Сам намагався збагнути сутність речей. Небесні істоти прислужували Йому; Його думки й поведінка були непорочними. З того часу, як Ісус навчився мислити, Він постійно зростав у духовній благодаті та пізнанні істини.

Кожна дитина може здобувати знання так, як їх здобував Ісус. Коли ми прагнемо пізнати нашого Небесного Отця через Його Слово, до нас наближаються ангели, наш розум укріплюється, характер стає шляхетним і чистим. Ми все більше уподібнюємося до нашого Спасителя. А коли споглядаємо красу й велич природи, наша любов до Бога

зростає. Коли ми пізнаємо Його діла, наш дух сповнюється благоговінням і душа одержує натхнення. Спілкування з Богом через молитву розвиває розумові та моральні здібності; коли ми зосереджуємо свої думки на духовних речах, наші духовні сили міцніють. [71]

Ісус жив у повній гармонії з Богом. Поки Він був Дитиною, то думав і говорив як дитина. Але жодна пляма гріха не спотворила в Ньому образ Божий. Однак і Він не був вільний від спокус.

Через свою гріховність мешканці Назарета стали притчею во язицех. Про те, якою поганою репутацією вони користувалися, свідчить запитання Нафанаїла: «Хіба може бути з Назарету щось добре?»⁵ Ісус жив там, де Його характер міг бути випробовуваним. Йому необхідно було постійно пильнувати, щоб зберегти Свою чистоту. Він вимушений був зносити труднощі, з якими стикаємося і ми, щоб таким чином стати прикладом для нас у дитинстві, юності та зрілому віці.

Сатана був невтомним у своїх спробах погубити Дитину з Назарета. Від народження Ісус перебував під охороною небесних ангелів, однак усе Його життя було безперервною боротьбою із силами темряви. Той факт, що на Землі живе Хтось, Який залишався вільним від скверни гріха, було образою для князя темряви, викликаючи в нього невдоволення. Він використовував усі можливі засоби, щоб заманити Ісуса в пастку. Жодна земна дитина не буде покликана жити святим життям у такій лютій боротьбі зі спокусами більше, ніж наш Спаситель. [72]

Батьки Ісуса були убогі. Їхнє існування залежало від щоденної праці. Ісусові було відомо, що таке бідність, самозречення та нестатки. Це допомагало Йому уберегтися від зла. У Його працелюбному житті не було бездіяльних хвилин, які ставали б приманкою для спокуси; не було й безцільно проведених годин, які відкривали б дорогу до лихих думок і дій. Наскільки це було можливо, Він уникав спокус. Ні користь, ні задоволення, ні похвала, ні осуд не могли змусити Його вчинити щось лихе або відважитися на лихий вчинок. Він володів мудрістю для розпізнання зла і силою, щоб протистояти йому.

Христос був єдиною безгрішною Істотою, Котра будь-коли жила на Землі, хоча й майже тридцять років перебував серед зіпсованих мешканців Назарета. Це — докір для тих, хто вважає, що чистота життя залежить від місця проживання, багатства чи благополуччя. Спокуса, бідність, мінливості долі — це саме те, що необхідно для формування чистоти й стійкості.

Ісус жив у сім'ї селянина, покірно й охоче зносячи тягарі родинного життя. Він був Повелителем Небес, і ангели з радістю виконували Його Слово, але тепер Він став слухняним слугою, люблячим і покірним сином. Він засвоїв ремесло, працюючи власноруч з Йосифом у столярній майстерні. У простому одязі трудівника Він щодня проходив вулицями маленького містечка, коли йшов або повертався додому після Своїї скромної праці. Він не використовував Власної божественної сили, щоб зменшити життєві тягарі або полегшити Свою нелегку працю.

Завдяки праці, яку Ісус виконував у дитинстві та юності, Його тіло й розум розвивалися. Він не витрачав Своїх фізичних сил нерозумно, але зберігав здоров'я, щоб мати змогу якнайліпше виконати будь-яку роботу. Ісус був досконалим у всьому: як у праці, так і в характері, вправно володів столярним інструментом. Своім прикладом Він учить нас бути старанними, роботу виконувати ретельно і дбайливо, бо тільки така праця є почесною. Вправи, завдяки яким руки стають умілими, готують молодь нести свою частку життєвих тягарів, розвивають фізичну силу і здібності. Усі повинні знаходити для себе якусь справу, котра приносила б користь і їм, й іншим людям. Бог призначив працю бути благословенням, і лише старанний працівник знаходить справжню радість у житті. Схвалення Боже і Його любов спочивають на дітях та молоді, котрі охоче виконують свої домашні обов'язки, допомагаючи батькові й матері в їхніх щоденних турботах. Такі діти, навіть залишивши домівку, стануть корисними членами суспільства.

Усе Своє земне життя Ісус щиро й невтомно трудився. Він очікував багато, тому й брався за багато справ. На початку Свого служіння Він сказав: *«Мені належить виконувати діла Того,*

^[73] *Хто послав Мене, доки ще день. Надходить ніч, коли ніхто не зможе нічого робити».*⁶ Ісус не ухилявся від відповідальності

й турботи про інших, як це роблять багато так званих Його послідовників. Вони слабкі й неефективні, оскільки стараються уникнути відповідальності. Чимало з них володіють чудовими душевними якостями, але коли їм доводиться зустрічатися з труднощами чи долати перешкоди, то слабка воля робить їх безсилими і майже ні на що не здатними. Цілеспрямованість і енергія, непорушність і сила характеру, виявлені у Христі, мають розвиватися і в нас, котрі виявляються у тих же обставинах і труднощах, яких зазнав Він. Тоді й ми отримаємо таку ж благодать, яку отримував Він.

Упродовж усього Свого земного життя наш Спаситель розділяв долю убогих. Із власного досвіду Він знав їхні турботи й труднощі, а тому міг потішати й підбадьорювати скромних трудівників. Тим, котрі правильно розуміють вчення, втілене в Його житті, ніколи не здаватиметься, що поміж людьми, які належать до різних класів суспільства, потрібно робити різницю або ж виявляти більше шани багатієві, ніж достойному гідності біднякові.

Ісус завжди звершував Свою працю з радістю і тактовністю. Потрібно багато терпіння й духовності, щоб втілити біблійну істину в щоденне життя; щоб удома й на робочому місці витримувати напруження повсякденної праці та постійно споглядати перед собою славу Божу. Христос і у цьому допомагав Своїм ближнім. Він ніколи не був настільки поглинутий світськими турботами, щоб не мати часу або бажання розмірковувати про небесне. Ісус часто виявляв радість Свого серця у співі псалмів і небесних гімнів. Мешканці Назарета не раз чули Його голос, що виголошував хвалу й подяку Богові. Він спілкувався з Небом у пісні, і коли Його товариші відчували втому, їх підбадьорював мелодійний спів Ісуса. Його хвала, здавалося, проганяла геть злих ангелів і, наче фіміам, наповнювала усе приємними пахощами. Таким чином серця Його слухачів переносилися із земної домівки до Небесної Вітчизни.

Ісус був Джерелом цілющої благодаті для світу, і впродовж усіх років усамітненого життя в Назареті вона виливалася потоками співчуття й ніжності. Старі, засмучені та обтяжені гріхами люди, діти з їхніми невинними забавами, маленькі ^[74]

звірята — мешканці гаїв, терплячі в'ючні тварини — всі ставали щасливими від Його присутності. Той, Хто Своєю силою керував світами, схилявся над пораненою пташкою, аби допомогти їй. Ніщо не залишалося поза Його увагою. Він був готовий служити кожному.

Так, зростаючи у премудрості і віком, Ісус досягав успіхів у любові в Бога і людей. Він притягував до Себе усі серця, виявляючи співчуття до кожного. Надія і мужність, що виходили від Нього, робили Його благословенням у кожній оселі. Не раз у суботу в синагозі Його просили прочитати повчання із пророцтв; серця слухачів раділи, слухаючи знайомі слова зі Святого Письма, що звучали по-новому.

Однак Ісус уникав усього показного. Протягом усіх років Свого перебування у Назареті Він ні разу не виявив Своєї чудодійної сили. Він не прагнув ані високого становища, ані звання. Його тихе й просте життя і навіть те, що Святе Письмо замовчує про Його ранні роки життя, є для нас вельми важливим уроком. Чим спокійніше і простіше життя дитини, тим вона вільніша від штучних збуджень; чим більше дитина перебуває в гармонії з природою, тим це краще для її фізичного і розумового розвитку та духовної сили.

Ісус — наш Приклад. Багато людей з цікавістю зупиняють свій погляд на Його громадському служінні, не звертаючи при цьому уваги на уроки з Його дитинства і юності. Однак саме Його життя у рідному домі є зразком для всіх дітей і молоді. Спаситель принизив Себе до убогості, щоб навчити нас істини про те, що ми навіть у найскромніших умовах можемо ходити з Богом. Він жив, щоб догодити, вшанувати й прославити Небесного Отця у повсякденних життєвих справах. Він працював, віддаючи сили скромному ремеслу теслі, що ледве заробляє на щоденний хліб. Але Ісус звершував служіння Боже тоді, коли трудився у майстерні теслі і коли творив чудеса для багатьох людей. Кожний юнак, котрий наслідує приклад вірності та послуху, які Христос виявляв у Своїй скромній домівці, може твердо покладатися на слова, сказані Отцем про Нього через Святого Духа: *«Оце Мій Слуга, Якого Я підтримую. Мій Обранець, що Його полюбила душа Моя»*.⁷

¹ Луки 2:40² Луки 2:52³ Дії 17:27⁴ Івана 7:15⁵ Івана 1:46⁶ Івана 9:4⁷ Ісаї 42:1

ВІДВІДАННЯ ЄРУСАЛИМА

(На підставі Євангелія від Луки 2:41–51)

^[75] Дванадцятирічний вік вважався серед юдеїв перехідним від дитинства до юнацтва. Досягнувши цього віку, кожний єврейський хлопчик оголошувався сином закону, а також сином Божим. Йому надавалися особливі можливості для здобуття релігійної освіти; він міг брати участь у святах і обрядах. Згідно з цією традицією, отрок Ісус вирушив, щоб відвідати свято Пасхи в Єрусалимі. Як і всі побожні ізраїльтяни, Йосиф і Марія щороку ходили на це торжество, і коли Ісус досяг відповідного віку, вони взяли Його із собою.

Як відомо, у юдеїв було три річних свята: Пасха, П'ятидесятниця і свято Кучок, коли всі чоловіки Ізраїлю повинні були з'являтися перед Господом в Єрусалимі. Але найбільше людей збиралося на Пасху. Чимало прибувало і з тих країн, де юдеї жили в розсіянні. З усіх куточків Палестини збиралася велика кількість людей на поклоніння Богу. Дорога з Галилеї займала декілька днів, і подорожні з метою спілкування та більшої безпеки об'єднувалися у великі групи. Жінки й старші за віком люди по стрімких, кам'янистих дорогах їхали на ослах і волах, а чоловіки та юнаки йшли пішки. Зазвичай

^[76] Пасха припадала на кінець березня або початок квітня, коли вся земля вкривалася квітами, а повітря наповнював пташиний спів. На всьому шляху подорожні мали можливість

бачити пам'ятні місця з історії Ізраїлю, і батьки розповідали своїм дітям про чудеса, які Бог у минулому вчинив для Свого народу. Вони звеселяли свою подорож піснями і музикою, а коли, нарешті, перед ними з'являлися єрусалимські вежі, усі разом об'єднувалися в тріумфальному співі:

«Ноги наші стояли в воротах твоїх, Єрусалиме.

...Нехай буде мир у твоїх мурах,

безпека в палатах твоїх!»¹

Пасху почали святкувати на світанку історії єврейського народу. В останню ніч їхнього рабства в Єгипті, коли, здавалося, ніщо не вказувало на визволення, Бог звелів їм приготуватися до негайного звільнення. Бог попередив фараона про останній суд над єгиптянами і звелів усім юдеям зібратися у своїх домівках з родинами. Скропивши одвірки кров'ю заколеного ягняти, вони мали їсти спечене на вогні його м'ясо із прісним хлібом та гіркими травами. Він сказав: *«А їсти його будете так: стегна ваші підперезані, взуття ваше на ногах ваших, а палиця ваша в руці вашій, і будете їсти його з поспіхом. Пасха це Господня»*.² Опівночі повмирили усі первородні в Єгипті. Тоді фараон звелів сказати ізраїльтянам: *«Устаньте, вийдіть з-посеред народу мого ...йдіть, служіть Господеві, як ви казали!»*³ Юдеї вийшли з Єгипту вільним народом. Господь звелів щороку святкувати Пасху. *«І станеться, — сказав Він, — коли запитають вас ваші сини: що то за служба ваша, то відкажете: це жертва — Пасха для Господа, що обминув був дома Ізраїлевих синів в Єгипті, коли побивав Єгипет»*.⁴ Історія про це чудове визволення повинна була передаватися із покоління в покоління.

Одразу за днем Пасхи наступало семиденне свято опрісноків. На другий день свята приносилися перед Господом перші плоди урожаю того року та ячмінний сніп. Усі обряди свята символізували служіння Христа. Визволення Ізраїлю з Єгипту було наочним уроком викуплення, про яке повинна була нагадувати Пасха. Заколене ягнятко, прісний хліб, сніп першого врожаю уособлювали Спасителя.

Для більшості людей днів Христа святкування Пасхи перетворилося на формальність. Але яке ж значення воно мало для Сина Божого!

^[78] Вперше отрок Ісус бачив храм, священиків у білому одязі, котрі звершували урочисте служіння. Він бачив на жертovníку закривавлену жертву. Разом з усіма Він схилявся у молитві в той час, як хмара пахошів здіймалася до Бога. Він був свідком обрядів пасхального богослужіння, що справляло неабиякий вплив. З кожним днем їхнє значення ставало для нього все зрозумілішим. Ритуал жертвоприношення, здавалося, мав безпосереднє відношення до Його життя. Нові, до цього часу ще незвідані почуття зароджувалися в Його душі. Мовчазний, заглиблений у роздуми, Він, здавалося, вирішував якусь важливу проблему. Спасителеві відкривалася таємниця Його місії.

Поглинутий роздумами після побаченого, Він відійшов від Своїх батьків. Йому хотілося побути на самоті. Коли пасхальне служіння закінчилося, Ісус усе ще залишався у дворі храму; навіть після того, як усі прочани покинули Єрусалим, Він зостався один.

Під час відвідин Єрусалима земні батьки Ісуса хотіли показати Його видатним учителям Ізраїлю. Він хоч і був у всьому слухняним Слову Божому, однак не визнавав рабинських обрядів і звичаїв. Йосиф і Марія сподівалися, що Він, нарешті, почне поважати вчених рабинів і буде старанніше виконувати їхні вимоги. Але у храмі Бог Сам навчав Ісуса, і те, що Він отримав, почав одразу віддавати іншим.

У той день одне із приміщень храму було відведене під релігійне навчання на зразок пророчих шкіл. Тут зібралися відомі в Ізраїлі рабини зі своїми учнями; сюди ж прийшов і Ісус. Сидячи біля ніг таких поважних учених мужів, Він слухав їхні повчання. З виглядом шукача мудрості Він ставив запитання учителям стосовно пророцтв і подій, котрі вказували на прихід Месії.

Ісус справляв враження людини, котра прагне пізнання Бога. Його запитання спонукували замислитися над глибокими істинами, яким не надавали значення, але які були життєво важливими для спасіння душ. Кожне Христове запитання не тільки викривало обмеженість і поверховість знань тогочасних мудреців, а й містило в собі Божественну науку, відкриваючи істину в новому світлі. Рабини говорили про чудове звеличення, яке принесе юдейському народові прихід Месії, але Ісус

нагадав їм пророцтво Ісаї, попросивши пояснити значення текстів, які говорили про страждання і смерть Агнця Божого.

Книжники, в свою чергу, ставили Ісусові запитання і були вражені Його відповідями. З покірністю дитини Він цитував слова Писання, відкриваючи таку глибину їхнього значення, про яку вчені мужі навіть не здогадувалися. Якби люди прислухалися тоді до істин, на котрі Він вказував, які зміни відбулися б у їхньому житті! Пробудився б значний інтерес до духовних предметів, і вже на початку служіння Ісуса багато хто був би готовий прийняти Його.

Рабини знали, що Ісус не навчався в їхніх школах, однак Його розуміння пророцтв значно перевершувало їхнє. У цьому мислячому хлопчині з Галилеї вони бачили того, хто подавав великі надії. Вони хотіли б, щоб Він став їхнім учнем, а в майбутньому — вчителем Ізраїлю. Рабини були готові зайнятися Його освітою, вважаючи, що такий самотній розум мав би формуватися під їхнім безпосереднім впливом.

Слова Ісуса зворушили їхні серця, як не зворушувало жодне слово, сказане іншими людьми. Бог намагався просвітити начальників Ізраїлю, тому використав єдиний засіб, який ще міг справити на них враження. Звичайно, гордість не дозволяла їм погодитися з тим, що й вони можуть у когось учитися. Якби Ісус справив враження людини, котра хоче навчати їх, вони вважали б нижче за свою гідність слухати Його. Але рабини лестили собі думкою, що не Він, а вони навчають Його або, принаймні, перевіряють Його знання Писань. Юнацька скромність і доброзичливість Ісуса розвіяли їхнє упередження. Самі того не усвідомлюючи, вони відкрили свої серця перед Словом Божим, і Святий Дух промовляв до них.

Книжники не могли не помітити, що їхні уявлення стосовно Месії не знаходять підтвердження у пророцтві, але вони не бажали відмовитися від теорій, які тішили їхнє честолюбство. Вони не хотіли визнати, що неправильно розуміють Писання, вчителями якого вважали себе. Вони питали один у одного: звідки цей юнак, який ніде не вчився і має такі пізнання? *«І Світло світить у темряві, і темрява Його не огорнула».*⁵

А тим часом Йосиф і Марія відчували велике занепокоєння: залишаючи Єрусалим, вони втратили з поля зору

Ісуса, не здогадуючись про те, що Отрок залишився у місті. Край на той час був густозаселеним, і каравани з Галилеї були дуже великими, рухались повільно. Подружжя вийшло з міста під час загальної метушні; у дорозі знайомі та друзі відволікли їхню увагу, і вони помітили відсутність Ісуса лише тоді, коли надійшла ніч. Тільки зупинившись на відпочинок, зауважили, як їм не вистачає Його допомоги. Сподіваючись, що Ісус знаходиться у їхньому гурті, вони були спокійні. Незважаючи на юний вік Ісуса, вони беззастережно довіряли Йому, знаючи, що в разі необхідності Він завжди поспішить на допомогу, запобігаючи їхнім потребам. Даремно вони розшукували Його серед знайомих. З жахом тепер пригадали, як Ірод шукав, щоб знищити Ісуса ще в дитинстві. Важкі передчуття охопили їхні серця. Вони гірко картали себе за неувважність до Сина.

Повернувшись до Єрусалима, батьки продовжували пошуки. Наступного дня, зайшовши до храму, котрий був переповнений прочанами, вони почули знайомий голос. Так, батьки не могли помилитися: цей голос відрізнявся від інших — ширший, серйозніший і водночас мелодійний.^[81]

Знайшовши Ісуса у школі рабинів, вони зраділи, проте не могли забути свого розпачу й тривоги. Коли Він знову опинився з ними, мати із докором сказала: *«Дитино, чому Ти нам таке вчинив? Ось Твій батько і я, страждаючи, шукали Тебе»*.⁶

*«А Він їм відповів: Чому ж ви шукали Мене? Хіба ви не знали, що Мені треба бути при справах Мого Отця?»*⁷ Оскільки батьки не зрозуміли Його слів, Він показав їм рукою на небо. При цьому Його лице освітілося сяйвом, яке здивувало обох. Божественність проявилася в людському естві. Знайшовши Ісуса в храмі, батьки прислухалися до Його розмови з рабинами і були вражені запитаннями і відповідями Сина. Його слова пробуджували думки, котрі неможливо було забути.

У запитанні Ісуса також містився урок: *«Хіба ви не знали, що Мені треба бути при справах Мого Отця?»* Ісус вже почав звершувати роботу, заради якої прийшов у світ, у той час як Йосиф і Марія занедбали свої обов'язки. Бог виявив їм велику честь, довіривши Свого Сина. Святі ангели скерову-

вали шляхи Йосифа, щоб зберегти життя Ісуса. Вони ж на цілий день втратили з поля зору Того, про Кого повинні були пам'ятати щохвилини. І коли їхнє хвилювання минуло, вони замість того, щоб картати себе, звинуватили Його.

Цілком природно, що земні батьки Ісуса перш за все бачили в Ньому власну дитину. Він щоденно перебував із ними. Його життя, здавалося, було подібне до життя звичайних дітей, і їм важко було усвідомити, що Він — Син Божий. Їм загрожувала небезпека не оцінити належним чином благословення, дарованого у зв'язку з присутністю Спасителя світу. Гострий біль розлуки з Ним, м'який докір, який відчувався в Його словах, мали закарбувати в їхній свідомості святість батьківського обов'язку.

Відповідаючи на слова матері, Ісус уперше виявив, що усвідомлює Свій зв'язок з Богом. Перед Його народженням ангел сказав Марії: *«Він буде великим і Сином Всевишнього буде названий; і дасть Йому Господь Бог престол Його батька Давида, і довіку царюватиме в домі Якова, і Його царюванню не буде кінця!»*⁸ Марія зберігала ці слова у своєму серці, але, хоча вона й вірила, що її Син буде Месією Ізраїля, однак повністю не розуміла Його місії. І тепер вона так само не зрозуміла Його слів, збагнувши лише те, що Ісус заперечив Свою родинність з Йосифом і оголосив Своїм Отцем Бога.^[82]

У той же час Ісус не заперечував Свого зв'язку із земними батьками. З Єрусалима Він повернувся разом з ними додому і допомагав їм у їхніх трудах. Приховавши в серці таємницю Свого покликання, Юнак покійно чекав, коли настане час Його служіння. Протягом вісімнадцяти років, відколи Він зрозумів, що є Сином Божим, Ісус визнавав узи, котрі зв'язували Його із сім'єю в Назареті, і виконував обов'язки сина, брата, друга і громадянина.

Відтоді, як Ісусові в храмі було відкрито Його призначення, Він став уникати великих зібрань народу. Йому захотілося тихенько повернутися з Єрусалима в колі лише тих, кому була відома таємниця Його життя. Пасхальним служінням Бог хотів час від часу відвертати увагу Свого народу від земних турбот і нагадувати їм про чудове виволонення їх з Єгипту. Він також бажав, щоб у цьому чині

Його рук народ побачив обітницю їхнього звільнення від гріха. Подібно до того, як кров заколеного ягняти оберігала оселі Ізраїлю, так і кров Христа мала спасти їхні душі. Але вони могли спастися через Христа лише у тому разі, якщо через віру зроблять Його життя своїм. Символічне служіння тільки тоді мало сенс, коли воно вказувало людям на Христа як на особистого Спасителя. Бог намагався спонукати їх роздумувати про місію Христа, вивчаючи цю істину з молитвою. Але коли народ юрбами залишав Єрусалим, збудження, що виникає під час подорожі, буденні розмови надто часто поглинали всю їхню увагу, а тому служіння, свідками якого вони були, забувалося. Тому Спаситель не виявляв бажання до спілкування.

Повертаючись з Йосифом і Марією з Єрусалима, Ісус сподівався звернути їхню увагу на пророцтва про страждання Спасителя. Як на Голгофі Він хотів полегшити горе Своєї матері, так і нині Він думав про неї. Марія мала стати свідком Його передсмертних мук; Ісус хотів, аби вона зрозуміла Його місію і укріпилася, щоб встояти, коли *«меч пройде її душу»*. Подібно до того, як нині Ісуса не було з нею і в горі вона розшукувала Його протягом трьох днів, так коли Він буде принесений у Жертву за гріхи світу, вона знову втратить Сина на три дні. Коли ж Він вийде з гробу, її смуток знову обернеться на радість. Наскільки легше перенесла б вона страждання, спричинені Його смертю, якби тепер зрозуміла Писання, над котрими Він спонукував її замислитися.

Коли б Йосиф і Марія зосередили свої думки на Богові у роздумах і молитвах, вони усвідомили б виявлене до них священне довір'я і не втратили б Ісуса. Через недбалість, виявлену протягом одного дня, вони втратили Спасителя, і це коштувало їм трьох днів, сповнених тривоги пошуків. Подібне може трапитися і з нами. Пусті розмови, лихослів'я, нехтування молитвою — і ми можемо одного дня втратити Спасителя. Після цього нам доведеться провести багато днів у сумних пошуках, щоб знайти Його знову і повернути втрачений нами спокій.

У спілкуванні один з одним ми повинні пильнувати, щоб не забути про Ісуса і не піти далі, навіть не помічаючи,

що Його немає з нами. Коли буваємо настільки поглинуті нашими земними справами, що перестаємо думати про Того, в Кому зосереджені всі наші надії на вічне життя, ми розлучаємося з Ісусом і з небесними ангелами. Ці святі істоти не можуть залишатися там, де присутність Спасителя небажана, а Його відсутність не помічається. Ось чому так часто трапляється розчарування серед тих, що називають себе послідовниками Христа.

Чимало людей відвідує богослужіння, знаходячи розраду і відновлення сил у Божому Слові, проте, нехтуючи роздумами про духовне, виявленням пильності й молитвою, вони втрачають Ісуса і стають ще спустошенішими, ніж до цього. Їм не раз здається, що Бог надто суворо поводить себе з ними. Вони не усвідомлюють і не бачать власної вини. Відокремлюючи себе від Ісуса, вони позбавляються світла Його присутності.

Було б добре, якби ми щодня проводили одну годину в роздумах про життя Христа, детально вивчаючи його, змальовуючи в своїй уяві кожний епізод, і особливо останні події Його земного життя. Коли ми будемо таким чином розмірковувати про Його велику Жертву заради нас, наше довір'я до Нього ставатиме постійним, а любов — живою; ми цілковито сповнимся Його Духом. Якщо бажаємо врешті-решт бути спасеними, повинні засвоїти науку каяття та упокорення біля підніжжя хреста.

У наших взаємостосунках ми можемо бути благословенням один для одного. Якщо ми дійсно належимо Христові, то наші найкращі думки будуть саме про Нього. Нам буде подобатися говорити про Нього. І коли розповідатимемо один одному про Божу любов, наші серця будуть пом'якшені божественним впливом. Споглядаючи на красу Його характеру, ми будемо *«змінюватися в той же образ від слави на славу»*.⁹

¹ Псал.122:2,7² Вих.12:11³ Вих.12:31⁴ Вих.12:26,27⁵ Івана 1:5⁶ Луки 2:48⁷ Луки 2:49⁸ Луки 1:32,33⁹ 2Кор.3:18

ДНІ БОРОТЬБИ

З раних років свого життя єврейська дитина повинна ^[84] була підкорятися численним рабинським вимогам. Суворі правила регламентували кожний крок аж до найменших дрібниць. Під керівництвом учителів із синагоги юнацтво засвоювало всі ті незліченні постанови, яких правовірні ізраїльтяни мали дотримуватися. Але Ісус цим не цікавився. Від самого дитинства Він діяв незалежно від законів рабинів. Писання Старого Завіту стали для Нього предметом постійного дослідження, і слова «*Так говорить Господь*» були завжди на Його вустах.

Спостерігаючи за життям Свого народу, Він дійшов висновку, що вимоги, котрі ставить суспільство, і Божі постанови постійно вступають у протиріччя. Люди відступали від Слова Божого, звеличуючи при цьому вигадані ними теорії. За традицією, вони дотримувалися обрядів, позбавлених духовної сили. Служіння перетворилося на низку церемоній, а священні істини, котрих воно мало б навчати, залишалися прихованими для віруючих. Ісус бачив, що у такому позбавленому віри служінні вони не знаходили спокою для душі, не відчували духовної свободи, яку можна отримати, поклоняючись Богові в істині. Ісус прийшов, аби навчити, в чому полягає зміст поклоніння Богові, і не міг схвалювати ^[85] суміш із людських вимог і божественних постанов.

Ісус відкрито не виступав проти постанов і звичаїв книжників, але коли Йому дорікали за нетрадиційну поведінку, що протирічила їхнім звичаям, Він завжди пояснював Свої дії, посилаючись на Боже Слово. М'який, лагідний і смиренний у поводженні, Ісус старався нести радість усім, з ким Йому доводилося спілкуватися. Враховуючи Його скромність і дружелюбність, книжники вважали, що їм легко вдасться вплинути на Нього. Вони наполягали, щоб Ісус підкорився правилам і традиціям, які були прийняті рабинами ще в давні часи, але Він просив дати підтвердження цим переказам у Святому Письмі. Він був готовий прислухатися до кожного слова, котре виходило з уст Божих, однак не міг коритися людським вигадкам. Здавалося, що Ісус знав Писання напам'ять від початку до кінця; Він розкривав їхнє справжнє значення. Рабини вважали приниженням навчатися від дитини, мотивуючи це тим, що завдяки посаді, яку обіймають, можуть претендувати на право пояснювати Писання, а Його обов'язок — прийняти їхні тлумачення. Їх обурювало те, що Він противився їхньому слову.

Юдейські вчителі знали, що їхні традиції не мають жодного підтвердження у Писаннях. Вони усвідомлювали, що у ^[86] духовному мисленні Ісус значно перевищував їх. І все ж вони були вкрай невдоволені, що Ісус не підкорявся їхнім приписам. Не зумівши переконати Його, вони шукали Йосифа та Марію і скаржилися на Його неслухняність. Після цього Юнакові доводилося зносити докори й осуд.

Змалечку Ісус удосконалював Свій характер, і навіть повага та любов до батьків не могли примусити Його ухилитися від послуху Божому Слово. *«Так написано»*, — мотивував Ісус кожний Свій вчинок, що не узгоджувався із сімейними традиціями. Але тиск рабинів робив Його життя гірким. З юних років Він навчався стриманості, був стійким і терплячим.

Його названі брати, сини Йосифа, були на боці рабинів. Вони наполягали на дотриманні традицій, неначе вони були вимогами Божими. Людські постанови брати шанували навіть вище, аніж Слово Боже; їх страшенно дратувало, що Ісус міг так чітко розрізняти істину й неправду. Його беззастережний послух Законові Божому вони розцінювали

як впертість. Їх дивували знання і мудрість, які виявлялися у відповідях рабинам. Вони знали, що Ісус не навчався у книжників, і водночас важко було не визнати, що Він був їхнім Учителем. Брати розуміли, що Він значно перевершує їх у плані освіти, однак не усвідомлювали того факту, що Він мав доступ до Древа життя, до Джерела знань, про котре єврейські юнаки не мали жодного уявлення.

Христос не був прихильником відособленості. Фарисеїв особливо ображало те, що в цьому питанні Він не погоджувався з їхніми суворими правилами. Ісус бачив, що сфера релігії відмежована від суспільства високими мурами відособленості як щось надто священне для повсякденного життя. Ісус руйнував ці мури розділення. Спілкуючись з людьми, Він не питав, яку віру вони сповідують чи до якої церкви належать. Ісус виявляв Свою спасительну силу по відношенню до всіх, хто мав потребу в Його допомозі. Він не усамітнювався, не ставав пустельником, щоб таким чином продемонструвати Свою небесну природу. Спаситель ревно трудився для добра людей. Христос запроваджував принцип, за яким біблійна релігія не вимагає відлюдницького умертвіння тіла. Він навчав, що чиста неопоганена релігія призначена не лише для певних днів і особливих випадків. Завжди і всюди Христос виявляв живе зацікавлення в людях і випромінював світло радості та благочестя. Усе це було докором для фарисеїв, оскільки свідчило, що суть релігії далека від самолюбства, а їхнє патологічне зацікавлення у власній вигоді дуже далеке від справжнього благочестя. Такі фактори пробуджували в них вороже ставлення до Ісуса, і духовні керівники нації знову і знову намагалися змусити Його підкоритися їхнім правилам. ^[87]

Ісус прагнув полегшити будь-яке страждання, з яким зустрічався. У Нього не було багато грошей, щоб роздавати бідним, але Він часто відмовляв Собі в їжі, щоб нагодувати тих, хто мав більшу потребу, ніж Він. Ісусові брати бачили, що Його авторитет був набагато вищим, ніж їхній. Він володів тактовністю, якої ніхто з них не мав і не бажав мати. Коли вони зарозуміло поводитися з бідними, зневаженими душами, Ісус пізніше знаходив цих нещасних, аби потішити їх словами підбадьорення. І коли Він полегшував їхні страж-

дання, істини, котрих Він навчав, асоціювалися з Його ділами милосердя і назавжди залишалися у пам'яті людей.

Усе це не подобалося Його братам. Вони, як старші за віком, вважали, що Ісус мав би коритися їм. Вони звинувачували Його в зарозумілості, у прагненні поставити себе вище від вчителів, священиків і начальників народу. Не раз брати навіть погрожували Ісусові, намагаючись залякати, але Він не зупинявся, у всьому керуючись Писанням.

Разом з тим Ісус любив Своїх братів, ставлячись до них з незмінною добротою, хоча вони продовжували заздрити Йому, виявляючи відверте невір'я й презирство. Вони не могли зрозуміти Його поведінки. В особистості Ісуса вони вбачали великі суперечності. Справа в тому, що Він був Сином Божим і водночас безпорадною дитиною. Творець світів, Володар усієї землі, Він залишався убогим. Володіючи досконалою гідністю, Він не мав нічого спільного з гордістю і зарозумілістю. Він не прагнув земної величі і задовольнявся найскромнішим становищем. Все це дратувало Його братів, котрі не могли збагнути причин Його незмінного спокою і витримки за будь-яких обставин. Вони не знали, що «задля нас Він збіднів, щоб ми збагатились Його убогством».¹ Вони також не усвідомлювали таємниці Його місії, як і друзі Йова не розуміли причини страждань і приниження свого приятеля.

Ісус залишався не зрозумілим братам, оскільки не був подібний до них. У Нього були інші ідеали. Орієнтуючись на людей, вони відвернулися від Бога, а тому їхнє життя було позбавлене Його сили. Релігійні обряди, яких вони дотримувалися, не могли змінити характеру. «*Бо даєте десятину з м'яти, кропу й кмину, а занебали найважливіше в Законі: суд, милосердя і віру*».² Приклад Христа був для них постійною причиною роздратування. У цьому світі Він ненавидів тільки одне: гріх. Він не міг без болю дивитися на зло і не вмів приховати цей біль. Контраст між формалістами, які під удаваною побожністю приховували любов до гріха, та Особистістю, в Котрій завжди переважало прагнення прославити Бога, був дуже помітний навіть без особливих зусиль. Оскільки життя Ісуса засуджувало зло, Він зустрічав опір як у колі власної сім'ї, так і за її межами. Про Його

чесність і безкорисливість говорили з іронією; терпіння й доброту розцінювали як боягузтво.

Христові довелося зазнати всієї гіркоти та болю, котрі випадають на долю людства. Траплялися люди, котрі зневажали Його через обставини, пов'язані з Його народженням; ще в дитинстві Йому доводилося зносити їхні сповнені презирства погляди та злі насмішки. Якби Він відповів на них хоча б одним роздратованим словом або поглядом; якби Він поступився Своїм братам навіть в одному недоброму вчинку, то вже не міг би залишатися досконалим Прикладом і не зміг би здійснити План нашого викуплення. Варто Йому було лише раз визнати, що гріх можна якимось чином виправдати, тоді сатана торжествував би, а світ був би втрачений навіки. Ось чому спокусник докладав усіх зусиль, аби зробити Його життя якнайтяжчим і таким чином схилити до гріха.

Однак на кожному спокусі у Христа була тільки одна відповідь: «*Так написано*». Він рідко коли дорікав Своїм братам за недобрі вчинки, але завжди в Нього було для них слово від Бога. Коли Він не погоджувався підтримати їх у якійсь негідній справі, вони звинувачували Його в боягузстві. Але Він відповідав: «*Нapisано*». «*Страх Господній — це мудрість, а відступ від злого — це розум*».³

Але траплялися люди, котрі шукали Його товариства, оскільки відчували мир і спокій у Його присутності; однак більшість уникали, оскільки Його непорочне життя було для них докором. Ровесники Ісуса переконували Його діяти за їхнім прикладом. Він був кмітливим і життєрадісним юнаком, а тому молодь любила Його товариство і навіть сприймала Його поради й пропозиції, які Він охоче давав, але їх дратувала Його сумлінність; чимало з них вважали Його обмеженим і надто прямолінійним. Ісус же терпляче відповідав: «*Так написано*». «*Як юнакові зберегти в чистоті стежку свою? Пильнуючи себе по слову Твоєму... Я в серці Своїм заховав Твоє слово, щоб мені не грішити проти Тебе*».⁴

У Ісуса не раз запитували, чому Він такий своєрідний та неподібний до всіх інших. «*Так написано*», — відповідав Він, — «*Щасливі ті, що їх дорога бездоганна, що ходять за Законом Господнім. Щасливі, що Його свідчення пильнують,*

що шукають Його всім серцем. Вони не чинять беззаконня, ходять шляхами Його».⁵

Коли Його запитували, чому Він не бере участі в розвагах назаретської молоді, Він відповідав: *«Так написано». «З дороги свідчень Твоїх радію я, як маєтком великим. Про Заповіді Твої розмовлятиму і на стежки Твої дивитимусь. Я буду радіти Твоїми постановами, Слова Твого не забуду!»*⁶

Ісус ніколи не обстоював Своїх прав. Часто Він працював понад силу, тому що був покірливий і безвідмовний. Однак це Його не засмучувало; Він ніколи не падав духом, а був вище від труднощів і жив, наче зігрітий світлом Божого лиця. Він не мстив за грубість, але терпляче зносив усі образи.

Ісуса знову й знову запитували: чому Ти терпиш, коли з Тобою так жорстоко поведуться Твої брати? *«Написано»,* — відповідав Він, — *«Сину мій, не забудь ти моєї науки, і нехай мої Заповіді стережуть твоє серце, бо примножать для тебе вони довготу твоїх днів і років життя та спокою! Милість та правда нехай не залишать тебе, — прив'яжи їх до шиї своєї, напиши їх на таблиці серця свого, — і знайдеш ти ласку та добру премудрість в очах Бога й людини!»*⁷

З того часу, як земні батьки знайшли Ісуса в храмі, Його поведінка стала для них загадковою. Він уникав суперечок, але Його приклад був для них постійним уроком. Він, здавалося, жив у іншому світі. Син Божий почував Себе щасливим на самоті з природою і з Богом. Щоразу, коли випадала вільна хвилина, Він залишав місце Своєї праці і йшов у поля, зелені долини, гори і ліси, щоб там розмірковувати про Бога, спілкуючись з Ним. Не раз світанок заставав Ісуса в усамітнених місцях, де Він перебував у роздумах, молився або досліджував Писання. Після таких годин спокою й миру Він повертався додому, аби знову виконувати Свої обов'язки, залишаючись прикладом терпіння в праці.

Христос любив і поважав Свою матір. У глибині серця Марія вірила, що народжена нею свята Дитина — давно очікуваний Месія, але не наважувалася висловлювати свою віру. Протягом усього Його земного життя вона поділяла Його страждання; їй боляче було усвідомлювати, скільки випробувань Йому доводилося зазнати в дитинстві та юності. Марії також довелося

чимало пережити, захищаючи свого Сина у тих випадках, коли вважала Його поведінку правильною. Вона була впевнена, що сімейні стосунки і ніжна материнська опіка — життєво необхідні для формування характеру. Сини і дочки Йосифа знали це і, користуючись її стурбованістю, намагалися змусити Ісуса поводитися за нормами їхньої поведінки.

Марія часто вмовляла Ісуса підкоритися рабинським вказівкам. Але Його неможливо було переконати зрадити Свою звичку милуватися творивом Бога і полегшувати страждання людей або безсловесних тварин. Коли священики і вчителі вимагали від Марії допомогти їм вплинути на Ісуса, вона дуже хвилювалась, однак її серце заспокоювалося, коли Ісус виправдовував Свою поведінку, наводячи тексти із Писання.

Часом її охоплювали сумніви, адже брати Ісуса не вірили, що Він посланий Богом, хоча й було безліч доказів Його божественного походження. Вона бачила, як Він жертвував Собою задля добра інших. Від Його присутності атмосфера в домі ставала чистішою, а життя, подібно до розчини, змінювало обличчя суспільства. Невинний і непорочний, Він перебував серед самовдоволених, грубих і невихованих людей: несправедливих митників, легковажних гультяїв, нечестивих самарян, воїнів-язичників, неосвічених селян та різношерстого натовпу. Для усіх втомлених людей, змушених нести життєві тягарі, Він завжди знаходив слова співчуття. Він ділив з ними їхні труднощі, навчаючи уроків, які Він засвоїв від природи, — любові, доброти і великодушності Божої.^[91]

Кожного Він учив відкривати у собі дорогоцінні таланти, які за правильного використання допоможуть набути вічних цінностей. Ісус уникав усякого марнославства і на Власному прикладі показував, що кожна хвилина життя матиме наслідки у вічності, а тому її потрібно цінувати як скарб, використовуючи для святих цілей. Він нікого не вважав нікчемом, натомість старався запропонувати кожній людині засоби для спасіння. У якому б товаристві Йому не доводилося бути, Він знаходив повчання, доречні для того часу та обставин. Він надихав надією навіть найбільш зачерствілі й безнадійні душі, запевняючи, що й вони можуть стати безгрішними і непорочними, розвиваючи у собі характер,

гідний дітей Божих. Ісус часто зустрічав людей, які потрапили під вплив сатани й не мали сили вирватися із його тенет. До цих розчарованих, хворих, спокушуваних і грішних

[92] Ісус звертався зі словами любові й співчуття, які вони здатні були зрозуміти і в яких мали велику потребу. Зустрічав Він і таких, які мужньо протистояли князеві темряви. Він підбадьорював їх, запевняючи в перемозі, адже ангели Божі — на їхньому боці й можуть дарувати їм перемогу. Всі, кому Він таким чином допомагав, переконувалися: перед ними — Той, Кому можна цілковито довіритися; Він у жодному разі не видасть таємниці, якою вони поділилися з Ним.

Ісус був Лікарем як тіла, так і душі. Його серце відгукувалося на кожне страждання, з яким зустрічався, і кожному страждальцю Він приносив полегшення. Його співчутливі, приязні слова діяли як цілющий бальзам. Не можна було сказати, що Він звершував чудеса, але зцілююча сила Любові виходила від Нього і спочивала на всіх нещасних. Так скромно й ненав'язливо Він працював для людей із самого дитинства. Ось чому, коли Він почав Своє громадське служіння, так багато людей були раді спілкуватися з Ним.

Однак Ісус у дитинстві, в юності та зрілому віці залишався самотнім. Чистий і праведний, *«Він топтав чавило, і нікого не було поруч з Ним»*.⁸ Він ніс на Собі важкий тягар відповідальності за спасіння людей. Спаситель знав: якщо люди не здійснять рішучої переміни в своїх принципах і намірах, усі загинуть. Ось що гнітило Його душу, і ніхто не міг по-справжньому оцінити всю величину тягаря, який Він взяв на Себе. Усвідомлюючи надзвичайну важливість поставленої мети, Він спрямовував Свої зусилля на те, щоб бути *«Світлом для людства»*.⁹

¹ 2Кор.8:9

² Матв.23:23

³ Йова 28:28

⁴ Псал.119:9,11

⁵ Псал.119:1-3

⁶ Псал.119:14-16

⁷ Прип.3:1-4

⁸ Ісаї 63:3

⁹ Івана 1:9

ГОЛОС ВОЛАЮЧОГО В ПУСТЕЛІ

(На підставі Євангелій: Луки 1:5–23,57–80;
3:1–18; Матвія 3:1–12; Марка 1:1–8)

Предтеча Ісуса Христа походив із середовища вірних в Ізраїлі, котрі з нетерпінням чекали на прихід Месії. Похилого віку священик на ім'я Захарія та його дружина Єлисавета *«обоє були праведні перед Богом»*,¹ і в їхньому святому житті світло віри сяяло, як зоря, серед темряви тих днів. Цій благочестивій парі був обіцяний син, котрий мав бути попередником Господа, щоб приготувати Йому дорогу.

Захарія жив у гірській частині Юдеї, але приходив до Єрусалима, щоб протягом одного тижня здійснювати в храмі служіння за відповідною чергою — двічі на рік. *«Одного разу, як він... служив перед Богом, за звичаєм священства випало йому ввійти до Господнього храму, щоб кадити»*.²

Він стояв перед золотим жертвником у Святині. Хмара приємних пахоців разом із молитвами Ізраїлю здіймалися перед Богом, коли Захарія раптом відчув Божественну присутність. *«І з'явився йому Господній ангел, що стояв праворуч кадильного жертвника»*.³ Таке місцезнаходження ангела було знаком особливої милості, хоча Захарія не звернув на це уваги. Він багато років молився про пришествя Спасителя, але тепер, коли Небо послало вісника оголосити, що на його молитви ось-ось буде дана відповідь, милість Божа видалася

йому надто великою, щоб у це можна було повірити. Він був сповнений страху і самоосудження.

Але він почув слова радісного привітання: *«Не бійся, Захаріє, бо почута твоя молитва! Твоя дружина Єлисавета народить тобі сина, і дасиш йому ім'я Іван. І буде тобі радість та потіха, і багато хто зрадіє з його народження. Бо він буде великим перед Господом; ні вина, ні п'яного напою не питиме; і наповниться Духом Святим ще з утроби своєї матері. І наверне він багатьох ізраїльських синів до їхнього Господа Бога; і він ітиме перед Ним у душі та силі Іллі, щоб навести серця батьків до дітей, а непокірних — до мудрості праведних, аби приготувати Господеві підготовлений народ. І промовив Захарія до ангела: З чого я про це дізнаюся? Адже я старий, та й дружина моя зістарілася в днях своїх»*.⁴

Захарія пам'ятав, що й Авраамові був даний син в його похилому віці, оскільки він повірив Тому, Хто обіцяв. Але в цю мить літній священик думав про людську слабкість, забуваючи про те, що Бог завжди здатний виконати те, що обіцяв. Який же бачимо контраст між невір'ям Захарії та простодушною, дитячою вірою Марії! Діва із Назарета на чудову вістку ангела просто відповіла: *«Ось, я раба Господня, хай буде мені за словом твоїм!»*⁵

Народження сина Захарії, як і народження Авраамового сина, і Сина Марії, повинно навчити нас великої духовної істини, котру ми так повільно засвоюємо і дуже легко забуваємо. Самі ми не можемо зробити нічого доброго, однак те, що нам непідвладне, буде звершене силою Божою у кожній смиренній і віруючій душі. Саме по вірі було дане *«дитя обітниці»*. Вірою зароджується духовне життя, і ми стаємо здатними чинити діла праведності.

На запитання Захарії ангел відповів: *«Я, Гавриїл, що стою перед Богом; мене послано говорити з тобою і благовістити тобі це»*.⁶ П'ятсот років тому цей самий Гавриїл сповістив Даниїлові пророчий період, який простягався до приходу Христа; усвідомлення того, що наближається кінець цього періоду, спонукало Захарію молитися про пришествя Месії.

^[99] Тепер вісник, через котрого було дане це пророцтво, з'явився, щоб проголосити його виконання.

Слова ангела *«Я, Гавриїл, що стою перед Богом...»* свідчили про його високе становище у небесних дворах. Прийшовши з вісткою до Даниїла, він сказав: *«І нема нікого, хто зміцняв би мене... окрім вашого князя Михайла»*.⁷ Як відомо, тут йдеться про Христа. Спаситель згадував про Гавриїла і в книзі Об'явлення: *«...пославши через Свого ангела Своему рабові...»*⁸ А Іванові ангел пояснив: *«Я співпрацівник твій і твоїх братів — пророків»*.⁹ Яка ж це чудова думка: ангел, котрий, за своїм становищем, посідає друге місце після Сина Божого, обраний для того, щоб відкривати грішним людям наміри Божі!

Захарія висловив сумнів щодо слів ангела, і через це не міг розмовляти аж до часу їх сповнення. *«І ось ти будеш мовчати, — сказав ангел, — і не зможеш говорити до того дня, поки це збудеться, — за те, що ти не повірив моїм словам, які сповняться свого часу!»*¹⁰ В обов'язки священика, який по черзі виконував служіння, входило молитися за прощення гріхів народу, а також за пришествя Месії, та коли Захарія спробував це зробити, він не зміг вимовити жодного слова. Вийшовши, щоб благословити людей, *«він говорив їм знаками й залишався німим»*.¹¹ Народ довго чекав і вже почав побоюватися, чи не спіткало Захарію Боже покарання. Але коли він вийшов зі святині, його обличчя сяяло від слави Божої, і всі присутні «зрозуміли, що він бачив видіння в храмі». Захарія пояснив їм знаками, що бачив і чув. *«І коли закінчилися дні його служіння, він пішов до свого дому»*.¹²

Після народження обітованого сина язик батька був розв'язаний, *«і він став говорити, благословляючи Бога»*.¹³ ^[100] І страх охопив усіх їхніх сусідів... Люди розповідали одне одному про цю подію, запитуючи: *«Ким то буде дитина оця?..»* А все це сталося тому, щоб привернути увагу народу до близького приходу Месії, Котрому Іван покликаний був приготувати дорогу.

Святий Дух спочивав на Захарії, і він передбачив місію свого сина, говорячи:

«І ти, дитино, будеш названа пророком Всевишнього, бо йтимеш перед Господом, щоб приготувати Йому дорогу; щоб дати пізнати Його народові спасіння через прощення їхніх гріхів; щоб через превелике милосердя нашого Бога, в якому нас відві-

дає Схід з висоти, освітити тих, що перебувають у темряві та смертній тіні, та спрямувати наші ноги на дорогу миру.» А дитина росла й міцніла духом, перебуваючи в пустинях до дня свого з'явлення перед Ізраїлем». ¹⁴ Ще до народження Івана ангел сказав: «Він буде великим перед Господом, ні вина, ні п'яного напою не питиме і наповниться Духом Святим». ⁴ Бог покликав сина Захарії до великої роботи — найбільшої, яка коли-небудь була довірена людям. Щоб виконати цю роботу, він повинен був співпрацювати з Господом, постійно слухаючи вказівок ангела, щоб Дух Божий не залишив його.

Іван мав стати вісником Єгови — нести людям Боже світло, змінюючи напрямки їхніх думок. Він мав закарбувати у людській свідомості святість Божих вимог, переконуючи їх у тому, що вони потребують Його досконалої праведності. Такий вісник і сам мав бути святим — храмом перебуваючого в ньому Божого Духа. Щоб виконати покладену на нього місію, він мав бути фізично здоровим, володіти світлим розумом і духовною силою. Він повинен був уміти керувати своїми пристрастями, навчитися так володіти собою, щоб всупереч будь-яким обставинам стояти твердо, немов скеля в пустелі.

За днів Івана Хрестителя жадоба до збагачення і потяг до розкоші та хизування захлеснули світ. Чуттєві насолоди, зажерливість і пияцтво призводили до фізичних хвороб і виродження людства, притуплюючи духовний зір і послаблюючи опір гріхові. Іван був покликаний стати реформатором. Його життя стриманості, простий одяг мали стати докором його сучасникам, які вдавалися до непомірностей. Через це

^[101] батькам Івана були дані настанови — наука стриманості, проголошена ангелом від небесного престолу.

У дитячому та юнацькому віці особистість найбільш сприйнятлива; у цей період потрібно вчити дітей самовладання. Біля домашнього вогнища, в родинному колі на дитину поширюється вплив, наслідки якого відлунням відчуються у вічності. Звички, набуті в ранні роки життя, відіграють значно більшу роль, ніж навіть природні обдаровання, у тому, перемаже чи програє людина в життєвій боротьбі. Юність — це час засіву. Вона визначає, якими будуть жнива в цьому житті й у житті прийдешньому.

Пророк Іван повинен був «навернути серця батьків до дітей, а непокірних — до мудрості праведних, щоб приготувати Господеві підготовлений народ». ⁴ Готуючи дорогу для Першого приходу Христа, Іван уособлює тих, хто має готувати світ до Другого пришествя Господа. Світ потурає своїм бажанням, він багатий на вигадки та хибні погляди. Зростає число пасток, з допомогою яких сатана губить душі. Всі, хто бажає звершувати освячення в страху Божому, повинні навчитися стриманості та самовладання. Пристрасті та бажання мають підпорядкуватися вищим силам розуму. Для досягнення розумової сили і духовної проникливості, завдяки котрим ми здатні розуміти і втілювати у життя священні істини Божого Слова, вкрай необхідна самодисципліна. З цієї причини помірність має неабияке значення в процесі приготування до Другого пришествя Христа.

Було б цілком природно, якби для виконання священницького служіння син Захарії почав здобувати відповідну освіту. Але навчання в школі рабинів зробило б його непридатним для призначеної Богом місії. Бог не послав його до вчителів-богословів, аби вони навчили його тлумачити Святе Письмо. Він покликав його в пустелю, щоб він учився від природи і Бога-Творця.

Іван знайшов собі оселю в усамітненому місці — краї безлюдних пагорбів, диких ущелин і гірських печер. Це було його власним вибором — відмовитися від задовольнень і розкошів життя заради суворих випробувань у пустелі. Пустеля — ідеальне середовище для формування звичок простоти і самозречення. Ізолюваний від впливу світу, він міг засвоювати уроки природи, Одкровення та Провидіння. Богобоязливі батьки часто повторювали Іванові слова, сказані колись ангелом до Захарії. З дитинства він знав про своє покликання і всім серцем відгукнувся на святий поклик. Самотність пустелі була для нього бажаним порятунком від суспільства, майже наскрізь пройнятого підозрою, невір'ям і нечистотою. У боротьбі зі спокусою Іван не покладався на власні сили, а тому постійно уникав контакту з гріхом, аби не втратити відчуття його надзвичайної огидності.

^[102]

Як назорей, посвячений Богові від народження, він дав обітницю служити протягом усього життя Господеві. Він носив одяг древніх пророків — з верблюжої вовни, підперезуючись шкіряним поясом, а харчувався «сараною та польовим медом»,¹⁵ що знаходив у пустелі; пив чисту воду із гірських джерел.

Однак життя Івана не протікало в бездіяльності, аскетичному відчуженні, егоїстичній замкнутості. Час від часу він зустрічався з людьми і завжди з неослабним інтересом спостерігав за всім, що відбувалося у світі. Просвічений Божественним Духом, він вивчав характери людей, щоб визначити, у який спосіб можна було б донести до їхніх сердець Небесну вістку. Він відчував тягар відповідальності за доручену справу. На самоті в роздумах і молитві він старався приготувати свою душу для найвагомішої справи свого життя.

Але навіть у пустелі Іван не був вільний від спокус. Хоча він робив усе можливе, щоб позбавити сатану всякого доступу до себе, однак спокусник продовжував напосідати на нього. Та його духовне бачення залишалося чистим; він виховав у собі твердий і рішучий характер, тому за допомогою Святого Духа міг розпізнавати наближення сатани і протидіяти його силі.

Пустеля стала для Івана і школою, і святинею. Подібно до Мойсея в Мадіамських горах, оточений доказами Його сили, він тут знаходив сховище у Богові. Йому не судилося, подібно до великого вождя Ізраїлю, перебувати серед урочистої тиші величних гір, але там, за Йорданом, він бачив верхівки Моабських гір, які свідчили про Того, Котрий поставив гори і підперезав їх силою Своєю. Похмурі, позбавлені життя, пейзажі пустелі були живою ілюстрацією духовного стану Ізраїлю. Родючий Господній виноградник перетворився на безплідну пустку. Але небо над пустелею залишалося ясным і прекрасним. Хмари, що збиралися на небі, віщуючи грозу, обрамляла райдуга обітниці. Так і над Ізраїлем, який дуже деградував, сяяла обіцяна слава царства Месії. Над хмарами гніву розкинулася веселка Його Заповіту милості.

Самотній, Іван тихими ночами пригадував обітницю, дану Богом Авраамові щодо його потомства, яке буде таким

численним, як зорі на небі. Світанок, який вкривав позолотою верхівки Моабських гір, свідчив про Того, Котрий, «немов світло поранку безхмарного, коли сходить сонце».¹⁶ А в саяві полудня він бачив усю Його велич, «коли з'явиться слава Господня і все творіння побачить її».¹⁷

З благоговінням і захопленням він шукав у книжних сувоях пророцтв об'явлення приходу Месії — Насіння, Котре розчавить голову змія,¹⁸ — Примирителя, Який з'явиться, перш ніж цар перестане царювати на престолі Давида. Тепер надійшов той час. У палаці на горі Сіон сидів римський правитель. Згідно з незмінним Божим Словом, вже народився Христос.

Натхненні пророцтва Ісаї про славу Месії Іван вивчав вдень і вночі. Галузка від кореня Єсеевого, Цар правди, Котрий «буде по правді оголошувати присуд для бідних у країні», стане «немов захист у негоду, мов тінь високої скелі в землі безводній...» Ізраїль більше не буде називатися «покинутий», а його земля — «пустеля». Господь називатиме його «Моя у ній утіха», а його землю «заміжжя...»¹⁹ Серце самотнього пустельника наповнювалося передчуттям цих славних подій.

Іван дивився на Царя в Його красі, забуваючи про себе. Споглядав на велич святості — і відчував себе нікчемним та недосконалим. Як посланець Неба, він був готовий безстрашно йти до людей, тому що доручив себе волі Всевишнього. Тепер він міг сміливо з'являтися перед монархами Землі, оскільки низько схилявся перед Царем царів.

Іван не повністю розумів сутність Царства Месії. Він жадав звільнення Ізраїлю від національного гноблення, і тому пришествя Царя праведності та становлення Ізраїлю як святого народу стало його великою надією. Іван думав, що саме так повинно виповнитися пророцтво, дане при його народженні:

«Він пригадав Свій святий Заповіт, щоб ми визволились із руки ворогів, служили безстрашно Йому у святості й праведності перед Ним по всі дні життя нашого».²⁰

Іван бачив свій народ ошуканим, засліпленим самовдоволенням, сплячим у своїх гріхах. Він бажав пробудити його до святого життя. Дана йому Богом вістка повинна була

підняти їх з летаргічного сну, змусити затремтіти від усвідомлення своєї великої гріховності. Щоб насіння Євангелія могло прорости у серцях, треба було зорати ґрунт. Перш ніж [104] шукати зцілення в Ісусі, в них мало пробудитися відчуття небезпеки гріха.

Бог посилає Своїх вісників не для того, щоб вони лестили грішникові. Він не має наміру заспокоїти їх, залишаючи в стані уявної безпеки, що загрожує загибеллю. Він кладе тяжкий тягар на сумління беззаконника і пронизує душу стрілами осудження. Ангели-служителі відкривають людині страшні суди Божі, аби вона глибше відчула свою потребу, що спонукало б запитати: *«Що мені робити, щоб спастися?»* Тоді рука, котра упокорила її аж до пороку, підійме того, хто кається. Голос, Який докоряв за гріх і соромив гордість та честолюбство, з любов'ю скаже: *«Що ти хочеш, щоб Я зробив для тебе?»*²¹

Коли Іван розпочав своє служіння, в народі панував дух бунтарства і незадоволення, що загрозувало повстанням. Після усунення Архелая Юдея опинилася під безпосереднім правлінням Риму. Тиранія і здириство римських правителів, а також рішучі наміри насадити язичницькі символи і звичаї призвели до заколоту, який незабаром було потоплено в крові тисяч відважних синів Ізраїлю. Усе це посилювало ненависть народу до Риму і зміцнювало бажання звільнитися від його влади.

У розпалі такого розбрату і боротьби пролунав з пустелі приголомшливий і суворий, але разом з тим повний надії голос: *«Покайтесь, бо наблизилось Царство Небесне!»*²² Нова і незвичайна сила цього голосу зворушила народ. Пророки провіщали прихід Христа як подію віддаленого майбутнього; тепер же проголошувалося, що він є близьким. Дивний вигляд Івана нагадував стародавніх пророків. Своєю поведінкою й одягом він був подібний до пророка Іллі. У душі та силі Іллі він викривав розбещеність народу і докоряв за поширені того часу гріхи. Його слова були простими й водночас гострими та переконливими. Чимало людей вірили, що він — один із пророків, які повстали з мертвих. Увесь народ був стривожений. Натовпи людей стікалися в пустелю.

Іван сповіщав прихід Месії, закликаючи народ до покаяння. На знак очищення від гріхів він хрестив їх у водах Йордану. З допомогою цього важливого символу він показував, що люди, котрі претендували на звання вибраного народу Божого, були опоганені гріхом, а тому без очищення серця й життя вони не можуть мати частки в Царстві Месії.

Князі та рабини, воїни, митники й селяни — усі приходили послухати пророка. На деякий час серйозне попередження від Бога стривожило їх. Багато хто каюся і приймав хрещення. Люди всіх верств суспільства підкорювалися ви- [105] могам Хрестителя, бажаючи прилучитися до Царства, про котре він проповідував.

Приходило багато книжників та фарисеїв, визнаючи свої гріхи та бажаючи охреститися. Вони вважали себе кращими за інших людей і всіляко підтримували в народі високу думку про свою побожність. Тепер же таємниця їхнього гріховного життя ставала очевидною. Але Дух Святий відкривав Іванові, що багато із присутніх людей по-справжньому не усвідомили своєї гріховності. Вони були просто пристосуванцями. В ролі друзів пророка вони сподівалися здобути ласку в майбутнього Царя. Приймаючи хрещення від такого молодого і популярного вчителя, вони розраховували на посилення свого впливу серед народу.

Іван зустрічав їх різким запитанням: *«Поріддя гадюче, хто підказав вам утікати від майбутнього гніву? Отож, принесіть плід, гідний покаяння, і не пробуйте говорити: Маємо батька Авраама. Бо кажу вам, що Бог може з цього каміння пробудити дітей Авраамові»*.²³

Юдеї неправильно тлумачили обітницю Божу про Його вічну прихильність до Ізраїлю. *«Так, говорить Господь, Який [106] дав сонце, щоби вдень світило, місяць і зорі, щоби вночі світили, який підіймає море, аж ревуть його хвилі, — Господь сил Його ім'я: Якщо закони ці колись переді Мною захитаються, — говорить Господь, — тоді потомки Ізраїля перестануть бути переді Мною народом повіки. Так говорить Господь: Коли можна виміряти вгорі небо або дослідити внизу основи землі, то й Я відкину ціле потомство Ізраїля за все те, що зробили, — говорить Господь»*.²⁴ Юдеї вважали, що походження від Авраама

дає їм право на цю обітницю. Але вони випустили з уваги умови, котрі визначив Бог. Перш ніж дати цю обітницю, Він сказав: *«Дам Закона Свого у їхнє нутро і на їхньому серці його напишу, і Я стану їхнім Богом, вони ж Моїм народом... бо їхню провину прошу, і не буду вже згадувати їм гріха.»*²⁵

Прихильність Божа гарантована людям, у серцях яких записаний Його Закон. Вони — одне з Ним. Але юдеї відокремилися від Бога. Внаслідок своїх гріхів вони страждали від Його судів. З цієї причини вони опинилися в рабстві язичницького народу. Їхній розум був затьмарений беззаконням, а оскільки в минулому Бог виявляв до них велику милість, вони виправдовували цим свої гріхи. Ці люди тішили себе думкою, що вони кращі за інших і мають право на Його благословення.

*«Усе це написано нам на науку — тим, котрі досягли останніх віків.»*²⁶ Як же часто ми неправильно витлумачуємо благословення Божі і лестимо собі думкою, що заслужили Його прихильність якоюсь чеснотою! Але Бог у такому разі не може вчинити для нас того, що бажає. Його дари використовуються для самовдоволення, а наші серця стають запеклими в невір'ї і гріхах.

Іван докоряв ізраїльським учителям, доводячи, що їхні гордість, егоїзм і жорстокість зробили їх *«поріддям гадючим»*, смертельним прокляттям для народу, а не дітьми праведного й слухняного Авраама. І хоча ці люди отримали світло від Бога, вони були гіршими за язичників, до яких ставилися з такою зверхністю. Вони забули скелю, із котрої були висічені, і яму, із котрої їх витягли. У здійсненні Свого наміру Бог ні від кого не був залежний. Як Свого часу Він покликав Авраама із язичницького середовища, так само Він міг покликати й інших на Своє служіння. І хоча їхні серця здаються такими ж мертвими, як каміння

[107]

пустелі, Його Дух може оживити їх для виконання Божої волі, здійснюючи в них Свою обітницю.

*«Сокира, — говорить пророк, — вже лежить біля коріння дерев: усяке дерево, яке не приносить доброго плоду, зрубують і кидають у вогонь.»*²⁷ Цінність дерева визначається не його назвою, а плодами. Якщо плоди недобрі, то назва

не врятує дерева від знищення. Іван оголосив юдеям, що репутація перед Богом визначатиметься їхнім характером і життям. Саме ж визнання віри є даремною справою. Якщо їхнє життя і характер не узгоджувалися із Законом Божим, вони не могли бути Його народом.

Слова Івана, що спонукували слухачів досліджувати свої серця, переконували їх у власній гріховності. Тому вони приходили до нього із запитанням: *«Що нам робити?»* Іван відповідав: *«У кого дві сорочки, нехай дасть неїмущому, а хто має поживу, нехай робить так само.»*²⁸ Митників він наставляв уникати несправедливості, а воїнів — не чинити насильства.

Усі, що стали підданими Царства Христового, — навчав він, — засвідчать про це своєю вірою й покаянням. В їхньому житті виявлятимуться такі якості, як доброта, чесність і вірність. Такі люди служитимуть нужденним і приносятимуть свої дари Богові. Вони рятуватимуть беззахисних і подаватимуть іншим приклад доброчесності й співчуття. Таким чином послідовники Христа свідчатимуть про перетворювальну силу Святого Духа. У своєму повсякденному житті вони виявлятимуть справедливість, милосердя і Божу любов. Інакше вони подібні до половини, котру викидають у вогонь.

*«Я хрещу вас у воді на покаяння, — проголошував Іван, — а Той, Хто прийде після мене, сильніший за мене: Йому я недостойний взуття нести; Він вас хреститиме Духом Святим і вогнем.»*²⁹ Пророк Ісаї сповістив, що Господь очистить Свій народ від беззаконня *«духом суду та духом вогню»*. Господь так промовляв до Ізраїля: *«І на тебе Я руку Свою оберну, і розтоплю в горнілі твою жужель та відділю все оливу від тебе.»*³⁰ По відношенню до гріха *«Бог наш — то нищівний вогонь»*.³¹ В усіх, хто підкоряється Його силі, Дух Божий знищує гріх. Якщо ж люди міцно тримаються гріха, вони стають одне з ним. Тоді слава Божа, що знищує гріх, знищить і їх. Яків після нічної боротьби з Ангелом вигукнув: *«Я бачив Бога лицем у лице, та збереглася душа моя.»*³² Яків, котрий вчинив тяжкий гріх по відношенню до Ісава, розкався. Його провини була прощена, а гріх очищений, тому

він зміг витримати об'явлення Божої присутності. Відомо, що коли люди приходили до Бога, свідомо плекаючи в собі зло, вони були знищені. При Другому пришестві Христа нечестиві будуть вигублені «Духом уст (Його)» і знищені «з'явленням приходу (Його)».³³ Сяйво Божої слави, котре дає життя праведникові, знищить беззаконника.

У дні Івана Хрестителя Христос мав з'явитися, аби явити світові характер Бога. Вже сама Його присутність мала відкрити людям їхній гріх. Лише ті, котрі побажали очиститися від гріха, зможуть спілкуватися з Ним. Тільки чисті серцем могли перебувати в Його присутності.

Так Іван Хреститель приніс Ізраїлеві Божу вістку. Чимало людей прислухалися до його повчань. Вони були готові жертвувати всім задля послуху. Численні натовпи йшли слідом за новим учителем з місця на місце, і немало з них плекали надію, що він є Месією. Але Іван, зауважуючи симпатії народу до себе, використовував будь-яку нагоду, щоб спрямувати їхній погляд віри на Того, Котрий мав прийти.

¹ Луки 1:6

² Луки 1:8-9

³ Луки 1:11

⁴ Луки 1:13-18

⁵ Луки 1:38

⁶ Луки 1:19

⁷ Дан.10:21

⁸ Об'явл.1:1

⁹ Об'явл.22:9

¹⁰ Луки 1:20

¹¹ Луки 1:22

¹² Луки 1:23

¹³ Луки 1:64

¹⁴ Луки 1:76-80

¹⁵ Матв.3:4

¹⁶ 2Сам.23:4

¹⁷ Ісаї 40:5

¹⁸ Бут.3:15

¹⁹ Ісаї 11:4; 32:2; 62:4

²⁰ Луки 1:72-75

²¹ Бут.27:37

²² Матв.3:2

²³ Луки 3:7,8

²⁴ Єрем.31:35-37

²⁵ Єрем.31:34

²⁶ 1Кор.10:11

²⁷ Луки 3:9

²⁸ Луки 3:10,11

²⁹ Матв.3:11

³⁰ Ісаї 4:4; 1:25

³¹ Євр.12:29

³² Бут.32:31

³³ 2Сол.2:8

ХРЕЩЕННЯ

(На підставі Євангелій від Матв.3:13–17;
Марк.1:9–11; Луки 3:21, 22)

Звістка про з'явлення пророка в пустелі та про його чудові проповіді поширилася по всій Галилеї. Вона досягла найвіддаленіших гірських містечок і селищ рибалок на узбережжі моря, знайшла палкий відгук у простих і щирих серцях. Досягла вона й майстерні Йосифа в Назареті. Ісус сприйняв її як заклик залишити Свою дотеперішню щоденну роботу. Він попрощався зі Своєю матір'ю і, за прикладом своїх земляків, вирушив до Йордану.

Ісус і Іван Хреститель були родичами; обставини їхнього народження були також дуже подібними. Однак особисто вони не були знайомі один з одним. Життя Ісуса проходило в Назареті, в Галилеї, а Іванове — у Юдейській пустелі. Обидва жили усамітнено, хоча й у різному оточенні, і жодного разу не зустрічалися один з одним. Такою була воля Провидіння. Не повинно було бути ніякого приводу думати про те, що вони задалегідь домовилися підтримувати один одного.

Івану були відомі події, що ознаменували народження Ісуса. Він чув про відвідання Ісусом Єрусалима в дитинстві і що трапилося у школі рабинів. Він знав про Його непорочне життя і вірив, що то був Месія, однак не мав жодного підтвердження своєї віри. Той факт, що про Ісуса стільки років ніхто нічого не знав і Він нічим не виявляв

[110]

Свого покликання, давало Іванові привід для сумніву, чи Ісус насправді був обітованим Месією. Проте Хреститель продовжував чекати, довіряючи Богові, що в призначений Ним час усе стане зрозумілим. Йому було відкрито, що Месія обов'язково прийде до нього, аби охреститися, і що йому буде даний знак божественного походження. Таким чином, він зможе представити Христа людям.

Коли ж Ісус прийшов, щоб охреститися, Іван побачив у Ньому таку чистоту характеру, якої до цього часу не бачив у жодній людині. Вже сама Його присутність освячувала все навколо і викликала благоговіння. Серед численного натовпу людей, які збиралися навколо нього біля Йордану, Іван чув про злочини і зустрічав душі, пригнічені тягарем численних гріхів. Але з людиною, від якої походила б божественна сила, він ще ніколи не зустрічався. Все це відповідало одкровенню, котре Іван отримав про Месію, однак він не наважувався виконати прохання Ісуса. Як він, грішник, міг хрестити Безгрішного? І чому Той, Котрий не мав потреби в покайні, прийшов звершувати обряд, який символізує очищення грішника?

Коли Ісус просив охрестити Його, Іван відмовився, вигукнувши: *«Це мені потрібно від Тебе хреститися, а Ти йдеш до мене? Відповідаючи, Ісус сказав йому: Облиш тепер, бо так належить нам виконати усю правду»*.¹ Іван поступився проханням, вони зайшли у води Йордану, і хреститель занурив Ісуса у воду. *«А охрестившись, Ісус відразу вийшов з води. І ось відчинилися Йому Небеса, і Він побачив Духа Божого, що спускався, як голуб, та сховався на Нього»*.²

Ісус прийняв хрещення не на знак покайняння у власних гріхах. Він ототожнив Себе з грішниками, здійснюючи те, що повинні здійснювати ми, і пройти шляхом, яким маємо йти ми. Його життя після хрещення, сповнене страждань і терпіння, також є прикладом для нас.

Вийшовши з води, Ісус на березі став навколішки і молився. Перед Ним відкривався новий, найважливіший етап Його життя. Тепер Він виходив на широку арену громадського служіння, ставав на шлях боротьби, що триватиме протягом усього життя на Землі. Хоч Він і був Князем миру, Його прихід

[111]

ознаменувався початком боротьби. Царство, яке Він прийшов заснувати, було зовсім не таким, якого очікували юдеї. На Того, Котрий дав Ізраїлеві релігійні та громадянські закони, будуть дивитися як на ворога і руйнівника цих законів. Той, Хто проголосив Закон на Сінаї, буде осуджений як його порушник. Той, Хто прийшов знищити владу сатани, буде названий Вельзевулом. Не було нікого на Землі, хто досконало розумів би Його; Своє служіння Він мав звершувати один. Протягом усього життя Спасителя на Землі ні Його матір, ні брати не усвідомлювали значення Його місії. Навіть учні Христа не здатні були розуміти свого Учителя. Раніше Він постійно перебував у вічному світлі і був одне з Богом, однак Його життя на Землі мало проходити в духовній самотності.

Ставши одне з нами, Він повинен був понести тягар нашої вини і горя. Безгрішний мав зазнати ганьбу гріха. Мiroлюбний повинен був жити серед ворожнечі. Істина — серед неправди, Чистота — серед пороку. Усякий гріх, розбрат, пристрасті, спричинені беззаконням, завдавали Йому нестерпних мук.

Він мав пройти Свій шлях один і Свій тягар нести самотньо. На Тому, Хто залишив Свою славу і прийняв немочі людського роду, лежала відповідальність за викуплення світу. Ісус усе це усвідомлював і залишався непохитним у досягненні мети. Від Нього залежало спасіння грішного роду, і Він простягнув руку, щоб, звершуючи цю роботу, триматися за руку всесильної Любові.

Коли Спаситель виливав Свою душу в молитві, Його погляд, здавалося, досягав Небес. Він добре знав, наскільки запеклими гріх зробив серця людей і як їм буде важко зрозуміти Його місію й прийняти дар спасіння. Він благав Отця, щоб дав силу подолати людське невір'я, розірвати кайдани, в які сатана закував їх, і заради них перемогти губителя. Він просив Бога про ознаку того, що Він приймає людство в особі Свого Сина.

Ніколи ще ангели не чули подібної молитви. Вони жадали принести Своему улюбленому Повелителю вістку потіхи й надії. Але ні, Сам Отець мав відповісти на прохання Свого Сина. І ось, від престолу виходять промені

Його слави; Небеса відкриваються, і на Спасителя сходить пречисте світло у вигляді голуба — достойний символ Того, Хто є лагідним і покірним.

З-поміж величезного натовпу на березі Йордану лише дехто, крім Івана, зміг побачити небесне видіння. Але урочистість Божественної присутності охопила усіх, хто був тут. Люди мовчки стояли, пильно вдивляючись у постать Христа. Він увесь був оповитий світлом, яке постійно оточує Божий престол. Його звернене до неба обличчя було осяяне славою, якої вони ніколи раніше не бачили на жодному людському обличчі. Із відкритих Небес пролунав голос: *«Це є Син Мій Улюблений, Якого Я вподобав»*.³

Це свідчення було дане для того, щоб розбудити віру в серцях зібраних і зміцнити Спасителя у Його місії. Хоча переступи всього світу були покладені на Нього, хоч Він зазнав приниження, прийнявши нашу гріховну природу, голос з Небес оголосив Його Сином Предвічного.

Іван був глибоко зворушений, побачивши, як Ісус, покірно схилившись, зі сльозами благав Отця дати Йому ознаку схвалення. Коли ж слава Божа огорнула Ісуса і почувся голос з Небес, Іван розпізнав обіцяну Богом ознаку. Віднині він був переконаним, що Той, Кого він охрестив, — Спаситель світу. На нього також зійшов Дух Святий, і, вказуючи на Ісуса, Предтеча сказав:

«Ось Агнецъ Божий, що бере на Себе гріхи світу».⁴

Ні ті, хто слухав, ні навіть той, хто говорив, не зрозуміли значення слів «Агнецъ Божий». На горі Морія Ісак запитав у батька: *«...А де ж ягня для жертвоприношення?»*. Авраам відповів: *«Бог подбає про ягня Собі на всепалення, сину мій»*.⁵ В агнці, призначеному Богом замість Ісака, Авраам зрозумів символ Того, Хто мав померти за гріхи людей. Через пророка Ісаю Дух Святий, використовуючи це порівняння, пророкував про Спасителя: *«Як ягня, був проваджений Він на заклання... І на Нього Господь поклав гріхи усіх нас»*.⁶ Але ізраїльський народ не зрозумів того уроку. Багато хто з них не вбачали особливої різниці між жертвами Богові і язичницькими жертвоприношеннями. Подібно до ідолопоклонників, ізраїльтяни вважали тварин, що приносились у всепалення,

[112]

[113]

дарами, котрими можна умилювати божество. Бог бажав навчити їх, що спонукуваний любов'ю, Він Сам посилав Дар, Котрий може примирити їх із Ним.

Слова, сказані Ісусові на річці Йордан, — *«Це Син Мій Улюблений, Якого Я вподобав»*, стосуються всього людства. Бог промовляв їх до Ісуса як нашого Представника. Незважаючи на всі наші гріхи і немочі, ми не відкинуті Ним як недостойні. *«Він обдарував нас в Улюбленім»*.⁷ Слава, яка спочивала на Христові, є запорукою Божої любові до нас. Вона свідчить про силу молитви. Бог чує наш голос, і наші прохання прийняті в небесних оселях. Гріх розлучив Небеса із Землею і розірвав зв'язок між ними, але Ісус знову з'єднав нашу планету із Царством слави. Його любов огорнула людину і досягла висоти Небес. Світло, яке осяяло Спасителя з небесної висоти, зливається й на нас, коли просимо в молитві про допомогу, аби перемогти спокусу. Голос, котрий промовляв до Ісуса, звертається до кожної віруючої душі: *«Це Моя люба дитина, що Я її вподобав»*.

«Улюблені! Тепер ми Божі діти, але ще не виявилось, що будемо. Знаємо, що коли Він з'явиться, ми будемо подібні до Нього, бо побачимо Його таким, яким Він є».⁸ Наш Викупитель проклав дорогу, аби найбільш грішні й нужденні, найбільш пригноблені і знехтувані людьми могли прийти до Отця. В оселях, які Ісус пішов приготувати, місця вистачить усім. *«Ось що говорить Святий та Істинний, Хто має ключ Давидів, Котрий відчиняє — і ніхто не зачинить, зачиняє — і ніхто не відчинить... Я відчинив перед тобою двері, і ніхто не спроможний зачинити їх»*.⁹

¹ Матв.3:14,15

² Матв.3:16

³ Матв.3:17

⁴ Івана 1:29

⁵ Бут.22:7,8

⁶ Ісаї 53:7,8

⁷ Ефес.1:6

⁸ Івана 3:2

⁹ Об'явл.3:7,8

СПОКУШЕННЯ

(На підставі Євангелій від Матв.4:1–11;
Марка 1:12, 13; Луки 4:1–13)

«А Ісус, сповнений Духа Святого, повернувся з-над Йордану, і Дух повів Його в пустиню». Євангеліст Марк ще глибше висловив цю думку: *«І відразу Дух веде Його в пустиню. І був Він у пустині сорок днів, спокушуваний сатаною; і перебував серед звірів; і ангели служили Йому»*. *«І нічого не їв у ці дні»*.¹

Дух Божий вів Ісуса у пустелю на спокушення. Ісус Сам не накликав на Себе спокуси. Він пішов у пустелю, щоб там роздумувати на самоті над Своєю місією і майбутньою працею. Постом і молитвою Він готував Себе для кривавого шляху, яким мав пройти. Але сатана, знаючи, що Ісус пішов у пустелю, вважав цей час найзручнішим для того, щоб підійти до Нього.

Від результату боротьби між Князем світла і провідником царства темряви залежала доля світу. Після того, як сатана ввів людину у гріх, він оголосив свої претензії на землю як на свою власність і став величати себе князем цього світу. Підкоривши собі наших прабатьків, він сподівався заснувати тут своє царство. Люцифер заявив, що люди самі обрали його своїм правителем. Здобувши владу над людьми, він заволодів і світом. Але Христос прийшов, щоб спростувати

претензії сатани. Ставши Сином Людським, Ісус залишався вірним Богові. Таким чином, Він довів, що сатана не має повної влади над людством, а відтак і його претензії на світ є недійсними. Всі, котрі бажають звільнитися з-під влади сатани, отримають свободу. Право на володіння землею, втрачене Адамом через гріх, буде відновлене.

З того часу, як було сказано змієві в Едемі: *«Я покладу ворожнечу між тобою й між жінкою, між насінням твоїм і насінням її»*,² сатана знав, що він не матиме абсолютної влади над світом. Він побачив, що в людях діє Сила, здатна протистояти його пануванню. З великою зацікавленістю він спостерігав за жертвоприношенням Адама і його синів. У цих обрядах він розпізнав символ спілкування між Небом і Землею і тому вирішив зруйнувати таке спілкування. Сатана у фальшивому світлі представляв Бога, а також усі обряди, котрі вказували на Спасителя. Він посіяв у людях страх перед Богом, запевняючи, що Він знаходить задоволення в їх знищенні. Через те жертви, які мали відкривати Божу любов, приносилися з метою умилювати Його гнів. Сатана збуджував у людях низькі пристрасті, щоб таким чином зміцнити свою владу над ними. Коли ж було дане писане Слово Боже, сатана вивчав пророцтва про прихід Спасителя. Із покоління в покоління він працював над тим, щоб зробити людей незрячими щодо цих пророцтв, аби вони відкинули Христа, коли Він прийде.

Коли Ісус народився, сатана зрозумів: прийшов Той, Хто має Божественне доручення заперечити його владарювання. Він тремтів, прислухаючись до слів ангельської вістки, яка підтверджувала владу новонародженого Царя. Сатана добре знав, яке становище посідав на Небесах Христос як Улюблений Отця. Те, що Божий Син мав прийти на землю як людина, стривожило і здивувало сатану. Він не міг збагнути таємниці такої великої Жертви. Його егоїстична

[116]

натура не в змозі була досягнути суті любові до ошуканого людського роду. Слава, небесний мир і радість спілкування з Богом залишалися ледь зрозумілими для людей, але вони були добре відомі Люциферу, херувиму хоронителю. З часу втрати Неба він вирішив мстити Богові, призводячи до па-

діння інших. Він досягав цієї мети, спонукаючи людей знецінювати небесні істини і прив'язуватися серцем до земного.

Не без перешкод Повелителю Небес довелося здобувати людські душі для Свого Царства. З того часу, як Ісус народився у Вифлеємі, лукавий постійно переслідував Його. У Христі був явлений образ Божий, а тому на всіх демонських нарадах у сатани вирішувалося, як перемогти Його. Жодна людська істота, народжена в нашому світі, не уникнула впливу спокусника. Усі пекельні сили князя темряви були задіяні, щоб протидіяти Йому, а якщо вдасться, то і здолати Його.

При хрещенні Спасителя сатана також був серед присутніх. Він бачив Сина, огорнутого славою Отця, чув голос Єгови, котрий засвідчив про Божественну природу Ісуса. З часу гріхопадіння Адама людство втратило можливість безпосереднього спілкування з Богом, а тому спілкування між Небесами і Землею здійснювалося через Христа; тепер же Сам Отець сказав, що Ісус прийшов у *«подобі гріховного тіла»*.³ Якщо досі Бог спілкувався з людством через Христа, то тепер Він спілкуватиметься з ним у Христі. Сатана сподівався, що відрaza Бога до гріха призведе до вічного роз'єднання Небес із Землею. Однак тепер стало очевидним, що зв'язок між Богом і людиною відновився.

Сатана розумів, що повинен або перемогти, або бути остаточно переможеним. Наслідки боротьби настільки серйозні, що він навіть не відважився довірити цю справу своїм ангелам-однотумцям. Він вирішив особисто брати участь у битві. Таким чином, відступник зібрав усі свої сили, щоб спрямувати їх проти Божого Сина. Христос став головною мішенню для зброї лукавого.

Чимало людей вважає, що боротьба між Христом і сатаною не має прямого відношення до їхнього особистого життя, а тому не викликає в них особливого зацікавлення. Насправді ж боротьба знову і знову розгортається в кожному людському серці. Ніхто не в змозі залишити лави прибічників зла, щоб служити Богові, перш ніж не зазнає шалених нападів сатани. Спокуси, котрим протистояв Христос, ті ж самі, перед якими нам буває дуже важко встояти. Для Нього вони були сильнішими настільки, наскільки Він перевершує

нас святістю Свого характеру. Несучи на Собі страшний тягар гріхів світу, Христос все ж витримав спокуси, одержавши перемогу над апетитом, любов'ю до світського, до земної слави, котра породжує зарозумілість. Саме такі спокуси [117] здолали Адама і Єву; вони часто беруть гору і над нами.

Сатана запевняв, що гріхопадіння Адама — доказ того, що Закон Божий несправедливий і його неможливо виконати. У людському тілі Христос повинен був спокутувати падіння Адама. Але важливо зазначити: коли спокусник зваблював Адама, його природа ще не була ослаблена гріхом. Досконалий у своєму фізичному та розумовому розвитку, він був у розквіті духовних і фізичних сил. Адам перебував в оточенні слави Едему і щоденно спілкувався з небесними істотами. Але зовсім в іншому становищі був Ісус, коли в пустелі вступив у двобій із сатаною. Протягом чотирьох тисяч років людський рід зазнав деградації як у фізичному, так і в розумовому та моральному відношенні; Христос прийняв на Себе всю неміч людства, яке вироджувалося. Лише в такий спосіб Він міг врятувати людину від глибокої прірви падіння.

Чимало людей вважають, що Христос у жодному разі не міг бути переможений спокусою. Але ж тоді Він не міг би стати на місце Адама і здобути перемогу там, де впав Адам. Якщо б людина зазнавала випробовувань бодай на йоту більших за ті, котрі переносив Христос, тоді Син Божий не був би в змозі допомогти нам. Але наш Спаситель прийняв людське ество з усіма його схильностями. Він прийняв людську природу з можливістю поступитися спокусі. Нам не загрожують випробування, яких Ісус не переносив.

Як і для святої пари в Едемі, перемога над догодженням апетитові лягла в основу першого великого спокушування Христа. З чого почалося падіння, з того мала початися і справа нашого викуплення. Як через потурання апетитові Адам упав у гріх, так і через його приборкання Христос повинен був перемогти. «І Він, постивши сорок днів та сорок ночей, зрештою зголоднів. І підійшов до Нього спокусник і сказав: Якщо Ти Син Божий, скажи, щоб це каміння стало хлібом. Ісус відповів: Написано: Не самим хлібом житиме людина, але кожним словом, що виходить з Божих уст».⁴

Від часу Адама і до днів Христа потурання своїм бажанням настільки зміцнило силу тілесних пристрастей, що вони отримали над людиною майже необмежену владу. Люди настільки зазнали деградації, що були вже не здатні власними силами контролювати свої пристрасті. Заради людини Христос виявив самовладання, яке було сильнішим від голоду і навіть смерті. І до цієї першої перемоги належали й інші фактори, котрі присутні в усіх наших сутичках.

Коли Ісус прийшов у пустелю, слава Отця огорнула Його. Поглинутий спілкуванням з Богом, Він піднісся над людською слабкістю. Та слава скоро відійшла, і Він залишився на самоті для боротьби зі спокусами, які напосідали на Нього щомиті. Людська природа ухилялася від боротьби, що чекала Його. Протягом сорока днів Христос постив і молився. Він був ослаблений і виснажений від голоду, знесилений і змарнілий від душевних страждань, «над усяку людину було спотворене лице Його».⁵ Ось тоді й настала найбільш слухна мить для сатани! Тепер він сподівався перемогти Христа!

Ніби у відповідь на молитви Спасителя, перед Ним з'явився хтось у подобі небесного ангела. Він заявив, що має доручення від Бога повідомити, що Його піст закінчився, і, подібно до того, як Бог послав ангела, щоб спинити руку Авраама від принесення в жертву Ісака, Отець, задоволений готовністю Христа пройти кривавим шляхом, і доручив ангелу звільнити Його. Ось така звістка була принесена Ісусові. Спаситель зовсім ослаб від голоду. Йому дуже хотілося їсти; саме в такий момент несподівано підступив до Нього сатана. Вказуючи на розкидане у пустелі каміння, яке своєю формою нагадувало хліби, спокусник запропонував: «Якщо Ти Син Божий, скажи, щоб це каміння стало хлібом».

І хоч з вигляду він був ніби ангел світла, перші слова — «якщо Ти Син Божий...» — викрили його. Це була лукава спроба посіяти сумнів. Якби Ісус зробив так, як запропонував сатана, то підтримав би сумнів. Спокусник намагався перемогти Христа тим самим способом, який він з успіхом застосував до перших людей. Як же підступно сатана підійшов до Єви в Едемі: «Чи справді Господь Бог велів вам не їсти ні з якого дерева, що в раю?»⁶ Хоча

до цього часу спокусник говорив правду, тепер в його мові була замаскована зневага до Божих слів, приховані незгода і сумнів щодо істинності Божественного повеління. Сатана намагався нав'язати Єві думку про те, що Бог не зробить так, як сказав, і заборона користуватися такими прекрасними плодами не узгоджується з Його любов'ю та милосердям до людини. І тепер спокусник так само намагався нав'язати Христові свої думки. «Якщо Ти Син Божий...» — ці слова видавали злість в його душі. У тоні голосу відчувалися нотки цілковитого недовір'я. Невже Бог може так поводитися зі Своїм Сином — залишити Його в пустелі, серед диких звірів, без їжі, друзів, без втіхи? Сатана нав'ював думку про те, що в наміри Божі не входило, щоб Його Син опинився у такому становищі. «Якщо Ти Син Божий...» означало: вияви [119] Свою силу і звільни Себе від нестерпного голоду, накажи, щоб каміння стало хлібом.

Слова, проголошені з неба: «*Це Син Мій Улюблений, Якого Я вподобав*»⁷, усе ще лунали в свідомості сатани. Але він був сповнений рішучості примусити Христа не повірити цьому свідченню. Для Христа ж Слово Боже було запевненням у Його божественній місії. Син Божий прийшов як Людина аби жити серед людей, а проголошеними словами Бог підтверджував Його зв'язок з Небом. Мета сатани полягала в тому, щоб викликати в Нього сумнів до цих слів. Люцифер знав: якби йому вдалося похитнути довіру Христа до Бога, перемога у великій боротьбі була б за ним. Спокусник сподівався, що Христос від нестерпного голоду і відчаю втратить віру у Свого Отця і вчинить чудо заради Себе Самого. Якби Він так зробив, тоді План спасіння людського роду був би зруйнований.

Перший конфлікт між Люцифером і Сином Божим стався тоді, коли Христос був Повелителем небесних війств, а сатана — провідником повстання на Небесах, за що і був скинений звідти. Тепер вони ніби помінялися місцями, і сатана намагався якнайкраще скористатися своєю уявною перевагою. Один із наймогутніших ангелів, говорив він Христові, був вигнаний з небес. Вигляд Ісуса ніби свідчив про те, що Він і є той падший ангел, залишений Богом і

всіма людьми. Божественна істота могла б засвідчити про Свою божественність за допомогою чуда: «*Якщо Ти Син Божий, скажи, щоб це каміння стало хлібом*». Такий прояв творчої сили, наполягав спокусник, був би достатнім доказом Божественності й поклав би край суперечкам.

Мовчки, не без внутрішньої боротьби, слухав Ісус найбільшого із ошуканців. Але Син Божий не вважав за доцільне доводити сатані Свою Божественність чи пояснювати йому причини Свого приниження. Поступка перед домаганнями бунтівника не принесла б нічого доброго ні для слави Божої, ні для людини. Якби Христос підкорився вимогам ворога, сатана все одно сказав би: покажи ознаку, аби мені повірити, що Ти Син Божий. Жодні докази не змогли б усунути бунтівний дух із серця сатани. До того ж, Христос не повинен був виявляти Божественну силу задля власного благополуччя. Він прийшов, щоб переносючи випробовування, як це повинні робити ми, залишити нам приклад віри і покірності. Ні в цих, ні в інших обставинах Свого земного життя Христос не зробив жодного чуда задля Свого добра. Всі Його дивовижні вчинки звершувалися задля блага інших. Хоч Ісус одразу впізнав сатану, Він не піддався спокусі вступити з ним у суперечку. Пам'ятаючи про голос з Небес, Він перебував у любові Свого Отця. Христос не піддався спокусі. [120]

Ісус зустрів сатану словами зі Святого Письма. «*Написано*», — сказав Він. Під час кожної спокуси Його зброєю було Слово Боже. Сатана вимагав від Христа чуда на доказ Його Божественності. Але незаперечною ознакою, сильнішою за всі чудеса, була тверда впевненість: «Так говорить Господь!» До того часу, поки Христос керувався Словом Божим, спокусник не міг здобути жодної перемоги над Ним.

У час найбільшої фізичної слабкості Христос зазнав найлютіших спокус. У такий спосіб сатана розраховував подужати Його. Саме так він перемагає людей. Коли фізичні сили вичерпуються і слабне воля, коли віра перестає покладатися на Бога, тоді ті, котрі довго і мужньо відстоювали істину, бувають переможені. Мойсей, втомлений сорокарічною мандрівкою Ізраїлю, якоїсь миті перестав уповати на безмежну Силу і зазнав поразки на самому кордоні з Обігваною

країною. Те ж саме трапилося з Іллею, котрий безстрашно стояв перед царем Ахавом і усім ізраїльським народом на чолі з 450 пророками Ваала. Після того жажливого дня на горі Карміл, коли були знищені фальшиві пророки і весь народ засвідчив свою вірність Богові, Ілля втік, рятуючи власне життя, злякавшись погроз ідолопоклонниці Єзавелі. Так сатана у всі часи користувався людською слабкістю.

Вселенський бунтівник і нині продовжує діяти подібним чином. Коли над нами збираються хмари і ми опиняємося у скрутних обставинах, коли приходить бідність або нещастя, сатана виявляється поряд, аби спокушувати і докучати. Він використовує слабкі місця нашого характеру, стараючись похитнути довір'я до Бога, Який допускає такий стан речей. Сатана спокушує нас не довіряти Богові, піддаючи сумніву Його любов. Часто спокусник підходить до нас так, як він підійшов до Христа, вказуючи на наші слабкості та немочі. Лукавий сподівається позбавити нас мужності й таким чином розірвати наш зв'язок із Богом. Тоді він впевнений — здобич у його розпорядженні. Якби ми зустрічали його так, як зустрічав Ісус, то уникнули б багатьох поразок. Але, вступаючи в переговори зі спокусником, ми надаємо йому перевагу.

Коли Христос сказав спокусникові: *«Не самим хлібом житиме людина, але кожним словом, що виходить з Божих уст»*, Він повторив свої ж слова, промовлені понад 14 століть тому до Ізраїля: «Господь, Бог твій, вів тебе по пустині ось уже сорок літ... І впокорював Він тебе, і морив тебе голодом, і годував тебе манною, якої не знав ти і не знали батьки твої, щоб показати тобі, що не хлібом самим живе людина, але всім тим, що виходить із уст Господніх, живе людина».⁸ У пустелі, коли закінчилися всі харчові запаси, Бог постійно посилав Своему народові у достатній кількості манну з небес. Цей досвід мав їх навчити: до того часу, поки вони довірятимуть Богові та ходитимуть Його шляхами, Він ніколи не залишить їх. Нині Спаситель застосував на практиці науку, якої колись навчав Ізраїля. Слово Боже було підкріпленням ізраїльському народові, і саме це Слово було дане Ісусові. Він був впевнений, що Бог Свого часу дасть полегшення. Він пішов у пустелю, тому що корився Богові

й не бажав отримати їжу за пропозицією сатани. Перед усім Всесвітом, який спостерігав за усім, що діється на Землі, Він підтвердив, що краще знести будь-які страждання, ніж ухилитися від волі Божої навіть у найменшому.

«Не самим хлібом житиме людина, але кожним словом, що виходить з Божих уст». Буває, що послідовник Христа потрапляє в такі умови, що не може водночас служити Богові й продовжувати займатися своїми світськими справами. Іноді здається, що послух простим Божим вимогам позбавить нас засобів існування. Сатана постарается вселити думку про те, що віруючий повинен пожертвувати своїми переконаннями. Однак єдине, на що ми в цьому світі можемо сміливо покластися, — це Слово Боже. *«Шукайте передовсім Царства Божого і Його праведності, а це все вам додасться»*.⁹ У земному житті відступлення від волі Небесного Отця у жодному разі не призведе до добра. Пізнавши силу Його Слова, ми ніколи не приймемо пропозицій сатани з метою отримання їжі або врятування власного життя. Нашим єдиним запитанням буде: що каже Господь? У чому суть обітниць? Зрозумівши відповіді на ці запитання, ми, по-перше, будемо коритися Богові, а по-друге — довірятимемо Його обітницям.

Під час останньої великої битви із сатаною вірні Богові побачать, що вони позбавлені будь-якої земної підтримки. Оскільки такі люди відмовляться порушити Божий Закон на угоду земним володарям, їм заборонять купувати й продавати. Врешті-решт буде виданий наказ вбивати їх.¹⁰ Але дітям Божим дана обітниця: *«Він на вишинах буде жити; скелі укріплені будуть його захистом; хліб буде даний йому, води в нього не забракне»*.¹¹ Саме цією обітницею будуть керуватися діти Божі. У той час, коли землю спустошить голод, вірні Богові будуть насичені. *«Вони не осоромляться лихого години і наситяться голодної пори»*.¹² Пророк Авакум бачив останній тяжкий час у видінні, і його слова є вираженням віри Церкви: *«Та хоч би й не зацвіла смоківниця, і не було б урожаю в виноградниках, хоч би підвів плід оливкового дерева і ниви не родили б більше хліба, зникли з кошари вівці і не стало в хлівах скотини, я все ж таки в Господі тішитись буду, радітиму і буду веселитись у Бозі моїм Спасителі»*.¹³

[122]

Найважливіше, чого ми можемо навчитися на прикладі першого великого спокушення нашого Господа, — це панування над апетитом і власними пристрастями. Протягом усіх століть спокуси, які волали до фізичної природи людини, мали найбільший успіх у справі розтління та деградації людського роду. Нестримання — ось засіб, яким сатана руйнує розумові та моральні сили, дані Богом людині як безцінний дар. Таким чином людина втрачає здатність розуміти вічні цінності. Схиляючи до потурання чуттєвим насолодам, сатана намагається стерти з душі людини всякий слід Божої подоби.

Хвороби, викликані нестримним розгулом пристрастей, деградацією і моральним занепадом суспільства, чим відзначався світ при Першому приході Христа, будуть ще жакливішими перед Його Другим пришествям. Христос проголосив, що наш світ уподібниться до суспільства перед потопом, а також жителів Содом і Гомори. Всі помисли людських сердець будуть постійним злом. Сьогодні ми знаходимося на рубежі цього жакливого часу і нам дуже потрібно засвоїти урок посту Спасителя. Лише пам'ятаючи про неймовірні страждання, які переніс Христос, ми усвідомлюємо, яким злом є неприборкане потурання своїм бажанням. Приклад Христа свідчить, що єдина наша надія на отримання вічного життя полягає в тому, щоб підкорити свої пристрасті та бажання волі Божій.

Ми не в змозі власними силами приборкати вимоги нашої грішної природи. Саме в цьому сатана й спокушуватиме нас. Христос знав, що сатана не залишить жодної людини, використовуючи її успадковану слабкість, аби підступом і обманом звести тих, хто не довірився Богові. Пройшовши дорогою, якою має йти людина, наш Господь приготував нам шлях до перемоги. Не з Його волі ми зазнаємо поразок у боротьбі з сатаною. Але Він не бажає, щоб ми були заляканими або збентеженими підступами змія. *«Будьте відважні, — підбадьорює Він, — Я переміг світ»*.¹⁴

Нехай той, хто бореться з непомірністю в їжі, дивиться на Спасителя під час Його спокушення в пустелі. Пригадайте Його агонію на хресті, коли Він з болем простогнав: *«Прагну!»* Він переніс усе, що тільки може випасти на нашу долю. Його перемога — це наша перемога.

[123] *«Прагну!»* Він переніс усе, що тільки може випасти на нашу

Ісус завжди покладався на мудрість і силу Свого Небесного Отця. Він сказав: *«Господь Бог допоможе Мені, тому Я не осоромлюся. Я знаю, що не завстидаюся... Ось Господь Бог допомагає Мені...»* Вказуючи на Самого Себе, Він додає: *«Хто з-поміж вас Господа боїться?.. Хто ходить у темряві, в кого нема світла, — хай надіється на Господнє ім'я і хай на Бога свого опирається!»*¹⁵

«Бо надходить князь світу, — сказав Ісус, — та в Мені Він не має нічого».¹⁶ Навіть за всіх своїх хитрощів, сатана не міг знайти в Ньому нічого порочного. Христос не піддався гріхові. Навіть у думках Христос не поступився спокусі. Так повинні чинити і ми. Людське єство Христа поєднувалося з Божественним. Він був підготовлений до боротьби Святим Духом, Який перебував у Ньому. Спаситель прийшов, щоб і нас зробити причетними до Божественної природи. Поки будемо сполучені з Ним вірою, гріх не матиме над нами влади. Завдяки нашій вірі Бог провадить нас до того, щоб ми довірилися божественності Христа, досягаючи таким чином досконалості характеру.

А як цього можна досягти, показав Христос. З допомогою яких засобів Він переміг сатану? Словом Божим. Лише Словом Він міг протистати спокусі. *«Так написано»*, — говорив Він. І *«нам даровані дорогоцінні та великі обітниця, щоб через них ми стали учасниками Божественної природи, уникнувши морального розтління, що у світі»*.¹⁷ Кожна обітниця у Слові Божому належить нам. Ми повинні жити *«кожним словом, яке виходить із уст Божих»*. Коли вас долають спокуси, не піддавайтеся обставинам або своїм слабкостям, а покладайтеся на силу Божого Слова. Уся Його сила належить вам. *«Я в серці Своїм заховав Твоє Слово, щоб мені не грішити перед Тобою»*.¹⁸ *«...За словом уст Твоїх, я зберіг себе від доріг гнобителя»*.¹⁹

¹ Луки 4:1,2² Бут.3:15³ Римл.8:33⁴ Матв.4:2-4⁵ Ісаї 52:14⁶ Бут.3:1⁷ Матв.3:17⁸ П.Зак.8:2,3⁹ Матв.6:33¹⁰ Об'явл.13:11-17¹¹ Ісаї 33:16¹² Псал.36:19¹³ Авак.3:17,18¹⁴ Івана 16:33¹⁵ Ісаї 50:7-10¹⁶ Івана 14:30¹⁷ 2Петра 1:4¹⁸ Псал.119:11¹⁹ Псал.17:4

ПЕРЕМОГА

(На підставі Євангелій від Матв.4:5–11;
Марка 1:12, 13; Луки 4:5–13)

«**Т**оді диавол узяв Його до святого міста і поставив на ^[124]наріжнику храму, та й каже: Якщо Ти Божий Син, то кинься вниз; адже написано, що Своїм ангелам звелить [щоб оберігали Тебе], і на руках піднесуть Тебе, щоб Ти не вдарив об камінь ногу Свою».¹

Сатана вважав, що знайшов з Ісусом спільну мову. Підступний ворог сам користується словами, що вийшли з уст Божих. Він продовжує виставляти себе ангелом світла, обізнаним із Писанням, який нібито розуміє важливість усього написаного. Однак, якщо Ісус використовував Слово Боже для підтвердження Своєї віри, то спокусник вживає його для прикриття обману. Він робить вигляд, що раніше лише випробовував вірність Ісуса, а тепер схвалює Його стійкість і спонукує Його дати ще один доказ Своєї віри.

І знову спокуса починається з натяку на недовір'я: «Якщо Ти Божий Син...» Сатана спонукав Христа відповісти на це «якщо», але Христос відмовився навіть від найменшої поступки сумніву. Ісус не міг наражати Своє життя на небезпеку, доводячи щось сатані. Лукавий сподівався скористатися ^[125]з людської природи Христа, викликаючи у Нього почуття самовпевненості. Але хоч сатана може підбурювати, проте він не в змозі примусити згрішити. Він сказав Ісусові: «Кинь-

ся вниз», розуміючи, що сам не може скинути Його, тому що Бог втрутиться, аби спасти Його. Сатана не міг також примусити Ісуса самотійно кинути вниз. Доки Христос не піддався спокусі, Він залишався непереможним. Жодні сили — ні земні, ні сили пекла — не могли змусити Христа зробити навіть найменше відхилення від волі Бога Отця.

Спокусник не в змозі примусити нас чинити зло. Він не має влади над нашим розумом, поки ми самі не здамося в його полон. Перш ніж сатана зможе заявити свою владу над нами, ми маємо спочатку самі підкорити йому свою волю і перестати вірити в Христа. Однак будь-яке гріховне бажання, яке ми виношуємо в собі, зміцнює його позицію. Кожна риса нашого характеру, що не відповідає Божественному мірилу, — це відчинені двері, через котрі він може проникати, щоб спокушувати і губити нас. Кожне наше падіння або поразка дає йому привід ганьбити Христа.

Однак хитрий ошуканець, повторивши обітницю: «Своїм ангелам звелить», він пропустив останні слова: «*пильнувати Тебе на всіх дорогах Твоїх*», тобто на дорогах, визначених Богом. Ісус відмовився звернути з дороги послуху. Хоч Він цілковито довіряв Своему Отцеві, проте уникав ситуацій, коли для врятування життя потрібне було б втручання Всевишнього. Ісус не дозволив, щоб Провидіння приходило Йому на допомогу; таким чином Він дав людині приклад досконалого довір'я і послуху.

Відповідаючи, Ісус сказав сатані: «*Ще написано: Не спокушуватимеш Господа Бога свого*».² Ці слова в давнину були сказані Мойсеєм ізраїльському народові, коли вони змагали від спраги в пустелі, вимагаючи від Мойсея води. Тоді вони кричали: «*Чи є Господь серед нас, чи нема?*»³ Бог заради них звершив чудеса, і все-таки у тяжкі часи вони сумнівалися у Ньому, вимагаючи доказу Його присутності. У своєму невір'ї вони випробовували Бога. Сатана також спонукував Христа зробити те саме. Бог уже засвідчив, що Ісус — Його Син; тепер же просити у Бога нового доказу про це — означало піддати Божі слова випробовуванню, спокушувати Його. Подібне відбувається тоді, коли у Бога просять того, чого Він не обіцяв. Це означає виявляти недовір'я, випро-

[126]

бовувати і спокушувати Його. Ми звертаємося до Бога з проханнями не для того, щоб перевірити, виконає Він Своє слово чи ні, а тому, що Він завжди виконує обіцяне. Немає жодної необхідності перевіряти, чи Він любить нас, але тому, що Він справді нас любить. «*Без віри неможливо догодити Богові. Тим, які приходять до Бога, треба вірити, що Він є і що винагороджує тих, які Його шукають*».⁴

Але віра не має нічого спільного із самовпевненістю. Тільки той, хто має справжню віру, вільний від самовпевненості. Справа в тому, що самовпевненість — це сатанинська підробка віри. Віра претендує на Божі обітниці й приносить плоди послуху. Самовпевненість також претендує на обітницю, однак використовує їх так, як це робив сатана, — для виправдання беззаконня. Віра допомогла б нашим прабатькам довіритися любові Божій і коритися Його Заповідям. Але самовпевненість штовхнула їх на порушення Божого Закону, водночас запевняючи, що Його велика любов врятує їх від наслідків гріха. То не є віра, якщо вона претендує на доброзичливість Небес і в той же час не виконує умов, за яких милість може бути дана. Справжня віра ґрунтується на обітницях і постановках Святого Письма.

Часто трапляється так: коли сатані не вдається посіяти в нас сумнів, він досягає успіху, спонукуючи нас до самовпевненості. Він знає: якщо йому пощастить примусити нас необачно ступити на дорогу спокуси, перемога буде за ним. Бог охоронятиме всіх, хто ходить шляхом послуху, але зійти з цього шляху — означає насмілитися ступити на територію сатани. Там ми неминуче впадемо. Спаситель попереджує: «*Пильнуйте і молитесь, щоб не потрапити в спокусу*».⁵ Роздуми і молитва вбережуть нас від того, щоб необачно ступити на небезпечний шлях; таким чином ми будемо врятовані від численних поразок.

Однак, якщо все ж долають спокуси, ми не повинні втрачати мужності. Часто, коли опиняємося у важкій ситуації, починаємо сумніватися, чи дійсно Божий Дух провадить нас. Але пам'ятаймо: саме Дух привів Ісуса в пустелю, щоб там сатана спокушував Його. Коли Бог випробовує нас, Він має на меті зробити для нас щось добре. Ісус не зловживав

[129] Божими обітницями і не йшов без потреби на спокушування, але й не падав духом, коли спокуса приходила. Тому і ми повинні діяти саме так. *«Вірний Бог, Який не допустить, щоб ви випробовувались більше, ніж можете, але при спокусах дасть вам змогу її перенести».*⁶ Він говорить: *«Принось Богові в жертву подяку і виконуй свої обітници Всевишньому, і поклич до Мене в лиху годину, — Я тебе визволю, ти ж прославиш Мене!»*⁷

Таким чином Ісус переміг і в другій спокусі; тепер сатана виявив своє справжнє обличчя. Яке? Ні, він не був огидним чудовиськом, з роздвоєними ратицями і крилами кажана. Сатана — могутній ангел, хоч і грішний, падший. Він відверто визнає себе провідником повстання і богом цього світу.

Сатана вивів Ісуса на високу гору і, як у панорамі, показав Йому у всій славі царства цього світу. Осіяні сонцем, перед Спасителем світу виблискували міста із прекрасними храмами, мармуровими палацами, родючими ланами і виноградниками. Сліди зла були приховані. Щойно перед Ісусом простягалася похмура пустеля, тепер же Він бачив картину неперевершеної краси. І тут почувся голос спокусника: *«Тобі дам усю владу над усіма царствами і славу їхню, бо вона мені передана, і я кому хочу, даю її. Отже, якщо Ти поклонишся мені, то все буде Твоє».*⁸

Місія Христа могла бути виконана лише через страждання. На Нього чекало життя, сповнене смутку, труднощів і боротьби, а в кінці — ганебна смерть. Він повинен був нести на Собі гріхи всього світу, відчувати втрату любові Свого Отця. Тепер цей ошуканець пропонував Ісусові підкоритися своїй, незаконно захопленій владі. Христос, звичайно, міг звільнити Себе від страшного майбутнього, визнавши верховну владу сатани. Але це означало б поразку у великій боротьбі. Намагаючись піднятися вище за Сина Божого, сатана згрішив на Небесах, і якби він переміг тепер, то це стало б тріумфом його повстання.

Заявляючи Христові, що слава цього світу належить йому і кому він хоче, тому й дає її, сатана говорив лише частину правди, силкуючись таким чином зміцнити план зваблювання. Обманом сатана привласнив владу Адама, проте Адам був на Землі лише намісником Творця. Він не був незалежним

володарем. Земля належить Богові; Він же віддав усе Своєму Синові. Адам мав бути володарем землі, підлеглим Христові. Коли ж влада перейшла від Адама до рук сатани, Христос залишався законним Царем планети. Тому і сказав Господь Навуходоносорові: *«Над людським царством панує Всевишній і дає його тому, кому хоче».*⁹ Сатана може проявляти незаконно привласнену владу лише тією мірою, яку визначає йому Бог. [130]

Коли спокусник запропонував Христові царства і славу світу, він сподівався, що Христос відмовиться від Свого законного владарювання світом, а здійснюватиме правління земним володінням, підвладним сатані. Це було те володіння, на якому зосереджувалися надії юдеїв. Вони мріяли про царство цього світу. Якби Христос погодився дати їм таке царство, вони з радістю прийняли б Його. Але прокляття гріха з усіма його наслідками тяжіло над ним. Христос заявив спокусникові: *«[Йди геть від Мене, сатано!] Написано: Господеві Богові своєму поклонятимешся і Йому одному служитимеш».*¹⁰

Той, хто підняв повстання на Небі, пропонував Христові царства цього світу, примушуючи Його визнати принцип зла, але Христа неможливо підкупити. Він прийшов, щоб заснувати Царство праведності, і не відступить від цієї мети. З подібними спокусами сатана приходив до людей, і, звичайно, серед них має кращий успіх, ніж у Христа. Він пропонує людям царства світу за умови, що вони визнають його верховну владу. Спокусник вимагає, щоб вони пожертвували чесністю, заглушили голос сумління і потурали егоїзмові. Христос пропонує нам шукати передусім Божого Царства і Божої праведності, але сатана, тут як тут, переконуючи: стосовно вічного життя, можливо, це й правильно, але щоб мати успіх у цьому світі, ти повинен служити мені. У моїх руках твій добробут. Я можу дати тобі багатство, задоволення світу, шану і щастя. Послухайся моєї поради: не дозволяй собі захопитися такими химерними поняттями, як честь і самопожертва. Я вкажу тобі дорогу. Саме так виявляються ошуканими більшість людей. Вони вирішують жити для себе, і сатана цим задоволений. Зваблюючи їх надією на світську могутність, він оволодіває їхніми душами. Насправді ж він пропонує людям те, що йому не належить і що незабаром

буде у нього відібране. Обманом він позбавляє людей права на спадщину, котра належить дітям Божим.

Сатана піддав сумніву той факт, що Ісус — Син Божий. Однак те, що лукавий негайно ж підкорився наказу Христа, є найкращим підтвердженням цього факту. У страждаючому людському естві виявила себе Божественність. Сатана не міг чинити опір цьому. Розлючений і принижений, він змушений був залишити Спасителя світу. Перемога Христа виявилася такою ж повною, як свого часу була поразка Адама.

Так само і ми можемо чинити опір спокусі, примушуючи сатану відійти від нас. Ісус переміг, підкорившись і довірившись Богові; через апостола Він говорить: *«Тож підкоріться Богові, протидійте дияволу, і він утече від вас. Наблизьтеся до Бога, і Він наблизиться до вас. Очистіть руки, грішники, і очистіть серця, двоєдушні»*.¹¹ Власними зусиллями ми не можемо захистити себе від сили спокусника. Він переміг людство, і коли пробуємо встояти, покладаючись на свої сили, ми стаємо жертвою його підступів. *«Господнє Ім'я — міцна башта: до неї втече справедливий і буде безпечний»*.¹² Сатана тремтить і тікає від найслабшої душі, котра знаходить схованку у наймогутнішому Імені Бога.

Після того, як ворог відійшов, знесилений Ісус, зі смертельно блідим обличчям, впав на землю. Небесні ангели спостерігали за цією боротьбою; вони бачили, як їхній улюблений Повелитель ціною невимовних страждань прокладав дорогу до визволення людства. Він витримав випробовування незрівнянно більші за ті, які випадають на нашу долю. Тепер ангели служили Сину Божому, Котрий лежав, як помираючий. Ісус був підкріплений їжею і потішений вісткою про те, що Отець любить Його, а усе Небо радіє Його перемозі. Його Божественне серце, зігріте знову, сповнилося новим співчуттям до людини. Він піднявся, щоб завершити розпочату справу. Відтепер Ісус не заспокоїться, поки не переможе ворога світу і не викупить наш занепалий, грішний рід.

Ціну нашого викуплення неможливо буде усвідомити доти, доки викуплені не стануть разом із Викупителем перед престолом Божим. Коли перед нашим захопленим поглядом відкриється слава вічних осель, ми знову пригадаємо, що

Ісус все це колись добровільно залишив заради нас. Він не просто залишив небесні двори, а й задля нас ризикував зазнати поразки і втратити вічність. Тоді ми покладемо свої вінці до Його ніг, і наші голоси зіллються в співі: *«Достойний Агнец, що заколений, прийняти силу, і багатство, і мудрість, і міць, і честь, і славу, і благословення!»*¹³

¹ Матв.4:5,6

² Матв.4:7

³ Вих.17:7

⁴ Євр.11:6

⁵ Марка 14:38

⁶ 1Кор.10:13

⁷ Псал.50:14,15

⁸ Матв.4:9

⁹ Дан.4:22

¹⁰ Матв.4:10

¹¹ Якова 4:7,8

¹² Прип.18:10

¹³ Об'явл.5:12

«МИ ЗНАЙШЛИ МЕСІЮ»

(На підставі Євангелія від Івана 1:19–51)

^[132] Іван Хреститель проповідував і хрестив у Вифанії за Йорданом. Це було недалеко від того місця, де Бог зупинив води ріки, коли Ізраїль переходив через неї. Неподалік небесним війсьвом була колись зруйнована фортеця Єрихон. У пам'яті людей воскресали усі ці події, викликаючи глибоку зацікавленість вісткою Хрестителя. Невже Той, Котрий зробив стільки чудес у давнину, не виявить знову Своєї сили для звільнення Ізраїлю? Саме такі думки хвилювали серця людей, які щодня збиралися на берегах Йордану.

Проповідь Івана справляла на народ таке глибоке враження, що це стривожило релігійних вождів. Побоюючись повстань, римляни з підозрою дивилися на кожне велике зібрання народу; все, що могло б призвести до народного повстання, викликало страх у юдейських правителів. Іван не визнавав авторитету синедріону і не просив у нього дозволу на працю, котру виконував. Він докоряв правителям і народові, фарисеям і саддукеям. Однак люди охоче йшли за ним. Інтерес до його місії, здавалося, постійно зростав. Хоч Іван діяв незалежно від синедріону, цей найвищий керівний орган вважав, що пророк, як учитель народу, підзвітний їм.

Синедріон складався зі священників, правителів і вчителів народу. Зазвичай його очолював первосвященик. Усі його

члени мали бути зрілими за віком, однак не похилого віку, освіченими й обізнаними не лише з питань юдейської релігії та історії, але всебічно ерудованими. У них не повинно було бути тілесних вад. До того ж, вони мали бути сімейними мужами, оскільки такі люди вважалися більш гуманними і дбайливими. Свої засідання синедріон проводив у суміжному з Єрусалимським храмом приміщенні. За часів незалежної Єврейської держави синедріон був верховним судом нації, і йому належала як світська, так і церковна влада. І хоча тепер синедріон підкорявся Римові, він і надалі користувався значним впливом у громадському й релігійному житті Ізраїлю.

Синедріон не міг залишатися байдужим до діяльності Івана. Ще жили люди, які пам'ятали про одкровення, дане Захарії в храмі, знали його пророцтво, яке вказувало на його сина як провісника Месії. Зміни і сум'яття останніх тридцяти років дещо затьмарили спогади про це. Але тепер хвилювання, що було викликане в народі служінням Івана, примусило багатьох згадати про це.

Пройшло багато часу, як в Ізраїлі не було пророка; давно не видно було таких перемін, які відбувалися нині. Заклик покаятися в гріхах видавався незвичним і приголомшливим. Багато хто з правителів не захотіли чути проповідей і закликів Івана, оскільки вони викривали таємниці їхнього життя. Однак Іван недвозначно проповідував про прихід Месії. Було добре відомо про те, що сімдесят седмиць — період із пророцтва Даниїла, який вказував на прихід Месії, — майже завершувалися, і всі з надією очікували настання епохи національного відродження. Збудження в народі було настільки великим, що синедріон стояв перед необхідністю схвалити чи засудити діяльність Івана. Влада синедріону слабшала, а тому постало серйозне питання про те, як зберегти вплив? Сподіваючись дійти якогось висновку, вони послали священників і левитів до Йордану для переговорів з новим учителем.

Посланці прибули якраз в розпалі проповіді Івана перед величезним натовпом народу. Зарозумілі рабини поважно пройшли вперед, надіючись таким чином справити враження на народ і викликати до себе повагу Івана. Шанобливо, майже зі страхом, натовп розступився, даючи

їм дорогу. Видатні мужі у пишних шатах з гідністю, відповідною їхньому становищу та владі, зупинилися перед пророком пустелі.

— *«Хто ти? — спитали вони.*

Знаючи, що в них на думці, Іван відповів: «Я — не Христос!»

— Хто ж ти тоді — Ілля?

— Ні.

— А може, ти пророк?

— Ні!

— Хто ж ти такий? Ми маємо дати відповідь тим, хто послав нас. Що ти скажеш про себе самого?

— Я — голос волаючого в пустелі: рівняйте дорогу Господню, як пророк Ісайя заповів».¹

Іван посилався на відоме пророцтво Ісаї: *«Утішайте, втішайте народ Мій, каже ваш Бог. Промовляйте до серця Єрусалима і скажіть йому, що скінчилась його боротьба, що вина його вибачена... голос кличе на пустелі: вготуйте дорогу Господню, в степу вирівняйте шлях Богу нашому! Хай підніметься кожна долина, і хай знизиться всяка гора та підгірок! Нехай провалля стануть рівниною, а прикрі кручі — низиною! І з'явиться слава Господня, і разом побачить її кожне тіло».²*

У давнину, коли цар проїжджав по віддалених провінціях своїх володінь, попереду царської колісниці йшли люди, які мали рівняти погану дорогу і засипати ями, щоб царська подорож проходила безпечно і без перешкод. Пророк використав саме цей звичай, ілюструючи роботу Євангелія.

«Хай підніметься кожна долина, і хай знизиться всяка гора та підгірок». Коли Дух Божий Своєю дивовижною пробуджуючою силою торкається душі, людські гордощі упокорюються, а світські задоволення, становище і влада втрачають вартість. *«Руйнуємо задуми і всяку гордість, що повстає проти пізнання Бога, і беремо в полон всяке знання на послух Христові».³* Це означає, що покора і самовіддана любов, які так мало цінуються людьми, стають єдиною дійсною цінністю. Так діє євангельська вістка, частиною якої була проповідь Івана. Рабини продовжували розпитувати: *«Чому ж ти хрестиш, якщо ти не Христос, не Ілля і не пророк?»⁴* Кажучи «пророк», рабини мали на увазі Мойсея. Юдеї вважали, що Мойсей

має воскреснути із мертвих і вознестися на Небеса. Вони не знали, що він уже воскрес. Коли Хреститель розпочав своє служіння, чимало людей думало, що він і є пророком Мойсеєм, який воскрес із мертвих, оскільки Іван був добре обізнаний з історією Ізраїлю, а також із пророцтвами.

Вважалося, що перед пришествям Месії повинен з'явитися Ілля. Іван заперечував такі припущення, хоч його слова мали і більш глибоке значення. Пізніше Христос сказав про Івана: *«І коли хочете знати, він — Ілля, який має прийти».⁵* Іван прийшов у дусі та силі Іллі, аби виконати служіння, котре звершував Ілля. Якби юдеї повірили йому, вони отримали б чимало переваг. Але вони не прийняли його вістки. Вони не визнали його Іллею, а тому він не міг виконати для них місії, заради якої прийшов.

Багато з тих, котрі зібралися на березі Йордану, були присутніми при хрещенні Ісуса, проте тільки дехто зауважив дану Богом ознаку. У своїй більшості люди не були схильні до покаяння, до чого вже кілька місяців закликав Хреститель. Їхні серця виявилися жорстокими, а розум затьмарився. Тому коли Небеса засвідчили про Ісуса під час Його хрещення, вони не помітили цього. Люди, які ніколи не зверталися з вірою до Невидимого, не побачили об'явлення слави Бога; ті, котрі ніколи не прислухалися до Його голосу, залишалися глухими і не почули слів свідчення. Те ж саме повторюється й сьогодні. Не раз у народних зібраннях виявляє себе присутність Христа, а також Його ангелів-служителів, однак більшість із присутніх не відчувають цього. Вони не зауважують нічого особливого, а тому лише декому відкривається об'явлення Спасителя. Мир і радість наповнюють серця таких людей. Вони отримують розраду, підбадьорення і благословення.

Посланці із Єрусалима запитали у Івана: *«Чому ти хрестиш?»*. Вони чекали його відповіді. В цей час Хреститель окинув поглядом натовп, зібраний довкола нього, і раптом його очі засяяли, обличчя просвітліло; увесь він, здавалося, був охоплений незвичайним хвилюванням. Простягнувши руки вперед, Іван голосно вигукнув: *«Я хрещу водою, але серед вас стоїть Той, Кого ви не знаєте, Який іде за мною, [але був ще до мене,] — я Йому не достойний розв'язати ремінця на взутті!»⁶*

Відповідь, що мала бути передана синадріону, була ясною і недвозначною. Слова Івана могли стосуватися винятково Обітованого. Виявляється, Месія був серед них! Священики і правителі з подивом оглядалися навкруги в надії побачити Того, про Кого говорив Іван. Але вони так і не розпізнали Його в натовпі.

Коли при хрещенні Ісуса Іван указав на Нього як на Агнца Божого, служіння Месії було представлене в новому світлі. Пророк пригадав слова Ісаї: *«Як ягня був проваджений Він на заколення»*.⁷ Протягом наступних тижнів Іван з новим зацікавленням досліджував вчення і пророцтва про жертвоприношення. Він ще не зовсім чітко розрізняв два етапи діяльності Христа: страждаючої Жертви і Царя-переможця. Однак Іван розумів, що прихід Христа мав глибший зміст, ніж це уявляли собі священики і народ. Коли він побачив у натовпі Ісуса, Котрий повернувся із пустелі, він був переконаний, що матиме місце якась особлива ознака для народу, котра виявить Його істинний характер. З нетерпінням він чекав, що Спаситель проголосить Свою місію, але не було сказано жодного слова, жодної ознаки не було виявлено. Ісус ніяк не прореагував на повідомлення Івана про Нього, натомість розчинився серед учнів пророка. Він не оголосив про Своє особливе покликання і не зробив нічого, щоб Його помітили.

Наступного дня Іван знову побачив Ісуса. Божественне осяяння спочило на пророкові, і, простягнувши руки, він вигукнув: *«Ось Агнецъ Божий, що на Себе бере гріх світу! Це Той, про Кого я казав, що за мною іде Чоловік, Який був ще до мене, бо Він був раніше від мене. Я не знав Його, але я прийшов хрестити у воді, щоб Він з'явився Ізраїлеві! І засвідчив Йоан, промовляючи: Бачив я, що Дух сходить, мов голуб, із неба, і залишився на Ньому. Я не знав Його, але Той, Хто послав мене хрестити водою, сказав мені: Над Ким побачиш Духа, що сходить і перебуває над Ним, — Він Той, Хто хрестить Духом Святим. І я побачив, і засвідчив, що Він — Божий Син»*.⁸

Невже це, дійсно, Христос? Зі страхом і подивом народ дивився на Того, Кого щойно було названо Божим Сином. Слова Івана глибоко схвилювали людей. Він про-

мовляв до них в ім'я Бога. Щодня вони слухали пророка, коли він докоряв їм за гріхи, і з кожним днем все більше переконувалися, що він посланий Небом. Але Хто ж був Той, Кого названо більшим за Івана Хрестителя? У Його одязі і поведінці ніщо не свідчило про високе становище. З вигляду Він був простою людиною, одягненою в скромний, бідний одяг, як і вони.

Але у натовпі були й такі, котрі під час хрещення Христа бачили божественну славу і чули Божий голос. Однак з того часу вигляд Спасителя дуже змінився. При хрещенні вони бачили Його обличчя, осяяне небесним світлом; тепер же воно було блідим, змученим і змарнілим. Його впізнав лише пророк Іван.

Разом з тим, дивлячись на Ісуса, люди бачили на Його обличчі Божественне співчуття і водночас усвідомлення Своєї сили. Його погляд, вираз обличчя свідчили про смирення і невимовну любов. Здавалося, Його оточувала атмосфера одухотвореності. Незважаючи на Його люб'язні і скромні манери, людей вражала Його внутрішня сила, котру неможливо було повністю приховати. Чи був це дійсно Той, Кого Ізраїль так довго чекав?

Ісус прийшов у бідності та приниженні, щоб стати для нас Прикладом і викупити нас. Якби Він з'явився у царському блиску, то як міг би навчити нас покори? Хіба прозвучали б з такою проникливістю істини Нагорної проповіді? На що могли б надіятися прості люди, якби Ісус прийшов як цар?

І все-таки для більшості людей здавалося неймовірним, щоб Той, на Кого вказував Іван, здійснив їхні високі мрії та сподівання. Чимало було розчарованих і збентежених.

Слова, які священики та рабини так бажали почути, — що Ісус відновить Ізраїльське царство, — так і не були виголошені. Але саме такого царя вони чекали, саме такого Месію готові були прийняти. Проте Того, Хто бажав заснувати Царство праведності і миру в їхніх серцях, мало хто чекав.

Наступного дня, коли біля Івана стояли два його учні, він знову побачив Ісуса у натовпі. І знову обличчя пророка осяяла слава Невидимого, коли він вигукнув: *«Ось Агнецъ Божий!»* Ці слова зворушили серця учнів, хоча вони

й не зовсім розуміли їх. Що могло б означати дане Іваном ім'я — *«Агнецъ Божий»*? Однак Іван не пояснив їм нічого. Залишивши Івана, вони пішли шукати Ісуса. Один із них був Андрій, брат Симона, другий — Іван, відомий нам як євангеліст. Вони й стали першими учнями Христа. Спонукувані силою, якій не могли протистояти, вони пішли за Христом, бажаючи порозмовляти з Ним. Водночас, сповнені благоговійного страху, мовчки розмірковували над важливим запитанням: чи Він — справді Месія?

Ісус знав, що учні йдуть за Ним. Це були перші плоди Його служіння, і серце Божественного Вчителя сповнилося великою радістю, оскільки ці душі відповіли на заклик Його благодаті. Але, повернувшись до них, Він лише запитав: *«Що ви шукаєте?»* Він залишив за ними право вибору: висловити своє бажання або ж повернутися назад.

Але їх цікавило тільки одне. Лише одна Особа заволоділа їхніми думками. Вони запитали: *«Вчителю, де Ти живеш?»*⁹ Під час короткої зустрічі на дорозі вони не могли отримати того, чого ждали. Учні бажали залишитися наодинці з Ісусом, посидіти біля Його ніг і почути Його слова. *«Він каже їм: Ходіть і подивитесь! Вони прийшли й побачили, де Він перебував, і залишалися в Нього того дня»*.¹⁰

Якби Іван і Андрій мали той же дух невір'я, що й священики і правителі, їм не спало б на думку вчитися біля ніг Ісуса. Вони прийшли б до Нього як критики, аби посперечатися з Ним. Багато хто у такий спосіб зачиняє двері перед дорогоцінними можливостями. Але не так повелися перші учні Христа. Вони відповіли на заклик Святого Духа, Котрий говорив до їхніх сердець через проповіді Івана Хрестителя, і впізнали голос небесного Вчителя. Для них слова Христа були сповнені новизною, істиною і красою. Божественне світло тепер осявало вчення Старого Завіту. Багатогранна істина постала перед ними у новому світлі.

Лише розкаяння, віра і любов можуть допомогти душі прийняти небесну мудрість. Віра, котра діє через любов, — ось ключ до знання, і кожний, хто любить, — *«знає Бога!»*¹¹

Іван був людиною щирою і глибоко емоційною, палкою і разом з тим схильною до роздумів. Він почав осягати своїм

розумом славу Христа, — не світську пишність і могутність, прагнути котрих він був навчений, а *«славу як Єдинородного від Отця, повного благодаті й істини»*.¹² Іван цілком був поглинутий роздумами над цим дивовижним відкриттям.

Андрію хотілося поділитися радістю серця з іншими. Знайшовши свого брата Симона, він вигукнув: *«Ми знайшли Месію!»*¹³ Симону не потрібно було повторювати. Він також чув проповідь Івана Хрестителя і негайно поспішив до Спасителя. Випробувальний погляд Христа зупинився на ньому. Гаряча вдача Симона, його любляче і співчутливе серце, честолюбність, самовпевненість, історія його падіння і розкаяння, праця і мученицька смерть — усе це пройшло перед поглядом Спасителя, і Він сказав: *«Ти — Симон, син [Йони]; ти будеш називатися Кифа, що в перекладі означає Петро»*.¹⁴

«Наступного дня вирішив Ісус піти в Галилею. І знайшов Він Филипа та й каже йому: «Іди за Мною».¹⁵ Филип відразу підкорився цьому повелінню і також став співпрацівником Христовим.

Филип покликав Нафанаїла, котрий перебував серед натовпу, коли Хреститель вказав на Ісуса як на Агнця Божого. Але, дивлячись на Ісуса, Нафанаїл зазнав розчарування. Чи ж може цей Чоловік, вигляд Якого свідчить про важку працю та бідність, бути Месією? Однак Нафанаїл не відкинув Ісуса, тому що вістка Івана глибоко запала йому в серце.

Коли Филип прийшов до Нафанаїла, той у тихому гаю розмірковував над словами Івана і пророцтвами про Месію. Він молився, щоб йому було відкрито, чи дійсно Той, про Котрого пророкував Іван, був Визволителем. У відповідь Святий Дух спочив на ньому, даючи запевнення, що Бог відвідав Свій народ і підняв *«ріг спасіння»*¹⁶ для нього. Филип знав, що його приятель досліджує пророцтва, і коли Нафанаїл якраз молився під смоківницею, знайшов його там. Вони не раз удвох молилися в цьому усамітненому куточку, схованому густим листям дерев від сторонніх очей.

Вістка *«Ми знайшли Того, про Кого писали Мойсей у Законі і пророки»*,¹⁷ пролунала для Нафанаїла прямою відповіддю на молитву. Але віра Филипа ще не була міцною, і він додав із сумнівом: *«Ісуса з Назарета, сина Йосифа»*. І знову в серці

[139]

[140]

Нафанаїла з'явилося упередження. Він вигукнув: *«Чи може бути щось добре з Назарета?»*¹⁸

Филип не став сперечатися з ним, а лише сказав: «Іди і подивися!» Коли Христос побачив Нафанаїла, котрий йшов до Нього, то сказав: *«Ось справжній ізраїльтянин, в якому нема підступу! Каже Йому [Нафанаїл]: Звідки мене знаєш? А Ісус у відповідь йому сказав: Ще до того, як закликав тебе Филип, Я бачив тебе, коли ти був під смоківницею»*.¹⁹

Цього було достатньо. Божественний Дух, Котрий засвідчив Нафанаїлу під час його усамітненої молитви під смоківницею, тепер промовляв до нього словами Ісуса. Хоч Нафанаїл сумнівався і мав деяку упередженість, проте він прийшов до Христа із щирим бажанням пізнати правду; і тепер його бажання здійснилося. Його віра перевершила навіть віру того, котрий привів його до Ісуса. Він впевнено сказав: *«Равві, Ти — Син Божий, Ти Цар Ізраїлю!»*²⁰

Якби Нафанаїл звернувся за поясненнями до рабинів, він ніколи не знайшов би Ісуса. Тільки особисто познайомившись з Ним і самостійно прийнявши рішення, він зміг стати Його учнем. Так трапляється з багатьма і сьогодні, котрі через різні упередження не дозволяють скористатися добром. Наскільки б усе було по-іншому, якби вони побажали прийти і побачити!

Доки люди довірятимуть людському авторитету і керуватимуться ним, ніхто з них не прийде до спасаючого пізнання істини. Подібно до Нафанаїла, кожному зокрема потрібно досліджувати Слово Боже і молитися про освіту від Святого Духа. Той, Хто зауважив Нафанаїла під смоківницею, побачить і нас у потаємному місці молитви. Ангели із осель світла знаходяться поруч з тими, хто в покорі шукає Божественного керівництва.

[141]

З покликання Івана, Андрія, Симона, Филипа і Нафанаїла почалося заснування християнської Церкви. Спочатку Іван Хреститель направив до Ісуса двох своїх учнів. Після того один із них, Андрій, знайшов свого брата і, в свою чергу, також покликав його до Спасителя. Потім був покликаний Филип, котрий вирушив на пошуки Нафанаїла. Ці приклади могли б навчити нас, наскільки важливими є наші особисті зусилля у залученні до віри наших рідних, друзів і сусідів.

Є люди, які все життя вважають себе християнами, однак ніколи не докладали зусиль привести до Спасителя хоча б одну душу. Вони залишають цю роботу на служителя. Проповідник може чудово відповідати своєму покликанню, але він не зможе зробити того, що Бог доручив членам Церкви.

Існує величезна потреба в служінні люблячих християн. Чимало душ, які могли бути спасеними, загинули тільки через те, що їхні ближні — прості люди — не доклали для їхнього порятунку особистих зусиль!.. Скільки ж людей продовжують чекати, поки до них звернуться особисто! Серед членів вашої родини, сусідів, у місті, в якому живете, — скрізь для нас, як місіонерів Христа, знайдеться праця. І якщо ми — християни, така праця для вас буде насолодою. Як тільки людина навертається, в неї виникає бажання розповісти іншим, якого дорогого Друга вона знайшла в Ісусі. Істину, яка спасає й освячує, приховати в серці неможливо.

Люди, які присвятили себе Богові, стануть провідниками світла. Бог зробить їх Своїм знаряддям, через яке передаватиме багатства Своєї благодаті іншим. Його обітниця така: *«Я дам тим, що навкруги Моєї гори, благословення, і пошлю дощ у свій час; це будуть дощі благословення»*.²¹

Филип сказав Нафанаїлові: *«Іди і подивися!»*. Він не силує його довіритися чіємусь свідченню, а пропонує особисто познайомитися з Христом. З того часу, як Христос вознісся на небеса, Його учні залишаються Його представниками серед людей. Один із найуспішніших засобів навернення душ до Христа — це втілення Його характеру в нашому повсякденному житті. Наш вплив на людей залежить не стільки від того, що говоримо, скільки від того, якими ми є. Люди можуть сперечатися і відкидати наші аргументи, вони можуть чинити опір нашим закликам, але сповнене безкорисливої любові життя є доказом, який неможливо заперечити. Життя, що характеризується послідовністю та лагідністю Христа, — це найбільша сила в нашому світі.

У вченні Христа духовні переконання і життєвий досвід взаємно підсилюють одне одного, а тому кожний, хто приймає Його науку, сам стає учителем, діючи за Божественним зразком. Слово Боже, сказане тим, хто сам ним освячений,

[142]

містить в собі життєдайну силу, котра робить це Слово привабливим для слухачів, переконуючи їх у тому, що це — жива дійсність. Коли людина приймає істину з любові до неї, це стане помітним у її манерах і навіть у тоні голосу. Вона сповіщає про те, що сама чула, бачила і сприйняла від Слова життя, щоб інші також могли мати спільність з нею через пізнання Христа. Свідчення, яке виходить з вуст, освячених дотиком палаючого вугілля з жертovníка, стає для сприйнятливої серця істиною, здатною освятити і всю особистість.

Той, хто прагне нести світло іншим, і сам отримає благословення. Це й будуть *«дощі благословення»*, бо *«хто поїть інших, сам напоєний буде»*.²² Бог міг би спасати грішників і без нашої допомоги, але щоб сформувати христоподібний характер, нам необхідно співпрацювати з Ним. Щоб радіти разом з Ним з приводу кожної викупленої душі завдяки Його Жертві, ми повинні брати участь у праці нашого Спасителя.

Перше визнання віри Нафанаїла — таке певне, палке та шире — прозвучало, наче музика. *«Ісус у відповідь сказав йому: Ти повірив, бо Я сказав тобі, що бачив тебе під смоківницею? Ще більше від цього побачиш»*.²³ З великою радістю Спаситель дивився на Свою працю проголошення Євангелія лагідним, зміцнення розбитих серцем і сповіщення визволення полоненим сатаною. Заохочуючи тих, котрі прийняли Його дорогоцінні благословення, Ісус додав: *«Істинно, істинно запевняю вас: [відтепер] побачите відкрите небо й Божих ангелів, які піднімаються і опускаються над Людським Сином»*.²⁴

По суті ці слова означали: на берегах Йордану відкрилися Небеса, і Дух Святий у вигляді голуба зійшов на Христа. Це було ознакою того, що Він — Син Божий. Якщо повірите цьому, то віра ваша відродиться. Ви побачите Небеса відкритими, і вони ніколи не закриються для вас. Христос відкрив Небеса для нас. Ангели Божі підіймаються, несучи до Небесного Отця молитви тих, які мають потреби, або переносять горе, і спускаються, несучи благословення й надію, мужність, допомогу і життя людським синам.

Шлях ангелів Божих — із землі до Неба і навпаки. Чудеса Христа для нещасних і страждаючих були вчинені силою Божою через служіння ангелів. Усі Божі благословення при-

ходять до нас через Христа завдяки служінню Його небесних посланців. Приймавши людську природу, наш Спаситель з'єднав Свою долю з долею грішних синів і дочок Адама, тоді як завдяки Божественній природі Він перебуває по правіці престолу Божого. Таким чином, Христос є Посередником у спілкуванні людей з Богом і Бога з людьми.

¹ Івана 1:19-23

² Ісаї 40:1-5

³ 2Кор.10:5

⁴ Івана 1:25

⁵ Матв.11:14

⁶ Івана 1:26, 27

⁷ Ісаї 53:7

⁸ Івана 1:29-34

⁹ Івана 1:38

¹⁰ Івана1:39

¹¹ Івана 4:7

¹² Івана 1:14

¹³ Івана 1:41

¹⁴ Івана 1:42

¹⁵ Івана 1:43

¹⁶ Луки 1:69

¹⁷ Івана 1:45

¹⁸ Івана 1:46

¹⁹ Івана 1:47

²⁰ Івана 1:49

²¹ Єзек.34:26

²² Прип.11:25

²³ Івана 1:50

²⁴ Івана 1:51

НА ВЕСІЛЬНОМУ БЕНКЕТІ

(На підставі Євангелія від Івана 2:1–11)

^[144] Служіння Ісуса Христа почалося не з великих справ і не в Єрусалимі перед синагогою. На родинному святі в маленькому галилейському селі Він виявив Свою силу, зробивши весільну урочистість ще радіснішою. Цим Він показав Свою любов до людей і бажання служити задля їхнього щастя. Спокушуваний у пустелі, Ісус випив чашу страждань. Тепер же Він прийшов, щоб дати людям чашу благословення, освятити людські взаємовідносини.

Залишивши Йордан, Ісус повернувся до Галилеї. Там, у Кані, невеличкому селі біля Назарета, в той час готувалися до весілля. Молоді були у родинних взаємостосунках з Марією та Йосифом; Ісус, знаючи про це сімейне свято, пішов у Кану разом зі Своїми учнями, де й був запрошений на урочистість.

Тут Христос зустрівся зі Своєю матір'ю, з якою певний час не бачився. Марія вже чула, що Ісус був проголошений Сином Божим під час Його хрещення на Йордані. Коли ці чутки дійшли до Назарета, в її пам'яті воскресли сцени, які вона багато років берегла в своєму серці. Як і увесь Ізраїль, Марію глибоко схвилювало служіння Івана Хрестителя. Вона добре пам'ятала пророцтво, дане при його народженні. Дізнавшись, що Іван зустрівся з Ісусом, вона

^[145] народженні. Дізнавшись, що Іван зустрівся з Ісусом, вона

сповнилася ще більшою надією. Але до неї дійшли також чутки про Його таємничий відхід у пустелю, що викликало в ній гнітючі передчуття...

З того дня, як Марія почула слова ангела у своїй оселі в Назареті, вона зберігала як скарб кожне свідчення, що Ісус — Месія. Його непорочність і безкорисливість переконували її в тому, що Він не міг бути ніким іншим, як тільки Посланцем Божим. Але її також відвідували сумніви та розчарування; і вона з нетерпінням чекала того часу, коли відкриється Його слава. Смерть розлучила її з Йосифом, який разом з нею зберігав таємницю народження Ісуса. Тепер Марія не мала нікого, з ким могла б поділитися своїми надіями і побоюваннями. Останні два місяці були для неї особливо сумними. Не було поруч Ісуса, в любові Якого вона постійно знаходила потіху. Марія роздумувала над словами Симеона: «*І тобі самій меч прошиє душу...*»¹ Згадуючи ті три дні страждань, коли, здавалося, що назавжди втратила Ісуса, Марія з неспокоїнним серцем чекала повернення Сина.

На весіллі вона зустріла Його таким, як і колись: ніжним і слухняним Сином. І все ж Він був уже іншим. Його обличчя змінилося: на ньому відбилися сліди пережитої в пустелі боротьби, а новий вираз гідності й сили свідчив про Його небесну місію. Його супроводжувала група молодих людей, які з повагою дивилися на Нього і називали Вчителем. Вони розповіли Марії про те, що бачили й чули під час хрещення і після нього. На закінчення учні повідомили: «*Ми знайшли Того, про Кого писав Мойсей у Законі і пророки*».²

Як тільки почали збиратися гості, виявилось, що багатьох захопила надзвичайно цікава тема. Відчувалося особливе хвилювання, котре присутні намагалися приховати. Об'єднавшись у невеличкі групи, гості неголосно, але жваво розмовляли поміж собою, звертаючи зацікавлені погляди на Сина Марії. Марія ж, почувши свідчення учнів про Ісуса, зраділа, сповнившись надією, що сподівання, котрі вона так довго плекала в своєму серці, не були даремними. Однак вона не була б звичайною людиною, якби до її святої радості не примішувалося почуття природної материнської гордості. Коли вона бачила, як багато поглядів було зверне-

но на Ісуса, їй хотілося, щоб Син довів усім присутнім, що Він і справді Прославлений Богом. Вона сподівалася, що у Нього буде можливість створити перед ними чудо.

За тодішнім звичаєм весільний бенкет тривав кілька днів. Так трапилося, що в розпалі свята скінчилися запаси вина. Це стало причиною збентеження і прикрості господарів. Зазвичай свята не обходились без вина, і його відсутність могла бути витлумачена як брак гостинності.

[146] Марія, як родичка молодих, брала участь у приготуваннях до весілля, і тепер вона сказала Ісусові: «*Вина немає у них*».³ Ці слова були натяком на те, що Він може допомогти у такій потребі. Але Ісус відповів: «*Що до того Мені й тобі, жінко? Ще не настав Мій час*».⁴

Така відповідь може здатися нам трохи різкою, хоч вона не свідчила про непривітність або нечемність. Спаситель звертався до Своєї матері у відповідності зі східним звичаєм. Так, переважно, зверталися до тих, кому бажали виявити повагу. Кожний вчинок Христа в Його земному житті узгоджувався із даною Ним Самим Заповіддю: «*Шануй свого батька та матір свою*».⁵ На хресті, виявляючи востаннє Свою ніжність до матері, Ісус звернувся до неї таким же чином, доручаючи піклування про неї Своему найулюбленішому учневі. На весіллі, як і на хресті, любов, висловлена в інтонації, погляді та манерах, пояснювала зміст Його слів.

Коли Христос ще підлітком прийшов у храм і Йому відкрилася таємниця Його служіння, Він сказав Марії: «*Хіба ви не знали, що Мені треба бути при справах Отця Мого?*»⁶ Ці слова виражали суть усього Його життя і служіння. Усе було підпорядковано одній справі — великій справі викуплення, задля якої Він прийшов у цей світ. Тепер Христос повторив той урок. Існувала небезпека, що Марія розцінюватиме свій родинний зв'язок з Ісусом як особливу претензію на Нього, як право якоюсь мірою керувати Ним у Його служінні. Адже протягом тридцяти років Він був для неї люблячим і слухняним Сином. Його любов не змінилася, але тепер Він повинен був звершувати справи Свого Небесного Отця. Як Син Всевишнього і Спаситель світу, Він не міг дозволити, щоб якісь земні зв'язки заважали виконанню Його місії або

справляли вплив на Його поведінку. Він мав відчувати Себе вільним, аби таким чином виконати волю Божу. У цьому полягає урок і для нас. Вимоги Божі мають стояти вище за всі людські зв'язки. Ніщо земне не повинно нас приваблювати настільки, щоб ми залишили дорогу, якою Він наказує нам іти.

Єдина надія на спасіння грішного людського роду — в Христі. Марія так само могла знайти спасіння тільки через Агнца Божого. У неї особисто не було жодних заслуг. Родинний зв'язок з Ісусом не давав їй жодного права на якісь духовні переваги в порівнянні з іншими людьми. Саме це хотів сказати Спаситель. Він провів чітку межу між Своїм ставленням до неї — як Сина Людського і як Сина Божого. Родинні зв'язки в жодному разі не робили її рівною з Ним.

Слова Христа «*ще не настав Мій час*» вказують на те, що кожна справа в земному житті Христа була частиною виконання Плану, який існував від днів вічних. Перш ніж прийти на Землю, Він уже знав цей план в усіх деталях. Перебуваючи серед людей, Він у кожному вчинкові керувався волею Отця і не вагався, коли треба було діяти. З незмінною покірністю Він чекав, коли прийде Його час.

Сказавши Марії, що Його час ще не настав, Ісус цим дав відповідь на її невисловлене сподівання, яке вона плекала разом зі своїм народом. Вона надіялась, що Він виявить Себе як Месію і сяде на престолі Ізраїлю. Але цей час ще не прийшов. Не як Цар, а «*як Муж горя, обтяжений стражданнями*»,⁷ Ісус поділяв долю людей.

Хоч Марія і неправильно розуміла місію Христа, проте вона беззастережно довіряла Йому. Саме на цю віру відгукнувся Ісус. Перше чудо було вчинене для вшанування довір'я Марії та зміцнення віри учнів Ісуса, які повинні були зазнати спокус невір'ям. Пророцтва ясно і незаперечно вказували на те, що Ісус був Месією. Учні сподівалися, що релігійні керівники приймуть Його ще з більшим довір'ям, ніж вони. Вони сповіщали людям про дивовижні діла Христа і про свою віру в Його місію, але були вражені та гірко розчаровані невір'ям, глибоко вкоріненим упередженням і ворожістю священників та рабинів до Ісуса. Перші чудеса Спасителя зміцнили віру учнів і додали їм сили протистояти ворожим нападкам.

[148]

Марію аж ніяк не збентежили слова Ісуса, і вона сказала тим, які прислужували за столом: *«Зробіть, що тільки Він вам скаже»*.⁸ Таким чином, вона зробила все, що могла, аби приготувати шлях для служіння Христа.

Біля дверей стояло шість великих кам'яних глеків для води. Ісус звелів слугам наповнити їх водою, що й було виконано. Потреба у вині була термінова, і тому Він сказав: *«Тепер зачерпніть і занесіть до старости»*.⁹ Замість води, якою були наповнені посудини, з них полилось вино. Ні староста, ні гості не знали про те, що вино закінчилось. Скуштувавши принесеного слугами вина, розпорядник підтвердив, що воно було набагато кращим від того, яке він будь-коли пив, і дуже відрізнялося від того, яке подавали на початку бенкету. Звертаючись до нареченого, він сказав: *«Кожна людина подає спочатку добре вино, а гірше — як нап'ються; [а] ти зберіг добре вино дотепер»*.¹⁰

Подібно до того, як люди подають спочатку добре вино, а потім те, що гірше, так і світ розпоряджається своїми дарами. Те, що він пропонує, може милувати око і навіть зачаровувати, але не приносити задоволення. Вино перетворюється на гіркоту, а радість — на смуток. Те, що починається піснями й радістю, закінчується втомою і відразою. Але дари Ісуса завжди свіжі й нові. Бенкет, який Він влаштовує для душі, завжди приносить радість і задоволення. Кожен новий дар збільшує здатність того, хто приймає, з подякою оцінювати Господні благословення і радіти ним. Він дає благодать на благодать, і це Джерело невичерпне. Якщо ви перебуваєте у Ньому, то отриманий сьогодні щедрий дар буде запевненням того, що завтра це благословення примножиться. У словах Ісуса, сказаних до Нафанаїла, розкриваються принципи взаємостосунків Бога з Його дітьми. З кожним новим одкровенням Своєї любові Він промовляє до сприйнятливих серця: *«Ще більше від цього побачиш»*.¹¹

Дар Христа на весільному бенкеті був символічним. Вода символізувала хрещення в Його смерть, вино — кров, яка мала пролитися за гріхи світу. Вода, якою наповнили камінні глеки, була принесена людськими руками, але тільки

[149] завдяки слову Христа через віру вона стала життєдайною.

Це ж саме можна сказати і про всі обряди, які вказують на смерть Спасителя. Лише силою Христа, яка діє через віру, вони можуть наситити душу.

Своїм словом Христос забезпечив весільний бенкет достатньою кількістю вина. Не менш щедро Він дарує Свою благодать, щоб стерти беззаконня людей, оновити і підтримати їхні душі.

На першому бенкеті, який Ісус відвідав разом зі Своїми учнями, Він запропонував чашу, яка символізувала Його працю заради їхнього спасіння. На останній Вечері Він подав їм чашу знову, встановивши святий обряд, який повинен був нагадувати Його смерть — *«аж поки Він прийде»*.¹² Господь потішив учнів, які сумували з приводу розлуки зі Своїм Господом, обіцянкою про зустріч: *«Віднині не питиму з цього плоду виноградного аж до того дня, коли питиму його новим з вами в Царстві Мого Отця»*.¹³

Вино, яке Ісус створив для весільних гостей, і те, яке Він дав учням як символ Своєї крові, було чистим виноградним соком. Саме це мав на увазі пророк Ісаї, коли говорив про нове вино *«в гроні»*: *«Не псуй ти його, бо благословення в ньому»*.¹⁴

Саме Христос у Старому Завіті застерігав Ізраїль: *«Вино — зрадливе, напій п'янкий — буйний, і кожен, хто зваблюється ними, — нерозумний»*.¹⁵ Тому Ісус ніколи не пропонував людям такого напою. Це сатана спокушає людей потурати своїм забаганкам, які затьмарюють розум і ослабляють духовне сприйняття. Натомість Христос учить приборкувати нижчі сили свого ества. Все Його життя — приклад самозречення. Щоб перемогти голод і спрагу, Він переніс заради нас найсуворіші випробування, які тільки може знести людина. Це Христос звелів Івану Хрестителю не пити *«ні вина, ні іншого п'яного напою»*.¹⁶ Це Він виклав такі ж вимоги стриманості дружині Маноя, і саме Він прокляв тих, хто підносить вино своїм ближнім. На весільному бенкеті Христос не суперечив Своему вченню. Непереброджене вино, яке Він запропонував гостям, було корисним освіжаючим напоєм, що збуджував здоровий апетит.

Коли гості зауважили іншу якість вина, вони почали розпитувати, звідки таке вино, і слуги змушені були розпо-

вісти їм про чудо. Якийсь час усі присутні були настільки вражені цим, що навіть не подумали про Того, Хто вчинив чудо. Коли ж нарешті вони почали шукати Ісуса, то виявилось, що Він так непомітно пішов, що навіть Його учні [150] цього не зауважили.

Тепер увага присутніх зосередилася на учнях, яким уперше випала нагода засвідчити свою віру в Ісуса. Вони розповідали про те, що бачили і чули на річці Йордан, і в серцях багатьох зажеврила надія, що Бог послав Визволителя для Свого народу. Звістка про це чудо поширилася по всій околиці і дійшла до Єрусалима. Священики і старійшини з новим інтересом і увагою почали досліджувати пророцтва, які вказували на прихід Христа. Люди палко бажали довідатися про місію нового Вчителя, Який так скромно поводить Себе.

Служіння Христа різко відрізнялося від діяльності юдейських старійшин. Їхня пошана до традицій і формалізму зруйнувала свободу мислення і дії. Вони перебували в постійному страху, аби не осквернитися. Щоб уникнути контактів з «нечистими», вони трималися осторонь не тільки язичників, але й більшості представників свого народу. Вони не прагнули бути корисними людям, не намагалися здобути їхню симпатію. Постійно зосереджуючись на питаннях ритуальної чистоти, їхній розум зубожів, коло інтересів звужувалося. Їхній приклад заохочував до егоїзму та нетерпимості всі класи суспільства.

Сповнений співчуття до людства, Ісус розпочав роботу перетворення, входячи в тісні, сердечні взаємини з людьми. Виявляючи глибоку повагу до Закону Божого, Він водночас викривав удаване благочестя фарисеїв, намагаючись звільнити людей від беззмістовних постанов, які сковували особистість. Він намагався зруйнувати бар'єри, які розділяли різні верстви суспільства, з'єднуючи людей як членів однієї сім'ї. Його присутність на весіллі була першим кроком до здійснення цієї мети.

Бог звелів Івану Хрестителю жити в пустелі, щоб захистити його від впливу священиків та рабинів і приготувати до особливої місії. Але аскетизм Івана та його усамітнене життя не мали бути прикладом для людей. Та й сам Іван не

закликав своїх слухачів залишати свої повсякденні обов'язки. Він велів їм засвідчити про своє покаяння та вірність Богові на тому місці, куди Він покликав їх.

Ісус осуджував потурання своїм бажанням — у чому б воно не виявлялося. Але за Своєю природою Він був товариським, приймав гостинність представників усіх верств суспільства, відвідуючи оселі багатих і бідних, вчених і простих людей, намагаючись таким чином піднести їхні думки від звичайних буденних справ до духовного і вічного. Він ніколи не заохочував до веселощів з пиятикою і гульбою; в Його поведінці не було й натяку на світську легковажність. Однак Він знаходив задоволення у спогляданні життєвих радощів інших і Своєю присутністю на весіллі показав, що схвалює дружнє спілкування. Юдейське весілля було подією, що справляла неабияке враження, і радість гостей була приємною Синові Людському. Своєю присутністю на весіллі Ісус ушанував шлюб як божественну інституцію. [151]

Як у Старому, так і в Новому Завітах, подружні відносини символізують ніжний і священний союз Христа зі Своім народом. У свідомості Ісуса радість весільної урочистості вказувала на щасливий день, коли Він приведе Свою наречену — святий народ — в дім Отця, і викуплені разом зі Спасителем сидітимуть на шлюбній вечері Агнця. Він говорить: «*Як тішитися молодий нареченою, так радітиме Бог твій тобою!.. Вже не скажуть на тебе «покинута», бо тебе будуть кликати: «в ній моя втіха, бо Господь Тебе уподобав».*¹⁷ «Він у радості буде втішатися тобою, оновить любов Свою, зі співом втішатися буде тобою».¹⁸ Коли апостолу Івану було дане небесне видіння, він писав: «*І почув я наче голос величезної кількості людей, і наче шум великої води, і наче голос гучних громів, що виголосили: Алілуя, бо запанував наш Господь, Бог Вседержитель! Радіймо й веселімося, віддаймо славу Йому, бо прийшло весілля Агнця, і Його дружина приготувала себе!.. Блаженні покликані на весільну вечерю Агнця!*»¹⁹

У кожній особистості Ісус бачив людину, яка повинна бути запрошена до Його Царства. Він завойовував людські серця як Той, Хто бажав їм добра. Він шукав їх на вулицях, біля домашнього вогнища, у човнах, синагогах, на березі

озера і на весільній учті. Він знаходив їх за виконанням повсякденних справ, виявляючи зацікавленість їхнім життям. Спаситель навчав їх вдома, де члени родини відчували вплив Його божественної присутності. Його палке співчуття до людей допомагало здобувати їхні серця. Він часто йшов у гори, щоб помолитися на самоті, готуючись до дієвої праці серед людей. Після цього Він вирушав, щоб зіціяти хворих, навчати неосвічених, трошити ланцюги невольників сатани.

Христос виховував Своїх учнів, спілкуючись із ними. Інколи Він навчав їх, сидячи в їхньому колі на схилі гори, на березі моря або йдучи з ними дорогою. Він відкривав їм таємниці Божого Царства. Це не були проповіді, які звучать з кафедр сьогодні. Завжди, коли серця учнів були відкриті [152] для прийняття божественної вістки, Ісус викладав істину про спасіння. Він ніколи не наказував Своїм учням робити те чи інше, а просто пропонував: «Йди за Мною».²⁰ Христос брав їх із Собою, подорожуючи по містах і селах, щоб вони бачити, як Він навчає людей. Він пов'язував Свої інтереси з їхніми, і вони об'єднувалися з Ним у загальній справі.

Уміння Христа поєднувати Себе з інтересами людства — це приклад для наслідування кожним, хто проповідує Слово і хто приймає Євангеліє Його благодаті. Ми не повинні уникати суспільних зв'язків і відгороджуватися від людей. Щоб працювати серед усіх верств суспільства, потрібно йти туди, де вони знаходяться. Навряд чи вони шукатимуть зустрічі з нами із власних спонукань. Не лише з кафедри можна зворушити людські серця Божественною істиною. Існує ще одне поле діяльності, можливо, скромніше, але не менш перспективне — це будинки бідняків, палаци вельможних людей, гостинні зібрання і місця невинних розваг.

Як учні Христа, ми не повинні уподібнюватися світові в любові до задоволень, беручи участь у їхній безрозсудності. Це може принести лише шкоду. У жодному разі ми не повинні схвалювати гріх ні словами, ні діями, ні навіть мовчанням чи своєю присутністю. Куди б не йшли, ми маємо бути з Ісусом, відкриваючи іншим привабливість нашого Спасителя. Але ті, котрі намагаються зберегти свою релігію, ховаючи її за кам'яними стінами, втрачають дорогоцінні можливості чинити

добро. Через громадські зв'язки християнство стикається із світом. Кожен, хто отримав Божественну просвіту, повинен освітити дорогу тим, хто ще не знає Світла життя.

Ми всі повинні стати свідками Ісуса. Наш громадський вплив, освячений благодаттю Христа, слід використовувати з метою придбання душ для Спасителя. Світ має усвідомити, що ми не поглинуті корисливими егоїстичними інтересами, а бажаємо поділитися з іншими нашими благословеннями і привілеями. Хай люди побачать, що наша релігія не робить нас черствими або надто вимогливими. Кожний, хто стверджує, що знайшов Христа, зобов'язаний служити для добра людей, як це робив Ісус.

Ми не повинні створювати фальшивого уявлення про те, що християни — це похмурі, нещасні люди. Якщо наш погляд спрямований на Ісуса, ми бачитимемо милосердного Спасителя і приймемо світло від Його обличчя. Де панує Його Дух, там завжди мир. І там буде радість, тому що людину сповнює мир та святе довір'я до Бога.

Христос задоволений Своїми послідовниками, коли вони — звичайні люди — стають причетними до Божественної природи. Вони не монументи, а живі люди. Їхні серця, зрошені Божественною благодаттю, відкриті й розцвітають під променями Сонця Праведності. Світло, що зливається на них, вони віддзеркалюють на інших з допомогою діл, проникнутих любов'ю Христа. [153]

¹ Луки 2:35

² Івана 1:45

³ Івана 2:3

⁴ Івана 2:4

⁵ Вих.20:12

⁶ Луки 2:49

⁷ Ісаї 53:3

⁸ Івана 2:5

⁹ Івана 2:8

¹⁰ Івана 2:10

¹¹ Івана 1:50

¹² IКор.11:26

¹³ Матв.26:29¹⁴ Ісаї 65:8¹⁵ Прип.20:1¹⁶ Левит 10:9¹⁷ Ісаї 62:5,4¹⁸ Соф.3:17¹⁹ Об'явл.19:6,7,9²⁰ Матв.9:9

У СВОЄМУ ХРАМІ

(На підставі Євангелія від Івана 2:12–22)

«**П**ісля цього Ісус пішов у Капернаум: Він Сам, Його мати, Його брати, Його учні; і пробули там небагато днів. Наближалася юдейська Пасха, й Ісус прийшов у Єрусалим».¹ [154]

Під час цієї подорожі Ісус приєднався до великої групи людей, котрі прямували до Єрусалима. Публічно Він ще не оголосив Своїї місії і тому залишався непомітним у натовпі. Під час таких подорожей темою для розмови переважно був прихід Месії, про який сповістив Іван Хреститель. Люди з ентузіазмом говорили про свої надії на національне відродження Ізраїля. Ісус знав, що такий мрії не судилося збутися, оскільки вона ґрунтувалася на помилковому тлумаченні Святого Письма. З глибоким переконанням Він пояснював пророцтва, намагаючись спонукати народ до уважнішого дослідження Слова Божого.

Юдейські вожді навчали, що саме в Єрусалимі народ повинен поклонятися Богові. Сюди на свято Пасхи сходилося багато паломників з усіх куточків Палестини і навіть з далеких країн. Двори храму були переповнені натовпом у строкатому вбранні. Далеко не всі мали змогу привести із собою жертвних тварин, які служили прообразом Великої Жертви. Для зручності на зовнішньому дворі хра- [155]

му можна було продати й купити тварин. Тут збиралися люди різних верств суспільства, щоб купити тварину для жертвоприношення. Гроші інших країн обмінювалися на храмові монети.

Кожний юдей повинен був щороку сплачувати півсикля «як викуп за душу»;² ці гроші йшли на утримання храму. Крім цього, великі суми грошей жертвувалися добровільно і зберігалися у скарбниці храму. Гроші різних країн потрібно було обмінювати на монети, які звалися храмовими сиклями, і приймалися при служінні у Святилищі. Обмін грошей відкривав можливості для шахрайства та обману і перетворювався на ганебну торгівлю, яка була джерелом наживи для священників.

Перекупники вимагали непомірні ціни за тварин, яких продавали, а отримані прибутки ділили зі священниками й старійшинами, котрі таким чином збагачувалися за рахунок народу. Усіх, хто приходив на поклоніння, вчили: якщо вони не принесуть жертви, то Божого благословення не буде ні на їхніх дітях, ні землях. Таким чином священники змушували людей купувати жертвних тварин за високу ціну, оскільки, прийшовши здалеку, люди не хотіли повертатися додому, не засвідчивши обрядом посвячення свою відданість, заради чого вони звершили паломництво.

На Пасху приносилося багато жертв, і торгівля в храмі йшла дуже жваво. У той час храм більше нагадував гомінливий базар для продажу худоби, ніж святий Божий храм. Голосні крики торговців змішувалися з ревінням корів, меканням овець, туркотінням голубів, брязкотом монет і брутальною лайкою. У храмі стояв такий гамір, що навіть заважав тим, хто молився; слова, з якими вони зверталися до Всевишнього, тонули в цьому суцільному гармидері. Юдеї надзвичайно пишалися своєю побожністю. З одного боку вони нібито поважали Єрусалимський храм, і кожне зневажливе слово про нього розцінювали як богохульство. Вони ретельно виконували усі обряди. Але любов до грошей притлумлювала голос сумління. Навряд чи вони розуміли, наскільки далеке таке служіння від того, котре від початку було встановлене Самим Богом.

Коли Господь зійшов на гору Сінай, Він освятив її Своєю присутністю. Тоді Мойсей отримав вказівку провести межу навколо гори і освятити її. Господь попередив: *«Стережіться виходити на гору і не доторкуйтесь її підніжжя. Кожен, хто доторкнеться до гори, вмере. Ніхто нехай не торкається до неї рукою, бо буде побитий камінням або прошений стрілою, чи то скотина, чи людина,— не буде жити вона»*.³ Тим самим було викладено урок: місце, де Бог відкривається людям, — святе. Територія Божого храму повинна була вважатися священною. Але в гонитві за наживою про все це було забуто.

Священники і правителі були покликані стати Божими представниками в народі; вони мали застерігати людей від зневажливого ставлення до храмового двору і бути прикладом чистоти й милосердя. Замість того, щоб шукати наживи, вони повинні були турбуватися про потреби віруючих, враховувати їхнє матеріальне становище і допомагати тим, хто не міг купити необхідних жертв. Однак вони цього не робили. Зажерливість зробила жорстокими їхні серця.

На таке свято в Єрусалимі скупчувалися страждальці, бідні й знедолені люди. Сюди йшли сліпі, кульгаві, німі. Декоких навіть приносили на носилках. Чимало злидарів не мали змоги купити не тільки найскромнішу жертву для Господа, але навіть їжі, щоб втамувати свій голод. Вимоги священників доводили їх до відчаю, хоча й вони хизувалися своїм благочестям, вважаючи себе захисниками народу; насправді ж у них не було ні співчуття, ані милості. Даремно убогі, хворі та вмираючі благали про милосердя. Їхнє страждання не викликало жодного жалю в серцях служителів храму.

Ось що побачив Ісус, увійшовши до храму. На Його очах укладалися нечесні угоди. Він не міг не зауважити відчаю бідняків, котрі вірили, що без пролиття крові не може бути прощення гріхів. Його приголомшило те, що зовнішнє подвір'я Божого храму стало місцем ганебного торгу. Святе місце перетворилося на величезний базар.

Христос розумів — треба щось зробити. Від людей вимагали виконання численних церемоній, значення яких ніхто не пояснював. Вони приносили жертви, не розуміючи, що вони є прообразом однієї досконалої Жертви. Той, на Ко-

го вказувало храмове служіння, стояв серед них ніким не впізнаний. Тут вшановували не Його! Це ж Він дав колись настанови про жертвоприношення. Він, Котрий найкраще розумів їхнє символічне значення, бачив, як люди усе пере-крутили і неправильно витлумачили. Богослужіння втратило духовність. Священиків і правителів ніщо вже не зв'язувало з їхнім Богом. Діяльність Христа полягала в тому, щоб встановити абсолютно інше служіння.

Стоячи на сходинах храму, Христос проникливим поглядом спостерігав за всім, що відбувалося перед Ним. Його пророчий зір сягнув у майбутнє, віддалене не лише роками, а й століттями. Він бачив, як майбутні священики і правителі позбавлять нужденних усіх їхніх прав і заборонять проповідати Євангеліє убогим. Він бачив, як любов Божу будуть приховувати від грішників і торгувати Його благодаттю. На Його обличчі — обурення. Він весь — втілення влади і сили.

[158] Увага народу звернена на Нього. Нечестиві храмові торговці не можуть відвести очей від Його обличчя. Цей Чоловік читає їхні сокровенні думки і знає таємні спонування! Деякі намагаються заховати свої обличчя від проникливих очей Ісуса, ніби на них написані їхні злі вчинки.

Сум'яття припинилося. Стихли вигуки продавців і покупців. Запанувала гнітюча тиша. Натовп сповнився благоговійним страхом, ніби він опинився перед судом Божим, щоб відповісти Йому за всі свої діла. На якусь мить божественна природа Христа взяла гору над Його людським єством. Велич Небес стояв як Суддя останнього дня, хоча Він ще не був одягнений у славу, що супроводжуватиме Його тоді, однак Він вже має владу читати людські душі. Христос окинув очима натовп, зауважуючи кожну людину. Здавалося, що Його повна гідності постать здійнялась над присутніми, а Божественне сяйво освітило Його обличчя. Він заговорив, і Його ясний та звучний голос — той самий, що на Сінаї проголосив Закон, який тепер порушили священики і старійшини, — пронісся луною під склепінням храму: *«Забери́ть оце звідси! Не робіть дому Мого Отця домом торгівлі!»*⁴

Повільно спускаючись по сходинах і здійнявши батіг із мотузок, підібраних біля входу, Він наказує торговцям за-

лишити подвір'я храму. З невиявленою ніколи раніше ревністю і суворістю Ісус поперевертав столи міняйлів. Монети із дзенькотом розсипались по мармуровій підлозі. Ніхто не насмівся, щоб заперечити або обуритись. Ніхто не наважився підібрати гроші, надбані нечесним шляхом. Ісус нікого не вдарив, але звичайний бич із мотузок в Його руці здавався вогняним мечем. Служителі храму, священики-мінйяїли, гендлярі і продавці худоби разом з вівцями і волами тікали геть з одним лише бажанням — сховатися від сорому, котрий вони відчували в Його присутності.

Паніка охопила втікаючий натовп, який відчув прояв Божественної природи Ісуса. Крики переляку зривалися із сотень зблідлих вуст. Навіть учні — і ті затремтіли. Вони були вражені словами і поведінкою Ісуса, такою незвичною для Нього. І тут вони згадали написане про Нього: *«Ревність до дому Твого з'їдає Мене»*.⁵ За короткий час храм Господній був очищений від галасливої юрби торговців та їхнього товару. Там, де щойно панувало сум'яття, настала урочиста тиша. [161] Присутність Господа, яка в давнину освятила гору Сінай, тепер освятила храм, збудований на Його честь.

Очищенням храму Ісус заявив про Себе як Месію і розпочав Свою діяльність. Храм, споруджений як місце перебування Бога, повинен був стати наочним уроком для ізраїльського народу і всього світу. Від самого початку в Бога був намір, аби кожна істота, починаючи від світлого святого серафима і до людини, була житлом для перебування Творця. Внаслідок гріха людина перестала бути храмом Бога. Затьмарене й опоганене злом серце людини більше не відображало слави Божої. Лише через втілення Сина Божого мета Небес могла здійснитися.

Бог перебуває у людському єстві, і через спасаючу благодать серце людини знову стає Його храмом. Бог мав намір зробити храм в Єрусалимі місцем постійного свідчення про високе призначення кожної душі. Але юдеї втратили розуміння значення цієї споруди, якою так пишалися. Вони не упокорили себе до такої міри, щоб стати святим храмом Божого Духа. Сповнені галасу й огидної торгівлі, двори Єрусалимського храму точно відображали стан серця, опо-

ганеного гріховними пристрастями і нечистими думками. Очищення храму від продавців і покупців Ісус заявив, що Його місія — очистити серце від опоганення гріхом, що виявляється в низьких бажаннях, егоїстичних похотях і злих звичках, які розтлівають душу. *«Прибуде негайно до храму Свого Господь, Якого шукаєте ви, і Ангел Заповіту, Якого жадаєте. Ось іде Він, — говорить Господь Саваот. — І хто витерпить день Його прибуття, і хто встоїть, коли Він з'явиться? Бо Він, як вогонь той у золотаря, і як у пральників луг. І Він сяде плавити та чистити срібло, і очистить синів Левія, і переплавить їх, як золото й срібло».*⁶

*«Хіба не знаєте, що ви є храмом Бога і що Божий Дух живе в вас? Якщо хто нищить Божий храм, того знищить Бог, адже Божий храм святий, а ним є ви».*⁷ Жодна людина не здатна власними зусиллями звільнитися від зла, яке опанувало серцем. Тільки Христос може очистити храм душі. Однак Він не бажає ввійти туди непроханим гостем. Він входить у серце не так, як у давнину увійшов у храм, а говорить: *«Ось Я стою під дверима та стукаю. Якщо хто почує Мій голос і відчинить двері, Я до нього ввійду».*⁸ Він прийде не на один день, тому й обіцяє: *«Оселяюся в них і ходитиму, і ... вони будуть Моїм народом!»*⁹ *«...Наші провини потопче, — Ти кинеш у морську глибочину усі наші гріхи».*¹⁰ Його присутність очистить, освятить душу і перетворить її на святий храм Господній і *«Божу оселю».*¹¹

Охоплені жахом священники і старійшини втікали із двору храму від проникливих очей, які читали їхні серця. Зустрічаючи людей, котрі йшли в храм, вони наказували їм повернутися назад, розповідаючи про те, що бачили й чули. Христос із сумом та жалем дивився на переляканих людей, які не усвідомлювали суті правдивого поклоніння Богу. У їхній втечі Він бачив провіщення майбутнього розсіяння усього юдейського народу через його беззаконня і відмову від покаєння.

Але чому ж священники втікали із храму? Чому вони не сперечалися з Ісусом? Той, Котрий примусив їх залишити храм, був звичайним сином теслі, бідним галилеянином, Котрий не мав ані світських чинів, ані влади? Чому ж ніхто

не протидівав Йому? Чому вони в паніці залишили нечесно здобуті гроші і втекли, виконуючи наказ такого скромного на вигляд Чоловіка?

Христос говорив владно, як цар, а в Його зовнішності та інтонації голосу було щось таке, чому неможливо було протистояти. Почувши наказ, вони вперше в житті усвідомили себе лицемірами і злодіями. Коли Божество засяяло крізь людську оболонку, вони не лише побачили на обличчі Христа обурення, а й зрозуміли значення Його слів. Вони відчували себе так, наче стоять перед престолом вічного Судді, Котрий виносить їм страшний вирок. Якийсь час вони були впевнені, що Христос був пророком, а інші навіть вірили в Нього як у Месію. Святий Дух нагадав їм слова пророків про Христа. Чи прислухаються вони тепер до цього переконливого голосу?

Але ні, священники та старійшини не покаялись. Вони знали, що Христос виявляв співчуття до бідних. Зрозумівши, що винні у здірстві народу, вони зненавиділи Христа за те, що Він читав їхні думки. Його докори в присутності народу уразили їхню гордість; вони зазрили Його все зростаючому впливу на людей, а тому вирішили запитати Його, якою владою Він повиганяв їх і Хто дав Йому цю владу.

У таких роздумах з ненавистю в серцях вони повільно поверталися до храму. Але яка ж переміна відбулася за час їхньої відсутності! Коли вони втекли, бідняки залишилися і тепер юрмилися навколо Ісуса, обличчя Котрого випромінювало любов та милосердя. Зі сльозами на очах Він звертався до кожного: не бійся, Я врятую тебе, а ти прославиш Мене; для цього Я й прийшов у цей світ.

Прості люди тягнулися до Христа, настійно благаючи: Вчителю, благослови мене! Він чув кожний зойк. Зі співчуттям, яке перевершувало материнську ніжність, Ісус схилявся над страждаючими дітьми. Він усім приділяв увагу. Усі отримали зцілення від своїх хвороб. Німим відкривалися вуста, і вони прославляли Бога; сліпі прозрівали, щоб бачити обличчя свого Зцілителя; серця страждальців сповнювала радість.

Священники і служителі храму стали свідками усіх цих великих справ, і яким же одкровенням виявилось для них усе почуте! Люди розповідали Ісусові про свої страждання і

надії, що не збулися, про болісні дні і безсонні ночі. І ось, коли їм здавалося, що гасне остання іскра надії, Христос зцілів їх! Мій тягар був вельми важким, — казав один, — але я знайшов Помічника. Це — Христос, Божий Помазаник, і я віддаю своє життя Йому на служіння. Батьки говорили дітям: Він спас вам життя, тож принесіть Йому хвалу й подяку. Голоси дітей і юнаків, батьків і матерів, друзів і просто випадкових свідків усього, що відбулося, злилися у хвалі і подяці. Надія і радість наповнили усі серця. Мир запанував у людських душах. Отримавши тілесне й духовне зцілення, люди поверталися додому, сповіщаючи всім про незрівнянну любов Ісуса.

Під час розп'яття Христа у юрбі, що кричала: *«Розіпни Його, розіпни Його!»*¹², зцілених Ним не було. Їхні симпатії були на боці Ісуса, вони сумували з приводу Його страждань, оскільки відчули Його щирю любов до себе, пізнали Його дивовижну силу. Ці люди зрозуміли, що Він — їхній Спаситель, тому що дав їм тілесне й духовне оздоровлення. Слухаючи проповіді апостолів, вони прийняли Боже Слово у свої серця, котре принесло їм розуміння того, що відбувалося. Вони стали Божим знаряддям у справі спасіння людей.

Усі, що втекли із храму, через деякий час почали повільно повертатися назад. Вони встигли оговтатися після паніки, що охопила їх, однак на їхніх обличчях залишався вираз нерішучості і боязкості. Ці люди з подивом дивилися на те, що вчинив Ісус, і переконувалися, що в Ньому сповняються пророцтва про Месію. Але вина за опоганення храму передусім лежала на священниках. Це з їхнього дозволу подвір'я храму перетворилося на місце торгівлі. Народ був відносно не винним. І хоч Божественна влада Ісуса справила на них враження, однак вплив священників і начальників залишався великим і народ не втрачав до них довір'я. Вони бачили в особі Христа звичайного реформатора і сумнівалися в Його праві змінювати порядки, встановлені начальниками храму. Вони були незадоволені з приводу того, що торгівля призупинилася, і заглушали в собі голос Святого Духа.

Священники і старійшини мали б у першу чергу побачити в Ісусі Помазаника Господнього, оскільки в їхніх руках були

[164]

священні сувої, в яких описувалося служіння Месії. Вони також чудово розуміли, що очищення храму було виявом надлюдської сили. Незважаючи на свою ненависть до Ісуса, вони не могли звільнитися від думки, що Він, імовірно, є посланим від Бога пророком, Котрий має відновити святість храму. З повагою, породженою таким побоюванням, вони підійшли до Нього і запитали: *«Якою ознакою покажеш нам, що маєш владу таке робити?»*¹³

Ісус вже дав їм ознаку. Осаявши їхні серця і здійснивши в їхній присутності роботу, яку за пророцтвом мав виконувати Месія, Він дав переконливе свідчення про Свій характер. Тепер, коли вони вимагали нової ознаки, Він, показуючи, що Йому добре відома озлобленість, згубна для їхніх сердець, відповів їм притчею: *«Зруйнують цей храм, — і за три дні Я підніму його»*.¹⁴

Ці слова мали подвійний зміст. Ісус мав на увазі не лише зруйнування юдейського храму і припинення у ньому богослужіння, а й Свою смерть — зруйнування храму Його тіла. Ісус знав, що юдеї вже робили проти Нього змову. Коли священники і старійшини повернулися до храму, вони запропонували вбити Ісуса і таким чином позбутися порушника спокою. Але коли Він показав, що знає про їхні наміри, вони не зрозуміли Його, а тому вирішили, що Його слова стосуються тільки храму в Єрусалимі; обурившись, юдеї закричали: *«Сорок шість років будувався цей храм, а Ти за три дні піднімеш його?»*¹⁵ Вони вирішили, що Ісус дав їм привід для сумнівів, і твердо вирішили відкинути Його.

Христос тоді не розраховував, що Його слова будуть зрозумілими для невірних юдеїв; їх не зрозуміли навіть Його учні. Він також знав, що вороги неправильно витлумачать Його слова і спрямують їх проти Нього. На суді вони будуть використані як звинувачення, а на Голгофі — стануть об'єктом глузувань. Якби Він у той час пояснив учням значення Своїх слів, вони довідалися б про Його страждання; це завдало б їм такого болю, якого вони не були готові перенести. Передчасне пояснення відкрило б юдеям фатальні наслідки їхньої упередженості і невір'я. Вони вже стали на шлях, яким будуть неухильно йти, поки не поведуть Його, як ягня на заклання.

^[165] Христос сказав притчу про храм заради тих, котрі повірять у Нього пізніше. Він знав, що ці слова повторюватимуться знову і знову. Оскільки були сказані на святі Пасхи, ці слова були почуті тисячами людей, котрі понесли їх у всі куточки Землі. Однак лише після воскресіння Христа загадковий зміст цих слів став ясним і зрозумілим. Для багатьох людей вони були переконливим доказом Його Божественності.

Внаслідок духовної темряви навіть учні Ісуса часто не розуміли Його повчань. Але наступні події проливали світло на їхнє значення. І коли Спасителя вже не було з ними, Його слова оживали в їхніх серцях.

Слова Христа про Єрусалимський храм (*«зруйнують цей храм, — і за три дні Я підніму його!»*) мали глибший зміст, ніж це розуміли його слухачі. Христос — основа і серце храму. Служіння у храмі було прообразом жертви Сина Божого. Священство було запроваджене з метою образного втілення посередницького служіння Христа. Система жертвоприношень вказувала на смерть Спасителя задля викуплення світу. Жертвоприношення мали втратити своє значення після того, як звершиться велика подія, на яку вони вказували протягом багатьох століть.

Оскільки вся обрядова система символізувала Христа, то без Нього вона втрачала всякий сенс. Віддавши Христа на смерть, юдеї остаточно відкинули Його, а з Ним і все те, що надавало храмові та служінню в ньому важливого змісту. Храм втратив свою святість і був приречений на зруйнування. З того моменту жертвоприношення і служіння, пов'язані з ними, втрачали будь-яке значення. Як і жертва Каїна, вони вже не виражали віри в Спасителя. Віддавши Христа на смерть, юдеї, фактично, зруйнували свій храм. В час розп'яття Христа внутрішня завіса храму розірвалася навпіл згори донизу, на знак того, що велика остання Жертва принесена і системі жертвоприношень назавжди покладено край.

«...І за три дні Я підніму Його». Здавалося, що із смертю Спасителя сили темряви перемогли і вже святкували свою перемогу. Але із відкритого гробу Йосифа Христос вийшов Переможцем. *«Скинувши начальства і влади, Він відважно*

*викрив їх і переміг у Собі».*¹⁶ Ціною Своєї смерті і воскресіння Він став служителем *«Святині та істинного намету, який поставив Господь, а не людина».*¹⁷ Юдейську скинію спорудили люди, вони ж і збудували храм, але небесна Святиня, за взірцем котрої збудована земна, була споруджена не людськими руками. *«Оце Муж, Пагін (Галузка) ім'я Йому ... він відбудує храма Господнього, і він буде величним, сяде і буде панувати на троні Своєму».*¹⁸

Жертвне служіння, яке вказувало на Христа, прийшло до свого кінця, але очі людей тепер звернулися до істинної Жертви за гріхи світу. Земному священству було покладено край; з того часу ми дивимося на Ісуса, Служителя Нового Завіту, *«і [на кров] очищення, що промовляє краще, ніж кров Авеля».*¹⁹ Та *«дорога до Святині ще не відкрита, доки стоїть перший намет... А Христос, Первосвященик майбутніх благ, прийшов через більший, досконаліший, нерукотворний намет... увійшов один раз до Святині й здійснив вічне викуплення».*²⁰

*«Тому, будучи завжди живим, Він може завжди спасати тих, що приходять до Бога через Нього, аби заступатися за них».*²¹ Хоча служіння мало бути перенесене із земного храму в небесний, хоча святиня і наш великий Первосвященик мали для людського ока стати невидимими, учні від цього нічого не втрачали. Вони не повинні були відчуті розриву з Богом, і їхня сила не зменшувалась через відсутність Спасителя. Виконуючи нині служіння в небесній Святині, Ісус продовжує через Свого Духа служити Церкві на Землі. Він став невидимим для людського ока, але залишилася незмінною обітниця, дана Ним на прощання: *«І ось, Я з вами по всі дні аж до кінця віку!»*²² Хоча час від часу Він передає Свою владу нижчим за становищем служителям, Його життєдайна присутність у Церкві залишається.

*«Отож, маючи великого Первосвященика ... Ісуса, Божого Сина, — тримаймося визнання. Бо маємо не Такого Первосвященика, Який не може співчувати нашим слабкостям, але Який випробовуваний у всьому, як і ми, за винятком гріха. Тому приступаймо сміливо до престолу благодаті, щоб одержати милість і знайти благодать для своєчасної допомоги».*²³

¹ Івана 2:12,13² Вих.30:12-16³ Вих.19:12,13⁴ Івана 2:16⁵ Псал.69:10⁶ Мал.3:1-3⁷ 1Кор.3:16,17⁸ Об'вл.3:20⁹ 2Кор.6:16¹⁰ Михея 7:19¹¹ Ефес.2:21,22¹² Івана 19:6¹³ Івана 2:18¹⁴ Івана 2:19¹⁵ Івана 2:20¹⁶ Колос.2:15¹⁷ Євр.8:2¹⁸ Зах.6:12,13¹⁹ Євр.12:24²⁰ Євр.9:8-12²¹ Євр.7:25²² Матв.28:20²³ Євр.4:14-16

НИКОДИМ

(На підставі Євангелія від Івана 3:1–17)

Никодим посідав високе й відповідальне становище серед представників єврейської нації. Маючи прекрасну освіту та володіючи неабиякими талантами, він був шанованим членом синадріону. Вчення Ісуса схвилювало його, як й інших людей. Хоча Никодим був багатий, жив у променях слави, він відчув дивний потяг до скромного Назарянина. Повчання Спасителя справили на нього неабияке враження, і він забажав дізнатися про ці чудові істини більше. ^[167]

Вияв влади Христа під час очищення Ним храму здивив люту ненависть священників і правителів. Їх лякала могутність Незнайомця. Такої зухвалості з боку невідомого галилеянина не можна було терпіти. Обговорювалося питання, чи не покласти край Його діяльності. Однак не всі з цим погоджувалися. Знайшлися такі, котрі боялися протистати Тому, Котрий явно був спонукуваний Божим Духом. Вони пам'ятали, як колись вбивали пророків за те, що ті викривали гріхи вождів Ізраїлю. Вони також знали, що поневолення євреїв язичниками було наслідком їхнього впертого відкинення Божих докорів, а тому побоювалися, щоб священники і старійшини, змовившись проти Ісуса, не наслідували прикладу своїх батьків і не накликали нового лиха на народ. Ці побоювання поділяв і Никодим. На ра- ^[168]

ді синаedrіону, коли обговорювалося питання про те, яких заходів вжити щодо Ісуса, Никодим порадив виявити обережність і витримку.

Він стверджував: якщо Ісус справді наділений владою від Бога, то небезпечно відкидати Його перестороги. Священники не наважилися знехтувати цією порадою, і певний час проти Спасителя рішучих мір не приймалося.

Відтоді, як Никодим вперше почув про Ісуса, він почав з великою серйозністю досліджувати пророцтва про Месію. Чим глибше він вивчав їх, тим сильнішим ставало його переконання в тому, що це Той, Хто повинен прийти. Як і багатьох в Ізраїлі, його глибоко непокоїло опоганення храму. Він був свідком того, як Ісус вигнав звідти торговців, бачив чудовий вияв Божественної сили, спостерігав, як Спаситель підбадьорював бідних і зціляв хворих. Никодим дивився на їхні обличчя й чув з їхніх вуст слова хвали. Він уже не міг сумніватися в тому, що Ісус із Назарета — Посланець Божий.

Никодим дуже хотів поговорити з Ісусом, але остерігався прийти до Нього відкрито. Для одного з юдейських правителів було б надто принизливо виявляти свою прихильність до ще маловідомого Вчителя. І якби про зустріч стало відомо в синаedrіоні, це викликало б насмійки і образи. Тому-то Никодим вирішив поговорити таємно, виправдовуючи це тим, що якби він зробив це відкрито, багато кому захотілося б наслідувати його приклад. Дізнавшись про місце на горі Оливній, де любив відпочивати Спаситель, Никодим дочекався, поки місто затихне і порине у сні, і пішов шукати Його.

У присутності Христа Никодим відчув дивну боязкість, яку намагався приховати удаваним спокоєм і статечністю. *«Равві, — сказав він, — знаємо, що Ти прийшов від Бога як Учитель, бо ніхто не може робити таких чудес, які Ти робиш, коли б Бог не був з ним»*.¹ Заговоривши про обдаровання Христа як Учителя, а також про Його чудодійну силу, він сподівався підготувати ґрунт для подальшої розмови. Почавши з похвали, він мав на меті продемонструвати своє довір'я до Ісуса і прихилити його до себе; насправді ж в його мові прозирав сумнів. Він не визнавав Ісуса Месією, а лише Учителем, посланим Богом.

Замість того, щоб відповісти на привітання, Ісус спрямував Свій погляд на співрозмовника, ніби читаючи його душу. У Своїй безмежній мудрості Христос бачив перед Собою шукача істини. Він знав мету його візиту і, бажаючи зміцнити переконання, що вже проростало в душі Його слухача, перейшов до найголовнішого. Урочисто й лагідно і разом з тим доброзичливо Ісус проголосив: *«Істинно, істинно запевняю тебе: коли хто не народиться згори, не може побачити Божого Царства»*.²

Никодим прийшов до Господа, щоб подискутувати з Ним, однак Ісус відразу ж виклав перед ним фундаментальні принципи істини, сказавши: ти маєш потребу не стільки в теоретичних знаннях, скільки в духовному відродженні; ти маєш потребу не в задоволенні своєї цікавості, а в оновленні серця. Ти повинен прийняти нове життя згори, перш ніж зможеш оцінити небесне. Доки в тобі не відбудеться така зміна і ти не побачиш усе в новому світлі, розмова зі Мною про Мою владу чи про місію не послужить тобі на спасіння.

Никодим чув проповіді Хрестителя про покаєння і хрещення, знав, що Іван вказував на Того, Хто буде хрестити Духом Святим. Зрештою, він і сам усвідомлював, що євреям бракує духовності, що вони значною мірою керувалися фанатизмом і світським честолюбством. Никодим сподівався, що з приходом Месії становище зміниться на краще. Однак навіть прониклива проповідь Івана Хрестителя не привела його до усвідомлення власної гріховності. Він був суворим фарисеєм і пишався своїми добрими вчинками. Його поважали за доброчесність і щедрість у підтримці служіння в храмі; він був упевнений у прихильності Бога. Через те його вразила думка про те, що Царство Небесне надто досконале у своїй чистоті, щоб він міг сподіватися побачити його, залишаючись у такому стані, у якому був зараз.

Никодиму було відоме символічне поняття «народження згори», яке вжив Ісус. Навернених у юдейську віру язичників часто порівнювали з новонародженими дітьми, а тому він мав зрозуміти, що слова Ісуса не слід сприймати буквально. Але, народжений ізраїльтянином, він вважав, що місце в Царстві Божому уже забезпечене

для нього. Він не відчував потреби в переміні. Ось чому його так здивували слова Спасителя. Він був неприємно вражений тим, що народження згори безпосередньо стосувалося його. Фарисейська гордість боролася у ньому зі щирим бажанням знайти істину. Його ображало, що Христос з ним розмовляв, не виказуючи шанобливості його становищу начальника в Ізраїлі.

Втративши самовладання, він відповів словами іронії: *«Як може людина, будучи старою, народитися?»*³ Подібно до багатьох людей, свідомості яких торкається безкомпромісна істина, він підтвердив факт, що ненавернена людина неспроможна прийняти те, що походить від Духа Божого. У ній немає нічого, що могло б відгукнутися на духовне, бо духовні речі потрібно й розуміти духовно.

Однак Спаситель не підтримав суперечки. З гідністю піднявши руку, Він спокійно й урочисто, але ще з більшою ^[172]упевненістю, повторив: *«Істинно, істинно запевняю тебе: коли хто не народиться згори, не може побачити Божого Царства.»*² Никодим розумів, що Христос говорить про водне хрещення і оновлення серця силою Духа Божого. Він був переконаний, що перебуває у присутності Того, про Кого пропонував Іван Хреститель.

Ісус продовжував: *«Що вродилося з тіла, — є тіло, що ж уродилося з Духа, — є дух.»*⁴ За своєю природою людське серце сповнене зла, і *«хто з нечистого може зробити чисте? Ніхто.»*⁵ Жодний людський винахід не може зцілити людську душу від гріха, *«оскільки тілесні задуми — ворожнеча проти Бога, бо вони не коряться Божому Запові, та й не можуть.»*⁶ *«Тому що з серця виходять лукаві думки, вбивства, перелоб, розпуста, злодійство, неправдиві свідчення, богозневага.»*⁷

Перш ніж можуть стати чистими потоки, що течуть із серця, потрібно очистити джерело серця. Хто сподівається досягти Неба своїми ділами через дотримання Закону, той намагається зробити неможливе. Не може почувати себе у безпеці той, хто визнає законницьку релігію і має лише вигляд благочестя. Життя християнина — це не часткова переміна або удосконалення старого, а перетворення єства. Нове життя починається тоді, коли людина помирає

для свого «я» та гріха. Така зміна може відбутися тільки під впливом Святого Духа.

Никодим усе ще відчував збентеження, і тоді Ісус порівняв дію Святого Духа з вітром: *«Вітер віє, де хоче, і ти чуєш його шум, але не знаєш, звідки приходить і куди прямує. Так буває з кожним, хто народжений від Духа.»*⁸

Ми чуємо, як вітер шумить у верховіттях дерев, як шелестить листя, проте не бачимо його і не знаємо, звідки він береться і куди дівається. Це ж саме можна сказати і про вплив Святого Духа на серце. Пояснити Його дію так само важко, як і подих вітру. Людина може не пригадати точного часу, місця або обставин свого навернення, але це не означає, що вона не навернена. Христос постійно впливає на серце людини, але побачити цю діяльність неможливо так само, як дію вітра. Поступово людина, можливо, навіть не усвідомлюючи того, починає відчувати прагнення до Христа. Це, переважно, відбувається тоді, коли ми розмірковуємо про Нього, читаємо Святе Письмо або ж слухаємо проповідь. І одного разу, коли заклик Духа виявиться особливо відчутним, душа з радістю підкоряється Ісусові. Чимало людей вважають це раптовим наверненням, але це наслідок тривалої, наполегливої, сповненої терпіння праці Божого Духа.

Хоча неможливо побачити вітру, результати його дії видимі й відчутні. Так і вплив Святого Духа на серце відкри- ^[173]ватиметься у кожному вчинку того, хто відчув на собі цю спасительну силу. Коли Божий Дух оволодіває серцем, Він перетворює життя. Гріховні думки зникають, лихі вчинки залишаються в минулому, а гнів, заздрощі й суперечки поступаються любові, смиренню та миру. Смуток перетворюється на радість — і обличчя людини починає відображати небесне світло. Ніхто не бачить руки, яка знімає тягар, або світла, що струменіє від небесного престолу. Благословення зливається на душу, яка з вірою підкоряється Богові. Тоді сила, яку не може побачити людське око, творить нову істоту за образом Божим.

Обмежений людський розум не в змозі зрозуміти роботу викуплення. Ця таємниця перевершує людські можливості пізнання, але той, хто перейшов від смерті до життя, усві-

домлює, що цю роботу звершує Бог. Початок викуплення ми пізнаємо на Землі із власного досвіду, а його наслідки сягають аж у вічність.

Від переконливої мови Ісуса промені істини осяяли душу юдейського начальника. Пом'якшуюча, упокорююча дія Святого Духа вплинула на його серце. Однак він не зміг цілковито зрозуміти слів Спасителя. Його захопила не стільки необхідність «народження згори», скільки спосіб, в який це відбувається. Він лише з подивом промовив: «Як це може статися?»⁹

«Ти — учитель Ізраїля, і не знаєш цього?»¹⁰ — запитав Ісус. І справді, той, на кого покладалася відповідальність навчати народ, повинен був знати такі важливі істини. У цих словах для Никодима містився урок: замість того, щоб дратуватися від простих слів істини, йому в його духовній неосвіченості краще було б стримати свою зарозумілість. Однак Христос говорив з такою серйозністю і гідністю, а в Його погляді та голосі відчувалося стільки щирої любові, що Никодим, усвідомивши своє жалюгідне становище, не образився. Але коли Ісус пояснив, що Його місія на Землі полягає не в тому, щоб заснувати земне царство, а духовне, Його співрозмовник занепокоївся. Зауваживши це, Ісус додав: «Якщо Я сказав вам про земне, і ви не вірите, то як повірите, якщо скажу про небесне?»¹¹

Якщо Никодим не міг прийняти вчення Христа про дію благодаті на серце, як він міг збагнути природу Його славного Небесного Царства? Не зрозумівши характеру діяльності Христа на Землі, він, тим паче, не міг досягнути значення Його служіння на Небесах.

^[174] Юдеї, яких Христос вигнав із храму, називали себе дітьми Авраама, але вони тікали від присутності Спасителя, оскільки не могли знести слави Божої, яка відкривалася в Ньому. Цим вони засвідчили, що не були освячені благодаттю Божою для священного служіння в храмі. Вони ревно дбали про зовнішній вигляд святості, нехтуючи при цьому святістю серця. Дотримуючись букви Закону, вони постійно порушували його дух. Понад усе ці люди потребували переміни, про яку Христос сказав Никодимові, а саме: нового

морального народження, очищення від гріха, поновлення знань істини і святості.

У жодному разі не можна було вибачити сліпоту Ізраїлю щодо необхідності духовного відродження. Натхненний Святим Духом, Ісаїя писав: «Всі ми були, немов нечисті, а вся праведність наша — немов забруднений одяг».¹² Давид молився: «Серце чисте сотвори мені, Боже, і духа потужного віднови в моєму нутрі».¹³ А через Єзекіїля була дана така обітниця: «Я дам вам нове серце, і новий дух вложу в ваше нутро. Я вийму кам'яне серце з вашого тіла, і дам вам серце тілесне. Я вложу у ваше нутро Духа Мого, і зроблю так, що ви будете ходити у Моїх Заповідях».¹⁴

Никодим напевно читав ці тексти, але його розум був затьмарений; лише тепер він почав розуміти їхній зміст. Він зрозумів, що найсуворіше формальне дотримання людиною букви Закону не дає їй права на вхід до Царства Небесного. З людської точки зору, його життя було праведним й гідним поваги, але у присутності Христа він відчув нечистоту серця і усвідомив свою гріховність.

І все ж Никодима щось притягувало до Христа. Коли Спаситель пояснив йому, що означає «народження згори», він палко зажадав цієї переміни у своєму житті. Але як цього досягти? Ісус відповів на це німе запитання: «Як Мойсей підняв змія в пустині, так має бути піднятий Син Людський, щоб кожний, хто вірить у Нього, [не загинув, але] мав вічне життя».¹⁵

Історія з Мойсеєм була добре відома Никодиму. Символ — піднесений змій — допоміг йому зрозуміти місію Спасителя. Коли народ ізраїльський вмирав від укусів отруйних змій, Бог звелів Мойсеєві зробити мідного змія і встановити його на підвищенні посеред табору. Було оголошено, що кожний, хто подивиться на цього змія, залишиться живим. Люди добре знали, що сам по собі змій не мав жодної сили. Але це був символ Христа. Як мідний змій, зроблений за подобою отруйних живих, був піднятий для зцілення людей, так і Той, Хто з'явився у «подобі гріховного тіла»,¹⁶ став їхнім Спасителем.

Багато ізраїльтян розцінювали жертвоприношення як ^[175] засіб звільнення від гріха. Бог же бажав навчити їх, що самі

по собі жертви тварин мають не більше сили, ніж мідний змії. Вони лише мали спрямувати погляди юдеїв на Спасителя. У зціленні духовних ран чи прощенні гріхів їм не могло допомогти ніщо, крім віри в Божий Дар. Споглядаючи його, вони могли жити.

Ужалені зміями могли й забаритися — не звернути свого погляду на мідного змія. Вони могли засумніватися у тому, що цей мідний символ містить у собі якусь силу. Нарешті вони могли б вимагати якихось наукових пояснень. Але жодних пояснень не було. Вони повинні були прийняти Слово Боже, звернене до них через Мойсея. Було ясно: відмовитися дивитись — означало загинути.

Не суперечки і не полеміка дають просвіту для душі. Ми повинні споглядати і жити. Никодим зрозумів цей урок і за-своїв його. Він почав досліджувати Святе Письмо по-новому — не з наміром дискутувати щодо теорії, а щоб отримати нове життя для душі. Як тільки Никодим підкорився керівництву Святого Духа, він почав споглядати Небесне Царство.

І нині тисячі людей потребують пізнання істини, яка була викладена Никодиму через символ піднесеного змія. Вони покладаються на свій послух Закону Божому, аби таким чином знайти ласку Божу. Коли їх запрошують споглядати Ісуса і вірити, що Він спасе їх винятково Своєю благодаттю, вони вигукують: *«Як це може статися?»*⁹

Подібно до Никодима, ми повинні входити в нове життя, відчуваючи себе найбільшими із грішників. Крім Христа, *«нема іншого імені, даного людям, яким належить нам спас-тися.»*¹⁷ Це правда, що ми вірою отримуємо благодать Божу, але одна лише віра також не спасає нас. Сама по собі віра не дає нічого. Віра — це лише рука, якою ми тримаємося за Христа і приймаємо Його заслуги як засіб зцілення від гріха. Ми не можемо навіть покаятися без допомоги Святого Духа. У Писанні так мовиться про Христа: *«Бог підняв Йо-го Своєю правницею як Князя і Спасителя, щоб дати Ізраїлеві покаєння і прощення гріхів»*.¹⁸ Отже, покаєння і прощення також походять від Христа.

Тож яким чином отримати спасіння? *«Як Мойсей підняв змія в пустині, так має бути піднятий Син Людський»*,¹⁵ а

кожний, хто був обманутий або ужалений змієм, може дивитися на жертву Христа і жити. *«Ось Агнецъ Божий, що на Себе бере гріх світу!»*¹⁹

Світло, яке струменіє від хреста, відкриває Божу любов. Ця любов притягує нас до Нього. Якщо ми не будемо чинити опору потягу серця, він приведе нас до підніжжя хреста, де ми розкаємося у гріхах, які розп'яли Спасителя. І саме тоді Дух Божий через віру створить в нас нове життя. Думки і бажання з того часу підпорядковуватимуться волі Христа. Серце і розум відновляться за образом Того, Хто діє в нас, підкоряючи Собі все. Коли ж Закон Божий зберігатиметься у нашому розумі й серці, ми зможемо сказати разом із Христом: *«Твою волю чинити, мій Боже, я хочу»*.²⁰

У розмові з Никодимом Ісус розкрив увесь План спасіння і Свою місію у цьому світі. У жодній зі Своїх подальших проповідей Він не викладав так повно і послідовно те, що має відбутися в серці людини, котра бажає успадкувати Царство Небесне. На самому початку Свого служіння Христос відкрив цю істину членові синагоги — людині, яка відзначалася сприйнятливим розумом і репутацією вчителя народу. Але вожді Ізраїлю не прийняли Божого світла. Никодим заховав істину в своєму серці, і протягом трьох років вона не принесла видимих результатів.

Але Ісус добре знав ґрунт, в який посіяв насіння. Слова, сказані тієї ночі єдиному слухачеві на безлюдній горі, не пропали марно. Хоч певний час Никодим не визнавав Христа публічно, він все-таки стежив за Його життям і розмірковував над вченням. На радах синагоги він неодноразово руйнував задуми священників знищити Ісуса. Коли ж врешті-решт Ісус був піднесений на хрест, Никодим пригадав слова, сказані Ним колись на горі Оливній: *«Як Мойсей підняв змія в пустині, так має бути піднесений Син Людський, щоб кожний, хто вірить у Нього, [не загинув, але] мав вічне життя»*.¹⁵ Світло, отримане в тій таємній розмові, осяяло Голгофський хрест, і Никодим побачив у Ісусі Спасителя світу.

Після вознесіння Господнього, коли учні з причини переслідування змушені були розпорошитися, Никодим сміливо виступив вперед. Він пожертвував своє багатство для

підтримки молодій Церкві, яка, за сподіванням юдеїв, мала б зникнути зі смертю Христа. У найнебезпечніший час той, який колись був вельми обережним і сповненим сумнівів, стояв міцно, наче скеля, зміцнюючи учнів у вірі й надаючи матеріальну допомогу для справи поширення Євангелія. Його зневажали й переслідували ті, котрі раніше ставилися до нього з повагою. Никодим став бідним, втратив колишню пошану, але не похитнувся у вірі, яка зародилася в його душі тієї першої нічної розмови з Ісусом.

Никодим розповів Іванові про ту розмову, а учень Ісуса записав її на науку мільйонам людей. Істини, викладені Никодиму, такі ж важливі сьогодні, як і тої темної ночі на безлюдній горі, коли юдейський начальник прийшов, щоб зрозуміти сенс життя з повчання скромного галилейського Вчителя.

¹ Івана 3:2

² Івана 3:3

³ Івана 3:4

⁴ Івана 3:6

⁵ Йова 14:4

⁶ Римл.8:7

⁷ Матв.15:19

⁸ Івана 3:8

⁹ Івана 3:9

¹⁰ Івана 3:10

¹¹ Івана 3:12

¹² Ісаї 64:5

¹³ Псал.51:12

¹⁴ Єзек.36:26,27

¹⁵ Івана 3:14,15

¹⁶ Римл.8:3

¹⁷ Дії 4:12

¹⁸ Дії 5:31

¹⁹ Івана 1:29

²⁰ Псал.40:9

«ЙОМУ НАЛЕЖИТЬ РОСТИ»

(На підставі Євангелія від Івана 3:22–36)

Деякий час вплив Івана Хрестителя на юдейський народ ^[178] був сильніший, ніж вплив правителів, священників і князів. Якби він тоді оголосив себе Месією і підняв повстання проти Риму, священники і народ згуртувалися б під його прапором. Сатана був готовий нав'язати Івану Хрестителю честолюбні амбіції, властиві завойовникам світу. Але пам'ятаючи про свою проповідницьку місію, Іван твердо протистояв спокусам. Відвертаючи увагу від себе, він спрямовував погляди людей на Агнця Божого.

Згодом він став помічати, що його популярність в порівнянні зі Спасителем падає. З кожним днем зменшувалася юрба людей біля нього. Коли ж Ісус прийшов з Єрусалима в йорданські околиці, народ ішов, щоб послухати саме Його. Зростало і число Христових учнів. Чимало людей тепер приходило хреститися до Ісуса, і хоч Він Сам не хрестив, за Його дорученням цей священний обряд виконували учні. Цим Спаситель показав, що місія Його предтечі завершувалася. Але учні Івана ревно стежили за зростаючою популярністю Ісуса і шукали будь-якого приводу, аби піддати критиці Його діяльність. Незабаром зручна нагода з'явилася.

Між ними і юдеями виникла суперечка про те, чи може хрещення очистити душу від гріха; учні Івана стверджували, що хрещення Ісусове суттєво відрізняється від Іванового.

[179] Згодом вони вступили в полеміку з учнями Ісуса стосовно того, які слова необхідно промовляти при хрещенні й чи має Ісус взагалі право хрестити.

Після цього учні Івана прийшли до свого вчителя зі скаргами: *«Равві, Той, що був з тобою на тому боці Йордану, і про Якого ти засвідчив, хрестить і всі йдуть до Нього!»*¹ Цими словами сатана хотів спокусити Івана. І хоч місія Івана наближалася до завершення, він усе ще міг перешкодити діяльності Христа. Тож якби він почав жаліти себе, виказуючи прикрість або розчарування з приводу того, що хтось його перевершив, то посіяв би серед новонавернених насіння розбрату, збудивши серед них заздрощі й ревності; таким чином він створив би серйозну перешкоду для поширення Євангелія.

Іван не був позбавлений слабкостей і недоліків, властивих усім людям, але дотик Божественної любові перетворив його. Він жив у атмосфері, не заражений егоїзмом і честолюбством, був далекий від заздрості. Він не висловив жодного співчуття невдоволенню своїх учнів, але недвозначно показав своє щире благоговіння по відношенню до Месії. Він радісно вітав Того, Кому приготував дорогу.

Іван відповів учням: *«Людина не може нічого приймати, якщо не буде дано їй з Неба. Ви самі мені свідчите про те, що я казав: я не Христос, а лише посланий перед Ним. Хто має наречену, є нареченим; друг нареченого, стоячи поряд і слухаючи його, радіє від голосу молодого»*.² Іван порівняв себе з дружною, який відіграє роль посланця між нареченим і нареченою, готуючи все необхідне до весілля. Коли ж молодий прийме свою наречену і відбудеться весілля, місія дружби закінчується. Він радіє щастю людей, для союзу котрих потрудився. Так і Іван був покликаний спрямовувати людей до Ісуса; тепер цей факт був його щастям: він радів успіхові в діяльності Спасителя. Іван підсумував: *«Оце і є моя радість, вона тепер сповнилася. Йому належить зростати, а мені — меншати»*.³

Споглядаючи вірою на Спасителя, Іван досяг найвищого ступеня самозречення. Він не намагався прихилити людей до

себе, а навпаки, направляв їхні думки до Ісуса, поки вони не зосередяться на Агнцеві Божому. Він же був лише голосом, що волав у пустелі. Тепер з радістю він погоджувався на мовчання і бажав залишатися невідомим, щоб таким чином погляди всіх були спрямовані до Світла життя.

Вірні своєму покликанню, Божі вісники не шукатимуть честі для себе. Любов до себе розчиниться в любові до Христа. Жодне суперництво не опоганиць дорогоцінної справи Євангелія. Вони визнаватимуть, що їхня справа, як і Івана Хрестителя, — звінати: *«Ось Агнець Божий, що на Себе бере гріх світу!»*⁴ Вони звеличать Христа, а разом із Ним буде звеличене й людство. *«Бо так промовляє Високий і Піднесений, повіки Живущий, і Святий Його ім'я: «Я живу високо в Святині, та й із сокрушенням і смиренным духом, щоб оживляти духа смиренних і щоб оживляти серця сокрушених!»*⁵

Душа пророка, звільнена від егоїзму, була наповнена божественним світлом. Він свідчив про славу Спасителя майже тими самими словами, котрі використав Христос у Своїй розмові з Никодимом. Іван сказав: *«Хто приходить згори, Той над усіма. Хто із землі, той земний і по-земному говорить. Хто приходить з неба, Той над усіма... Бо Кого Бог послав, Той говорить Божі слова, тому що [Бог] дає Духа без міри»*.⁶ Христос мав право сказати: *«...Не шукаю Своєї волі, але волі Того, Хто Мене послав, — [Отця]»*.⁷ А ще Йому було сказано: *«Ти полюбив праведність і зненавидів беззаконня, тому помазав Тебе, Боже, Твій Бог оливою радості — більше, ніж друзів Твоїх»*.⁸ *«[Бог] дає Духа без міри»*.⁹

Це ж саме можна сказати і про послідовників Христа. Ми отримуємо небесне світло лише в тому разі, якщо забажаємо звільнитися від свого «я». Неможливо зрозуміти характер Божий або вірою прийняти Христа, доки не погодимося підпорядкувати Ісусові кожну свою думку. Усім, хто робить це, Святий Дух дається без міри.

У Христі *«тілесно перебуває вся повнота Божества. І ви в Ньому маєте повноту»*.¹⁰

Учні Івана повідомили йому, що всі люди ідуть до Христа, але Іван, знаючи справу краще, ніж учні, сказав: *«...Його свідчення ніхто не приймає»*¹¹ — лише декотрі з людей були

готові прийняти Його як Спасителя від гріха. Але *«хто прийняв Його свідчення, той підтвердив, що Бог правдивий»*.¹² *«Хто вірить у Сина, той має вічне життя»*.¹³ Не було потреби сперечатися, чиє хрещення очищає від гріха, — Христове чи Іванове. Лише благодать Христа дає життя душі. Без Христа хрещення, як і будь-яке інше служіння, залишається тільки формою, позбавленою жодного сенсу. *«Хто в Сина не вірить, той життя не побачить»*.¹³

Вістка про успіх діяльності Христа, яку з такою радістю сприйняв Іван Хреститель, досягла також старійшин у Єрусалимі. Священики і рабини заздрили впливові Івана Хрестителя, оскільки бачили, як люди юрбами йшли не в синагоги, а в пустелю до Івана. Тепер же з'явився Той, Котрий володів ще більшою силою впливу на серця людей. Ізраїльські вожді не були готові сказати разом з Іваном: *«Йому належить зростати, а мені — меншати»*.³ Навпаки, вони сповнилися ще більшої рішучості покласти край діяльності, яка відволікала увагу людей від них.

Ісус знав, що вони не зважатимуть ні на що, аби лише сприяти розбрату між Його та Івановими учнями. Він передбачав, що буря, яка вже насувалася, забере з собою одного із найбільших пророків, будь-коли даних світові. Бажаючи уникнути всякого приводу для непорозуміння і незгоди, Він непомітно припинив Свою діяльність і пішов у Галилею. Ми також, бажаючи залишатися вірними істині, повинні уникати всього, що може викликати незгоди і непорозуміння, бо це призводить до втрати душ. Якщо й виникають обставини, за яких існує загроза конфліктів і непорозуміння, ми повинні наслідувати приклад Ісуса й Івана Хрестителя.

Іван був покликаний стати у своєму народі реформатором. Цілком природно, що його учні наражалися на небезпеку зосередити свою увагу тільки на ньому, гадаючи, що успіх справи залежить тільки від його праці; вони випускали з виду той факт, що він був лише знаряддям у Божих руках. Служіння Івана було не достатньо для закладення основ християнської Церкви. Після завершення його місії Інший мав продовжити започатковану Іваном справу. Учням Хрестителя було важко це зрозуміти. Коли вони побачили, що

[182]

Христос розпочав Своє служіння, вони почали заздрити і виявляти незадоволення.

І в наш час існує подібна небезпека. Бог кличе якусь людину виконати певну роботу, і коли вона зробить усе, що в її силах, Господь посилає інших продовжити розпочату працю. На жаль, подібно до учнів Івана, є чимало таких, котрі вважають, що успіх Божої справи залежить від того, хто її розпочинав. Коли увага зосереджується на людському, а не на Божественному факторі, в серцях людей з'являється заздрість і роботі Божій завдається шкода. Той, кого надміру вшановують, спокушуваний плекати в собі самовпевненість. Він втрачає усвідомлення своєї залежності від Бога. Люди легко привчаються покладатися на людину, і таким чином перестають правильно мислити і діяти; в результаті вони віддаляються від Бога.

Справа Божа не повинна здійснюватися методами, запропонованими людиною, і складеними нею ж планами. Час від часу Господь знаходить для Свого служіння інших людей, через яких Він може найкраще здійснювати Свої наміри. Блаженні ті, котрі будуть готові упокоритися, говорячи разом з Іваном Хрестителем: *«Йому належить зростати, а мені — меншати»*.³

¹ Івана 3:26² Івана 3:27-29³ Івана 3:29,30⁴ Івана 1:29⁵ Ісаї 57:15⁶ Івана 3:31,34⁷ Івана 5:30⁸ Євр.1:9⁹ Івана 3:34¹⁰ Колос.2:9,10¹¹ Івана 3:32¹² Івана 3:33¹³ Івана 3:36

БІЛЯ КРИНИЦІ ЯКОВА

(На підставі Євангелія від Івана 4:1–42)

^[183] **И**дучи до Галилеї, Ісус переходив через Самарію. Наступила полуденна пора, коли Він досягнув чудової Сихемської долини. На краю долини в давнину патріарх Яків викопав криницю. Змучений дорогою, Ісус сів, щоб біля криниці відпочити; Його ж учні тим часом пішли купити харчів.

Юдеї і самаряни на той час були лютими ворогами і наскільки можливо уникали всякого спілкування. Коли ж це було конче необхідно, рабини дозволяли торгувати з самарянами, але будь-яке інше спілкування з ними осуджувалося. Юдей не мав права щось позичити у самарянина, не міг розраховувати на якусь ласку чи навіть прийняти з його рук шматок хліба або склянку води. Учні, купуючи харчі, також діяли за звичаями свого народу. Далі цього вони не йшли. Просити у самарян про послугу чи послужити чимось навіть не спадало учням Христа на думку.

Так, втомлений довгою дорогою, знесилений голодом і спрагою, Ісус сидів біля криниці. Подорож, яка розпочалася ще вранці, була важкою, до того ж, сонце опівдні пекло нестерпно. Спрага ставала ще нестерпнішою від свідомості, що холодна освіжаюча вода знаходиться зовсім поряд, а Він не

може дістати її, тому що не має ані мотузки, ані посудини. Криниця ж була вельми глибокою... Ісус, Котрий міг учинити будь-яке чудо, і в цьому разі вирішив розділити долю людства. Він чекав, поки хтось прийде по воду.

Підійшла жінка-самарянка і, ніби не помічаючи Його, наповнила свій глечик водою. Коли ж вона вже зібралася йти, Ісус попросив у неї напиться води. На Сході ніхто ніколи не відмовляв у такому проханні. Воду називали «даром Божим», а тому напоїти спраглого мандрівника вважалося святим обов'язком — настільки священним, що араби, які жили в пустелі, іноді звертали на довшу обхідну дорогу, щоб тільки задовольнити прохання спраглої людини і таким чином виконати свій обов'язок. Хоча ненависть між юдеями і самарянами заважала жінці зробити добрий вчинок для Ісуса, Спаситель спробував знайти ключ до її серця. З тактом, властивим Божественній любові, Він звернувся до неї з проханням Сам, не пропонуючи їй нічого. Запропонована Ним послуга могла б бути відкинута, але довір'я викликає зустрічне довір'я. Цар Небес прийшов до цієї знехтуваної усіма душі, просячи в неї про послугу. Той, Хто створив океани, Кому підвладні морські глибини, Хто відкриває джерела землі і формує русла річок, сидів тепер втомлений біля криниці Якова і залежав від милосердя незнайомої жінки, потребуючи ковтка води.

Жінка бачила, що перед нею юдеєнин. Від здивування, забувши про Його прохання, вона спробувала дізнатися, чому Він заговорив до неї. «Як Ти, будучи юдеєм, просиш пити в мене — жінки-самарянки?»¹ — сказала вона.

На це Ісус відповів: «Коли б ти знала Божий дар і Хто є Той, Котрий говорить тобі: дай мені напиться! — ти просила б у Нього, і Він дав би тобі живої води».² Іншими словами: ти дивиєшся, що Я прошу в тебе про таку дрібницю, як ковток води із криниці? Якби ти попрохала у Мене, Я дав би тобі пити із джерела вічного життя.

Жінка не зрозуміла слів Христа, але відчувала серйозність сказаного. Від її легковажного, жартівливого настрою не залишилося й сліду. Гадаючи, що Ісус говорить про криницю, яка була перед ними, вона відповіла: «Ти не маєш

відра, а криниця глибока, звідки маєш живу воду? Чи Ти більший за нашого батька Якова, який дав нам цю криницю, пив з неї сам, сини його, і худоба його?»³ Вона бачила перед собою лише спраглого, втомленого і вкритого пилом подорожнього. Подумки жінка порівняла Його з шанованим у цих околицях патріархом Яковом і цілком природно вважала, що немає кращої криниці, як ця, викопана прабатьками. Її думки то зверталися у минуле, до своїх предків, то сягали в майбутнє, до приходу Месії, у той час як надія патріархів — Сам Месія — знаходився поряд із нею і вона не знала про це.

Скільки ще сьогодні спраглих душ знаходяться поряд із живим джерелом, однак шукають його десь далеко! *«Не кажи у своєму серці: Хто ж підніметься на небо? — що значить: звести Христа додолу. Або: Хто ж зійде в безодню? — що значить: Христа з мертвих підняти. А що каже [Писання]? — Близько до тебе слово, воно в твоїх устах і в твоєму серці, тобто, слово віри, яке проповідуємо. Якщо визнаєш своїми устами Господа Ісуса й повіриш у своєму серці, що Бог підняв Його з мертвих, то спасешся. Бо серцем віримо для праведності, а устами визнаємо для спасіння».*⁴

Ісус не дав негайної відповіді на запитання про Себе, але урочисто й серйозно проголосив: *«Кожний, хто п'є цю воду, буде прагнути знову, а хто питиме воду, яку Я йому дам, не матиме спраги повік, бо вода, яку Я йому дам, стане в ньому джерелом води, що тече в життя вічне».*⁵ Той, хто намагається вгамувати свою спрагу з джерел цього світу, забажає пити знову. Скрізь є люди, які відчувають незадоволення. Вони жадають чогось такого, що може задовольнити потреби душі. Тільки Христос може задовольнити цю нужду. Потреба світу, *«Бажання всіх народів»*,⁶ — це Христос. Божественна благодать, яку лише Він може дати, — ось та жива вода, яка очищає, освіжає і напоює душу.

Ісус, звичайно, не мав на увазі, що людині достатньо лише одного ковтка води життя. Той, хто хоч раз скуштував від любові Христа, постійно прагнутиме її. Нічого іншого йому вже не потрібно. Багатство, слава й задоволення цього світу не приваблюватимуть його. Душа благає: *«Я потребую Твоєї благодаті знову»*, і Той, Хто відкриває потребу душі,

завжди готовий вгамувати її голод і спрагу. Людські сили вичерпаються, земні опори захитаються, чаші спорожніють, водоймища висохнуть, але наш Спаситель — це невичерпне Джерело. Ми можемо постійно пити з цього Джерела, і ніколи його запаси не вичерпаються. Той, у кому живе Христос, має в собі джерело благословення — *«Джерело води, що тече в життя вічне».*⁵ Тільки з цього Джерела він може черпати силу і благодать для всіх своїх потреб.

Коли Ісус говорив про живу воду, жінка дивилася на Нього з подивом. У ній пробудилися цікавість і бажання отримати дар, про який Він розповідав. Тепер вона зрозуміла, що йдеться зовсім не про воду з криниці Якова, оскільки вона пила з неї постійно, але потім знову відчувала спрагу. *«Каже Йому жінка: Пане, дай мені цієї води, щоб я не мала спраги й не приходила сюди черпати!»*⁷

Несподівано Ісус змінив тему розмови. Перш ніж ця душа зможе прийняти дар, який Він бажав дати їй, вона мала усвідомити свій гріх і потребу в Спасителі. Ісус сказав жінці: *«Йди, поклич свого чоловіка і приходь сюди. У відповідь жінка сказала Йому: Не маю я чоловіка. Каже їй Ісус: Правильно ти сказала, що не маєш чоловіка, бо п'ятьох чоловіків ти мала, і той, якого нині маєш, не є твоїм чоловіком».*⁸

Жінка здригнулася. Таємнича рука перегортала сторінки її життя, відкриваючи те, що видавалося їй надійно прихованим від сторонніх очей. Хто ж був Той, Кому були відомі таємниці її життя? Вона подумала про вічність, про суд, що має колись відбутися і на якому відкриється все приховане, — і її сумління прокинулося.

Вона не могла нічого заперечити, однак намагалася ухилитися від розмови на таку неприємну для неї тему. З глибокою повагою жінка сказала: *«Пане, я бачу, що Ти Пророк».*⁹ І потім, сподіваючись заглушити голос сумління, перевела розмову на релігійну тему. Якщо Він пророк, то, без сумніву, зможе просвітити її в питаннях, які вже довгий час не давали їй спокою.

Ісус терпляче дозволив їй вести розмову так, як вона бажала. Водночас Він чекав нагоди знову звернути її увагу на істину. *«Наші предки поклонялися на цій горі, — сказала*

вона, — а ви кажете, що в Єрусалимі те місце, де потрібно поклонятися». ¹⁰ Якраз перед ними височіла гора Геразим. Храм на ній був давно зруйнований, і залишився лише жертовник. Питання про місце поклоніння було предметом постійних суперечок між юдеями і самарянами. Предки самарян були ізраїльтянами, але через їхні гріхи Господь допустив, щоб язичницькі народи поневолили їх. Із покоління в покоління вони жили серед ідолопоклонників, релігія котрих поступово справляла згубний вплив на їхню власну. Спочатку вони виправдовували себе тим, що ідоли існують лише для того, щоб нагадувати про живого Бога, Владику всесвіту, але з часом вони стали поклонятися цим ідолам.

Коли у дні Єзди відбудовувався Єрусалимський храм, самаряни виявляли бажання нарівні з юдеями брати участь у його спорудженні, однак їм було в цьому відмовлено. З того часу між цими двома народами виникла люта ворожнеча. На знак суперництва самаряни збудували храм на горі Геразим. Тут вони поклонялися Богові у відповідності до вказівок Мойсея, хоч і не відмовилися повністю від ідолопоклонства. Невдовзі їх спіткало лихо: їхній храм був зруйнований ворогами, а над ними самими, здавалося, тяжіло прокляття. Однак самаряни вперто трималися своїх традицій і обрядів. Вони не бажали визнавати храм в Єрусалимі домом Божим, а релігію юдеїв — за правдивішу від їхньої.

Відповідаючи, Ісус сказав: *«Жінко, повір Мені, що надходить час, коли ні на цій горі, ні в Єрусалимі не буде поклонятися Отцеві. Ви не знаєте, чому поклоняєтесь; ми ж поклоняємося Тому, Кого знаємо, бо спасіння від юдеїв»*. ¹¹ Ісус показав, що Він вільний від юдейських упереджень щодо самарян, і тепер прагнув розвіяти упередження цієї жінки-самарянки стосовно юдеїв. Нагадавши, що віра самарян спотворена ідолопоклонством, Він заявив, що юдеям ввірені великі істини спасіння і що саме з їхнього середовища постане Месія. У Святому Письмі юдеям був ясно відкритий характер Божий і принципи Його правління. Ісус зарахував Себе до юдеїв, яким Бог відкрив пізнання про Себе.

Ісус бажав, щоб самарянка побачила у релігії щось більше, ніж формальну обрядовість чи привід для суперечок:

«...Надходить час, — і вже тепер він є, — коли правдиві поклонники будуть поклонятися Отцеві в Дусі та істині, бо Отець шукає Собі таких поклонників. Бог є Дух, і хто Йому поклоняється, повинен поклонятися у Дусі та істині». ¹²

Цю саму істину Ісус відкрив Никодимові: *«Коли хто не народиться згори, то не може побачити Божого Царства!»* ¹³ Ані пошуки святої гори, ані паломництво до святого храму не наблизять людей до Неба. Не можна зводити релігію лише до зовнішніх форм і обрядів. Тільки одна релігія, джерелом якої є Бог, — єдино вірний шлях, що веде до Бога. Щоб правильно служити Йому, ми повинні народитися від Божого Духа. Тільки таким чином очиститься наше серце і оновиться розум, віродиться в нас здатність пізнавати й любити Бога. У такому разі ми охоче виявлятимемо послух усім Його вимогам. Саме у цьому суть правдивого служіння — плід дії Святого Духа. Кожна щира молитва вимовлятиметься під впливом Духа і буде до вподоби Богові. Усякий порив душі до Бога є наслідком дії Духа, і Бог відкриється такій душі. Саме таких поклонників шукає Ісус. Він бажає прийняти їх і зробити Своїми синами і дочками.

Слова Ісуса справили на самарянку величезне враження. Нічого подібного вона ніколи ще не чула ні від своїх священників, ні від юдеїв. Коли її минуле життя постало перед нею, жінка відчула невідоме їй досі відчуття. Спрагу її душі не могла задовольнити вода Сіхарської криниці. Досі ніщо не пробуджувало у ній потягу до чогось більш високого та духовного. І хоч Ісус переконав її в тому, що знає усі таємниці її життя, вона відчула, що Він її Друг, Який жаліє та любить її. Хоча Його чистота осуджувала її гріх, Він не сказав жодного слова осуду на її адресу, а розповів про Свою благодать, здатну оновити душу. Вона зрозуміла, що Він не був звичайною людиною. В її свідомості промайнула думка, чи, бува, це не довгоочікуваний Месія? Тоді самарянка сказала Ісусові: *«Знаю, що прийде Месія, Який називається Христос; коли Він прийде, то сповістить нас усе! Каже їй Ісус: Це Я, Той, Хто говорить з тобою!»* ¹⁴

Коли жінка почула ці слова, світло віри осяяло її душу, і вона прийняла чудову вістку із вуст Божественного Вчителя.

Вона виявилася здатною зрозуміти істину. Самарянка була готова прийняти величне одкровення, тому що цікавилась Писанням; Святий Дух готував її для сприйняття ще більшого світла. Вона пам'ятала обітницю Старого Завіту: *«Пророка з-посеред тебе, з братів твоїх, Такого, як Я, поставить Господь, Бог твій,— Його будете слухати»*.¹⁵ Жінка намагалася зрозуміти це пророцтво. Промені Небесного світла уже пробивалися до її свідомості. Жива вода духовного життя, яку Христос дає кожній спраглий душі, вже омила її серце. Дух Господній напоумлював її.

Такі зрозумілі істини, котрі Христос відкрив самарянці, були недосяжними розумінню впертих у власній праведності юдеїв. Христос був набагато стриманішим у розмові з ними. І ось те, що було приховане від юдеїв і що пізніше учні тримали в таємниці, Ісус відкрив звичайній жінці. Ісус бачив, що вона використовує отримані знання, аби інші могли стати причетними до Його благодаті.

Коли учні повернулися, вони були здивовані, побачивши, що їхній Учитель розмовляє із жінкою. Досі Він не випив ні ковтка води, котрої так жадав, і не торкнувся до їжі, принесеної учнями. Коли ж нарешті жінка пішла, учні запропонували Йому їжу. Однак Він залишався мовчазним, зосередженим, заглибленим у роздуми. Його лице випромінювало світло; учні зрозуміли, що Ісус молиться, а тому боялися порушити Його спілкування із Небом. Проте вони знали, що Ісус був стомлений, знесилений, голодний, і вважали своїм обов'язком нагадати Йому про фізичні потреби. Ісус оцінив їхню любов і турботу, але сказав: *«Я маю їсти поживу, якої ви не знаєте»*.¹⁶

Учні подумали, що хтось, мабуть, приніс Йому їжу, але Ісус пояснив: *«Моя пожива — чинити волю Того, Хто послав Мене, та довершити Його справу»*.¹⁷ Ісус радів, що вдалося пробудити сумління жінки. Він бачив, як вона «пила» із Джерела життя, і через те Його голод і спрага також були вгамовані. Служіння, заради якого Він залишив Небеса, додавало Спасителеві сил у праці і таким чином Він забував про потреби Своєї людської природи. Служіння спраглий і зголоднілій за істиною душі було для Нього важливішим,

аніж їжа і пиття. Доброчинність була життям Його душі, втіхою і підбадьоренням.

Наш Спаситель і нині прагне визнання; Він шукає співчуття і любові тих, кого викупив Своєю кров'ю. Його невимовне бажання: щоб вони прийшли до Нього і мали життя. Подібно до того, як мати чекає на обличчі своєї маленької дитини першу усмішку, яка стала б свідченням пробудження розуму, так і Христос чекає від нас вдячності й любові, що є ознакою початку нового життя в душі.

Слухаючи Христа, жінка сповнилась радістю. Сила чудового відкриття була нездоланною. Залишивши свого глечика з водою, вона повернулася у місто, щоб розповісти радісну новину іншим. Ісус знав про це. Залишена нею посудина з водою свідчила про вплив, який справили на неї Його слова. Її душа горіла бажанням прийняти воду життя; вона забула про мету свого приходу до криниці і навіть про спрагу Спасителя, яку потрібно було б вгамувати. Із серцем, переповненим радістю, вона спішила поділитися із сусідами дорожочинним світлом, яке осяяло її саму. *«Ходіть і подивіться на Чоловіка, Який мені сказав усе, що я зробила! Чи часом Він не Христос?»*¹⁸ Новина схвилювала людей. Обличчя жінки сяяло, вона вся перемінилася, стала ніби іншою людиною. Чимало людей захотіли особисто побачити Ісуса. *«Вони вийшли з міста й пішли до Нього»*.¹⁹

Ісус усе ще сидів біля криниці, спостерігаючи пшеничні лани, що простягалися перед Ним. Лагідне проміння сонця пестило їхню ніжну зелень. Звернувши увагу учнів на цю картину, Він використав її як символ: *«Чи не кажете ви, що за чотири місяці настануть жнива? А я кажу вам: Підійміть ваші очі й погляньте на ниви, які вже дозріли для жнив»*.²⁰

Промовляючи ці слова, Він мав на увазі людей, котрі поспішали до криниці. Хоча до жнив на ланах залишалося ще чотири місяці, цей духовний урожай вже був готовий для жнив. *«Хто жне, той одержує нагороду, — сказав Він, — і збирає врожай для вічного життя, щоб разом раділи, хто сіє і хто жне. Бо тут справджується приказка: Один сіє, а інший жне»*.²¹ Цими словами Христос вказав на святий обов'язок перед Богом усіх тих, котрі прийняли Євангеліє. Вони мають

[191] Джерела життя, і через те Його голод і спрага також були вгамовані.

стати Його живими свідками. Він очікує особистого служіння від кожного. Сіємо ми чи жнемо, усі працюємо для Бога. І той, хто кидає зерна у ґрунт, і хто збирає врожай, — обоє отримають винагороду. Вони разом радітимуть плодам своєї праці.

Ісус сказав учням: *«Я послав вас жати там, де ви не трудилися; інші трудилися, а ви увійшли в їхню працю!»*²² Спаситель уже бачив великі жнива в день П'ятидесятниці. Учні не повинні були вважати той урожай результатом лише своїх зусиль, оскільки поділяли працю з іншими людьми. У цьому значенні вони працювали разом з іншими поколіннями. Починаючи від падіння Адама, Христос доручав Своїм вибраним слугам сіяти насіння Слова в людських серцях. Проте невидима, але всемогутня сила постійно готувала жниво. Роса, дощ і світло Божественної благодаті незмінно посилялися, щоб зрошувати і підживляти зерна істини. Незабаром Христос мав полити насіння Своєю кров'ю. Його учням була дана перевага співпрацювати з Богом. Таким чином вони стали співпрацівниками Христа і святих мужів давнини. Через злиття Святого Духа в день П'ятидесятниці тисячі людей повернулися в один день. Таким був результат посіву Христа — жниво Його праці.

Слова, сказані самарянці біля криниці, були добрим насінням, і як же швидко дозрів урожай! Самаряни, котрі прийшли, щоб послухати Ісуса, також увірували в Нього. Оточивши Христа біля криниці, вони засипали Його своїми запитаннями про те, що було їм незрозумілим, і з радістю слухали пояснення. Коли Ісус говорив, їхнє збентеження розвіювалося. Наче в безпросвітній темряві, засяяв раптом промінь світла, звіщаючи про те, що надходить день. Але людей не задовольняла коротка розмова біля криниці. Вони ждали почути більше і хотіли, щоб їхні друзі і родичі також послухали такого чудового Учителя. Вони запросили Його у своє місто і переконали залишитися з ними. Протягом двох днів Ісус перебував у Самарії, і чимало ще людей там увірувало в Нього.

Фарисеї зневажали Христа за Його простоту. Вони ігнорували чудеса, які Він творив, і вимагали від Нього ознаки на доказ того, що Він — Син Божий. Самаряни ж не просили жодних ознак, Ісус не вчинив там ніяких чудес, за винятком

того, що відкрив біля криниці жінці таємницю її життя. Однак як же багато людей увірували в Нього! Радіючи, вони говорили тій жінці: *«Вже не через твоє свідчення віримо, бо самі чули та знаємо, що Він справжній Спаситель світу [Христос]»*²³

Самаряни повірили, що Месія повинен прийти як Випкупитель не лише одних юдеїв, а й усього світу. Святий Дух^[193] через Мойсея сповістив, що Месія з'явиться як посланий Богом Пророк. Через Якова було сказано, що до Нього зберуться всі народи. А через Авраама була дана обітниця, що в Ньому благословляться всі племена Землі. Для мешканців Самарії їхня віра в Месію ґрунтувалася саме на цих Писаннях. Вважаючи, що юдеї неправильно тлумачили більш пізніх пророків, приписуючи славу Другого пришествя Христа Його Першому приходу на Землю, самаряни відкидали усе Писання, окрім книг Мойсея. Але Спаситель спростував їхні неправильні тлумачення, завдяки чому багато людей отримали надію, по-новому читаючи пророцтва і слухаючи Самого Христа стосовно майбутнього Царства Божого.

Ісус почав руйнувати стіну, що розділяла юдеїв і язичників, проповідуючи усьому світові спасіння. Хоча Христос був юдеєм, Він вільно спілкувався з самарянами, не звертаючи уваги на фарисейські звичаї Свого народу. Всупереч упередженням фарисеїв, Він користувався гостинністю цього зневаженого народу. Він спав під дахом їхніх осель, їв із ними за одним столом, вживаючи їжу, приготовлену руками самарянок, навчав на їхніх вулицях і ставився до них з надзвичайною люб'язністю і повагою.

В Єрусалимському храмі зовнішній двір був відокремлений низькою стіною від інших частин священної будівлі. На цій стіні були написи різними мовами; вони сповіщали про те, що нікому, крім юдеїв, не дозволяється переступити вказану межу. Якби язичник насмівився увійти всередину, то це вважалося б опоганенням храму і порушник поплатився б за це власним життям. Але Ісус, засновник храму і служіння в ньому, притягував до Себе язичників узами людського співчуття, даруючи їм безмежну любов і милосердя, а Його божественна благодать несла їм спасіння, відкинуте юдеями.

Перебування Ісуса в Самарії мало стати благословенням і для Його учнів, які все ще залишалися під впливом юдейського фанатизму. Вони все ще вважали, що вірність своєму народові передбачає ворожнечу із самарянами. Поведінка Ісуса дивувала їх. Однак учні не могли протирічити Його прикладу, і протягом двох днів перебування в Самарії не виказали жодного упередження з поваги до Ісуса. Однак у серці учні залишалися непримиренними. Надто повільно засвоювали вони науку про те, що їхні ненависть і презирство мають поступитися місцем співчуттю і милосердю. Лише після вознесіння Господнього в їхній пам'яті ожили Його настанови і вони по-новому почали розуміти ці уроки.

Після злиття Святого Духа вони пригадали, як Спаситель дивився на самарян, як розмовляв з ними, виявляючи повагу і лагідність до цього зневаженого народу. Коли пізніше апостол Петро пішов проповідувати в Самарію, він виявляв дух Учителя у своїй праці. Коли Іван був покликаний до праці в Ефесі та Смирні, він пригадав досвід, пережитий у Сіхемі, і знову сповнився вдячністю до Божественного Учителя, Котрий, передбачаючи труднощі, з якими їм доведеться зустрітися, допоміг їм Своїм особистим прикладом.

Спаситель і сьогодні робить те, що й колись біля криниці, коли запропонував воду життя жінці із Самарії. Можливо, серед тих, хто називає себе Його послідовниками, є такі, котрі зневажають і уникають знехтуваних усіма людей, але ні походження, ні національності, ні суспільне становище не можуть позбавити людських синів і дочок Його любові, безмежної і самовідданої. До кожної душі, якою б вона не була грішною, Ісус промовляє: якби ти *«попросила б у Нього, Він дав би тобі живої води»*.²

Євангельську вістку не можна вважати чимось таким, що пропонується тільки вибраним, які, на нашу думку, зроблять нам велику честь, якщо приймуть її. Ця вістка повинна звіщатися усім. Де лише є серця, відкриті для прийняття істини, Христос готовий навчати їх. Він відкриває їм Отця і показує, яке служіння до вподоби Тому, Хто читає людські серця. З такими Він не розмовляє за допомогою приповіс-

ток. Як і до жінки-самарянки, до таких Він каже: *«Це Я, Той, Хто говорить з тобою!»*¹⁴

Ісус відпочивав біля криниці Якова після малоуспішного служіння в Юдеї. Священники і старійшини відкинули Його; і навіть люди, які вважали себе Його учнями, не зрозуміли Його божественного характеру. Він був знесилений і втомлений, але не знехтував можливістю поговорити з однією жінкою, хоча вона й була чужинкою, не належала до ізраїльського народу і відверто жила у гріхах.

Спаситель не чекав, поки збереться велика кількість людей. Він не раз викладав Свою науку лише кільком людям, але один за одним спиналися перехожі, щоб послухати, і дуже скоро великий натовп із подивом і благоговінням слухав Божі слова, проголошувані Посланим Небом Учителем. Співпрацівник Христа не повинен думати, що він не в змозі говорити перед кількома слухачами з таким же переконанням, як і перед великим зібранням. Може трапитися, що лише одна душа слухатиме вас, але хто в змозі передбачити, наскільки далекосяжним може бути її вплив? Навіть учням Христа здавалося, що Він надаремно витрачає час, розмовляючи з жінкою із Самарії. Але Ісус говорив з нею не менш серйозно й зворушливо, ніж якби стояв перед царями, радниками або первосвященниками. Повчання, котрі Він дав цій жінці, досягли найвіддаленіших куточків Землі.^[195]

Як тільки самарянка зрозуміла, що знайшла Спасителя, вона одразу ж привела до Нього інших. Вона виявилася більш ефективним місіонером, аніж Його учні, котрі не побачили в Самарії нічого, що говорило б про перспективність цього поля. Їхні думки були спрямовані на ту велику почесну працю, яку сподівалися виконувати у майбутньому. Вони не бачили, що поряд із ними вже дозрівала нива. Завдяки лише одній жінці, котрою вони нехтували, ціле місто прийшло послухати Спасителя. Щойно прийнявши істину, вона одразу ж понесла світло своїм землякам.

На прикладі цієї жінки бачимо, що означає на практиці віра в Христа. Кожний справжній учень Ісуса негайно стає місіонером для Божого Царства. Той, хто п'є з Джерела живої води, сам стає джерелом життя. Той, хто отримує, почи-

нає віддавати. Благодать Христа в душі подібна до джерела в пустелі, яке освіжає всіх і пробуджує у душах, що гинуть, бажання напитися води життя.

¹ Івана 4:9

² Івана 4:10

³ Івана 4:11,12

⁴ Римл.10:6-10

⁵ Івана 4:13,14

⁶ Агей 2:7

⁷ Івана 4:15

⁸ Івана 4:16-18

⁹ Івана 4:19

¹⁰ Івана 4:20

¹¹ Івана 4:21,22

¹² Івана 4:23,24

¹³ Івана 3:3

¹⁴ Івана 4:25,26

¹⁵ П.Зак.18:15

¹⁶ Івана 4:32

¹⁷ Івана 4:34

¹⁸ Івана 4:29

¹⁹ Івана 4:30

²⁰ Івана 4:35

²¹ Івана 4:36,37

²² Івана 4:38

²³ Івана 4:42

«ЯКЩО НЕ ПОБАЧИТЕ ОЗНАК І ЧУДЕС»

(На підставі Євангелія від Івана 4:43–54)

Повернувшись із свята Пасхи, мешканці Галилеї принесли вістку про чудесні діла Ісуса. Сановники в Єрусалимі засудили Його діяльність, і Він вирішив піти до Галилеї. Багатьох людей засмучував факт занечищення храму, а також жадібність і зарозумілість священиків. Вони сподівалися, що Муж, Який змусив утікати служителів із храму, є давно очікуваним Визволителем. Останні новини про діяльність Ісуса, здавалося, підтверджували їхні рожеві надії. Розповідали, що начебто цей Пророк оголосив Себе Месією.

Але жителі Назарета, родинного міста Ісуса, не вірили в Нього. Через те Ісус по дорозі до Кани не відвідав Назарета. Спаситель був засмученим і сказав Своїм учням, що пророк у своїй вітчизні пошани не має. У більшості випадків люди судять інших по собі. Обмежені, бездуховні люди оцінювали Христа, Який зростав серед них, на підставі Його скромного походження, простого одягу та звичайної непрестижної праці. Вони не в змозі були оцінити чистоту Його непорочного духа.

Чутка про повернення Ісуса до Кани швидко розійшлася по всій Галилеї, вселяючи надію в серця нещасних і знеможених. У Капернаумі про це дізнався один знатний юдей,

[197] що служив при царському дворі. Син придворного страждав від, здавалося, невиліковної хвороби. Лікарі вважали його стан безнадійним і відмовилися лікувати. Але коли батько почув про Ісуса, він вирішив звернутися по допомогу до Нього. Дитина була при смерті, і всі боялися, що не доживе до повернення батька. Але царедворець відчував, що повинен особисто звернутися до Ісуса. Він сподівався, що батьківське горе розчулить Великого Лікаря.

Прибувши в Кану, він знайшов Ісуса в оточенні натовпу людей. З великим хвилюванням він пробирався до Спасителя. Коли він побачив усього лиш просто одягнутого чоловіка в запорошеному одязі, до того ж, втомленого після подорожі, його віра похитнулася. Придворний засумнівався: чи зможе Цей Чоловік вчинити те, про що він прийшов Його просити. І все ж він заговорив з Ісусом, розповів Йому про своє горе, благаючи Спасителя прийти до нього додому. Але Ісус уже знав про його горе. Перш ніж царедворець вийшов із свого дому, Спаситель вже почув його молитву відчаю. Але Він також знав, що батько був готовий повірити в Нього лише за певної умови. Якщо ж його прохання не буде виконане, він не повірить в Ісуса як у Месію. Царедворець чекав, його мучила невідомість, і тоді Ісус промовив: *«Якщо не побачите ознак і чудес, не повірите»*.¹

Незважаючи на всі докази того, що Ісус є Христос, цей прохач був готовий повірити в Нього лише після того, як буде виконане його особисте прохання. І Спаситель подумки порівняв його сповнене сумніву невір'я з простодушною вірою самарян, які не вимагали ані чудес, ані ознак. Саме Його слово, вічне свідчення Його Божественності, володіло переконливою силою, що відкривала їхні серця. Христові було боляче через те, що Його народ, котрому було ввірене Святе Письмо, не розпізнав Божого голосу, що промовляв до них через Його Сина.

Проте, незважаючи на всі сумніви, слабенька віра все ж трошки жевріла у його серці. Завдяки їй він прийшов прохати у Спасителя те, що було, на його думку, найціннішим благословенням. Але Ісус прагнув дати йому більше, ніж

він просив. Він бажав цілитися не тільки хвору дитину, а й зробити батька та весь його дім співниками благословень спасіння і таким чином засвітити світло в Капернаумі, який у близькому майбутньому мав стати полем Його активної діяльності. Але перш ніж у царедворця з'явиться бажання одержати благодать Христа, він повинен був усвідомити свою потребу. Цей сановник був типовим представником своїх співвітчизників: вони також шукали Ісуса з егоїстичних спонукань, сподіваючись одержати для себе якусь користь від Його сили. Їхня віра залежала від того, чи отримають вони хоча б тимчасове благополуччя. На жаль, вони не усвідомлювали того, що були духовно хворими і не бачили потреби в Божественній благодаті.

Подібно спалаху блискавки, слова Спасителя розкрили перед придворним усі його думки. Він зрозумів, що шукає Ісуса тільки з корисливих міркувань. Він усвідомив, якою, насправді, хиткою є його віра. Засмучений до глибини душі, придворний зрозумів, що його сумнів може коштувати життя синові. Було ясно: перед ним стоїть Той, Хто може читати думки, і для Котрого немає нічого неможливого. У відчаї він вигукнув: *«Господи, прийди, поки не померло моє дитя!»*² Вірою він міцно вхопився за Христа і, подібно до Якова, продовжуючи боротьбу з ангелом, вигукнув: *«Не пусти Тебе, поки не поблагословиш мене»*.³

Як і Яків, царедворець переміг. Спаситель не може відштовхнути душу, яка хапається за Нього, благаючи про свою велику потребу.

«Іди, — сказав Він, — твій син здоровий».⁴ Придворний вирушив додому, сповнений досі невідомого йому миру та радості. Він не лише повірив, що його син здоровий, — віднині у нього з'явилася тверда переконаність, що Христос є його особистим Спасителем. [199]

А в той самий момент рідні, котрі знаходилися біля ліжка помираючої дитини у Капернаумі, помітили в ній раптову й таємничу перемену. Тінь смерті зникла з обличчя страждальця. Гарячка поступилася місцем здоровому рум'янцю. У згасаючих очах знову засвітилося життя, і сили повернулися до ослабленого тіла. Від його хвороби не залишилося й сліду.

Дитина міцно заснула. Гарячка зникла в найспекотнішу пору дня. Радості й подиву всіх домашніх не було меж.

Кана міститься недалеко від Капернаума, тому придворний міг повернутися додому того ж вечора. Після розмови з Ісусом він уже не поспішав, а тому лише наступного ранку дістався до Капернаума. Якою ж радісною була зустріч! Коли він вирушав на пошуки Ісуса, його серце розривалося від горя. Сонячне світло здавалося неприємним для нього, а спів птахів роздратовував. Наскільки ж по-іншому він почував себе зараз! Усе змінилося і виглядало по-новому. Та й він сам дивився на світ іншими очима. Коли тихого світанку він повертався додому, вся природа, здавалося, славила Бога разом із ним.

Коли він був уже недалеко від свого дому, слуги вийшли йому назустріч, бажаючи якомога швидше розвіяти неприємну невідомість, в якій, на їхню думку, він перебував. Однак господар не здивувався принесеній ними радісній звістці й з незрозумілим для них зацікавленням почав розпитувати про те, о котрій годині дитині стало легше. *«Вчора о сьомій годині гарячка залишила його»*,⁵ — відповіли йому слуги. Це була якраз та сама година, коли батько повірив словам Христа: *«Йди, твій син здоровий»*,⁴ саме в той момент Божественна любов торкнулася вмираючого хлопчика.

І ось батько поспішає привітати свого сина. Притискаючи [200] його до грудей, як воскреслого із мертвих, він не перестає дякувати Богові за чудо зцілення.

До глибини душі зворушений усім, що сталося, цей вельможа захотів більше дізнатися про Ісуса. Згодом, познайомившись з Його вченням, він і усі його домашні, стали учнями Ісуса. Нещастя сприяло наверненню усієї родини. Звістка про це чудо розійшлася по місту, і в Капернаумі, де Ісус пізніше здійснив так багато чудес, відкрився шлях для особистого служіння Христа.

Той, Хто благословив знатного чоловіка з Капернаума, бажає також благословити і нас. Але подібно до цього пригніченого горем батька, ми часто шукаємо Ісуса, аби отримати від Нього певні земні блага; ми довіряємося Його любові лише в тій мірі, в якій Він виконує наші прохання. Спаситель бажає дати нам набагато більше благословень,

ніж ми просимо, але затримується з відповіддю на наше прохання, щоб відкрити зло нашого серця, а також велику потребу в Його благодаті. Він бажає, аби ми звільнилися від егоїзму, який іноді змушує нас шукати Його. Визнаючи власну безпомічність і крайню потребу, ми повинні цілковито довіритися Його любові.

Цей знатний чоловік хотів бачити спочатку відповідь на свою молитву, а потім уже повірити. Але йому потрібно було спочатку прийняти слово Ісуса, і лише після цього його прохання було почуте і дароване благословення. І нам також потрібно засвоїти цей урок. Ми повинні вірити не тому, що бачимо або відчуваємо, що Бог чує нас. Ми повинні довіряти Його обітницям. Коли ми приходимо до Нього з вірою, кожне наше прохання доходить до Господа. Коли просимо у Нього благословень, то повинні вірити, що вже отримуємо їх, і дякувати Йому за те, що отримали. Нам потрібно виконувати свої повсякденні обов'язки з повною впевненістю у тому, що отримаємо нові благословення, коли матимемо в них найбільшу потребу. Як тільки навчимося так діяти, то побачимо, що усі наші молитви почуті. Бог зробить для нас *«значно більше всього, чого просимо»* «за багатством Своєї слави по багатству благодаті Своєї», «за дією могутності сили Його».⁶

¹ Івана 4:48

² Івана 4:49

³ Бут.32:27

⁴ Івана 4:50

⁵ Івана 4:52

⁶ Ефес.3:20,16; 1:19

РОЗДІЛ 21

ВИФЕЗДА І СИНЕДРІОН

(На підставі Євангелія від Івана 5)

^[201] «**Є**в Єрусалимі біля Овечої брами купальня, що по-юдейському називається Вифезда, вона має п'ять критих входів. У них лежало багато недужих, сліпих, кривих, сухих, які очікували руху води»¹.

Час від часу вода в цій купальні приходила в рух, і люди вірили, що це було наслідком дії надприродної сили і перший, хто увійде в таку воду, зцілиться від будь-якої хвороби. Сотні страждальців приходили сюди, але народу збиралося так багато, що коли починалося хвилювання води, усі кидалися до неї, і хто виявлявся слабким, не міг навіть наблизитися до купальні, оскільки сильніші відштовхували немічних. Інші, котрим вдавалося якось дістатися до неї, помирали, не встигнувши навіть ступити у воду. Поблизу купальні були споруджені укриття, де хворі знаходили захист від спеки і нічного холоду. Деякі проводили цілу ніч у таких критих переходах, марно намагаючись щоразу доповзти до краю купальні у надії на зцілення.

Якось Ісус знову прийшов до Єрусалима. Йдучи самотньо містом і поринувши у роздуми та молитву, Він опинився біля купальні. Христос побачив там нещасних

страждальців, які чекали руху води, що, на їхню думку, було єдиним шансом отримати зцілення. Спаситель палко бажав виявити Свою зціляючу силу і оздоровити кожного страждальця! Однак була субота. Юрби народу йшли у храм на поклоніння, і Він усвідомлював, що масове зцілення настільки збудить упередження юдеїв, що це може покласти кінець Його діяльності. ^[202]

Аж ось Спаситель зауважив людину, що перебувала у вкрай жалюгідному стані. Цей чоловік уже тридцять вісім років був безпомічним калікою. Його хвороба значною мірою була наслідком власного гріха і розцінювалася як кара від Бога. Самотній, залишений друзями, він страждав довгі роки, почувавши себе позбавленим Божої милості. Коли очікувалося хвилювання води, люди, в яких його безпомічність викликала жалість, приносили його до критих переходів. Але в потрібну хвилину не було нікого, хто допоміг би йому. Він бачив брижі на воді, але ніколи не встигав дістатися далі краю купальні. Інші, сильніші за нього, першими занурювалися в воду. Та хіба ж він міг змагатися з егоїстичним безладним натовпом? Постійні спроби досягти отієї єдиної мети, тривога й повсякчасне розчарування швидко підточували його останні сили.

Хворий лежав на своїй підстилці, раз у раз підводячи голову, щоб подивитися на купальню; раптом над ним схилилося лагідне, повне співчуття обличчя людини, і він почув: «*Чи ти хочеш стати здоровим?*»² У душі хворого зажеврила надія. Він відчув, що допомога зовсім поруч, але промінь надії дуже швидко згас, коли пригадав, як часто намагався дістатися до купальні; тепер у нього залишилося зовсім небагато надії, що він доживе до наступного збурення води. Повернувшись, він стомлено відповів: «*Пане, не маю людини, яка опустила б мене до купальні, коли забурлить вода. Коли ж я приходжу, то інший уже зайшов раніше за мене.*»³

Ісус не просить цього страждальця повірити Йому. Він ніби зовсім звично сказав: «*Устань, візьми постіль свою і ходи!*»⁴ Але віра людини ухопилася за ці слова. У кожному м'язі і нерві запульсувало нове життя, і зціляюча сила влилася в раніше неслухняні руки та ноги. Без жодного запитання ^[203]

він підкорився наказу Христа, а його тіло підкорилося волі найвидастнішого Лікаря. Підхопившись на ноги, він відчув себе цілком здоровою людиною.

Ісус не давав йому жодного запевнення в Божественній допомозі. Цей чоловік міг би засумніватися і назавжди втратити єдину нагоду одужання. Але він повірив слову Христа і, підкорившись Йому, отримав силу.

Вірою і ми можемо духовно зцілитися. Гріх робить нас чужими Богові. Наші душі паралізовані. Самі по собі ми не здатні жити святим життям, як і паралізований не міг ходити. Багато хто усвідомлює свою безпомічність і прагне духовного життя, яке привело б до гармонії з Богом, але марно намагається досягти його. У відчаї вони волають: *«Нещасна я людина!»* *Хто визволить мене від цього тіла смерті?»*.⁵ Нехай усі зажурені, неспокійні душі звернуть свій погляд угору! Спаситель схиляється над тими, за кого Він заплатив Своєю кров'ю, і з невимовною ніжністю та співчуттям промовляє: *«Чи хочеш стати здоровим?»*² Він запрошує тебе піднятися в здоров'ї та мирі. Не чекай, поки відчуєш себе здоровим. Повір Його слову, і воно виконається. Підкори власну волю Христові. Служи Йому й чини за Його словом, і отримаєш силу. Яким би не був порок, як би не панувала над тобою пристрасть, що довгий час поневолює тіло й душу, Христос може й бажає звільнити полоненого гріхом. Він хоче дати життя душі, *«мертвій у гріхах»*.⁶ Він звільнить полоненого, зв'язаного ланцюгами духовних слабкостей, нещастя і гріха.

Зцілений паралітик нахилився, взяв свою постіль, яка складалася з килимка та ковдри, і з задоволенням випроставшись, озирнувся навкруги, бажаючи побачити свого Визволителя, але Ісус уже загубився в натовпі. Чоловік злякався, що не впізнає Його, навіть якщо вони знову зустрінуться. І коли він пружною ходою поспішав своєю дорогою, славлячи Бога й радіючи силі, що знову повернулася до нього, дорогою зустрів фарисеїв, яким одразу розповів про своє зцілення. Його вразила байдужість, з якою вони вислухали його.

[204]

Насупившись, вони перебили його і суворо запитали, чому несе постіль суботнього дня. Фарисеї з особливим наголосом підкреслили, що, згідно із Законом, у день Гос-

подній не можна нічого носити. У своїй радості чоловік навіть забув, що то була субота. Однак він не відчув жодної провини, оскільки підкорився наказові Того, Котрий володів великою Божественною силою. Зцілений сміливо відповів: *«Той, Хто мене оздоровив, сказав мені: Візьми свою постіль і ходи!»*.⁴ Коли ж фарисеї запитали, хто зробив це, він нічого не зміг відповісти. Ці начальники добре знали, що лише Христос міг здійснити таке чудо, але їм хотілося отримати ще один доказ того, що це був Ісус, аби потім звинуватити Його як порушника суботи. На їхню думку, Ісус не тільки порушив Закон, оздоровивши хворого суботнього дня, а й звершив блюзнірство, наказавши йому нести постіль.

Юдеї настільки спотворили Закон, що перетворили його на рабські кайдани. Їхні нерозумні вимоги увійшли в прислів'я інших народів. Субота особливим чином була обтяжена різноманітними, позбавленими сенсу обмеженнями. Вона перестала бути для людей приемністю, шанованим святим днем Господнім. Книжники й фарисеї перетворили її на непосильний тягар. Юдеям було заборонено запалювати вогонь або свічку в суботу. В результаті вони стали залежними від язичників у виконанні багатьох робіт, які не могли виконати самі, оскільки це було заборонено їхніми правилами. Їм і на думку не спадало: якщо ці вчинки були гріховними, то ті, хто використовував інших для їх звершення, були винуватими такою ж мірою, як би вони робили це самі. Вони вважали, що спасіння призначене винятково для юдеїв, а оскільки становище всіх інших людей було безнадійним, то від порушення ними суботи воно аж ніяк не могло погіршитися. Але Бог не давав таких Заповідей, яких було б не під силу дотримуватися всім. Його закони не схвалюють нерозумних, егоїстичних обмежень.

Ісус знову зустрів зціленого у храмі. Він прийшов туди, щоб принести жертву за гріх, а також подячну жертву за отриману велику милість. Знайшовши його серед молільників, Ісус відкрився йому і при цьому застеріг: *«Ось видужав ти. Не гріши більше, щоб чого гіршого не сталося тобі»*.⁷

Зцілений чоловік радів зустрічі зі своїм Визволителем. Нічого не відаючи про ворожість, з якою ставилися до Ісу-

са фарисеї, він охоче розповідав усім, як був зцілений. *«І стали юдеї переслідувати Ісуса [й намагалися Його вбити] за те, що робив таке в суботу».*⁸

Ісуса привели в синедріон, щоб притягнути до відповідальності за порушення суботи. Якби юдеї були на той час незалежним народом, то такого звинувачення було б достатньо для винесення смертного вироку. Але залежність від римлян перешкоджала цьому. Юдеї не мали права виносити смертних вироків, а звинувачення, яке вони висували проти Ісуса, було безпідставним для римського трибуналу. Однак були й інші цілі, яких вони намагалися досягти. Незважаючи на всі намагання перешкодити Його діяльності, Христос навіть у Єрусалимі мав більший вплив на народ, аніж вони. Багатьох людей, яких вже не цікавили беззмистовні балачки рабинів, приваблювало Його вчення.

Люди розуміли Його слова, а їхні серця були зігріті й потішені. Він говорив про Бога не як про мстивого Суддю, а як про ніжного Отця; Ісус відкривав їм образ Божий, віддзеркалений у Собі. Його слова були подібні до бальзаму для зраних душ. Своїми настановами та ділами милосердя Він руйнував тягар давніх традицій і людських постанов, виявляючи любов Божу в її невичерпній повноті.

В одному із найбільш ранніх пророцтв про Христа написано: *«Не відійде берло від Юди, ані жезл із-поміж стіп у Нього, поки не прийде Той, Кому він належить, і Йому будуть коритися народи».*⁹ Люди горнулися до Христа. Чутливі серця людей прагнули науки любові й доброти, приймаючи її і віддаючи перевагу їй, а не жорстоким церемоніальним вимогам рабинів. Якби священники і вчителі закону не втручались, Його вчення здійснило б таку реформацію, котрої ще не бачив світ. Але щоб зберегти свою владу, юдейські вожді вирішили нейтралізувати вплив Ісуса. Викликом Ісуса в синедріон й відкритим засудженням Його вчення ставилася саме така мета, тому що народ все ще ставився до своїх релігійних вождів із великою повагою. Кожний, хто насмілювався засуджувати рабинські вимоги або намагався полегшити тягарі, покладені ними на народ, вважався не тільки хулителем, а й зрадником. На цьому тлі рабини сподівалися збудити підозру до Христа.

Вони звинувачували Його в руйнуванні усталених звичаїв, що, на їхню думку могло призвести до розділення у народі й сприяло б цілковитому поневоленню римлянами.

Однак плани, котрі рабини з такою ревністю намагалися здійснювати, зародилися не в синедріоні, а на іншій раді. Після того, як сатана не зміг перемогти Христа в пустелі, він мобілізував усі свої сили, щоб протидіяти Йому в Його служінні і, наскільки це можливо, — перешкодити Його роботі. Того, чого сатані не вдавалося досягти своїми діями прямо, він вирішив домогтися хитрістю. Одразу ж після невдалої сутички в пустелі він разом зі своїми ангелами розробив плани подальшого засліплення юдейського народу, щоб вони не прийняли Ісуса як свого Спасителя. Сатана вирішив діяти через релігійних вождів, викликаючи в них ненависть до Подвижника істини. Він домагався, аби вони відкинули Христа і зробили Його життя якомога тяжчим, змушуючи Ісуса розчаруватися у Своїй місії. Так вожді Ізраїлю стали знаряддям у руках сатани в боротьбі проти Спасителя.

Ісус прийшов, щоб *«звеличити й прославити Закон»*.¹⁰ Він не ставив за мету применшити значення Закону, а навпаки, звеличити його. Святе Письмо свідчить: *«Не втомиться Він і не занеможе, аж поки не встановить на Землі правди»*.¹¹ Син Божий прийшов, щоб звільнити суботу від обтяжливих вимог, які перетворили її на прокляття замість благословення.

Саме для цього Христос обрав суботний день, щоб учинити чудо зцілення у Вифезді. Він міг би уздоровити хворого чоловіка і в будь-який інший день тижня або, зціливши його, не наказувати йому нести свою постіль. Але це позбавило б Його можливості, якої Він шукав. Мудрий задум був покладений в основу кожного вчинку Христа на Землі. Все, що Він робив, мало велике значення само по собі, до того ж, містило велике повчання. З-посеред нещасних біля купальні Ісус вибрав найважчого хворого, щоб саме на ньому виявити Свою зціляючу силу; Він звелів йому нести свою постіль по місту, щоб люди дізналися про велику справу, вчинену для смертельно хворого. Це також викликало б запитання стосовно того, що саме можна робити в суботу, і таким чи-

ном відкрило б для Нього можливість засудити формальне обмеження юдеїв у ставленні до дня Господнього і показати нікчемність їхніх традицій.

Ісус цим заявив: робота, яка полегшує страждання, узгоджується із Заповіддю про суботу. Така допомога узгоджується і з працею Божих ангелів, які безперестанку рухаються поміж Небом та Землею, здійснюючи служіння для страждаючого людства. Ісус проголосив: *«Мій Отець працює дотепер, — працюю і Я»*.¹² Всі дні належать Богові, і щодня виконуються Його плани по відношенню до людства. Якщо тлумачення Закону юдеями правильне, тоді неправий Єгова, Який з того часу, як заклав основи Землі, безперервно піклується про неї і про все живе на ній. У такому разі Той, Хто назвав Свої діла *«дуже добрими»*¹³ і встановив суботу як пам'ятник їхнього завершення, повинен був би періодично припиняти Свою працю, зупиняючи постійний рух Всесвіту.

Чи мав би Бог заборонити Сонцю звершувати свою справу суботнього дня, щоб воно не посилало свого життєдайного проміння і не зігрівало землі, даючи поживу рослинам? Чи повинен Всесвіт завмирати цього святого дня? Невже Він повинен зупинити струмки, щоб вони не зрошували полів й лісів, й наказати хвилям моря припинити невпинний рух припливів та відпливів? Чи має припинитися ріст збіжжя та дозрівання виноградного грона? Чи мали б у суботу зупинити свій ріст дерева, щоб не розкривалися їхні бруньки і не цвіли квіти?

У такому разі люди не мали б плодів землі і були б позбавлені благословень, які роблять життя радісним. Природа повинна здійснювати свій незмінний рух. Якби Бог хоча б на мить забув про Землю, людина і все живе загинули б. У людини також є певні обов'язки цього дня: життєві потреби мають бути задоволені, хворі — доглянуті, потрібно надати допомогу тим, хто її потребує. Буде знайдений винуватим той, хто не полегшить страждань ближніх суботнього дня. Святий день Божого відпочинку був установлений для людини, і справи милосердя цілком відповідають його призначенню. Бог не бажає, щоб Його творіння страждало від болю, який можна полегшити в суботу, як і будь-якого іншого дня.

Божі вимоги до нас в суботу ще більші, ніж в інші дні. У цей день Його народ залишає свої повсякденні справи і проводить час у роздумах і молитві. У суботу люди просять у Бога більше ласки, ніж у інші дні. Діти Божі очікують особливої Божої уваги, прагнуть Його добірних благословень. Бог не чекає, поки скінчиться субота, щоб можна було виконати їхні прохання. Праця Неба ніколи не припиняється, і люди також ніколи не повинні відпочивати від добрих справ. Субота не повинна бути днем бездумного проведення часу. Закон Божий забороняє світську працю в день Господнього відпочинку. Праця задля заробітку не повинна виконуватися. Усяка діяльність з метою отримання світських задоволень або зиску протирічить Заповіді. Як Бог, завершивши Свою творчу працю, спочив у суботу, благословивши її, так і людина має залишити свої повсякденні заняття і присвятити священні години здоровому відпочинку, молитві і звершенню справ, приємних Богові. Зціляючи хворих, Христос діяв у повній згоді із Законом. Такі діла прославляли суботу.

Ісус говорив про рівні з Богом права у виконанні такої ж священної роботи, яку Отець звершує на Небі. Але це ще більше розлючувало фарисеїв. Згідно з їхнім розумінням, Він не тільки порушив Закон, але, назвавши Бога Своїм Отцем, оголосив Себе рівним з Богом (див. Івана 5:18).

Увесь юдейський народ називав Бога своїм Отцем, і ніхто б не обурився, якби Христос визнав, що Його відносини з Богом є такими, як і в усіх. Але Його звинувачували в богохульстві, даючи цим зрозуміти, що сказане Ним вони сприйняли буквально.

У противників Христа не було жодних аргументів для спростування істин, які Він проповідував. Вони могли лише посилатися на свої традиції та звичаї, які виглядали надто слабкими і непереконливими порівняно з аргументами, котрі Ісус черпав зі Слова Божого та з життя природи. Якби рабини прагнули отримати світло, вони переконалися б у тому, що Ісус говорить істину. Але вони знехтували доказами, котрі Він представив їм стосовно суботи, і намагалися викликати гнів проти Нього за те, що Він оголосив Себе рівним Богові. Лють правителів не знала меж. Якби свя-

[207]

[208]

щеники і рабини не боялись народу, вони вбили б Ісуса на місці. Але симпатії народу були на боці Спасителя. Багато людей бачили в Ісусі Друга, Який зціляв їхні хвороби, втішав у горі; вони виправдовували зцілення Ним у суботу страждальця біля купальні у Вифезді. Через те на деякий час начальники змушені були приховувати свою ненависть.

Ісус відкинув звинувачення у богохульстві. Влада Моя, — говорив Він, — якою Я звершую те, в чому ви Мене звинувачуєте, належить Мені тому, що Я — Син Божий і маю з Ним одне ество, одну волю та одні наміри. У всіх Його ділах творіння і Провидіння Я співпрацюю з Богом. *«Син не може робити нічого Сам від Себе, а тільки те, що бачить, як Отець робить»*.¹⁴ Священики і рабини вбачали провину Сина Божого у тому, що Він виконував саме ту роботу, заради котрої був посланий у цей світ. Їхні гріхи відокремили їх від Бога, і в своїй зарозумілості вони діяли незалежно від Нього. Начальники нації вважали, що можуть усе робити самі, і не усвідомлювали жодної потреби в керівництві мудрістю згори. Але Син Божий підкорився волі Отця і у всьому залежав від Його сили. Христос настільки зрікся Себе, що нічого не вирішував самостійно. Він приймав Божі плани стосовно Своєї діяльності, і Отець щодня відкривав Йому Свою волю. Так і ми повинні покладатися на Бога, аби наше життя стало звичайним здійсненням Його волі.

Коли Мойсей розпочав спорудження Святині, місця перебування Бога, він отримав указівку зробити все за зразком, показаним йому на горі. Цей муж був сповнений запалу і почав виконувати Божу справу. Найбільш талановиті та вправні мужі робили все за його наказом. Кожний дзвіночок, кожний плід гранату, зроблений з міді, кожна китиця, кожна торочка та завіса, кожна посудина в Святині мали бути виконані не інакше, як за зразком, показаним йому. Покликавши Мойсея на гору, Бог відкрив йому небесні реалії. Господь покрив його Своєю славою, аби він міг запам'ятати зразок, за яким має бути все зроблено. Так Бог відкрив

[209] Ізраїлю, серед якого хотів перебувати, Свій славний ідеал характеру. Усе це сталося на горі Сінай, в момент укладення Заповіту, коли Господь, проходячи повз Мойсея, оголосив:

«Господь, Господь, — Бог милосердний, і ласкавий, довготерпеливий, і многомилостивий та вірний, що зберігає ласку для тисяч, прощає беззаконня, переступ та гріх».¹⁵

Але Ізраїль обрав свою власну дорогу. Юдеї не будували за вказаним Богом зразком, тоді як Христос, Істинний Храм, в якому перебуває Бог, погоджував кожную деталь Свого земного життя з Божим ідеалом. Він сказав: *«Твою волю чинити, Мій Боже, я хочу, і Закон Твій — у Мене в серці»*.¹⁶ Так і наші характери мають бути збудовані *«Духом у Божу оселю»*.¹⁷ І ми повинні робити *«все за зразком»*.¹⁸ Того, Хто *«постраждав за нас, залишивши нам приклад, щоб ми йшли Його слідами»*.¹⁹

Слова Христа містять для нас науку про те, що й ми повинні бути нерозривно зв'язаними з нашим Небесним Отцем. Яким би не було наше становище, ми залежні від Бога, Котрий тримає у Своїх руках долю всіх людей. Він доручив кожному із нас певну роботу і обдарував певними здібностями та засобами для її виконання. До того часу, поки будемо коритися волі Божій і довірятися Його силі та мудрості, ми перебуватимемо на безпечних дорогах; ми зможемо виконати призначену нам частину роботи в Його великому Плані спасіння. Однак той, хто покладається на власну мудрість і силу, віддаляється від Бога. Замість того, щоб співпрацювати з Христом у повній гармонії, він починає здійснювати наміри і плани ворога.

Спаситель продовжував: *«...що Отець робить... — те й Син також робить»*.¹⁴ ... Отож як воскрешає мертвих і оживляє Отець, так і Син, кого хоче, оживляє». ²⁰ Саддукеї не вірили у воскресіння мертвих у тілі, але Ісус наголошував, що одним із найбільших діл Його Отця є воскресіння мертвих і що Він також має силу робити те саме. *«Надходить час, — і він уже є, — коли мертві почують голос Сина Божого і, почувши, оживуть»*.²¹ Фарисеї вірили у воскресіння мертвих. Христос говорить, що сила та енергія, що дає життя мертвим, перебуває серед них і вони бачитимуть її прояв. Ця сама сила воскресіння дає життя душам, *«що мертві через... провини й гріхи»*.²² Дух життя у Христі Ісусі, сила *«Його воскресіння»*²³ роблять людей вільними від *«закону гріха і смерті»*.²⁴ Влада

зла зруйнована, і віра спасає душу від гріха. Той, хто відкриє своє серце Духові Христа, стає причетним до могутньої Сили, Яка підійме його тіло з могили.

Смиренний Назарянин постає у Своїй істинній величі. Він підіймається над людством, викриваючи гріх і ганьбу, відкривається як Повелитель небесних ангелів, як Син Божий, Єдиний з Творцем Всесвіту. Його слухачі були ^[210] приголомшені. Ще ніхто з людей не говорив так, як Він. Ще ніхто не поведився з такою царстVENOю гідністю. Його висловлювання прості і зрозумілі, у них повністю відкриваються Його місія і обов'язок щодо світу. «*Бо Отець не судить нікого, але передав весь суд Синові, щоб усі шанували Сина, як шанують Отця. Хто не шанує Сина, той не шанує і Отця, Який Його послав...*»²⁵ *Бо як Отець має життя в Собі, так дав і Синові мати в Собі життя. І дав Йому владу [і] суд чинити, бо Він є Сином Людським*».²⁶

Священики і правителі привласнили собі роль суддів, обвинувавши Христа у порушенні суботи, але Він проголосив Себе їхнім Суддею, Суддею всієї Землі. Світ був переданий Христові, і через Нього сходять Божі благословення на усе грішне людство. Ісус був Викупителем як до, так і після Свого втілення. Ще до того, як з'явився гріх, Спаситель уже був. Він дає усім життя і світло, і кожний буде суджений у відповідності до отриманого світла. Той, Хто посилає Своє світло, Хто з ніжністю піклується про кожну душу, намагаючись спрямувати її від гріха до святості, є водночас її Захисником і Суддею. Від початку великої боротьби на Небесах сатана діяв шляхом обману; мета ж Христа — викрити його підступи і зруйнувати його владу. Саме Ісус, Який вступив у єдиноборство із вселенським ошукацем і протягом усіх віків намагається вирвати полонених гріха із його рук, судитиме кожну душу.

Бог «*дав Йому владу [і] суд чинити, бо він є Сином Людським*».²⁷ Він до дна випив чашу людських страждань і спокус. Він розуміє слабкості й гріхи людей; заради нас Він переможно протистояв спокусам сатани і з ніжністю та любов'ю ставиться до кожної душі, заради спасіння котрої пролив Свою кров. Саме тому Син Людський отримав право чинити суд.

Але місія Христа — не судити, а спасати. «*Бо не послав Бог [Свого] Сина у світ, щоб судити світ, але щоб через Нього спасти світ*».²⁸ Перед усім синедріоном Ісус заявив: «*хто слухає Моє слово і вірить у Того, Хто послав Мене, має вічне життя і на суд не приходить, але перейшов він від смерті до життя*».²⁹

Закликаючи Своїх слухачів не дивуватися, Христос відкривав їм таємниці майбутнього. «*...Надходить час, — казав Він, — коли всі, що в могилах, почують Його голос; і вийдуть ті, що робили добро, у воскресіння життя, а ті, що робили зло, — у воскресіння суду*».³⁰

Такого запевнення стосовно майбутнього життя Ізраїль чекав давно, сподіваючись отримати його з приходом Месії. Єдине світло, яке могло освітити темряву могили, засіяло над цим народом. Але свавільність переважно сліпа. Ісус порушив традиції рабинів, не порахувався з їхнім авторитетом, тому вони не хотіли повірити в Нього.

Час, місце, обставини, сила почуттів, що охопили зібрання, — все це разом узятє мало сприяти тому, щоб слова Ісуса, які Він виголосив перед синедріоном, були ще більш вражаючими. Найвищі релігійні авторитети нації хотіли позбавити життя Того, Хто оголосив Себе Відбудовником Ізраїлю. Володар суботи постав перед земним трибуналом, щоб дати відповідь на пред'явлене Йому звинувачення в порушенні суботи. Коли ж Він безстрашно оголосив їм про Свою місію, Його судді подивилися на Нього з подивом і люттю. Але Його слів не можна було заперечити. Вони не могли і засудити Його, оскільки Він не визнавав за священиками і рабинами права допитувати Його або втручатися у Його діяльність. Вони не були наділені такою владою. Їхні претензії ґрунтувалися на власній пихатості та зарозумілості. Ісус не визнав Себе винним у тому, в чому вони Його звинувачували, і через те відмовився відповідати на їхні запитання.

Замість того, щоб вибачитися за вчинок, який викликав у них невдоволення, або хоча б пояснити їм, чому він вчинив саме так, Ісус звернувся до начальників з промовою і з обвинуваченого став обвинувачем. Він докорив їм за жорстокосердість та незнання Писань. Він стверджував, що вони відкинули Слово Боже, оскільки відкинули Того,

Кого послав Бог. *«Дослідіть Писання! Бо ви думаєте через них мати вічне життя, — а вони свідчать про Мене».*³¹

Кожна сторінка Писання Старого Завіту — історія це, Закон чи пророцтво — випромінює славу Божого Сина. Оскільки система юдаїзму виникла з волі Божої, вся вона була суцільним євангельським пророцтвом.

*«Про Нього свідчать усі пророки».*³² Починаючи від обітниць, даної Адамові, і далі через усю історію патріархів і систему законів, небесне світло слави освітлювало кожний крок Спасителя. Мудреці бачили Вифлеємську зорю та майбутнього Примирителя, коли перед їхніми поглядами відкривалися, таємниче змінюючи одна одну, картини майбутнього. Кожна жертва вказувала на смерть Христа. З кожною хмарою пахощів підносилися до Неба Його праведність. Кожний звук сурми в ювілейний рік звіщав Його ім'я. У таємничій величі Святого святих перебувала Його слава.

Юдеї володіли знанням Писань, сподіваючись отримати вічне життя завдяки чисто формальному знанню Слова. Але Ісус сказав: *«Ви не маєте Його Слова, яке перебувало б у вас».*³³ Зрікаючись Христа в Його Слові, вони зреклися Його і як Особи. *«Та ви не хочете прийти до Мене, щоб мати життя»*,³⁴ — зауважив Він.

Вожді ізраїльського народу досліджували вчення пророків про царство Месії, але робили це не з бажання пізнати істину, а з метою знайти докази своїм честолюбним сподіванням. Коли ж прихід Христа виявився не таким, яким його чекали, вони не прийняли Його і, щоб виправдати себе, намагалися довести, що Він обманює людей. Як тільки вони ступили на цей шлях, сатані стало легко посилювати їхнє протистояння Христові. Ті самі слова, котрі мали служити доказом Його Божественності, були витлумачені проти Нього. Таким чином, вони перетворили істину Божу на неправду, і чим ясніше Спаситель відкривався їм у Своїх вчинках милосердя, тим рішучіше вони чинили опір світлу.

Ісус сказав: *«Слави від людей Я не приймаю».*³⁵ Він не шукав схвалення або підтримки синедріону. Це не принесло б Йому честі. Господь був зодягнений у славу Небес, володів небесним авторитетом. Якби Христос побажав, ангели

прийшли б і вшанували Його. Отець Небесний знову міг би засвідчити Його Божественність. Але для добра юдейських начальників, задля народу, вождями якого вони були, Ісус бажав, щоб вони зрозуміли Його сутність і отримали благословення, котрі Він прийшов їм дати.

*«Я прийшов у Ім'я Мого Отця, — і ви не приймаєте Мене. Якщо ж інший прийде в своє ім'я, того приймете».*³⁶ Ісус був наділений владою від Бога, представляючи Його образ, виконуючи Його слова, шукаючи Його слави, і все ж Він не був прийнятий вождями Ізраїлю. Але коли прийдуть інші, котрі видаватимуть себе за Христа, однак керуватимуться власною волею, шукатимуть слави собі, вони будуть прийняті. Чому? Тому що той, хто шукає для себе слави, знайде порозуміння у тих, які також прагнуть самозвеличення. На таке юдеї охоче відповіли б. Вони прийняли б лжевчителя, тому що, схвалюючи їхні поняття і традиції, він лестив би їхній гордості. Але вчення Христа суперечило їхнім догмам. Воно було духовним і вимагало самопожертви, а тому начальники не бажали прийняти його. Вони не знали Бога; і для них Його голос, який звучав з уст Христа, був чужим голосом.

Чи не повторюється щось подібне і в наші дні? Хіба мало релігійних керівників, які зробили свої серця запеклими до дій Святого Духа і через те стали неспроможними розпізнати голос Божий? Чи не відкидають вони Слова Божого заради збереження власних традицій? *«Бо коли б ви вірили Мойсееві, то вірили б і Мені, адже він написав про Мене. Якщо ж ви не вірите його Писанням, то як повірите Моїм словам?»*³⁷ Христос був Тим, Хто промовляв до Ізраїлю через Мойсея. Якби вони прислухалися до Божественного голосу, Котрий говорив до них устами їхнього великого вождя, то впізнали б Його і у вченні Христа. Якби вони повірили Мойсееві, то повірили б і Тому, про Кого писав Мойсей.

Знаючи про те, що священики і рабини мають намір вбити Його, Ісус продовжував говорити їм про Свою єдність з Отцем, а також про Своє ставлення до світу. Вони усвідомлювали, що переслідування Ісуса нічим не виправдане, але їхня люта ненависть до Нього не згасла. Їх охоплював страх, коли вони бачили, якою силою

переконання володів Ісус, але вони противилися Його закликам, прирікаючи себе на життя в темряві.

Їм не вдалося підірвати авторитет Ісуса чи позбавити Його уваги та пошани з боку людей, багато з яких були переконані в правдивості Його слів. Навіть правителі глибоко відчували свою вину, але цей факт ще більше посилював їхні злість та ненависть до Ісуса. Вони твердо вирішили Його вбити. По всій країні були розіслані люди, котрі поширювали чутки про те, що Ісус — самозванець і ошуканець. До Нього були приставлені шпигуни, аби наглядати за кожним Його кроком, доносити про кожне слово і вчинок. Тепер, як ніколи раніше, над нашим дорогим Спасителем нависла тінь хреста.

¹ Івана 5:2,3

² Івана 5:6

³ Івана 5:7

⁴ Івана 5:8

⁵ Римл.7:24

⁶ Ефес.2:1

⁷ Івана 5:14

⁸ Івана 5:16

⁹ Бут.49:10

¹⁰ Ісаї 42:21

¹¹ Ісаї 42:4

¹² Івана 5:17

¹³ Бут.1:31

¹⁴ Івана 5:19

¹⁵ Вих.34:6,7

¹⁶ Псал.39:9

¹⁷ Ефес.2:22

¹⁸ Євр.8:5

¹⁹ 1Петра 2:21

²⁰ Івана 5:21

²¹ Івана 5:25

²² Ефес.2:1

²³ Филп.3:10

²⁴ Римл.8:2

²⁵ Івана 5:22,23

²⁶ Івана 5:26,27

²⁷ Івана 5:27

²⁸ Івана 3:17

²⁹ Івана 5:24

³⁰ Івана 5:28,29

³¹ Івана 5:39

³² Дії 10:43

³³ Івана 5:38

³⁴ Івана 5:40

³⁵ Івана 5:41

³⁶ Івана 5:43

³⁷ Івана 5:46,47

РОЗДІЛ 22

УВ'ЯЗНЕННЯ І СМЕРТЬ
ІВАНА ХРЕСТИТЕЛЯ(На підставі Євангелій від Матвія 11:1–11;
14:1–11; Марка 6:17–28; Луки 7:19–28)

^[214] Іван Хреститель був першим провісником Царства Христового і першим постраждав за нього. Замість вільного повітря пустелі та величезного натовпу людей, які приходили слухати пророка, тепер його оточували мури підземелля. Він був ув'язненим у фортеці Ірода Антипи. Більша частина служіння Івана пройшла у краю на схід від Йордану, де царював Антипа. Самому Іродові доводилося слухати проповіді Хрестителя. Розпусний цар тремтів, чуючи заклики до покаяння.

*«Ірод боявся Івана, знаючи його як чоловіка праведного та святого... слухаючи, дуже непокоївся, але слухав з насолодою».*¹ Іван постійно докоряв йому за гріховний зв'язок з Іродіадою — дружиною його брата. Якийсь час Ірод навіть робив слабкі спроби розірвати кайдани гріха, якими був зв'язаний, але Іродіада зуміла перешкодити цьому, після чого помстилася Хрестителеві, намовивши Ірода кинути його у в'язницю.

Життя Івана було сповнене активної праці, тому морок і бездіяльність ув'язнення лягли на нього важким тягарем.

Тиждень минав за тижнем, не приносячи жодних змін, і тоді ним опанували сумнів і відчай. Учні не залишали його. Їм було дозволено приходити у в'язницю; вони приносили йому відомості про діяльність Ісуса, розповідали, як люди юрбами сходилися до Нього. Проте їх дивувало: якщо цей новий Учитель був насправді Месією, то чому Він нічого не зробить для звільнення Івана із в'язниці? Як Він може допустити, щоб Його вірний провісник був позбавлений волі, а можливо, й життя?

Безумовно, такі запитання мали певну дію. У Івана з'явилися сумніви, які в іншому випадку ніколи не виникли б. Сатана радів, слухаючи слова учнів, оскільки бачив, як вони крають душу вісника Господнього. О, як часто ті, котрі вважають себе друзями доброї людини і, прагнучи довести їй свою вірність, на ділі виявляються її найнебезпечнішими ворогами! Замість того, щоб зміцнити віру, їхні слова викликають депресію та позбавляють мужності!..

Як і учні Спасителя, Іван Хреститель не розумів природи Царства Христового. Він чекав, що Ісус посяде престол Давидів, однак час минав, а Спаситель не виявляв жодних претензій на царську владу. Івана охоплював усе більший неспокій. Він оголосив людям: для того, щоб була приготовлена дорога перед Господом, необхідне виконання пророцтва Ісаї, в якому йдеться, що гори і вершини будуть понижені, кривизни вирівнюються, а вибоїни стануть рівними. Він сподівався, що «горби» людської гордості й зарозумілості будуть повалені. Іван вказував на Месію як на Того, в Чийх руках лопата для віяння і Хто ретельно очистить Свій тік та збере пшеницю в Свою комору, а кукіль спалить вогнем негасимим. Подібно до пророка Іллі, в душі і силі якого Іван звершував служіння для Ізраїля, він чекав, що Господь явить Себе Богом, Котрий виявляється у вогні.

У своєму служінні Хреститель виступав безстрашним обвинувачем беззаконня як вищих, так і нижчих верств суспільства. Він мав відвагу відверто докорити цареві Іроду за його гріх. Виконуючи доручену роботу, Предтеча не дорожив своїм життям. Тепер же, знемагаючи у темниці, він чекав, що *«Лев із коліна Юдиного»*² розтрощить поне-

волювача і звільнить як його особисто, так і усіх бідних та страждаючих. Але Ісус, здавалося, задовольнявся тим, що збирав навколо Себе учнів, зіціав хворих і навчав народ. Він їв за одним столом з митниками, а тим часом римське ярмо щодня все більше тяжіло над Ізраїлем. Цар Ірод і його розпусна коханка задовольняли свої примхи, у той час як зойки бідних і страждених здійснювалися до Небес.

^[216] Для пророка пустелі усе це було незбагненною таємницею. Були хвилини, коли нашіптування злих духів пригнічували його душу і насувався, немов чорна тінь, невимовний страх. А може, так довго очікуваний Визволитель ще не прийшов? Що ж у такому разі означала вістка, яку він був покликаний сповіщати? Іван відчував гірке розчарування, дивлячись на результат своєї місії. Він очікував, що Божа вістка, передана через нього, подіє так само, як читання Закону в часи Йосії та Єздри (*див. 1Хронік 34; Неем.8:9*), що результатом цього будуть глибоке розкаяння і навернення людей до Господа. Для успіху справи було принесено в жертву все його життя. Невже це було даремною справою?

Івана непокоїло ще й те, що його учні з любові до нього плекали в серцях невір'я в Ісуса. Невже він марно трудився для них? Невже він позбавлений змоги працювати через те, що не зрозумів своєї місії? Якщо ж обітований Визволитель прийшов, а Іван виявився вірним своєму покликанню, то чи не повинен Ісус скинути владу гнобителя і звільнити Свого провісника?

І все-таки Хреститель остаточно не втратив віри у Христа. Він пам'ятав голос з Неба і голуба, який спустився на Ісуса; непорочну чистоту Ісуса, силу Святого Духа, яка спочила на Івані в присутності Спасителя, а також свідчення пророків, — усе говорило про те, що Ісус із Назарета — обітований Месія.

Іван не став ділитися своїми особистими сумнівами і тривогами з учнями. Він вирішив звернутися із запитанням до Самого Ісуса, доручивши цю справу двом своїм учням. Хреститель сподівався, що розмова зі Спасителем зміцнить їхню віру і дасть впевненість їхнім братам. Іван і сам пристрасно бажав почути від Христа слова, звернені особисто до нього.

Учні прийшли до Ісуса із запитанням: «*Чи Ти є Той, Хто мав прийти, чи нам чекати іншого?*»³ Зовсім небагато часу минуло відтоді, коли Хреститель, вказуючи на Ісуса, сказав: «*Ось Агнецъ Божий, що на Себе бере гріх світу! Це Той, про Кого я казав, що за мною іде Чоловік, Який був ще до мене*».⁴ І ось це запитання: «*Чи Ти є Той, Хто мав прийти?*»³ Якими ж гіркими і безнадійними були ці слова! Якщо Іван, вірний предтеча, не розумів місії Христа, то чого можна було чекати від своєкорисливої юрби?

Спаситель не відразу відповів на запитання учнів. У той час, як вони стояли, дивуючись мовчанню Ісуса, до Нього підходили хворі й нещасні в надії на зіцілення. Сліпі навпаки пробіралися через натовп. Люди різних прошарків суспільства, уражені недугами, за допомогою близьких або й самі з нетерпінням пробивалися до Ісуса. Голос могутнього Зцілителя повертав слух глухим. Слово, дотик Його руки відкривали очі сліпим, котрі тепер могли бачити світло дня, чудову природу, обличчя своїх друзів і лице Визволителя. Ісус вгамовував хворобу й приборкував лихоманку. Його голос чули помираючі і піднімалися сповненими здоров'я й сили. Розслаблені, біснуваті й паралізовані також корилися Його слову; безумство залишало їх, і вони поклонялися Йому. Зціляючи людей, Ісус водночас навчав їх. Бідні селяни, трудівники, яких рабини цуралися як нечистих, збиралися навколо Нього, і Він передавав їм слова вічного життя.

Так минув день, протягом якого учні Івана все бачили і чули. Нарешті Ісус покликав їх до Себе і звелів піти й розповісти Іванові про все, свідками чого вони були, додавши: «*Блаженний той, хто через Мене не спокуситься*».⁵ Доказом Його Божественності було ставлення до потреб страждаючого людства. Слава Його виявлялась у співчутливому розумінні нашого грішного стану.

Повернувшись, учні все розповіли Іванові; і цього було достатньо, щоб той знову пригадав пророцтво про Месію: «*Господь помазав Мене благовістити убогим, послав Мене лікувати засмучених серцем, полоненим звіщати свободу, а ув'язненим відчинити в'язницю, щоб проголосити рік Господнього благовоління*».⁶ Діла Христа не тільки свідчили про Нього

як про Месію, а й показували, яким чином буде встановлене Його Царство. Іванові відкрилася та сама істина, що й пророкові Іллі в пустелі, коли пройшов *«вітер великий та сильний, що зриває гори та скелі ламає перед Господом. Та не в вітрі Господь. А по вітрі — землетрус, та не в ньому Господь. А по землетрусові вогонь — і не в огні Господь»*.⁷ Після вогню Бог говорив із пророком у тихесенькому лагідному вітерці. Так мав здійснювати Свою роботу Ісус: не в брязканні зброї, не в поваленні престолів і царств, а прокладаючи дорогу до людських сердець Своїм життям самопожертви та милосердя.

[218] Повне самозречення життя Хрестителя відповідало принципам Царства Месії. Іван знав, наскільки суперечило це сподіванням вождів Ізраїлю. Те, що для нього було переконливим доказом божественності Христа, їм ні про що не говорило. Вони чекали Месію, який ніколи не був обітований. Іван бачив, що місія Спасителя може викликати в них тільки ненависть і осуд. Він, предтеча, лише пригубив чашу, яку Христос мав випити до дна.

Слова Спасителя: *«Блаженний той, хто через Мене не спокуситься!»*⁵ — були м'яким докором для Івана. Ця наука не пройшла для нього марно. Більш ясно зрозумівши тепер сутність місії Христа, він віддав себе в руки Божі, — чи то на життя, чи на смерть, — аби лиш би найкраще послужити інтересам справи, яку він так любив.

Коли посланці відійшли, Ісус почав говорити народу про Івана. Серце Спасителя було переповнене співчуттям до вірного свідка, який знемагав тепер у темниці Ірода. Він не міг допустити, щоб у людей склалося враження, нібито Бог залишив Івана або його віра не витримала випробування. *«На що ви ходили дивитися в пустиню? — спитав Він. — На тростину, яку хитає вітер?»*⁸

Високий очерет, що зростав біля Йордану і гойдався від кожного подиху вітру, був вдалою ілюстрацією рабинів, які виставляли себе критиками та суддями діяльності Хрестителя. Вітри популярного вчення кохали їх то в один, то в інший бік. Вони не бажали впокорити себе і прийняти слова Хрестителя, які випробовували серця, але, боячись народу, не наслідувалися відверто протидіяти йому. Проте

посланець Божий не був малодушним. Юрби людей, що збиралися навколо Христа, були свідками діяльності Івана. Вони чули, як безстрашно він викривав гріх. Переконалим у власній праведності фарисеям, саддукеям, священикам, царю Іроду і його придворним, князям і воїнам, митникам і землеробам слова Івана були однаково зрозумілими. Він не був тростиною, яка гойдалася од вітру людської похвали чи упередження. У в'язниці він залишився таким же вірним Богові, ревним борцем за істину, як і тоді, коли проповідував Божу вістку в пустелі. У своїй вірності принципам він був непохитним, як скеля.

Ісус продовжував: *«Або що ходили побачити? Людину, вбрану в м'який одяг? Але ті, що одягаються пишно та розкішно, живуть у царських палацах»*.⁹ Іван був покликаний викривати гріхи та надмірності, притаманні тому часу. Його простий одяг та життя самозречення узгоджувалися з характером місії пророка. Багаті шати і розкішне життя випадають на долю не слуг Божих, а тих, які живуть в царських палацах, правителів цього світу, яким належать світська сила і багатство. Ісус звертав увагу на контраст між одягом Івана і дорогими шатами священиків та правителів. Усі сановники зодягалися у вишуканий одяг і дорогі прикраси. Вони любили виставляти себе напоказ, сподіваючись таким чином вразити народ і домогтися більшої поваги до себе. Вони більше прагнули викликати в людей захоплення собою, аніж мати чисте серце, що до вподоби Богові. Цим показували, що їхня вірність належить не Богові, а владі цього світу.

«Кого ж ви вийшли побачити? — продовжував далі Ісус. — Пророка? Так, кажу вам: більше, ніж пророка! Це той, про кого написано: ось Я посилаю Мого ангела перед Твоє обличчя, який приготує дорогу перед Тобою».¹⁰

«Кажу вам, що з-поміж народжених від жінок немає більшого від Івана».¹¹ Коли Захарії було повідомлено про народження сина, ангел сказав: *«Він буде великий перед Господом»*.¹² Що таке велич з точки зору Неба? Нічого спільного з величчю, як її розуміє світ. Це не багатство, не становище, не шляхетне походження, не дар інтелекту — самі по собі.

Якщо могутній інтелект гідний поваги, незалежно від його спрямованості, то ми мали б передусім віддати честь сатані, з розумовими здібностями якого не зрівняється жодна людина. Якщо ж цей дар спотворений і служить для догоджання собі, то чим видатнішим він є, тим більшим у результаті стає прокляттям. Бог цінує у людині моральну гідність. Любов і чистота для Нього — вище за все. Іван був великим в очах Господа, тому що перед посланцями синадрию, перед народом і перед своїми учнями він не шукав честі для себе, але вказав усім на Ісуса як на Обітованого Месію. Його безкорисливе захоплення служінням Христа — найвищий зразок шляхетності, будь-коли виявленої людиною.

Після смерті Івана всі, хто чув його свідчення про Ісуса, говорили: «...Іван не зробив жодного чуда, проте все, що говорив Іван про Нього, було істинним».¹³ Хреститель не зводив вогню з небес, не воскресав померлих, як це робив Ілля, або, подібно до Мойсея, не простягав жезла влади в ім'я Бога. Він був посланий для того, щоб звіщати прохід Спасителя, закликаючи людей приготуватися до Його пришествя. Він настільки чесно виконав свою місію, що люди, пізніше згадуючи його слова про Ісуса, говорили: «...Все, що Іван говорив про Нього, було істинним».¹³ Таке свідчення про Господа покликаний нести людям кожний Його учень.

Як провісник Месії, Іван був «більше, аніж пророк».¹⁰ Бо якщо пророки не бачили буквального приходу Христа, то Іван побачив Його на власні очі, почув свідчення з Небес про Нього як про Месію, представив Його Ізраїлеві як Божого Посланця. Однак Ісус сказав: «Найменший у Царстві Божому більший за нього!»¹⁴

Пророк Іван став сполучною ланкою поміж двома епохами. Як Божий представник, він указував на зв'язок Закону і пророків з християнською епохою. Він був променем, за яким йшло велике Світло. Розум Івана просвітив Святий Дух, щоб він міг нести світло своєму народу, але ніколи грішній людині не сяяло й не буде сяяти світло, яке виходило з учення і самого життя Ісуса. Люди неясно уявляли собі Христа і Його місію, представлені прообразами жертвовного служіння. Навіть Іван не

розумів до кінця майбутнього безсмертного життя, яке дається через Спасителя.

Життя Івана було сповнене смутку, і радість він знаходив тільки у служінні. Його голос рідко лунав деінде, окрім пустелі; самотність стала його долею, і йому не судилося побачити плоди своєї праці. Іван не мав переваги бути поруч з Христом і постійно спостерігати прояви Божественної сили, яка супроводжувала оте Велике Світло. Йому не дано було бачити, як прозрівали сліпі, зцілялися хворі, а мертві воскресали. Він не бачив світла, що сяяло в кожному слові Христа і проливало славу на обітниці пророцтв. Найменший із учнів, який бачив могутні вчинки Христа, чув Його слова, мав у такому відношенні значно більше переваг, ніж Іван Хреститель. Ось чому сказано, що він більший за Івана.

Великі натовпи людей сходилися, щоб послухати Івана; слава про нього ширилася по всьому краї. Багатьох глибоко турбувало, чим закінчиться його ув'язнення. Однак його непорочне життя і велика любов народу до нього давали усі підстави сподіватися, що над ним не буде вчинено насильства.

Ірод вірив, що Іван — пророк Божий, і твердо вирішив звільнити його, але, побоюючись Іродіади, гаявся.

Іродіада знала, що діючи відкрито, вона ніколи не доб'ється згоди Ірода на страту Івана, тому вдалася до хитрощів. У день народження царя для державних мужів, придворних вельмож і знатних царедворців влаштовувалася урочиста учта. Очікувався грандіозний бенкет з пиятикою. Іродіада сподівалася, що Ірод втратить пильність і тоді виконає всі її забаганки.

Коли настав день свята, Ірод зі своїми придворними бенкетував і пив вино. Іродіада послала свою доньку в зал, де відбувався бенкет, розважати гостей танцями. Юна Саломія, котра була у розквіті жіночої краси і стрункої постаті, полонила своєю хтивістю усіх присутніх на бенкеті. Зазвичай придворні дами не з'являлися на таких урочистостях, і тому на адресу Ірода посипалися лестиві компліменти, бо донька такого знатного походження розважала гостей танцями.

Цар цілковито сп'янів од вина; пристрасть взяла гору над розумом. Він бачив лише бенкетний зал з охмелілими гостями, заставлений наїдками стіл, іскристе вино, палаючі світильники і молоду танцівницю, що потішала його. Піддавшись повній безрозсудності, він забажав учинити щось таке, що ще більше звеличило б його в очах знатних мужів його царства. З клятвою він пообіцяв дочці Іродіади дати все, що вона попросить, — навіть до половини свого царства.

Саломія поспішно побігла до матері, аби спитати її, чого просити. Відповідь була готова — голову Івана Хрестителя! Саломія не знала про жадобу помсти, що жила в серці матері, і вважала звернутися з таким проханням; але наполегливість Іродіади врешті-решт перемогла. І дівчина повернулася до царя із жадливим проханням: *«Хочу, щоб негайно дав ти мені на полумиску голову Івана Хрестителя!»*¹⁵

Ірод був приголомшений і збентежений. Вщухла галаслива веселість, і серед бенкетуючих запанувала зловісна тиша. Царя охопив жах від однієї думки про вбивство Івана. Але він запрягнувся і вже не хотів виглядати необачним і непостійним. Слово клятви було дане на честь гостей, і якби хоча б один із них заперечив виконання царської обіцянки, він був би вільний від клятви і з радістю залишив би пророка живим. Ірод навіть дав змогу своїм гостям висловитися на захист ув'язненого. Послухати проповіді Івана вони приходили здалеку і знали про непорочність цієї людини, а також те, що він — Божий слуга. Хоч і приголомшені вимогою дівчини, вони були настільки одурманені вином, що були не в змозі висловити протест. Жоден голос не пролунав на захист життя небесного посланця. Ці люди займали високі й відповідальні посади в країні, на них була покладена велика відповідальність, але вони настільки сп'яніли, що їхня свідомість цілковито затьмарила. У них запаморочилася голова від легковажної музики і непристойних танців, а сумління — заснуло. Своім мовчанням вони проголосили смертний вирок Божому пророкові, задовольнивши бажання помсти розпусної жінки.

Даремно Ірод чекав, що хтось звільнить його від клятви; нарешті він проти свого бажання віддав наказ про страту

пророка. Незабаром голова Івана була принесена цареві та його гостям. Назавжди змовкли вуста, котрі чесно застерігали Ірода, закликаючи залишити гріхове життя. Ніколи більше люди не почують його голосу, що закликав до покаяння. Нічна оргія коштувала життя одному з найбільших пророків.

О, як часто невинні люди стають жертвою буйних пристрастей тих, котрі мали б бути охоронцями справедливості! Той, хто підносить до своїх уст чашу п'яного напою, бере на себе відповідальність за будь-яку несправедливість, яку може вчинити під одурманюючим впливом алкоголю. Притупивши почуття, він позбавляє себе здатності тверезо мислити та чітко розрізняти добро і зло. Сатана отримує змогу діяти за допомогою такої людини, щоб пригноблювати і губити невинних. *«Вино — зрадливе, п'янки напої — буйні, і кожен, хто обманюється ними, — немудрий»*.¹⁶ У такий спосіб *«право відкидається назад... хто ж зла цурається, того грабують...»*¹⁷ Люди, наділені владою звершувати суд над своїми ближніми, чинять злочин, виявляючи пристрасть до спиртних напоїв. Усі, хто покликані діяти від імені закону, повинні самі його дотримуватися. Такі люди зобов'язані володіти собою, своїми фізичними, розумовими і моральними силами, щоб мати ясний розум і загострене почуття справедливості.

Голову Івана Хрестителя віднесли Іродіаді, яка прийняла її з диявольським задоволенням. Вона торжествувала, задовольнивши свою помсту, і тішила себе думкою, що тепер сумління Ірода вже ніхто не тривожитиме. Однак гріх не приніс їй щастя. Її ім'я стало горезвісним, воно викликало огиду в людей, а докори сумління Ірода були набагато сильнішими, ніж перестороги пророка. Вчення ж Івана і донині не втратило свого впливу. Воно поширюватиметься на всі покоління аж до кінця часу.

Гріх Ірода був завжди перед ним. Він постійно шукав заспокоєння, рятуючись від докорів сумління. Його довір'я до Івана не похитнулося. Коли Ірод пригадував повне самопожертви життя пророка, його серйозні, палкі заклики, розумні міркування і поради, а потім й обставини його смерті, — то не міг знайти спокою. Поринаючи у державні справи, приймаючи почесні від підданих, він посміхався і

старався триматися з гідністю, тоді як у серці мучила трибога від постійного страху, що над ним тяжіє прокляття.

На Ірода справили глибоке враження слова Івана про те, що нічого не можна приховати від Бога. Він був переконаний, що Бог всюдисущий, і був свідком гулянки в бенкетному залі, що Він чув наказ про знесення голови Івана, бачив торжество Іродіади і радість, з якою вона приймала голову того, хто їй докоряв. Багато з того, що Ірод колись дізнався зі слів пророка, промовляло тепер до його сумління сильніше, ніж проповідь у пустелі.

Коли Ірод почув про діяльність Христа, він дуже стривожився. Цар подумав, що Бог воскресив Івана, наділивши його ще більшою силою викривати гріх. Ірод відчував постійний страх, що Іван помститься за свою смерть, засудивши його та його дім. Ірод поживав те, що Бог називає наслідками гріховного життя: «Матимеш лякливе серце, і згасатимуть твої очі, й омліватиме душа. Життя повисне перед тобою, немов на нитці, ти ж лякатимешся вночі й удень, і не будеш певний свого життя. Вранці казатимеш: *«Коли б уже настав той вечір!», а ввечері говоритимеш: «І де він, той ранок?» Від страху, що огорне твоє серце і від усього того, що побачать очі твої...»*¹⁸ Грішника обвинувачують його ж думки, і не може бути страшніших мук за докори винуватого сумління, які не дають спокою ні вдень, ні вночі.

Для багатьох людей доля Івана Хрестителя оповита суцільною загадковістю. Вони запитують: чому він повинен був знемагати у в'язниці і померти там? Людський розум не може збагнути таємниці похмурих сторінок Провидіння; але наше довір'я до Бога ніколи не похитнеться, коли згадаємо, що Іван був спільником у стражданнях Христових. Кожен послідовник Христа буде носити вінець жертвності. Їх напевно не зрозуміють егоїстичні люди, і вони стануть мішенню для найлютіших нападів сатани. Лукавий заснував своє царство, щоб знищити навіть саму ідею самопожертви; він боротиметься з кожним її виявом.

Дитинство, юність і зрілий вік Івана Хрестителя відзначалися стійкістю і незламною моральною силою. Коли в пустелі пролунав його голос: *«Приготуйте дорогу для Господа, вирів-*

няйте стежки Йому!»,¹⁹ сатана почав побоюватися за своє царство. Огидність гріха була викрита з такою відвертістю, що люди здригнулися. Багато тих, які перебували під владою сатани, звільнилися. Через те вселенський ошуканець постійно намагався зіштовхнути Хрестителя зі шляху цілковитої відданості Богові. Але йому це не вдалося, як і не вдалося перемогти Ісуса. Під час невдалого спокушування у пустелі сатана шаленів від люті. Тепер смертю Івана він вирішив завдати великого болю Христові. Того, Кого не міг схилити до гріха, він примусив страждати.

Ісус нічого не зробив, щоб звільнити Свого слугу. Він знав, що Іван встоїть у випробуванні. Спаситель охоче прийшов би до Івана, освітивши темряву в'язниці Своєю присутністю. Але Він не міг віддати Себе в руки ворогів і тим самим наразити на небезпеку Свою місію. Він радо визволив би Свого вірного слугу, але задля тисяч людей, котрим у прийдешні віки судилося пройти шлях від ув'язнення до смерті, Іван мав випити чашу мучеництва. Коли послідовники Ісуса знемагатимуть в одиночних тюремних катівнях або гинуть від меча на ешафотах, вмиратимуть на шибеницях і вогнищах; коли їм здаватиметься, що вони забуті Богом і людьми, якою ж підтримкою для них буде думка про те, що і Іван Хреститель, про вірність якого засвідчив Сам Христос, пережив схожі випробування!

Сатані було дозволено обірвати земне життя Божого вісника, однак життя, що *«поховане з Христом у Бозі»*,²⁰ губитель не зміг відібрати. Він торжествував, що зміг завдати болю Христові, але не зміг перемогти Івана. Смерть лише звільнила його назавжди від сили спокус. У цій боротьбі сатана перед усім Всесвітом виявив свій справжній характер, а також люту ненависть до Бога і людини. І хоч Іван не отримав чудодійного визволення, він не був залишений. Його завжди оточували небесні ангели, котрі відкрили йому пророцтва про Христа і дорогоцінні обітниця, дані в Писаннях. Вони були постійною підтримкою для нього; і такою ж підтримкою вони мали стати для Божого народу впродовж усіх наступних віків. Іванові Хрестителю, а також тим, хто прийшов після нього, дане за-
певнення: *«І ось, Я з вами по всі дні аж до кінця віку!»*.²¹

Бог завжди веде Свій народ шляхом, який вони вибрали б для себе самі, якби мали змогу бачити кінець від початку і розуміти славу мету праці, котру вони виконують разом із Ним. Ні Єнох, який був узятий на Небеса, ні Ілля, котрий вознісся на вогненній колісниці, не були більшими чи достойнішими за Івана Хрестителя, який самотньо загинув у в'язниці. *«Адже вам даровано через Христа не тільки вірити в Нього, а й за Нього страждати».*²² З усіх дарів, які Небеса можуть послати людям, спільність із Христом у Його стражданнях — це вияв найбільшого довір'я і найвищої честі.

¹ Марка 6:20

² Об'явл.5:5

³ Луки 7:19

⁴ Івана 1:29,30

⁵ Луки 7:23

⁶ Ісаї 61:1,2

⁷ 1Цар.19:11,12

⁸ Луки 7:24

⁹ Луки 7:25

¹⁰ Луки 7:26,27

¹¹ Луки 7:28

¹² Луки 1:15

¹³ Івана 10:41

¹⁴ Луки 7:28

¹⁵ Марка 6:25

¹⁶ Прип.20:1

¹⁷ Ісаї 59:14,15

¹⁸ П.Зак. 28:65-67

¹⁹ Матв.3:3

²⁰ Колос.3:3

²¹ Матв.28:20

²² Филп.1:29

РОЗДІЛ 23

«НАБЛИЗИЛОСЯ ЦАРСТВО БОЖЕ»

«...*Ісус прийшов до Галилеї і проповідував Радісну вістку [Царства Божого]. Він казав: Сповнився час і наблизилося Царство Боже. Покайтеся і віруйте в Євангелію!*».¹

Про прихід Месії було сповіщено перш за все в Юдеї. В Єрусалимському храмі під час служіння перед жертovníком священик Захарія першим отримав повідомлення про народження Предтечі. На Вифлеємських пагорбах ангелами було проголошено народження Ісуса. В пошуках народженого Месії до Єрусалима прийшли мудреці зі Сходу. У храмі Симеон і Анна засвідчили Його Божественність. Єрусалим і вся Юдея слухали проповіді Івана Хрестителя, і навіть посланці від синадріону разом з великою кількістю народу чули його свідчення про Ісуса. В Юдеї Ісус покликав Своїх перших учнів. Тут пройшла більша частина Його служіння. Його Божественність, яка так очевидно виявилася при очищенні храму, чудеса зцілення і наука Божественної істини, що виходила з Його уст, — усе це підтверджувало Його слова, сказані перед синадріоном після зцілення хворого у Вифезді: «Я — Син Предвічного Бога».

Якби вожді Ізраїлю повірили в Христа, їм випала б честь стати Його посланцями, які понесли б усьому сві-

[232] тові Євангеліє. Їм першим була надана можливість стати вісниками Царства Божого і Його благодаті. Але Ізраїль не розпізнав часу своїх відвідин. Заздрість і невір'я юдейських вождів вилилися у відкриту ненависть, і вони відвертали серця людей від Ісуса.

Синедріон відкинув вістку Христа і бажав Його смерті. Тому Ісус залишив Єрусалим, храм, священиків, релігійних вождів, законників і звернувся до іншої категорії людей, щоб звіщати Свою вістку їм і обрати тих, які понесли б Євангеліє усім народам.

Як у дні Христа церковна влада відкинула світло і життя у Христі, так і в кожному наступному поколінні спостерігалася та сама картина. Знову й знову повторювалася історія неприйняття Ісуса в Юдеї. Коли реформатори проповідували Боже Слово, вони навіть не думали відокремлюватися від офіційної Церкви, але релігійні вожді не бажали миритися зі світлом реформації, і ті, котрі несли його, змушені були звернутися до іншої категорії людей — до тих, котрі прагнули пізнання. У наші дні лише декотрі з тих, що вважають себе послідовниками реформаторів, пройняті їхнім духом. Як же мало тих, хто готовий прислухатися до голосу Божого і прийняти істину, від кого б вона не виходила! Часто послідовники реформаторів змушені залишати Церкву, котру вони люблять, аби сповіщати ясне вчення Божого Слова. Так само й ті, котрі шукають світла, вимушені залишати Церкву своїх предків, щоб виявити послух Богові.

Єрусалимські рабини зневажали мешканців Галилеї, вважаючи їх брутальними і неосвіченими, однак ця місцевість виявилася хорошим ґрунтом для праці Спасителя. Галилеяни були більш ревними і щирими, менш підданими фанатизму, їхній розум був сприйнятливішим для істини. Йдучи в Галилею, Ісус не шукав усамітнення. Ця місцевість на той час була густо заселеною, тут проживало набагато більше людей різних національностей, ніж у Юдеї.

Коли Ісус подорожував по Галилеї, навчаючи і зціляючи, до Нього приходило багато людей із тутешніх міст і сіл. Чимало народу стікалось навіть з Юдеї та суміжних провінцій. Іноді Ісусові доводилося навіть ховатися від лю-

дей. Вони були настільки сповнені ентузіазму, що виникала необхідність вдаватися до застережних заходів, аби римська влада не запідозрила якогось повстання. Ніколи ще світ не переживав чогось подібного. Небеса, здавалося, наблизилися до людей. Голодні і спрагли душі, котрі довго очікували визволення Ізраїлю, тепер насолоджувалися благодаттю милосердного Спасителя.

«Збулися часи... Боже Царство наблизилося. Покайтеся і віруйте в Євангеліє»,² — такою була провідна думка проповіді Христа. Євангельська вістка, яку проповідував Сам Христос, ґрунтувалася на відомих пророцтвах. «Часи», про настання яких Він говорив, були періодом, сповіщеним Даниїлові ангелом Гавріїлом. «Сімдесят седмиць, — сказав ангел, — призначено для твого народу та для твого святого міста, аж поки не буде кінець переступу, і міра гріха наповниться, аж поки вина буде спокутувана і вічна правда приведена; аж поки буде покладена печать на видіння та на пророків, і щоб був помазаний Святий святих».³ Відомо, що у пророцтві день дорівнює рокові (див. Чис.14:34; Єзек.4:6). Отож сімдесят тижнів, або 490 днів, становлять 490 років. Була дана також вихідна точка для цього періоду: «Та знай і розумій: від виходу наказу про збудування Єрусалиму, аж до Владики Месії сім седмиць і шістьдесят дві седмиці»⁴ — 69 тижнів, або 483 роки. Наказ про відбудову Єрусалима набув чинності з виходом декрету Артаксеркса Лонгімана (див. Єздри 6:14; 7:1,9) восени 457 р. до народження Христа. Рахуючи від цього часу, 483 роки закінчуються восени 27 р. по народженні Христа. Згідно з пророцтвом, наприкінці саме цього періоду повинен прийти Месія — Помазаник Божий. У 27 р. нашої ери Ісус при хрещенні прийняв помазання Святого Духа і незабаром почав Своє служіння. Тоді й була проголошена вістка: «Збулися часи».²

Тоді ангел сказав: «І Він зміцнить Заповіт для багатьох в одну седмицю».⁵ Протягом семи років, після того, як Спаситель розпочав Своє служіння, Євангеліє повинно було проповідуватися передусім юдеям: три з половиною роки — особисто Христом, а після Нього — апостолами. «А в половині седмиці припиниться жертва та жертва хліб-

на».⁵ Навесні 31 р. після Р.Х. була принесена справжня Жертва — Христос, розп'ятий на Голгофі. Тоді завіса храму сама по собі розірвалася надвоє, вказуючи, що жертівне служіння втратило свої значення і святість. Закінчився період земних жертв та приношень.

Остання одна седмиця — сім років — закінчилася в 34 р. після Р.Х. Каменуванням Стефана юдеї остаточно відкинули Євангеліє, і учні, що розсіялися через гоніння по світу, *«ходили й благовістили Слово»*.⁶ Незабаром на вернувся гонитель Савл, який став Павлом, апостолом язичників.

^[234] Час приходу Христа, Його помазання Святим Духом, Його смерть і проповідь Євангелія язичникам були чітко визначені пророцтвами. Юдеї мали перевагу зрозуміти ці пророцтва і розпізнати їхнє сповнення в діяльності Ісуса. Христос постійно звертав увагу Своїх учнів на важливість вивчення пророцтв. Посилаючись на дане Даниїлові пророцтво стосовно часу, в який жили і діяли учні Христа, Він сказав: *«Хто читає, хай розуміє»*.⁷ Після воскресіння Христос пояснював учням сказане пророками *«в усьому Писанні, що стосувалося Його»*.⁸ Отже, Спаситель промовляв через усіх пророків. *«Дух Христа наперед провіщав Христові страждання і славу, що настане після цього»*.⁹

Це архангел Гавриїл, другий за своїм становищем після Сина Божого, прийшов до Даниїла з Божественною вісткою. Саме Гавриїла, «Свого Ангела», Христос послав звістити майбутнє улюбленому Івану, обіцяючи благословення тим, *«хто читає і що слухають слова пророцтва та дотримуються написаного в ньому»*.¹⁰

«Бо не чинить нічого Господь Бог, не виявивши таємниці Своєї своїм рабам пророкам».¹¹ Якщо *«закрите належить Господеві Богові нашому, то відкрите — нам та нашим синам аж навіки»*.¹² Бог дав нам ці одкровення, і Його благословення будуть супроводжувати тих, хто з благоговінням і молитвою досліджують пророчі Писання.

Як вістка про Перший прихід Христа сповіщала про Царство Його благодаті, так і вістка про Його Другий прихід сповіщає Царство Його слави. Друга вістка, як і перша, ґрунтується на пророцтвах. Слова, сказані ангелом Даниїлові

стосовно останніх днів, мають бути зрозумілими наприкінці часу. Тоді *«багато хто досліджуватиме, і намножиться знання... але нечестиві будуть нечестиво поводитись; ніхто з нечестивих не зрозуміє, а розумні зрозуміють»*.¹³ Сам Спаситель вказав на ознаки Свого приходу, говорячи: *«...Коли побачите, що це збувається, — знайте, що близько Боже Царство... Стережіться, щоб ваші серця не обтяжувалися ненаситністю та пияцтвом і життєвими клопотами, і щоб не надійшов на вас той день несподівано... Тож пильнуйте, постійно моліться, щоб змогли ви уникнути всього того, що має відбутися, — і стати перед Сином Людським!»*.¹⁴

Ми досягли часу, провіщеного в цих Писаннях. Настав ^[235] час кінця; видіння пророків розпечатані, і їхні урочисті перестороги вказують, що прихід нашого Господа в славі наблизився.

Юдеї неправильно тлумачили Слово Боже, зловживаючи ним, а тому не зрозуміли часу своїх відвідин. Роки служіння Христа і Його апостолів — останні найдорожчі роки благодаті для обраного народу — вони витратили на складання планів знищення Господніх посланців. Їх поглинули земні інтереси, а тому даремно їм пропонувалось духовне Царство. Так і сьогодні: людські думки зайняті царством цього світу; і наші сучасники не помічають, як швидко виконуються пророцтва та ознаки скорого наближення Божого Царства.

«А ви, брати, не в темряві, щоб той день захопив вас, як злодій. Бо ви всі — сини світла й сини дня. Ми не належимо ні ночі, ні темряві».¹⁵ Хоча ми не знаємо часу повернення нашого Господа, ми не можемо не знати, що Він близько. *«Тож не спімо, як інші, а пильнуймо та будьмо тверезі!»*.¹⁵

¹ Марка 1:14,15

² Марка 1:15

³ Дан.9:24

⁴ Дан.9:25

⁵ Дан.9:27

⁶ Дії 8:4

⁷ Матв.24:15

⁸ Луки 24:27

⁹ Петра 1:11¹⁰ Об'явл.1:3¹¹ Амоса 3:7¹² П.Зак.29:28¹³ Дан.12:4,10¹⁴ Луки 21:31,34,36¹⁵ 1Сол.5:4-6

РОЗДІЛ 24

«ЧИ Ж ТО ВІН НЕ СИН ТЕСЛІ?»

(На підставі Євангелія від Луки 4:16–30)

Світлі дні служіння Христа в Галилеї були затьмарені [236] однією обставиною: мешканці Назарета не прийняли Його. «Чи ж це не син Йосифа?»¹ — запитували вони.

У дитинстві та юності Ісус ходив на богослужіння зі своїми братами до синагоги в Назареті. Коли Христос почав Своє служіння, зв'язок із громадою перервався, однак усі її члени знали про Його діяльність. Коли Він знову з'явився серед них, їхній інтерес і сподівання досягли найвищої точки. Тут були люди, яких Він знав ще з дитинства. В Назареті проживали Його мати, брати та сестри, і коли Він увійшов суботнього дня до синагоги, приєднавшись до зібраних на поклоніння Богові, очі всіх були звернені на Нього.

На звичайному щоденному богослужінні служитель переважно читав із пророцтв, закликаючи народ продовжувати з надією чекати приходу Месії, Який заснує царство слави і звільнить Ізраїля від усякого роду гнобителів. Він намагався підбадьорити своїх слухачів, представляючи їм докази того, що прихід Месії близький. Далі промовець змалював славу Його пришествя, наголошуючи на тому, що Він з'явиться на чолі великого воїнства, аби звільнити Ізраїль.

Коли в синагозі був присутній рабин, він зазвичай виголошував проповідь, і будь-який ізраїльтянин міг прочитати

щось із Писань пророків. Тієї суботи попросили Ісуса взяти участь у богослужінні. Він *«встав, щоб читати. Дали Йому книгу пророка Ісаї»*.² Вважалося, що уривок, який Він читав, має безпосереднє відношення до Месії:

^[237] *«Дух Господній на Мені, бо Він помазав Мене благовістити убогим, послав Мене [зціляти розбитих серцем], проповідувати полоненим визволення, сліпим — прозріння, і пригноблених відпустити на волю; звіщати рік Господнього помилування!»*

«Згорнувши книгу, Він віддав її слугі... а очі всіх у синагозі пильно стежили за Ним... Усі були свідками Йому, дивуючись словам благодаті, що линули з Його уст».³ Ісус стояв перед народом — живий тлумач пророцтв про Себе. Пояснюючи прочитані слова, Він говорив про Месію як Спасителя пригноблених, Визволителя полонених, Зцілителя страждальців, Який повертав зір сліпим та відкривав світові світло Істини. Гідність, з якою Він тримався, і сповнені змісту слова, як ніколи, схвилювали слухачів. Хвиля Божественної сили пододала всі перешкоди, і люди, подібно до Мойсея, споглядали Невидимого. Коли ж Святий Дух торкнувся їхніх сердець, вони відгукнулися радісним «Амінь!» і прославили Господа.

Але коли Ісус оголосив: «Сьогодні, коли ви це чуєте, сповнилося Писання», вони раптом подумали про себе та про слова, виголошені Промовцем. Вони, ізраїльтяни, діти Авраама, були названі рабами, більше того — в'язнями, яких необхідно звільнити від сили зла; мешканцями темряви, котрі потребують світла Істини. Їхня гордість була вражена, у них прокинувся страх. Слова Ісуса свідчили: Його служіння людям зовсім не відповідає їхнім сподіванням. Їхні вчинки можуть бути досліджені надто ретельно. Незважаючи на свою скрупульозність у виконанні зовнішніх обрядів, вони уникали Його ясного проникливого погляду.

«Хто цей Ісус?» — запитували вони одне одного. Оцей Претендент на славу Месії був всього лиш сином теслі; Він займався цим ремеслом разом зі Своїм батьком Йосифом. Вони не раз бачили, як Він ходив гірськими стежками, були знайомі з Його братами й сестрами, їм були відомі Його життя і праця. На їхніх очах Він зростав, перетворюючись із дитини на юнака і зрілого мужа. Хоч Його життя було

непорочним, вони не могли повірити, що це і може бути Обітований Месія.

Як сильно відрізнялося Його вчення про Нове Царство від учення їхніх старійшин! Ісус нічого не сказав про звільнення від римлян. Вони чули про Його чудеса і сподівалися використати Його силу для власної користі, але Він, очевидно, не мав такого наміру. ^[238]

І коли вони дозволили собі засумніватися, їхні, щойно зворушені серця, стали ще запеклішими. Сатана твердо вирішив, що того дня очі сліпим не повинні відкритися, а поневолені душі не отримають свободи. Він докладав відчайдушних зусиль, аби втримати їх у кайданах невір'я. Люди ж не звернули жодної уваги на щойно дану їм ознаку: до них промовляв їхній Викупитель.

Але тепер Ісус довів Свою Божественність, виявивши їхні таємні думки. *«А Він промовив до них: Напевно, скажете Мені цю приказку: Лікарю, оздоров самого себе! Зроби й тут, на Своїй батьківщині, те, що, — чули ми, — сталося в Капернаумі. І Він промовив: істинно кажу вам, що жодний пророк не приймається на своїй батьківщині. Запевняю вас, що багато двів було у дні Іллі в Ізраїлі, коли небо замкнулося на три роки й шість місяців, і був тоді великий голод по всій землі. Та до жодної з них Ілля не був посланий, а лише в Сарепту Сидонську — до жінки-вдовиці. І багато було прокажених за пророка Єлисея в Ізраїлі, але ніхто з них не очистився, а тільки Нееман — сирієць.»*⁵

Посилаючись на події з життя пророків, Ісус відповів на запитання Своїх слухачів. Бог не посилав Своїх вибраних слуг працювати для невіруючого народу із запеклими серцями. Благословення від проявів Його сили, яка діяла через пророків, отримали лише віруючі люди з чуйним серцем. За днів Іллі Ізраїль відійшов від Бога. Вони уперто грішили, відкидаючи перестороги Духа, послані через Господніх вісників. Таким чином, вони самі відокремилися від джерела Божих благословень. Господь пройшов повз домівки Ізраїлю і знайшов пристановище для Свого слуги в язичницькій країні — у жінки, яка не належала до вибраного народу. Ця жінка була відзначена особливим благос-

ловенням через те, що жила згідно з отриманим світлом. Її серце було відкрите для ще більшого світла, яке Бог і послав їй через Свого пророка.

[239] З цієї ж причини за днів Єлисея прокажені в Ізраїлі залишилися незціленими. А Нееман, язичницький вельможа, котрий старався жити по справедливості, як він її розумів, відчував велику потребу в допомозі згори. Він був готовий прийняти дари Божої благодаті. Нееман не тільки очистився від прокази, а й отримав благословення пізнання істинного Бога.

Наше становище перед Богом визначається не кількістю отриманого нами світла, а тим, як використовуємо те, що маємо. Тому навіть язичники, які дотримуються істини тією мірою, якою її розуміють, перебувають у кращому стані, ніж люди, які отримали велике світло і вважають себе Божими слугами, тоді як насправді зневажають це світло і власним щоденним життям зрікаються свого визнання віри.

Слова, сказані Ісусом до зібраних у синагозі, влучили в самий корінь їхньої самоправедності, відкривши гірку правду про те, що вони відійшли від Бога і втратили право бути Його народом. Кожне слово викривало їхній справжній стан і краяло ніби ножом. Тепер вони зневажали віру, до якої на початку надихнув їх Ісус. Жителі Назарета не бажали визнати, що Виходець із бідної, скромної родини був незвичайною Людиною.

Їхнє невір'я збудило злість. Сатана опанував людьми, і вони у гніві повстали проти Спасителя. Вони відвернулися від Того, Хто прийшов зціляти й відновлювати; тепер вони самі виявляли риси диявола.

[240] Коли Ісус говорив про благословення для язичників, у Його слухачів прокинулося шалене почуття національної гідності і Його слова потонули в загальному галасі. Ці люди пишалися своїм дотриманням Закону, але тепер, коли зачепили їхні неправильні уявлення, вони були готові на вбивство. Зібрання перервалося; схопивши Ісуса, юдеї вивели Його з синагоги за місто. Здавалося, що всі жадали Його смерті. Вони штовхали Його до краю прірви, бажаючи скинути донизу. Крики й прокляття потрясли повітря.

Дехто вже навіть почав кидати в Нього камінням, коли раптом Він зник з-посеред натовпу. Небесні посланці, що перебували поруч з Ісусом у синагозі, не залишали Його і серед цього оскаженого натовпу. Вони сховали Його від ворогів і випроводили в безпечне місце.

Так ангели захистили Лота і безпечно вивели його із Содом. Саме так вони охороняли Єлисея в маленькому гірському селищі. Коли навколишні пагорби були вкриті бойовими колісницями і полчищами озброєних воїнів сирійського царя, Єлисей бачив на схилах сусідніх пагорбів Боже воїнство — вогняних коней з колісницями, які охороняли Господнього служителя.

У всі віки ангели були поряд з вірними послідовниками Христа. Великі сили зла атакують усіх, хто прагне перемогти гріх, але Христос бажає, щоб ми завжди бачили невидиме небесне воїнство, котре оточує і спасає всіх, хто любить Бога. Від скількох видимих і невидимих небезпек ми були збережені завдяки втручання ангелів, дізнаємося лише тоді, коли у світлі вічності побачимо Боже Провидіння. Там зрозуміємо, що вся небесна родина турбувалася про земну сім'ю і посланці від Божого престолу день у день супроводжували нас на кожному кроці.

Коли Ісус читав у синагозі пророчу книгу, Він зупинився на останньому визначенні служіння Месії. Прочитавши слова: «...звіщати рік Господнього помилування», Він випустив закінчення фрази: «...та день помсти для нашого Бога».⁶ Ця частина пророцтва була такою ж істинною, як і попередня, і замовчування її Ісусом зовсім не означало її заперечення. Але цей останній вираз особливо подобався Його слухачам, і вони дуже прагнули його виконання. Вони засуджували язичників, не розуміючи, що їхня провина була набагато більшою за вину інших. Вони самі потребували милості, якої були готові позбавити язичників. Того дня, коли Ісус стояв серед них у синагозі, вони мали нагоду прийняти небесний заклик. Той, Хто «*любить милувати*»,⁷ був готовий спасти їх від загибелі, на яку прирекли їх власні гріхи.

Ісус не міг залишити назаретян, не закликавши їх ще раз до покаяння. Наприкінці Свого служіння в Галилеї

[241]

Він ще раз відвідав дім Свого дитинства. З того часу, як Його тут не прийняли, слава про Його чудеса і вчення розійшлася по всій країні. Тепер ніхто не міг заперечувати, що Він володів силою, яка значно перевершувала людську. Назаретяни чули, що Він ходив усюди, роблячи добро і зціляючи всіх поневолених сатаною. Навколо Назарета були цілі селища, де в жодному домі не чути було стогону, оскільки там побував Ісус та зцілив усіх хворих. Милосердя, явлене в кожному Його вчинку, свідчило про Божественне помазання Спасителя.

І знову, слухаючи Його слова, назаретяни були зворушені Святим Духом. Але і цього разу вони не захотіли визнати, що Той, Який виріс серед них, був більшим за них. Їх продовжував мучити гіркий спогад про те, як Він назвав Себе обітованим Месією і фактично заперечив їхню належність до Ізраїлю, показавши, що вони менш гідні Божої милості, аніж язичники. Запитуючи: «Звідки в Нього ця мудрість і велика сила?»,⁸ вони в той же час не визнавали Його за Христа. Через їхнє невір'я Спаситель не зміг учинити багатьох чудес серед них. Лише декілька душ були готові прийняти Його благословення; Христос із жалем залишив Назарет, аби більше ніколи туди не повернутися.

Одного разу виявлене невір'я назавжди заволоділо мешканцями Назарета. Те саме сталося із синагогою та всім народом, для яких перше відкинення сили Святого Духа стало початком кінця. Намагаючись довести свою правоту, вони продовжували прискіпуватися до слів Христа. Культурною точкою відкинення ними Святого Духа став Голгофський хрест, що призвело до зруйнування їхнього міста і розпорошення народу по всьому світу.

О, як же Христос бажав відкрити Ізраїлеві дорогоцінні скарби Істини! Але духовна сліпоту народу була такою сильною, що їм неможливо було відкрити правду про Боже

^[242] Царство. Замість того, щоб прийняти небесну Істину, юдеї вперто трималися своїх традицій і безглузвих церемоній. Образно кажучи, вони віддавали своє срібло за половину і лущиння, а тим часом Хліб Життя був поруч. Чому ж вони не звернулися до Божого Слова, щоб старанно дослідити й

пізнати, чи не потрапили в оману? Писання Старого Завіту пояснювали кожну деталь Христового служіння. Ісус знову й знову повторював слова пророків, говорячи: «Сьогодні, коли ви слухаєте, сповнилося це Писання».⁹ Якби вони щиро досліджували Писання і перевіряли свої теорії у світлі Божого Слова, Ісусові не довелося б плакати через їхнє нерозкаяння. Йому не потрібно було б говорити: «Тому залишається вам дім ваш [порожнім]».¹⁰ Переконавшись в Його месіанстві, вони могли уникнути лиха, яке перетворило їхнє горде місто на руїни. Але через шалений фанатизм юдеї стали обмеженими. Повчання Христа виявляли вади їхнього характеру і спонукували до покаяння. Прийняти Його вчення означало змінити поведінку та відмовитися від виплечаних надій. Заради небесної слави треба було пожертвувати людською. Послух словам нового Вчителя вимагав відмови від поглядів великих мислителів і мудреців того часу.

Істина не була популярною за днів Христа. Вона не популярна і в наші дні. Вона не користується популярністю, відколи сатана вперше викликав у людини огиду до істини, запропонувавши натомість байки, які ведуть до самозвеличення. Хіба ж не зустрічаємо сьогодні теорій і вчень, котрі не мають жодної підстави в Божому Слові? Однак люди так уперто дотримуються їх, як і юдеї трималися своїх традицій.

Юдейські вожді були сповнені духовної пихи. Їхнє бажання прославити своє «я» виявлялося навіть під час служіння у Святині. Їм подобалися перші місця в синагозі, вони любили вітання в народних зібраннях та славослов'я народу на свою адресу. Чим більше занепадало справжнє благочестя, тим запопадливіше вони дотримувалися своїх традицій і церемоній. Оскільки їхнє розуміння було затьмарене егоїстичними передсудами, вони не могли поєднати переконливу силу Христових слів зі смиренним способом Його життя. Начальники народу не могли зрозуміти, що справжня велич можлива і без зовнішнього блиску. Бідність цього Чоловіка видавалася абсолютно несумісною з Його претензіями на право зватися Месією. Вони запитували себе: якщо Він справді Той, за Кого Себе видає, то чому такий невибагливий? Якщо Він не збирається використовувати

силу зброї, то що станеться з їхньою нацією? Як зможуть тоді такі довгоочікувані сила і слава підкорити всі народи юдеям? Хіба священики не навчали їх, що Ізраїль панувати-^[243]ме над усією землею? Хіба ж можливо, щоб великі релігійні вчителі помилялися?

Однак не тільки відсутність зовнішньої величі в житті Ісуса змусила юдеїв відкинути Його. Він був утіленням чистоти, а вони — пороку. Його життя було прикладом досконалої чесності. Його безгрішність викривала зіпсутість їхніх сердець, Його щирість оголяла їхнє лукавство. Поведінка Ісуса виявляла лицемірну побожність і гріх у всій його огидності. Ось чому вони не бажали такого Світла.

Якби Христос привертав увагу людей до фарисеїв і звеличував їх за вченість і побожність, вони з радістю вітали б Його. Але коли Він говорив про Небесне Царство як про Царство благодаті для усього людства, то цим торкався такого аспекту релігії, з яким вони ніяк не могли погодитися. Їхній приклад і вчення не передбачали правдивого служіння Богові. Коли фарисеї бачили співчутливе ставлення Ісуса до тих, кого ненавиділи й відкидали, це збуджувало в їхніх гордых серцях найнижчі пристрасті злості. Незважаючи на свої хвалькуваті претензії, що завдяки *«Левові з племені Юдиного»*¹¹ Ізраїль буде панувати над усіма народами, їм було легше пережити розчарування у своїх честолюбних надіях, аніж вислуховувати докори Христа за гріхи та відчувати сором у присутності Його чистоти.

¹ Луки 4:22

² Луки 4:16,17

³ Луки 4:18-20,22

⁴ Луки 4:21

⁵ Луки 4:23-27

⁶ Ісаї 61:2

⁷ Михея 7:18

⁸ Матв.13:54

⁹ Луки 4:21

¹⁰ Луки 13:35

¹¹ Об'явл.5:5

ЗАКЛИК БІЛЯ МОРЯ

(На підставі Євангелій від Матвія 4:18-22;
Марка 1:16-20; Луки 5:1-11)

Над Галилейським озером світало. Учні, стомлені да-^[244]ремною нічною працею, сиділи у своїх рибальських човнах. Ісус прийшов на берег, бажаючи побути на самоті. Він сподівався, що рано-вранці трохи перепочине, адже з дня на день Його супроводжував величезний натовп людей. Але незабаром люди знову почали збиратися навколо Нього. Їх ставало все більше, і ось Ісуса вже стискували з усіх боків. Тим часом причалили до берега учні. Щоб уникнути штовханини, Ісус увійшов до Петрового човна і попросив його відплисти трохи від берега. Звідси люди могли краще бачити й чути Ісуса; так, просто з човна, Він почав навчати народ, який зібрався на березі.

О, яка чудова сцена відкрилася перед очима ангелів! Їхній славний Повелитель, сидячи в рибальському човні, що погойдувався на неспокійних хвилях озера, проповідував Благую вістку спасіння народові, що скупчився на березі. Христос, Велич Небес, просто неба проголошував людям великі істини Свого Царства. Навряд чи Він міг знайти краще місце для Своєї^[245] праці! Озеро, гори, розлогі лани, сонячне світло, що заливало землю, — усе служило ілюстрацією для Його повчань і допомагало закарбувати їх у свідомості людей. Жодний урок

Христової науки не був даремним. Кожне слово з Його уст сприймалося якоюсь душею як слово вічного життя.

З кожною хвилиною натовп на березі зростав. Похилого віку люди, що спиралися на палиці, звичні до важкої праці селяни з гірських селищ, рибалки, що закінчили свою працю на озері, купці й рабини, багаті і вчені, старі й молоді, несучи своїх хворих і страждених, — усі тіснилися, щоб почути слова божественного Вчителя. Саме цю картину описав пророк: *«Земле Завулонова і земле Нефталимова, приморський шляху, по тім боці Йордану, Галилеє поганська! Народ, що сидів у темряві, побачив велике світло; і тим, що сидять у країні смертної тіні, — їм засяяло світло»*,¹ Проповідуючи на березі Генісаретського озера, Ісус думав не тільки про зібраних перед Ним. Сягаючи пророчим зором у майбутні віки, Він бачив Своїх вірних дітей у в'язницях, перед судами, в спокусах, самотності, стражданнях. Йому були відкриті усі їхні радощі, уся боротьба і труднощі. Слова, з якими Ісус звертався у той час до натовпу, мали стати для всіх людей, в усі часи словами потіхи у смутку, надії — у випробуваннях, небесного світла — в темряві. Силою Святого Духа голос, Який лунав з рибальського човна на Галілейському озері, звіщатиме мир людським серцям аж до кінця часу.

Закінчивши повчання, Ісус звелів Петрові відплисти в море і закинути невід. Але Петро був пригнічений — за цілу ніч він нічого не впіймав. Працюючи на самоті, він думав про долю Йоана Хрестителя, який знемагав у в'язниці. Учень Христа роздумував про те, що чекає Ісуса та Його послідовників у майбутньому; його мучили думки про невдачу Христової місії в Юдеї, про ненависть священників та рабинів. Та й навіть сьогоднішня рибна ловля виявилася марною. Коли Петро дивився на порожній невід, майбутнє видавалося йому похмурим і безнадійним. *«Наставнику, — сказав він, — цілу ніч ми трудилися, але нічого не піймали, але за словом Твоїм закину сіті!»*²

Ніч була найсприятливішим часом для рибальства у цих чистих водах озера. Після невдалої праці протягом усієї ночі здавалося безнадійним закидати сіті вдень, але Ісус сказав, і любов учнів до Господа спонукала їх послухатися. Симон

і його брат закинули сіті. Коли ж вони спробували витягти їх, то риби було так багато, що невід почав прориватися. Учні були змушені кликати на допомогу Якова та Івана. Коли ж рибу вивантажили в обидва човни, вони виявилися настільки переповненими, що ледь не потонули.

Але Петро вже не думав ні про човни, ні про рибу. Це чудо, як жодне інше, свідком яких він був, продемонструвало Божественну силу. В Ісусі він побачив Повелителя природи. Присутність Божества відкрила Петрові його власну гріховність. Любов до Вчителя, сором за своє невір'я, вдячність за милосердя Христа, і понад усе — почуття власної порочності в присутності безмежної Чистоти переповнили Петра. У той час, як його друзі вибирали рибу, Петро впав до ніг Спасителя і вигукнув: *«Відійди від мене, бо я грішний чоловік, Господи!»*³

Прояв Божественної святості змусив і пророка Даниїла впасти перед Божим ангелом: *«...обличчя моє змінилося до невпізнання й не стало у мене сили...»*⁴ Так само Ісає, споглядаючи славу Господню, вигукнув: *«Горе мені! Пропав я! Бо я людина з нечистими устами, і живу між людьми також з нечистими устами, а очі мої бачили Царя, Господа Савао-та!»*⁵ Людська природа з її слабкостями і гріхами зустрілася з Божественною досконалістю, і людина побачила усі свої вади й порочність. Таке ж відчуття пережили всі, кому було дано бачити славу і велич Бога.

Петро вигукнув: *«Відійди від мене, бо я грішний чоловік»*,³ але у той же час сам припав до ніг Ісуса, відчуваючи, що не може розлучитися з Ним. Спаситель відповів: *«Не бійся — відтепер ти будеш ловити людей!»*⁶ Тільки після того, як Ісає побачив Божу святість і свою негідність, йому була довірена Божественна вістка. Так сталося і з Петром. Лише після того, як зрікся самого себе та усвідомив цілковиту залежність від Божественної сили, він був покликаний працювати для Христа. Досі ще ніхто з учнів не об'єднався з Ісусом як Його співпрацівник. Вони були свідками багатьох Його чудес, слухали Його повчання, однак не залишали свого попереднього заняття. Ув'язнення Івана Хрестителя стало для них гірким розчаруванням. Якщо так закінчи-

лося служіння Івана, то що буде з їхнім Господом, адже всі релігійні вожді, здавалося, об'єдналися проти Нього. У таких обставинах для них було полегшенням зайнятися знову, хоч на короткий час, рибальством. Але Ісус закликав їх залишити своє попереднє життя та об'єднати свої турботи та інтереси з Його інтересами. Петро прийняв заклик. Ступивши на берег, Ісус покликав і трьох інших учнів: *«Ідіть за Мною, і зроблю вас ловцями людей»*.⁷ І вони негайно покинули все й пішли за Ним.

Перш ніж просити їх залишити неводи і рибальські човни, Ісус запевнив, що Бог задовольнить усі їхні потреби. Нещодавно човен Петра був використаний для справи Євангелія, і це було щедро винагороджено. Господь *«щедрий для всіх, хто кличе Його»*.⁸ Він сказав: *«Давайте — і дасться вам; міру добру, натоптану, струснуту й переповнену дадуть вам»*.⁹ Такою ж мірою Він винагородив працю Своїх учнів. І кожна жертва, принесена в Його служінні, буде винагороджена відповідно до *«...надзвичайно великого багатства благодаті»*.¹⁰

Тієї сумної ночі на озері, залишившись без Христа, учні були пригнічені невір'ям і стомлені даремною працею. Але в Його присутності їхня віра спалахнула з новою силою і принесла радість та успіх. Так трапляється і з нами: коли ми без Христа, наша праця марна, ми легко впадаємо в невір'я і починаємо ремствувати. Але коли Він поруч і ми працюємо під Його керівництвом, то тішимося проявами Його сили. Сатана робить усе, щоб розчарувати душу, а Христос — щоб вселити віру й надію.

У цьому надзвичайному виявленні Божественної сили викладений глибокий урок не лише для учнів, а й для нас: Господь, Котрий Своїм словом може зібрати морських риб, здатний також впливати на людські серця, притягаючи їх узами Своєї любові так, що Його слуги стають *«ловцями людей»*.

Галилейські рибалки були простими, неосвіченими людьми, але Христос — Світло світові — зробив їх придатними зайняти призначене їм становище. Спаситель не нехтував освітою. Інтелект, керований Божою любов'ю і посвячений Йому на служіння, є Господнім благословенням. Але Він змушений був обминути тогочасних мудреців, бо вони були

настільки самовпевненими, що не мали жодного співчуття до страждаючого людства і не могли стати співпрацівниками Мужа з Назарета. У своєму фанатизмі вони зневажали науку Христа. Господь Ісус обирає для співпраці тих, хто готовий стати провідним каналом для передачі Його благодаті. Перше, чого повинен навчитися кожний, хто хоче стати Божим співпрацівником, — не покладатися на власні сили. Лише в такому разі він буде готовий успадкувати характер Христа. Цього неможливо навчитися в жодній з найвищих шкіл світу. Це плід мудрості, який можна отримати тільки від божественного Вчителя.

Ісус обрав звичайних рибалок, тому що над ними не тяжіли тогочасні традиції та хибні звичаї. Це були обдаровані від природи люди, покірні і сприйнятливі до науки; саме їх Ісус міг виховати Своїми сподвижниками. Серед простих людей є чимало таких, які терпляче виконують звичне коло щоденних обов'язків, навіть не усвідомлюючи, що володіють здібностями, які, приведені в дію, піднесли б їх до рівня найбільш шанованих у світі людей. Щоб розбудити ці дремаючі здібності, необхідний дотик майстерної руки. Саме таких людей Ісус покликав, щоб вони були Його співпрацівниками, надавши велику перевагу постійно перебувати з Ним. Жодний з великих мужів цього світу не мав такого Вчителя. Після навчання в школі Спасителя апостоли вже не були неосвіченими і невихованими. Вони уподібнилися до Нього розумом і характером; люди впізнавали, що вони були з Ісусом.

Найвищою метою освіти є не тільки звичайна передача знань, а наділення тією життєдайною енергією, яка передається від одного розуму до іншого, від однієї душі до іншої. Тільки життя може породити життя. Яку ж велику перевагу мали ті, хто три роки щоденно спілкувався з Божественним Життям — Джерелом усякого життєдайного імпульсу — заради благословення усього світу! Йоан, улюблений учень, найбільше підкорився силі цієї чудової любові. Він сказав: *«Життя з'явилося, і ми побачили, і свідчимо, і сповіщаємо вам вічне життя, яке було в Отця і з'явилося нам»*.¹¹ *«Бо з Його повноти ми всі одержували благодать за благодаттю»*.¹²

Апостоли Господа не вирізнялися нічим, що могло б їх прославити. Очевидно, успіхом своєї праці вони завдячували лише Богові. І саме життя цих людей, і сформований ними характер, і ті великі діла, котрі Бог звершив через них, — усе свідчить про те, що Він може зробити для всіх слухняних і готових учитися.

Хто любить Христа понад усе, той зробить і найбільше добра.

Немає меж для корисності того, хто, відмовившись від свого «я», дає можливість Святому Духові працювати над своїм серцем і живе життям цілковитого посвячення Богові. [251] Якщо люди будуть готові терпляче додержуватися цих правил, не нарікаючи і не ухиляючись зі шляху, Бог навчатиме їх щодня й щогодини. Він бажає відкрити Свою благодать. Якщо Його народ не буде опиратися, Він щедрими потоками вилле води спасіння через людські канали. Якби кожную людину в її скромному житті заохочували чинити все те добре, на що вона здатна і ніхто не стримував би цього запалу, тоді там, де нині тільки один, було б сто співпрацівників Христа.

Бог приймає людей такими, якими вони є, і виховує їх для Свого служіння, якщо тільки вони підкорятимуться Йому. Прийнятий в душу Святий Дух оживить усі здібності людини. Розум, котрий повністю підпорядковується Богові, буде гармонійно розвиватися і зміцнюватися під керівництвом Святого Духа, щоб розуміти і виконувати Божі вимоги. Слабкий, нерішучий характер стає сильним і стійким. Постійне посвячення породжує такий тісний зв'язок між Ісусом та Його учнем, що християнин стає подібним до Нього і розумом, і характером. Через зв'язок із Христом світогляд людини стає яснішим і ширшим, сила розуму — проникливішою, судження — урівноваженішими. Хто прагне йти за Христом, настільки буде зміцнений життєдайною силою Сонця Праведності, що зможе приносити багато плодів для Божої слави.

Високоосвіченим ученим людям найдорогоцінніші уроки були викладені скромними християнами, яких світ вважав малоосвіченими. Ці невідомі учні здобули освіту в найвищій з усіх шкіл. Вони сиділи біля ніг Того, Хто говорив так, як не говорила жодна інша людина.

¹ Матв.4:15,16

² Луки 5:5

³ Луки 5:8

⁴ Дан.10:8

⁵ Ісаї 6:5

⁶ Луки 5:10

⁷ Марка 1:17

⁸ Римл.10:12

⁹ Луки 6:38

¹⁰ Ефес.3:20; 2:7

¹¹ Івана 1:2

¹² Івана 1:16

У КАПЕРНАУМІ

^[252] У проміжках між Своїми подорожами Ісус любив зупинятися в Капернаумі, тому це місто стали називати «Його містом». Капернаум розташований на березі Галилейського озера, неподалік від прекрасної Генісаретської рівнини. Озеро лежало в глибокій западині, завдяки чому на рівнині, що прилягала до його берегів, підтримувався м'який південний клімат. За днів Христа цей край був багатим на пальми й оливкові дерева, фруктові сади і виноградники, зелені лани та пишні барвисті квіти. Усе це зрошувалося гірськими потоками. На берегах озера та навколишніх пагорбах розташовувалися численні міста й села. Озеро борознили рибальські човни. Усюди вирувало життя.

Сам Капернаум якнайкраще підходив для центру діяльності Спасителя. Він знаходився на головному шляху з Дамаска до Єрусалима, Єгипту і Середземного моря; тут перепліталися численні торговельні шляхи. Люди з різних країн проїжджали цим шляхом або зупинялися у місті на відпочинок під час своїх подорожей. У Капернаумі Ісус міг зустріти людей різних національностей і соціальних верств: багатих і вельможних, бідних і простих. Таким чином звідси ^[253] Його вчення могло поширюватися в інші країни, досягаючи багатьох осель. Люди, спонукані досліджувати пророцтва, мали звернути увагу на Спасителя, і таким чином Його місія могла бути явлена світові.

Незважаючи на протидію синадріону, народ з нетерпінням очікував плодів Його діяльності. Небеса напружено спостерігали за подіями на Землі. Ангели готували дорогу для Його служіння, надихаючи людські серця і притягуючи їх до Спасителя.

Зцілений Христом у Капернаумі, син царедворця був свідком Божої сили. І царедворець разом зі своїми домашніми з радістю засвідчили свою віру. Коли стало відомо, що божественний Учитель перебуває в місті, це сколихнуло весь Капернаум. Люди натовпами йшли, аби побачити Ісуса. Суботнього дня синагога завжди була переповнена, багато людей стояли на вулиці, тому що не могли увійти всередину.

Усі, хто слухав Спасителя, *«дивувалися Його вченню, бо слова Його мали владу»*. *«Бо навчав їх, як Той, Хто має владу, а не як їхні книжники [та фарисеї]»*.¹ Холодна, формальна наука книжників і старійшин нагадувала вивчений напам'ять урок. Для них Слово Боже не мало життєдайної сили. Вони замінили його власними доктринами та переказами. За встановленим порядком, вони пояснювали Закон під час богослужіння, однак ні в їхні серця, ані в серця слухачів божественна енергія не проникала.

Ісус не торкався різних суперечливих питань юдаїзму. Його справою була проповідь Істини. Слова Христа виливали потоки світла на вчення патріархів та пророків, і Писання поставало перед людьми новим одкровенням. Раніше ніхто й не гадав, що Боже Слово має таке глибоке значення.

Ісус звертався до людей зрозумілою для них мовою як Той, Кому були відомі всі їхні труднощі. Істина в Його устах була прекрасною, бо Він викладав її доступно і просто. Його мова — чиста, добірна, ясна — нагадувала дзюркотливий струмок. Для тих, хто звик до монотонних голосів рабинів, мова Небесного Учителя була музикою. Хоч Його наука була простою, але Він промовляв як Можновладець. Ця особливість і вирізняла Його вчення з-посеред інших. У промовах рабинів відчувалися вагання і сумнів, ніби Писання можна тлумачити раз так, а раз — зовсім по-іншому. З дня на день слухачів охоплювала все більша невпевненість. Ісус

[254] же, приймаючи Писання як незаперечний авторитет, промовляв з такою силою, що Йому не можна було не повірити.

Його мова була не стільки емоційною, скільки серйозною та щирою. Він говорив як Той, Хто має перед Собою визначену мету. Ісус викладав реалії Вічного Царства і в кожній темі відкривав слухачам Бога. Спаситель намагався звільнити засліплених, прикутих до земних речей людей. Визнаючи пріоритет вічних цінностей, Він віддавав належне і справам цього життя, не заперечуючи їхньої значущості. Він навчав, що Небеса і Земля тісно пов'язані між собою, а пізнання Божественної Істини готує людину до кращого виконання щоденних обов'язків. Відчуваючи Свою спільність з Небом і Богом, Він разом з тим визнавав Свою єдність із кожною людиною.

Вістка про милість звучала по-різному, залежно від того, до кого звертався Христос. Він знав, як *«зміцнити словом змученого»*,² оскільки з Його уст виливалася благодать і Він міг відкрити людям скарби Істини в найпривабливішій формі. Виявляючи тактовність до упереджених людей, Він дивував їх прикладами, котрі привертали їхню увагу. За допомогою образів Він досягав людського серця. Запозичені з повсякденного життя, Його приклади були простими, але надзвичайно змістовними. Небесні птахи, польові лілії, насіння, пастух і вівці — усе це Христос використовував для пояснення вічної Істини. І щоразу, коли пізніше слухачі Ісуса зустрічалися з цими речами в житті, вони пригадували Його слова. Христос завжди ілюстрував Свої проповіді наочними прикладами.

Христос ніколи не лестив людям. Він ніколи не говорив чогось такого, що викликало б у них зарозумілість, не вихваляв їх за мудрування. Разом з тим розумні безсторонні люди приймали Його вчення і зауважували, що воно випробовує їхню мудрість. Вони дивувалися, що духовна істина може бути викладена такою простою мовою. Найбільш високоосвічені люди були зачаровані Його словами, а малограмотні завжди брали для себе щось повчальне. Він мав вістку і для цілком неписьменних; навіть язичники розуміли, що Його слова призначені особисто для них.

Його ніжне співчуття разом із цілющим дотиком виливалося на стомлені й занепокоєні серця. Навіть в оточенні лютих ворогів Він зберігав внутрішній спокій. Краса Його обличчя, привабливість Його характеру і понад усе — любов, виявлена в погляді й інтонації, притягували до Нього всіх, хто ще не закам'янів у невір'ї. Саме дух милосердя і любові, виявлений у кожному погляді та слові, привертав до Нього таку велику кількість людей. Страждальці, котрі приходили до Нього, зразу відчували, що Він був зацікавлений у них як милосердний вірний Друг, а вони, у свою чергу, бажали дізнатися більше про істини, яких Він навчав. Небо, дійсно, наблизилося до людей; і вони прагнули перебувати з Ним, щоб Його любов завжди могла потішати їх.

З глибокою серйозністю Ісус спостерігав за тим, як мінявся вираз обличчя Його слухачів. Він із особливим задоволенням спостерігав за тими, обличчя яких випромінювали зацікавлення і вдовolenня. Коли стріли Істини, руйнуючи стіну егоїзму, проникали в душу та викликали розкаяння і вдячність, Спаситель радів. Не раз, окинувши поглядом натовп слухачів, Він зауважував знайомі обличчя; тоді Його погляд яснішав, оскільки Він бачив багатообіцяючих підданих Божого Царства. Коли ж висловлена Ним істина зачіпала виплеканого кимось ідола, Він помічав, як обличчя таких ставали холодними і непривітними, що свідчило про неприйняття ними світла. Якщо ж Він зауважував, що люди відкидають вістку миру, тоді Його серце розривалося від болю.

Одного разу у синагозі Ісус говорив про Царство, яке прийшов заснувати, та про Своє завдання звільнити в'язнів сатани. Раптом Його слова перервав страшний крик. Божевільний кинувся в натовп, вигукуючи: *«Що Тобі до нас, Ісусе Назарянине? Ти прийшов вигубити нас? Знаю, хто Ти є — Святий Божий...»*³

Присутні були збентежені й стривожені. Увага людей була відвернена від Христа, і Його слова залишилися непочутими. Саме з цією метою сатана привів свою жертву до синагоги. Але Ісус заборонив нечистому духові, мовивши: *«Замовкни і вийди з нього!» Тоді затряс ним нечистий дух і, закричавши сильним голосом, вийшов з нього»*.⁴

Розум цього нещасного був затьмарений сатаною, але в присутності Спасителя промінь світла пронизав густу темряву. Він захотів звільнитися з-під влади сатани, хоч нечистий дух й опирався силі Христа. Коли ж чоловік спробував покликати Ісуса на допомогу, злий дух заговорив його устами, і він закричав. Біснுவатий частково усвідомлював, що стоїть перед Тим, Хто може визволити його, але коли він спробував наблизитися до цієї всемогутньої руки, чужа воля стримала його і уже інші слова вийшли з його вуст. Боротьба між силою сатани і бажанням людини звільнитися була вельми запеклою.

Той, Хто переміг сатану в пустелі під час спокушення, знову зустрівся віч-на-віч зі Своїм ворогом. Диявол використав усі засоби, щоб утримати свою жертву; поступитися — означало визнати перемогу за Ісусом. У якісь моменти навіть здавалося, що мученик загине в боротьбі з ворогом. Але владно сказані слова Спасителя звільнили полоненого. Чоловік, який щойно перебував під владою демона, стояв перед здивованими людьми — щасливий, вільний, здоровий. Навіть нечистий дух визнав божественну силу Спасителя.

Чоловік вихваляв Бога за своє звільнення. Погляд, який щойно палав безумним вогнем, тепер випромінював розум, а з очей лилися сльози вдячності. Люди зацікавилися від подиву, а прийшовши до тями, стали питати одне одного: *«Що це? Нове вчення з владою! Навіть нечистим духам наказує, і вони слухають Його»*.⁵

Причина хвороби цього чоловіка, який став пострахом для друзів і тягарем для самого себе, полягала в його власному житті. Він був поневолений гріховними задоволеннями, а своє життя хотів перетворити на безперервне свято. Йому й на думку не спадало, що він стане страховиськом для світу і соромом для родини. Він вважав, що проводить час у невинних забавах. Але одного разу ступивши на шлях, який веде до загибелі, він швидко втратив точку опори. Несприманість і легковажність зруйнували шляхетні властивості характеру — сатана цілковито опанував ним.

Сумління прокинулося надто пізно. Коли ж він захотів пожертвувати багатством і задоволеннями, щоб відновити втрачене, то був уже безпорадним в'язнем лукавого. Од-

ного разу ступивши на територію ворога, він опинився під повною владою сатани. Спокусник зачарував його багатьма принадами, але як тільки нещасний став його здобиччю, ворог людського роду почав виявляти неймовірну жорстокість. Його атаки стали жахливими. Так буде з усіма, хто підкоряється злу. Принадні на перший погляд задоволення, з яких починається такий шлях, закінчуються мороком відчаю або божевіллям розбитої душі.

Той самий злий дух, який спокушував Христа в пустелі та заволодів божевільним у Капернаумі, керував і невірними юдеями. Але в них він набував вигляду побожності, намагаючись ввести їх в оману щодо істинних мотивів відкинення Спасителя. Їхнє становище було набагато безнадійнішим, ніж стан біснуватого, оскільки вони не відчували потреби в Христі і повністю перебували в полоні сатани.

Роки служіння Христа стали періодом найбільшої активності сил царства темряви. Віками сатана разом зі своїми злими ангелами намагався заволодіти тілами і душами людей, ввести їх у гріх і страждання, а потім звинуватити в усіх цих нещастях Бога. Ісус відкривав людям характер Бога. Він руйнував владу сатани і звільняв його в'язнів. Нове життя, любов і небесна сила змінювали людські серця, і князь зла підвівся, щоб відстоювати своє царство. Сатана мобілізував усі свої сили і на кожному кроці протистояв Христові.

Так буде і в останній великій сутичці між праведністю і гріхом. У той час, як на учнів Христа зливатимуться нове життя, світло і сила, сатана також підійме до боротьби своїх слуг. Напруження відчуватиметься в усьому, що відбуватиметься на Землі. Князь темряви спритно маскується, використовуючи багатовіковий досвід боротьби. Він часто з'являється у вигляді ангела світла, і чимало людей *«прислухаються до спокусливих духів та вчення бісів»*.⁶

За днів Христа вожді й учителі Ізраїлю були безсилі протистояти впливові сатани. Вони нехтували якраз тим єдиним засобом, за допомогою якого можна було протидіяти злим духам. Саме Словом Божим Христос переміг лукавого. Ізраїльські вожді називали себе тлумачами Божого Слова, але досліджували його хіба що для того, щоб знайти там під-

тримку власних традицій і запровадити людські постанови. Своїм тлумаченням вони приписували Богові такі судження, яких не було і не могло бути. Їхні містичні тлумачення робили незрозумілими ясні Божі істини. Вони сперечалися з приводу дріб'язкових питань і, таким чином, відкидали найсуттєвіші істини. Усюди насаджувалося невір'я. Боже Слово було позбавлене притаманної йому сили, а злі духи мали можливість нав'язувати свою волю.

Історія повторюється. Чимало сучасних релігійних керівників, тримаючи перед собою розгорнуту Біблію та заявляючи про свою пошану до її вчення, насправді ж руйнують віру в неї як Боже Слово. Вони навіть докладно аналізують Святе Письмо, але власні погляди ставлять вище від його ясних вказівок. У їхніх руках Писання втрачає свою перетворювальну силу. Ось чому процвітає невір'я та поширюється беззаконня.

Якщо сатані вдається підірвати віру в Біблію, він провадить людей до інших джерел за світлом і силою. Таким чином він непомітно оволодіває душами. Ті, котрі відвертаються від ясного вчення Писання і переконливої сили Божого Духа, віддаються на волю нечистих духів. Саме критика Писань та людські домисли відкрили шлях для спиритизму та теософії — цих модернізованих форм стародавнього язичництва — і знайшли пристановище навіть у так званих християнських церквах.

Паралельно з проповіддю Євангелія діють сили, які є посередниками духів омани. Чимало людей заграють з ними лише із звичайної цікавості, але побачивши дію надлюдської природи, вони спокушуються все більше і більше, доки не опиняються в полоні волі, сильнішої за їхню власну. Звільнитися від цієї таємничої сили вони вже не можуть.

В результаті, усе, що захищало душу, зруйноване. Більше не існує жодної перешкоди для гріха. Варто один раз відкинути стримуючу силу Божого Слова та Його Духа, і людина може впасти неймовірно глибоко. Таємний гріх або сліпа пристрасть можуть перетворити людину на такого ж безпорадного в'язня, яким був біснுவатий з Капернаума. Однак навіть у такому стані людина не позбавлена надії.

Зло можна перемогти лише тими засобами, якими його переміг Христос, — силою Слова. Бог не контролює нашого розуму без нашої згоди, але якщо ми бажаємо знати і чинити Його волю, нам даються обітничі: «...І пізнаєте істину, а істина вас вільними зробить!», «Якщо хто хоче чинити Його волю, той пізнає вчення...»⁷ Вірою в ці Слова Господні кожний може звільнитися з тенет омани і гріха.

Кожна людина вільна обирати силу, котрій вона буде підкорятися. Ніхто не може бути настільки порочним, щоб не знайти звільнення у Христі. Біснуватий замість молитви зміг вимовити лише слова сатани, однак Христос почув невисловлене благання душі. Жоден зойк нужденної душі, навіть якщо людина не здатна вимовити його словами, не залишиться непочутим. Хто побажає вступити в Заповіт із Богом Небес, не буде залишений ані в полоні сатани, ані під владою своєї слабкої природи. Спаситель запрошує: «Хіба що він буде шукати захисту в Мене, схоче укласти мир зо Мною, — нехай же укладе мир зо Мною».⁸ Духи темряви боротимуться за душу, раніше підвладну їм, але Божі ангели змагатимуться за неї і переможуть. Господь запевняє: «Хіба в потужного можна вирвати здобич? Хіба від переможця втече той, хто потрапив до нього в полон?... Так бо говорить Господь: Відберуть і того, хто потрапив до сильного в полон, і здобич переможця відберуть. Твоїм противникам Я буду Противником, і дітей твоїх повизволяю».⁹

У той час, як зібрані в синагозі все ще перебували в полоні шанобливого страху, Ісус пішов у дім Петра, щоб трохи відпочити. Але над цим домом нависла чорна тінь. Теща Петра була хворою, вражена «великою гарячкою». Ісус протистав хворобі, жінка підвелася і почала прислужувати Господеві та Його учням.

Чутка про вчинок Христа швидко поширилася по Капернауму. Побояючись рабинів, люди не наслідувалися приходити за ціленням у суботу, але як тільки сонце ховалося за обрій, місто приходило в рух. З будинків, крамниць, ринкової площі мешканці міста поспішали до скромного помешкання, де зупинився Ісус. Хворих приносили на ношах, інші спиралися на милиці, а ще інших підтримували друзі. Хитаючись від слабості, хворі йшли і йшли до Спасителя.

Спливали години, а люди все йшли і йшли, бо ніхто не знав, чи знайдуть вони Зцілителя завтра. Ніколи раніше Капернаум не був свідком такого дня. Радісні вигуки зцілених сповнювали повітря. Спаситель радів, що мав змогу допомогти такій великій кількості нещасних. Страждання людей, які приходили до Нього, наповнювали Його серце співчуттям і Він тішився, що може повернути їм здоров'я і щастя.

Ісус не припинив Своєї праці, доки останній хворий не був зцілений. Тільки глибокої ночі натовп розійшовся і в домі Симона запанувала тиша. Довгий, сповнений хвилювань день минув, і Господь бажав відпочити. Та коли місто ще було оповите сном, Спаситель, *«вставши вранці, ще вдосвіта, вийшов та попрямував у пустинне місце і там молився»*.¹⁰

Так проводив Ісус Свої дні на землі. Він не раз відпускав Своїх учнів відвідати рідних, відпочити, а Сам лагідно ухилився від їхніх спроб відволікти Його від праці. Цілими днями Він важко працював, навчаючи неосвічених, зціляючи хворих, повертаючи зір сліпим, годуючи тисячі голодних, а на схилі дня або на світанку подавався у гори, аби в священній тиші природи спілкуватися зі Своїм Отцем. Часто Він проводив цілі ночі в молитвах та роздумах і лише на світанку повертався, щоб працювати для людей.

Рано-вранці Петро та його товариші прийшли до Ісуса і сповістили, що мешканці Капернаума вже шукають Його. Учні були гірко розчаровані тим прийомом, який досі зазвичай люди виявляли Христові. Начальники Єрусалима хотіли вбити Ісуса; навіть мешканці Його рідного міста намагалися позбавити Його життя. Але натомість у Капернаумі Він був прийнятий з радістю, і надія учнів знову воскресла. Можливо, все-таки серед волелюбних галилеїців знайдуться прихильники нового Царства?! Однак слова Христа здивували учнів: *«Ходімо в інші місця, до сусідніх сіл [та міст], щоб і там проповідувати, бо на те Я й прийшов»*.¹¹

У піднесенні, яке охопило Капернаум, приховувалася небезпека, що може бути випущена з уваги головна мета Його місії. Ісус не шукав слави чудотворця чи цілителя тілесних хвороб: Він намагався привернути до Себе людей як до Спасителя. І хоч люди були схильні скоріше повірити в

Нього як Царя, Котрий прийшов заснувати земне царство, Ісус бажав повернути їхні думки від земного до духовного. Суто світський успіх міг би перешкодити Його діяльності.

Захоплення легковажною юрби було Йому неприємним. Він був далеким від самоствердження. Світ часто віддає шану становищу, багатству, талантові, але Синові Людському усе це було чужим. Ісус не застосував жодного з тих засобів, які використовують люди, щоб здобути собі повагу чи прихильність. За сотні років до народження Ісуса про Нього було дане пророцтво: *«Він не буде кричати, ані вигукувати і голосу Свого на вулиці не дасть почути. Надломленої очеретини не доламає; льону тліючого не погасить; оповістить ретельно правду. Він не ослабне і не знеможеться, поки не встановить на землі правди»*.¹²

Фарисеї прагнули вирізнитися скрупульозним виконанням церемоній, а також своїми милостинями і показними [261] молитвами. Вони доводили свою релігійну горливість тим, що постійно дискутували про релігію. Суперечки між представниками різних релігійних течій були гучними і тривалими; навіть на вулицях часто можна було почути голоси розгніваних учителів Закону.

Як різуче відрізнялося від усього цього життя Ісуса! У ньому ніколи не було місця для галасливих суперечок, показного благочестя або будь-якого вчинку задля схвалення людей. Христос постійно перебував у Бозі, а Бог був явлений у характері та діяльності Свого Сина. Саме до такого відкриття Ісус бажав спрямувати думки і шанобливість людей.

Сонце Праведності засяяло над світом у всьому своєму блиску, але не для того, щоб засліпити людей славою. Про Христа написано: *«Прихід Його, мов зірниці»*.¹³ Тихо й лагідно світло дня зливається на Землю, проганяючи нічні тіні та пробуджуючи світ до життя. Так зійшло Сонце Праведності, і здійснилося *«лікування в промінні Його»*.¹⁴

¹ Луки 4:32; Матв.7:29² Ісаї 50:4³ Марка 1:24⁴ Марка 1:25,26⁵ Марка 1:27⁶ 1Тим.4:1⁷ Івана 8:32; 7:17⁸ Ісаї 27:5⁹ Ісаї 49:24,25¹⁰ Марка 1:35¹¹ Марка 1:38¹² Ісаї 42:2-4¹³ Осія 6:3¹⁴ Мал.4:2

«МОЖЕШ ОЧИСТИТИ МЕНЕ»

(На підставі Євангелій від Матвія 8:2–4; 9:1–8, 32–34; Марка 1:40–45; 2:1–12; Луки 5:12–28)

З усіх відомих на Сході хвороб проказа була найстрашнішою. Її невиліковність, а також руйнівна дія на організм людини наводили жах навіть на найбільш відважних. Юдеї вважали проказу карою за гріх. Тому цю хворобу називали «бичем», «перстом Божим». Цей невиліковний, смертельний, здатний глибоко вкорінюватися недуг вважався символом гріха. Згідно з церемоніальним законом, проказаний оголошувався нечистим. Він помирав для суспільства. Усе, до чого він торкався, оголошувалося нечистим. Навіть повітря отруювалося його диханням. За найменшої підозри на проказу людина повинна була показатися священикам, які обстежували її та приймали відповідне рішення. Якщо людину визнавали проказаною, вона мусила залишити сім'ю, покинути ізраїльську громаду. Така людина була приречена спілкуватися тільки із собі подібними. Закон щодо проказаних був невблаганним. Навіть царі та правителі не становили винятку. Монарх, уражений цією страшною хворобою, повинен був залишити царський скіпетр і покинути суспільство. ^[262]

Вдалині від друзів і рідних прокажений ніс на собі прокляття цієї хвороби. Він не повинен був приховувати своєї біди, а роздирати одяг і криком попереджати про своє наближення, аби таким чином люди могли уникнути зараження. Вигуки «Нечистий! Нечистий!», що лунали з уст самотнього вигнанця, викликали жах і відразу.

^[263] У тій місцевості, де здійснював служіння Христос, було чимало таких страждальців. Звістка про Його діяльність дійшла і до них, запаливши іскру надії. Але від часів пророка Єлисея ніхто не чув про лікування прокажених. Вони не сміли надіятися, що Ісус учинить для них те, чого ще не робив для жодної людини. Але серед них був один чоловік, у серці котрого зародилася віра. Однак він не знав, як підійти до Ісуса. Ізолюваний від ближніх, як він міг стати перед Зцілителем? Та й чи захоче Христос зцілити його? Чи помітить Він того, котрого вважали ураженим судами Божими? Чи, подібно до фарисеїв і навіть лікарів, не прокляне його, наказавши триматися подалі від людних місць? Він обмірковував усе, що чув про Ісуса. Було відомо, що жодного, хто звертався до Нього за допомогою, Він не прогнав. І нещасний вирішив знайти Спасителя. Позбавлений права заходити в місто, він сподівався зустріти Його десь на гірських стежках або за містом, коли Той навчатиме народ. Труднощі були великі, але це була його єдина надія.

І ось прокажений вирушає до Спасителя. Ісус у той час навчав на березі озера, і народ юрмився навколо Нього. Стоячи вдалині, прокажений чув лише окремі слова Спасителя. Він бачив, як Христос покладав руки на хворих. Він зауважив кульгавих, сліпих, паралітиків та помираючих від різних хвороб, котрі піднімалися здоровими, прославляючи Бога за зцілення. Віра його остаточно зміцнилася. Він підходив усе ближче й ближче до натовпу. В певний момент хворий забув усе: заборони, що сковували його, безпеку людей, страх, який він в усіх викликав. Нещасний думав тільки про благословенну надію на зцілення.

Ця людина являла собою огидне видовище. Хвороба залишила страшні сліди; на його тіло, що розкладалося, неможливо було дивитися без відрази. Побачивши прокаженого, люди

перелякано відсахнулися. Вони тиснулися одне до одного, аби лише не доторкнутися до нього. Декотрі намагалися спинити цього чоловіка, щоб він не наближався до Ісуса, але даремно. Він нікого не бачив і не чув, не звертав уваги на огиду, яку викликав у людей. Прокажений бачив тільки Божого Сина, чув лише голос Того, Хто повертає життя помираючому. Наблизившись до Ісуса, прокажений впав Йому в ноги із зойком: *«Господи, якщо хочеш, Ти можеш мене очистити!»* [Ісус], *простягнувши руку, доторкнувся до нього, кажучи: Хочу, стань чистим! — і він умить очистився від прокази»*.¹ Перетворення відбулося умить. Його тіло видужало, нерви стали чутливими, м'язи зміцніли. Укрита струпами шкіра, характерна для хворих на проказу, набула здорового матового відтінку, як у дитини.

Ісус звелів цьому чоловікові нікому не розповідати про зцілення, а відразу ж піти до храму і принести жертву. Але таку жертву не можна було приймати, доки священики не обстежать хворого та не оголосять його повністю здоровим. Яким би неприємним не видавався їм цей обов'язок, вони не могли відмовитися від такого обстеження і винесення рішення.

У Писанні зазначається, як наполегливо Христос наказував чоловікові мовчати і швидко діяти. *«Суворо попередивши, відразу відіслав його, наказавши: Дивися, нікому не розповідай, але йди, покажися священикові та принеси дар, який наказав Мойсей [у Законі] на свідчення їм»*.²

Якби священики довідалися, яким чином відбулося зцілення прокаженого, ненависть до Христа могла вплинути і на їхнє рішення. Ісус хотів, щоб чоловік з'явився у храмі раніше, ніж звістка про чудо дійде туди. У такому разі буде прийняте безстороннє рішення священиків, і зцілений зможе повернутися до сім'ї і друзів.

Були й інші причини, якими керувався Христос, наказуючи чоловікові мовчати. Спаситель знав, що вороги постійно намагаються обмежити Його діяльність і відвернути від Нього людей. Він усвідомлював: коли стане відомо про зцілення прокаженого, то й інші, уражені цією страшною хворобою, почнуть збиратися навколо Нього, і народ здійсме крик від страху заразитися. Чимало прокажених не

^[264]

зможуть використати дар здоров'я так, щоб він став благословенням для них та ближніх. Збираючи навколо Себе прокажених, Христос міг дати привід для звинувачення в порушенні церемоніального закону. А це могло перешкодити проповіді Євангелія.

^[265] Наступні події довели правоту Христа. Багатьом людям, присутнім при зціленні прокаженого, було цікаво знати рішення священників. Повернення прокаженого до друзів викликало велике збудження. Незважаючи на пересторогу Ісуса, чоловік навіть не пробував замовчати факт свого зцілення. Приховати таке і справді було важко, а тому прокажений усюди розповідав про те, що з ним сталося. Гадаючи, що заборона була викликана лише скромністю Ісуса, він сповіщав усюди про силу Великого Цілителя. Йому важко було зрозуміти, що кожний прояв сили Спасителя зміцнював рішучість священників і старійшин знищити Ісуса. Усвідомлюючи, як добре бути здоровим, радіючи повноті сил, поверненню в сім'ю і суспільство, зцілений не міг не прославити свого Лікаря. Але розголошення про цю подію перешкодило подальшій діяльності Спасителя. До Христа збиралися настільки великі натовпи людей, що Він був змушений на певний час припинити Свою роботу.

Кожний учинок Христа переслідував далекосяжні цілі. Так було й у випадку з прокаженим. Дії Христа мали багато більше значення, ніж це здавалося на перший погляд. Ісус допомагав усім, хто приходив до Нього, але й бажав благословити тих, котрі не зверталися до Нього. Спостерігаючи, як линуть до Нього митники, язичники і самаряни, Він прагнув, щоб Його почули також священники і вчителі, котрі замкнулися у своїх пересудах і традиціях. З цією метою Він використовував усі можливості. Пославши зціленого прокаженого до священників, Він давав їм свідчення, котре могло розвіяти їхні упередження.

Фарисеї твердили, що вчення Христа суперечить Законові, даному Богом через Мойсея. Але наказуючи зціленому прокаженому принести дар, якого вимагав Закон, Він спростовував таке звинувачення. Це було достатнім доказом для всіх, хто бажав у цьому переконатися.

Єрусалимські керівники народу посилали шпигунів, щоб знайти якийсь привід для засудження Христа на смерть. У відповідь Він подавав їм докази Своєї любові до людського роду, поваги до Закону, Своєї сили звільняти від гріха і смерті. Таким чином Він засвідчив: *«Вони віддають Мені злом за добро, і ненавистю — за любов Мою»*.³ Той, Хто на горі дав Заповідь: *«Любіть ворогів своїх»*, підтвердив її власним прикладом, не віддаючи *«злом за зло або лайкою за лайку»*, *«а навпаки, благословляючи»*.⁴

Ті самі священники, які раніше присудили прокаженого на вигнання, нині засвідчили його зцілення. Це рішення, ^[266] оголошене публічно і записане в книзі, стало незаперечним доказом на користь Христа. І коли зцілений чоловік знову був прийнятий до ізраїльської громади на підставі висновку священників, що на ньому не залишилося жодних слідів хвороби, він став живим свідком на користь свого Спасителя. З радістю він приніс дар і прославляв ім'я Ісуса. Священники могли ще раз переконатися в божественній силі Спасителя. Їм була дана можливість пізнати Істину і скористатися світлом. Відкидаючи світло, вони могли втратити його назавжди. І справді, багато людей відкинули це світло, але воно було дане не даремно. Божественне світло торкнулося багатьох сердець, хоч деякий час цього не було видно. Здавалося, що за життя Спасителя Його служіння не викликало особливої любові священників і вчителів, але після Його вознесіння *«серед священників дуже багато були слухняні віри»*.⁵

Очищення Христом прокаженого від його страшною хвороби — наочний приклад очищення душі від гріха. Чоловік, який прийшов до Ісуса, був *«весь у проказі»*; смертельна хвороба понівечила тіло. Учні намагалися уберегти Господа від дотику до нього, бо кожний, хто торкався прокаженого, ставав нечистим. Але поклавши Свою руку на цього хворого, Ісус не осквернився. Його дотик мав життєдайну силу. Проказа зійшла. Те саме можна сказати відносно прокази гріха — глибоко закоріненої, смертельної, від якої неможливо очиститися людською силою. *«Кожна голова хвора, кожне серце ослабло... Від подошви ноги й аж до тім'я голови нема здорового місця: рани, синці та свіжі*

порази». ⁶ Але Ісус, хоч і прийняв людську природу, не може осквернитися. Його присутність — це цілюща сила для грішника. Кожен, хто впаде до Його ніг та з вірою попросить: *«Господи, коли хочеш, Ти можеш мене очистити»*, почує відповідь: *«Хочу, — стань чистим!»* ⁷

У деяких випадках зцілення Ісус не відразу дарував бажане благословення. Але у випадку з проказою прохання про зцілення виконувалося негайно. Коли молимося про земні благословення, відповідь на нашу молитву може загаятися або, натомість, Бог може запропонувати щось інше. Але зовсім інакше стоїть справа з нашим проханням про звільнення від гріха. Божа воля полягає саме в тому, щоб очистити нас від беззаконня, зробити Своїми дітьми і дати силу жити святим життям. Христос *«віддав Самого Себе за наші гріхи, щоб визволити нас від теперішнього лукавого віку, за волею Бога і нашого Отця»*. ⁸ *«І це та відвага, яку маємо до Нього, що коли чогось попросимо згідно з Його волею, Він вислуховує нас! А коли знаємо, що слухає нас, — чого б тільки ми не попросили, — то знаємо, що одержуємо те, чого просили в Нього»*. *«Якщо ж визнаємо свої гріхи, то Він — вірний і праведний, щоб простити нам гріхи й очистити нас від усякої неправедності»*. ⁹

При зціленні розслабленого в Капернаумі Христос виклав той самий урок. Він зробив чудо, аби показати Свою силу прощати гріхи. Зцілення цієї людини навчає усіх цінних істин. Воно вселяє в нас надію і натхнення, в той час як дріб'язкова прискіпливість фарисеїв служить застережливим уроком.

Як і прокажений, розслаблений втратив будь-яку надію на одужання. Його хвороба була наслідком гріховного життя, і страждання ще більше посилювалися через докори сумління. Він звертався до фарисеїв і лікарів, сподіваючись отримати полегшення від духовних і фізичних мук, але вони холоднокровно оголосили його невиліковним та ураженням Божим гнівом. Фарисеї розцінювали нещастя як свідчення Божественного незадоволення, а тому цуралися хворих і нужденних. Однак часто ті, котрі звеличують свою святість, більш винуваті, ніж осуджені ними страждальці.

Розслаблений був абсолютно безпорадним; він утратив надію на будь-яку допомогу і впав у відчай. Але якось він почув про чудові діла Ісуса. Йому розповіли, що такі самі грішні, безпомічні люди, як він, отримували зцілення. Очищалися навіть прокажені. Друзі розповідали йому про це, заохочуючи вірити, що і він може бути зцілений, якщо його принесуть до Ісуса. Але, пригадуючи причину своєї хвороби, він знову і знову втрачав надію. Хворий боявся, що духовно чистий Лікар не потерпить його у Своїй присутності. І все ж він бажав не стільки тілесного одужання, скільки звільнення від тягаря гріха. Якби тільки побачити Ісуса й одержати запевнення у прощенні і примиренні з Небом! Після того він був готовий жити чи померти — згідно з Божою волею. І помираючий вигукнув: о, якби я міг тільки побачити Його! На його виснаженому тілі вже почали з'являтися ознаки тління. Він благав друзів віднести його на постелі до Ісуса, і вони з радістю зробили це. Але в будинку і навколо нього зібралося так багато людей, що хворий та його друзі не могли дістатися до Спасителя і навіть почути Його голосу.

Ісус тоді навчав у домі Петра. Учні зазвичай сиділи біля Нього. Там були також *«фарисеї і законовчителі, що походилися зі всіх сіл Галилеї й Юдеї та з Єрусалима»*. ¹⁰ Вони прийшли в ролі шпигунів, шукаючи звинувачень проти Ісуса. ^[268] Окрім цих служителів, зібрався різношерстий люд — ревні шанувальники вчення Ісуса, просто зацікавлені і навіть невірні. Тут були представники різних національностей та верств суспільства. *«...Сила Господня була в Ньому, щоб оздоровляти»*. ¹¹ Дух життя ширяв над зібранням, однак фарисеї та книжники не зауважували Божої присутності. Вони не відчували потреби у зціленні, а тому воно було не для них. *«Він ... голодним дав достаток, а багатих відіслав ні з чим»*. ¹²

Знову й знову друзі розслабленого намагалися прокласти собі дорогу крізь натовп, але даремно. Хворий з відчаєм дивився довкола себе. Коли очікувана допомога була так близько, як можна було відмовитися від своїх сподівань?! На його настійне прохання друзі підняли паралізованого на дах будинку, розібрали покрівлю й опустили його просто

до ніг Ісуса. Розмова була перервана. Спаситель глянув на змучене обличчя і побачив звернені до Нього з благанням очі. Він зрозумів усе; це ж Він привернув до Себе цю розчаровану, сповнену сумнівів душу. Коли розслаблений був ще вдома, Спаситель уже збудив його сумління. Коли ж він покався у своїх гріхах та повірив у цілющу силу Ісуса, життєдайна милість Спасителя вперше торкнулася його спраглого серця. Ісус спостерігав за першими проблесками віри, яка поступово зростала до глибокого переконання, що лише Він один є Спасителем грішників. Віра паралізованого міцніла з кожним зусиллям прийти до Ісуса.

Нарешті хворий почув слова Спасителя, які пролунали для нього приємною музикою: *«Чоловіче, прощаються тобі твої гріхи!»*¹³

Тягар розпачу впав з душі чоловіка, мир прощення огорнув його, обличчя засяяло. Фізичні болі припинилися, умить відновився весь організм. Безпомічний паралітик — зцілений! Грішник — прощений!

У простоті віри чоловік прийняв слова Ісуса як дар нового життя. Він ні про що більше не просив, а лежав у блаженному мовчанні настільки щасливий, що не міг вимовити й слова. Небесне світло осявало його обличчя, і народ із шанобливістю спостерігав цю сцену.

Занепокоєні рабини з нетерпінням чекали, як у цьому випадку поведеться Христос. Вони пригадали, як цей чоловік звертався до них за допомогою, але вони залишили його без надії та співчуття. Окрім того, тоді вони заявили, що він страждає від Божого прокляття за свої гріхи. Побачивши перед собою хворого, рабини пригадали усе. Вони також помітили, з якою цікавістю присутні спостерігали за всім, що відбувалося, і страшенно боялися втратити свій вплив на народ.

На цей раз високі сановники не перекинулися жодним словом, але, дивлячись одне на одного, бачили, що кожен з них думає про одне: потрібно щось робити, аби стримати сплеск почуттів. Ісус оголосив, що гріхи розслабленого прощені. З'явилася можливість фарисеям вхопитися за цей факт як богозневагу і представити його смертельним гріхом.

Вони говорили у своєму серці: *«Він зневажає Бога! Хто ж може прощати гріхи, крім самого Бога?»*.¹⁴

Спрямувавши на них погляд, від якого вони знітилися і відсахнулися, Ісус сказав: *«Що це ви думаєте в серцях ваших? Що легше: сказати паралізованому: прощаються тобі гріхи, — чи сказати: встань, візьми свою постіль і йди? Але щоб ви знали: Син Людський має владу прощати гріхи на землі. І говорить паралізованому: кажу тобі: встань, візьми постіль свою та йди до свого дому!»*¹⁵

І тоді той, кого принесли до Ісуса на ношах, схопився на ноги з юначими спритністю й силою. У жилах запульсував потік здорової крові. Кожен орган його тіла нараз став діючим. Рум'янець змінив смертельну блідість обличчя. *«І він тут же встав, узявши постіль, вийшов перед усіма, так що всі дивувалися і славили Бога, кажучи: ніколи такого ми ще не бачили!»*¹⁵

О, яка чудова Христова любов, що зціляє грішника і страждальця! О, милосердний Бог, Котрий співчуває і вгамовує болі людства! О, дивовижна Сила, явлена людським синам! Хто ще може сумніватися у вістці спасіння?! Хто може нехтувати милістю співчутливого Викупителя?!

Щоб повернути здоров'я тілу, яке вже, фактично, розкладалося, необхідна була творча сила. Той же Голос, Який [269] покликав до життя створену із земного пороку людину, повернув здоров'я і вмираючому розслабленому. Та сама Сила, Яка повернула життя тілу, відновила й серце. Той, Хто при творінні *«сказав і сталося так»*, Хто *«наказав і з'явилося»*,¹⁶ надихнув життям мертву в переступах та гріхах душу. Зцілення тіла свідчило про дію Сили, яка відновила серце. Христос звелів розслабленому встати і йти. *«Але щоб ви знали, — сказав Він, — Син Людський має владу прощати гріхи на землі.»*¹⁵

Розслаблений знайшов у Христі зцілення як душі, так і тіла. За духовним зціленням прийшло й тілесне. На цей урок не можна не звернути уваги. Нині тисячі людей, подібно до розслабленого, страждають від фізичних недуг, прагнучи почути слова: *«Прощаються твої гріхи»*. В основі багатьох хвороб лежить тягар гріха з його клопотами та нездійсненними бажаннями. Такі люди не зможуть знайти спокою, поки

не прийдуть до Зцілителя їхніх душ. Мир, який може дати тільки Він, принесе силу розумові та здоров'я тілу.

Ісус прийшов, *«щоб знищити діла диявола»*. *«У Ньому було життя»*, і Він говорить: *«Я ж прийшов, щоб ви мали життя і щоб над міру мали»*. Він — *«дух, що оживляє»*.¹⁷ Христос і тепер має таку саму життєдайну силу, як тоді, коли зціляв хворих на Землі і прощав грішників. *«Усі провини твої Він прощає, усі недуги твої оздоровляє»*.¹⁸

Зцілення розслабленого подіяло на народ так, ніби відкрилися Небеса і з'явилася слава кращого світу. Коли зцілений чоловік проходив через натовп, на кожному кроці благословляючи Бога і відчуваючи незвичне полегшення, люди розступалися, перелякано даючи йому дорогу та перешіптуючись між собою: *«Неймовірно ми побачили сьогодні»*.¹⁵

Фарисеї зацікавилися від подиву і були приголомшені своєю поразкою. Вони розуміли, що ніхто в цьому натовпі не поділяє їхніх заздрощів. Чудо, звершене над людиною, котру вони віддали Божому гніву, справило на людей таке сильне враження, що на деякий час вони забули про рабинів. Присутні бачили, що Христос володіє силою, притаманною лише Богові, однак Його лагідність і гідність різко відрізнялися від їхньої зарозумілості. Вони збентежилися і розгубилися, відчувши присутність вищої Істоти, хоча й не хотіли цього визнати. Чим переконливішим був доказ, що Ісус має владу на Землі прощати гріхи, тим сильніше вони утверджувалися в невір'ї. З дому Петра, де відбулося зцілення розслабленого за словом Христа, вони пішли складати нові плани, аби якимось чином змусити замовкнути Божого Сина.

Тілесна хвороба, жорстока і за давнини, була зцілена силою Христа, але хвороба душі набагато сильніше опанувала тими, котрі не бажали бачити світло. Проказа і параліч не були такими страшними, як фанатизм і невір'я.

Родину зціленого охопила велика радість, коли він повернувся додому, легко несучи свою постіль, на якій його недавно винесли друзі. Рідні оточили його зі слізьми радості, ледве вірячи своїм очам. Він стояв перед ними в розквіті сил та мужності. Колись безвладні руки тепер підкорялися йому.

Тіло, знищене хворобою, зі свинцевим набряком, тепер мало здоровий вигляд. Він ступав легко і впевнено. Обличчя світилося радістю і надією, а вираз чистоти й миру усунув сліди гріха та страждань. Настав час, коли радісні слова подяки підносилися із цього дому до Небес. Бог прославився у Своему Синові, Який повернув надію безнадійному і силу — безпомічному. Цей чоловік і його родина готові були віддати життя за Ісуса. Жоден сумнів не затьмарював їхньої віри, жодна недовіра не заплямувала їхньої відданості Тому, Хто приніс світло до їхньої похмурої оселі.

¹ Матв.8:3

² Матв.8:4

³ Псал.109:5

⁴ Матв.5:44; 1Петра 3:9

⁵ Дії 6:7

⁶ Ісаї 1:5-6

⁷ Матв.8:2-3

⁸ Гал.1:4

⁹ Івана 5:14,15; 1:9

¹⁰ Луки 5:17

¹¹ Луки 5:17

¹² Луки 1:52,53

¹³ Марка 2:5

¹⁴ Марка 2:7

¹⁵ Марка 2:8-12

¹⁶ Псал.33:9

¹⁷ Івана 3:8; Івана 1:4; 10:10;

1Кор.15:45

¹⁸ Псал.103:3

ЛЕВІЙ МАТВІЙ

(На підставі Євангелія від Матвія 9:9–17;
Марка 2:14–22; Луки 5:27–39)

^[272] З усіх римських урядовців найненависнішими у Палестині були митники. Людей оподатковували чужинці, і це було приводом для постійного роздратування юдеїв, нагадувало про втрачену незалежність. Збирачі податків не тільки були знаряддям римського гноблення, а й здирниками, які збагачувалися за рахунок народу. Кожен юдей, який погоджувався на таку посаду, що пропонували римляни, вважався зрадником нації. Його зневажали як відступника і прирівнювали до найнікчемніших зловмисників.

До цього класу належав і Левій Матвій, покликаний Христом на служіння услід за першими чотирма учнями біля Генісаретського озера. Фарисеї судили про Матвія у відповідності до його посади, але Ісус бачив, що серце цього чоловіка відкрите для прийняття істини. Матвій чув проповіді Спасителя. Коли Божий Дух відкрив Матвієві його гріховність, він почав шукати допомоги в Христа, але, ^[273] пам'ятаючи про недоступність рабинів, навіть не сподівався, що Цей Великий Учитель помітить його.

Одного дня, сидячи у своїй конторі по збиранню податків, цей митник побачив Ісуса, Котрий наближався

до нього. Яким же великим було здивування, коли він почув звернені до нього слова: *«Йди за Мною»!* Матвій, покинувши все, *«устав і пішов слідом за Ним»*.¹ Не було ані вагань, ані сумнівів; він навіть не подумав про те, що міняє прибуткову посаду на бідність і труднощі. Для нього було достатньо перебувати поруч з Ісусом, слухати Його слова і допомагати в Його праці.

Так сталося і з іншими, покликаними раніше учнями. Коли Ісус звелів Петрові та його друзям іти за Ним, вони відразу ж залишили свої човни і сіті. Деякі з цих учнів утримували родини, але, почувши заклик Спасителя, не вагалися і не питали, як будуть жити і за рахунок чого годуватимуть сім'ї. Вони відгукнулися на поклик. І коли пізніше Ісус запитав їх: *«Коли Я послав вас без гаманця, і без торби, і без взуття, чи чогось вам бракувало? Вони ж сказали: нічого»*.²

Як для заможного Матвія, так і для бідних Андрія й Петра, випробовування було однаковим: кожен із них мав пожертвувати усім. Саме тоді, коли їм найкраще велося, коли сіті наповнялися рибою і принадність звичного способу життя була найбільшою, Ісус просто на березі моря попросив учнів залишити все задля проповіді Євангелія. Так само випробовується кожна людина: що для неї важливіше — земні блага чи спілкування з Ісусом?

Принцип завжди вимогливий. Ніхто не матиме успіху в служінні Богові, доки його серце не буде цілковито віддане цій роботі та доки він не вважатиме все, крім пізнання Христа, марнотою. Жодна людина, котра дуже жаліє себе, не може бути учнем Христа, а тим більше, Його співпрацівником. Якщо люди цінують великий дар спасіння, то самопожертва Христа обов'язково буде помітною і в їхньому житті. І куди б Він не йшов, вони з радістю наслідуватимуть Його приклад.

Покликання Матвія в число учнів Христа викликало велике обурення. Обрання митника одним зі своїх безпосередніх помічників було для будь-якого тодішнього релігійного наставника порушенням усіх релігійних, громадських і національних звичаїв. Уміло використовуючи людську упередженість, фарисеї сподівалися спровокувати в народі незадоволення Ісусом. Серед митників цей факт викликав

велике зацікавлення; їхні серця потягнулися до божественного Вчителя. Матвій тішився, що став учнем, і бажав привести своїх колишніх товаришів до Ісуса. З цією метою [274] він влаштував учту у своєму домі, скликавши своїх родичів і друзів. Тут були не лише митники, а й багато інших людей сумнівної репутації, котрих цуралися їхні вимогливі сусіди.

Гостина була влаштована на честь Ісуса, і Він, не вагаючись, прийняв запрошення. Христос усвідомлював, що це образить фарисеїв і якоюсь мірою скомпрометує Його в очах людей, але Його діяльність не залежала від дипломатичних міркувань. Для Ісуса суспільне становище людей не мало жодного значення. Його серце завжди зворушувало душі, спрагли живої води.

Ісус сидів як почесний гість за одним столом з митниками. Його співчуття, товариськість і доброзичливість свідчили про те, що Він визнає людську гідність. І люди намагалися стати гідними Його довір'я. Слова Христа зливалися благословенним, життєдайним струменем на спражені серця. У людях, яких вважали покидьками суспільства, прокидалися нові прагнення; перед ними відкривалася можливість жити новим життям.

Чимало людей на подібних зібраннях були зворушені вченням Спасителя, хоч і не визнавали Його аж до самого [275] вознесіння. Але коли зійшов Святий Дух і одного дня на вернулося більш як 3000 людей, серед них було чимало тих, хто вперше почув істину, сидячи за столом з митниками. Згодом деякі з них стали вісниками Євангелія.

Для самого Матвія поведінка Ісуса на цій гостині була постійним прикладом. Зневажений усіма, митник став одним із найбільш посвячених євангелістів. Виконуючи своє служіння, він ішов слідами свого Господа.

Коли рабини почули, що Ісус гостює у Матвія, вони вхопилися за нову можливість осудити Його, але вирішили діяти через учнів. Збуджуючи упередження, вони сподівалися відвернути учнів від Учителя. Їхня тактика полягала в тому, щоб звинуватити Христа перед учнями, а учнів — перед Христом, спрямовуючи свої стріли в найбільш уразливі місця. Саме так діє сатана, відколи виникло незадоволення

на небі; і всі, хто намагається посіяти розбрат і відчуження, керовані його духом.

«Чому це ваш Учитель їсть [і п'є] з митниками та грішниками?» — запитували заздрісні рабини.

Ісус не чекав, доки учні дадуть відповідь на таке звинувачення, а відповів Сам: «Не здорові потребують лікаря, а хворі. Ідіть же й навчіться, що то значить: *«хочу милосердя, а не жертви»*; бо Я прийшов закликати не праведників, а грішників [до покаєння]».³ Фарисеї вважали себе духовно здоровими і тому не потребували лікаря; водночас вони були переконані, що митники та язичники гинуть від душевної недуги. То ж хіба не в цьому полягало завдання Ісуса як Лікаря, щоб іти до тих, хто потребував Його допомоги?

Хоча фарисеї були високої думки про себе, насправді ж вони перебували в гіршому становищі, ніж ті, кого вони зневажали. Митники, менш фанатичні, хоч і самовпевнені, були більш відкритими для впливу істини. Ісус сказав рабинам: *«Ідіть же й навчіться, що то значить: «хочу милосердя, а не жертви»*.³ У такий спосіб Він показав їм, що вони, вважаючи себе тлумачами Божого Слова, зовсім не розуміють його духу.

Фарисеї на деякий час замовкли, але їхня ворожість до Ісуса стала ще сильнішою. Вони негайно розшукали учнів Івана Хрестителя, намагаючись підбурити їх проти Спасителя. У той же час самі фарисеї не визнавали місії Хрестителя, зневажливо відгукувалися про його аскетичне життя, прості манери та грубий одяг, називаючи його фанатиком. Оскільки ж він викривав лицемірство фарисеїв, вони противилися його словам і намагалися підбурити проти нього народ. Хоча Божий Дух торкнувся сердець цих огудників, переконуючи їх у власних гріхах, вони відкинули Божий заклик і оголосили Івана біснுவатим.

Тепер же, коли Ісус спілкувався з народом, їв і пив з [276] ними за одним столом, фарисеї звинуватили Його в обжерливості та пияцтві. Однак ті, котрі звинувачували, самі були винні в зазначених ними гріхах. Подібно до сатани, котрий фальшиво представляє Бога, приписуючи Йому свої якості, ці нечестиві мужі завжди зводили наклепи на Господніх посланців.

Фарисеї не хотіли враховувати, що Ісус їв із митниками й грішниками з метою відкрити небесне світло тим, котрі перебували в темряві. Вони не бажали розуміти й того, що кожне слово з уст божественного Вчителя було живим насінням, яке мало прорости й принести плід для слави Божої. Фарисеї твердо вирішили не приймати світла. Хоч вони й противилися служінню Хрестителя, тепер були готові завести дружбу з його учнями, сподіваючись заручитися їхньою підтримкою в боротьбі проти Ісуса. Вони представляли Ісуса руйнівником стародавніх традицій, протиставляючи суворе благочестя Хрестителя поведінці Ісуса, Який їв разом із митниками й грішниками.

Учні Івана у той час переживали велику скорботу. Це було якраз перед тим, як вони збиралися прийти до Ісуса з дорученням від Івана. Їхній улюблений учитель був у в'язниці, і впродовж усіх цих днів вони сумували. Ісус не робив нічого для звільнення Івана і навіть, здавалося, піддавав сумніву його вчення. Якщо ж Іван посланий Богом, то чому Ісус та Його учні йдуть іншим шляхом?

Учні Івана не мали чіткого уявлення про діяльність Христа. Вони навіть гадали, що звинувачення фарисеїв, можливо, мають якусь підставу. Самі ж вони дотримувалися багатьох рабинських постанов і навіть сподівалися виправдатися ділами Закону. Юдеї дотримувалися посту, вважаючи це особливою заслугою, а найгорливіші з них постили двічі на тиждень. Якраз під час посту фарисеї разом з учнями Івана прийшли до Ісуса із запитанням: *«Чому ми й фарисеї постимо багато, а Твої учні не постять?»*⁴

Ісус відповів їм дуже лагідно. Він не намагався виправити їхнє помилкове розуміння посту, а лише пояснив Свою місію. З цієї метою Він використав той самий образ, з допомогою якого сам Іван свідчив про Ісуса. Іван говорив: *«Хто має наречену, є нареченим; друг нареченого, стоячи поряд і слухаючи його, радіє від голосу нареченого. Оце і є моя радість, вона тепер сповнилася»*.⁵ Учні Івана не могли не пригадати цих слів свого вчителя, коли Ісус сказав: *«Чи можуть весільні гості постити, коли з ними наречений?»*⁴

^[277] Цар Неба був серед Свого народу. Світ отримав найбільший Божий дар: радість для бідних, тому що Христос

прийшов зробити їх спадкоємцями Свого Царства; радість для багатих, оскільки Він прагнув навчити їх, як здобути вічне багатство; радість для неосвічених, тому що Він бажав зробити їх мудrimi для спасіння; радість для вчених, бо Він хотів відкрити їм таємниці, глибші за ті, що були відомі їм. Спаситель відкривав людям істини, приховані від створення світу.

Для Івана Хрестителя було щастям бачити Спасителя. Як же тішилися учні, котрі мали перевагу ходити й розмовляти з Величчю небес! Для них цей час не був часом смутку й посту. Вони відкривали свої серця, аби прийняти світло Його слави, зливаючи його пізніше на тих, хто перебував у темряві й тіні смертній.

Христос змалював радісну картину, проте на неї вже лягла чорна тінь, помітна тільки для Його очей.

«А прийдуть дні, — сказав Він, — коли заберуть від них нареченого, тоді й будуть постити».⁶ Коли учні побачать свого Господа зрадженим і розп'ятим, вони сумуватимуть і поститимуть. Ось якими були останні слова, сказані Ним у верхній світлиці: *«Незабаром не побачите Мене, і знову — незабаром побачите Мене. Істинно, істинно запевняю вас, що ви будете плакати й ридати, а світ буде радіти; ви будете сумувати, але ваш смуток на радість зміниться»*.⁷

Після воскресіння Христа з могили смуток учнів мав обернутися на радість. Після вознесіння Він особисто не буде присутній з ними, але через Утішителя повернеться до них, а тому їм не потрібно сумувати, оскільки саме цього хотів сатана — навіяти думку, що вони обмануті й розчаровані. Але вони повинні були вірою спрямовувати погляд до Небесної Святині, де задля них звершує служіння Ісус. Вони мали відкрити свої серця Святому Духові — Його Представникові — і радіти у світлі Його присутності. Однак на учнів чекали дні випробовувань і спокуси: вони мали зіткнутися із сильними світу цього та правителями царства темряви. Коли Христа не буде з ними особисто, а вони не зможуть розпізнати Утішителя, саме тоді настане час для посту.

Фарисеї намагалися звеличувати себе завдяки суворому дотриманню обрядів, у той час як їхні серця були сповнені

^[278] заздощів і ворожнечі. *«Ви постите на те, щоб правуватися та сваритися, — свідчить Писання, — і щоб немилосердно кулаком бити... Не так ви нині постите, щоб голос ваш було чути на Небі! Хіба такий піст Мені до вподоби, — той день, коли морить людина душу свою, свою голову гне, як та очеретина, і стелить верету та попіл? Чи ж оце називаєш ти постом та днем уподоби для Господа?»*.⁸

Справжній піст — це не просто формальне виконання обряду. Писання вказує на визнаний Богом піст, коли треба *«розбити кайдани несправедливості, пута ярма розв'язати й пустити на волю пригноблених, і всяке ярмо розірвати, дати голодному хліб і душу знедоленого наситити»*.⁸ У цих словах явлений дух і характер діяльності Христа. Усе Його життя було жертвою задля спасіння світу. І коли Він постив у пустелі спокушення чи разом з митниками їв на гостині в Матвія, Він віддавав Своє життя для спасіння тих, що гинуть. Не в бездіяльному смутку, не в упокоренні тіла, не в численних жертвах виявляється справжній дух посвячення, а в добровільній віддачі всього себе на служіння Богові й людям.

Відповідаючи учням Івана, Ісус розповів притчу: *«Бо ніхто не пришиває латки з нової тканини до старого одягу, тому що латка збіжиться на одязі і діра стане ще більша»*.⁹ Вістка Івана Хрестителя не повинна була змішуватися з традиціями й забобонами. Спроба поєднати показне благочестя фарисеїв з посвяченням Івана могла тільки зробити ще більш очевидною прірву, котра досі існувала між ними.

Так само і принципи Христового вчення не могли бути поєднані з постановами фарисеїв. Христос не мав наміру ліквідувати прірву, котра виникла внаслідок проповіді Івана. Він ще ясніше показував розбіжність між старим і новим. Продовжуючи цю тему, Ісус сказав: *«І не вливають нового вина до старих бурдюків, бо бурдюки розірвуться — і вино розліється, і бурдюки пропадуть»*.⁹ Шкіряні бурдюки, які використовувалися для збереження молодого вина, з часом усихали, тріскалися і ставали непридатними для подальшого використання. За допомогою цієї знайомої ілюстрації Ісус показав стан юдейських вождів. Священники, книжники і юдейські правителі закосніли в обрядах і традиціях, їхні сер-

ця потріскалися, як сухі бурдюки, з якими Ісус їх порівняв. І доки вони задовольнятимуться законницькою релігією, доти не зможуть стати провідниками живої Небесної істини. Вони вважали себе бездоганно праведними і не бажали вносити нічого нового у свою релігію.

Добру волю Бога щодо людей вони не визнавали як ^[279] незаслужений дар, але пов'язували її зі своїми заслугами та праведними вчинками.

Віра, що діє любов'ю й очищує душу, не могла мати нічого спільного з релігією фарисеїв, яка складалася з церемоній і людських постанов. Спроба поєднати вчення Ісуса з офіційною релігійною доктриною була марною. Жива Божа істина, як молоде вино, розірвала б старі бурдюки фарисейських традицій.

Фарисеї вважали себе надто мудрими, щоб у когось учитися, надто праведними, щоб потребувати спасіння, і надто шанованими, щоб чекати пошани від Христа. Спаситель відвернувся від них, щоб знайти інших, котрі прийняли б Небесну вістку. В особі неосвічених рибалок, митника з ринкової площі, жінки із Самарії та інших простих людей, які з радістю слухали Його, Він знаходив ті нові посудини для Небесного «вина». Знаряддя, які переважно використовуються в євангельській праці, — це живі душі, котрі з радістю приймають послане Богом світло. Це Його знаряддя для передачі істини світові. Якщо за допомогою благодаті Христової Його народ стане новим посудом, Він наповнить його новим вином.

Учення Христа не було новим, хоч Він і порівняв Його з новим вином. Воно було лише відкриттям того, що сповіщалося від початку. Однак для фарисеїв Божа істина втратила своє первісне значення й красу. Для них учення Христа було новим майже в усіх відношеннях, і тому вони не прийняли його.

Ісус наголосив, що фальшиве вчення здатне вбити бажання пізнати істину. *«І ніхто, покуштувавши старого, не схоче молодого, бо скаже: старе краще!»*¹⁰ Повна Істина, яка передавалася світові через патріархів і пророків, у словах Христа засяяла новою красою. Але книжники й фарисеї не бажали прийняти це нове дорогоцінне вино. Поки вони не звільни-

лися від старих традицій, звичаїв та обрядів, у їхніх серцях і умах не було місця для вчення Христа. Вони трималися за мертві форми і відверталися від живої істини і Божої сили.

Саме це й призвело юдеїв до загибелі; і нині те ж саме призводить багатьох до загибелі. Сьогодні тисячі людей припускаються тієї самої помилки, що й фарисеї, котрим Христос докоряв на гостині в Матвія. Замість того, щоб зректися якоїсь улюбленої ідеї або поступитися власною думкою, чимало людей відкидають істину, яка походить від Отця світла. Вони покладаються на самих себе, на власну мудрість і не усвідомлюють свого духовного зубожіння. Вони наполягають на тому, що спасіння так чи інакше залежить від виконання якоїсь важливої роботи. Коли ж бачать, що не можуть бути задіяними в такій справі, то відкидають запропоноване їм спасіння.

Законницька релігія ніколи не приведе душу до Христа, бо в ній немає любові, як і Самого Христа. Піст чи молитва, звершувані заради самовиправдання, — це огида в Божих очах. Урочисті молитовні зібрання, релігійні церемонії, показне смирення, щедрі жертвоприношення свідчать: ті, хто на усе це покладається, впевнені у своїй праведності і в тому, що мають право на Небо. Але все це обман. Своїми ділами ми у жодному разі не здобудемо спасіння.

Як було за днів Христа, так є й сьогодні. Фарисеї не усвідомлювали власного духовного зубожіння. До таких звернені слова: «...*Ти кажеш: Я багатий, розбагатів і нічого не потребую! А не знаєш, що ти і нужденний, і мізерний, і вбогий, і сліпий, і голий! Раджу тобі купити в Мене золото, очищене у вогні, щоб збагатитися, та білу одіж, щоб зодягнутися, аби не видно було сорому твоєї наготи...*».¹¹ Віра і любов — це очищене вогнем золото. На жаль, в багатьох це золото потьмяніло, а дорогоцінний скарб утрачений. Для них праведність Христа — це щось на зразок одягу, якого ніхто не одягав, або незайманого джерела. До них сказано: «...*Маю проти тебе те, що ти залишив свою першу любов. Тому згадай, звідки ти впав, покайся і роби попередні діла; коли ж ні, то прийду до тебе [незабаром] і зрушу твого світильника з його місця, якщо не покаєшся*».¹²

«*Жертва Богові — сокрушений дух; серцем сокрушеним та упокореним Ти не погордуєш, Боже!*».¹³ Людина повинна звільнитися від свого «я», перш ніж зможе стати віруючою у Христа в повному розумінні цього слова. Якщо ж людина зрікається власного «я», Господь може зробити її новим творінням. Новий посуд може вмістити нове вино. Любов Христова надихатиме віруючих новим життям. А в тому, хто споглядає Засновника і Звершителя нашої віри, відобразиться характер Христа.

¹ Марка 2:14

² Луки 22:35

³ Марка 2:16,17

⁴ Марка 2:18,19

⁵ Івана 3:29

⁶ Марка 2:20

⁷ Івана 16:19-20

⁸ Ісаї 58:4-6,10

⁹ Марка 2:21,22

¹⁰ Луки 5:39

¹¹ Об'явл.3:17,18

¹² Об'явл.2:4,5

¹³ Псал.51:19

СУБОТА

^[281] Субота була освячена при творінні. Встановлена для людини, вона бере свій початок ще з того часу, «коли разом співали всі зорі поранні, та радісний оклик здіймали всі Божі сина». ¹ На землі панував мир, бо Земля перебувала в повній гармонії з Небом. «І побачив Бог усе, що вчинив. І ото — вельми добре воно!» ² І тоді Він відпочив, радіючи завершеній праці.

Оскільки Господь знайшов спокій у суботу, то «поблагословив Бог день сьомий і його освятив», відокремивши для святої мети. Він дав суботу Адамові як день відпочинку. Це був пам'ятник творіння, а також ознака Божої сили і його любові. Святе Письмо свідчить: «Він зробив пам'ятними Свої чудеса». Творіння звіщає «Його невидиме від створення світу», «Його вічну силу і Божественність». ³

Усе було створено Божим Сином. «...На початку було Слово, і Слово було у Бога... Все через Нього постало, і без Нього не постало нічого з того, що постало». ⁴ А оскільки субота — пам'ятник творіння, то вона є свідченням любові і сили Христа.

Субота спрямовує наші думки до природи і приводить до спілкування з Творцем. У співі пташок, шелесті дерев і шумі моря ми й досі можемо чути голос Того, Хто «в прохолоді дня» розмовляв з Адамом в Едемі. Споглядаючи Його силу ^[282] в природі, ми знаходимо розраду, оскільки Слово, котрим створено все, дає життя душі. Він, «Який сказав: Нехай із

темряви засяє світло! — освітив наші серця, щоб просвітити пізнанням Божої слави в особі Ісуса Христа». ⁵

Саме ця думка послужила темою для псалма: «...Бо потішив мене Ти, о Господи, вчинком Своїм, — про діла Твоїх рук я співаю! Які то величні діла Твої, Господи, дуже глибокі думки Твої...» ⁶

А Святий Дух через пророка Ісаю говорить: «До кого вподобите Бога, і подобу яку ви поставите поруч із Ним?.. Хіба ви не знаєте, чи ви не чули, чи вам не було здавна сповіщено, чи ви не зрозуміли від підвалин землі? Він — Той, Хто сидить над кругом землі, а мешканці її — немов та сарана. Він небо простяг, мов тканину тонку, і розтягнув Він його, мов намет на помешкання... І до кого Мене прирівняєте, і Кому буду рівний? — говорить Святий. Підійміть у височину ваші очі й побачте, хто те все створив? Той, Хто зорі виводить за їхнім числом та кличе ім'ям їх усіх! І ніхто не загубиться через все-сильність та всемогутність Його. Чому говориш ти, Якове, і кажеш, Ізраїлю: «Закрита дорога моя перед Господом і від Бога мого відійшло моє право»? Хіба ж ти не знаєш або не чув: Бог відвічний — Господь, що кінці землі створив? Він не змучується та не втомлюється... Він змученому дає силу, а безсилому — міць». «...Не бійся, бо Я з тобою, і не озирайся, бо Я Бог твій! ^[283] Зміцню Я тебе, і поможу тобі, і правицею правди Своєї тебе Я підтримаю». «Зверніться до Мене й спасетесь, усі кінці землі, бо Я — Бог, і нема більше іншого Бога!» Ось про що говорить природа; і саме про це повинна нагадувати субота. Коли Господь звелів Ізраїлеві святкувати Його суботи, Він сказав: «...Вони стануть ознакою поміж Мною та між вами, щоб ви знали, що Я — Господь, Бог ваш!» ⁷

Субота стала складовою частиною даного на Сінаї Закону, хоч днем відпочинку вона була задовго до цієї події. Ізраїльський народ знав про неї ще до того, як підійшов до Сінайської гори. По дорозі до Сінаю юдеї уже святкували суботу. Коли дехто з народу порушував святість цього дня, Господь докоряв їм словами: «Докіль будете відмовлятися пильнувати Заповідей Моїх та Закону Мого?» ⁸

Субота була дана не лише ізраїльському народові, а й усьому світові. Людина знала про це ще в Едемі і, подіб-

но до інших Заповідей Десятислів'я, субота — це вічна постанова. Про Закон, який включає і Четверту Заповідь, Христос сказав: *«Доки будуть існувати небо й земля, жодна йота, жодна риска із Закону не зникне»*.⁹ Отож доки існують небо і земля, доти субота залишатиметься ознакою сили Творця. І коли Едем знову розквітне на Землі, святий Божий день відпочинку буде вшанований усіма людьми, що житимуть тоді під сонцем. Щосуботи мешканці Нової славної Планети будуть приходити, *«щоб вклонятися перед обличчям Моїм»*, — *говорить Господь*.¹⁰

Жодна інша постанова, дана Богом євреям, не відрізняла їх так сильно від навколишніх народів, як субота. Бог бажав, аби дотримання суботи стало відмінною ознакою тих, хто поклоняється Йому. Субота мала бути ознакою їхнього відокремлення від ідолопоклонства та союзу з істинним Богом. Але щоб святити суботу, люди й самі повинні бути святими. Через віру вони повинні стати співниками праведності Христа. Коли Ізраїлю було дане повеління: *«Пам'ятай день суботній, щоб святити його»*, Господь також сказав: *«І ви будете Мені святими людьми»*.¹¹ Тільки у такий спосіб субота могла вирізняти ізраїльтян як Божих поклонників.

Коли юдеї відійшли від Бога і відмовилися вірою прийняти праведність Христа, субота втратила для них своє істинне значення. Намагаючись самозвеличитися та відвернути людей від Христа, сатана працював над тим, щоб спотворити суботу, оскільки вона є знаком влади Христа.

^[284] Юдейські вожді виконували волю сатани, коли обтяжували Божий день відпочинку численними вимогами. За днів Христа субота виявилася настільки спотвореною, що дотримання її у тому вигляді швидше віддзеркалювало вдачу егоїстичних деспотичних людей, аніж характер люблячого Небесного Отця. Рабини, фактично, представляли Бога Володарем, закони Якого люди не в змозі були виконувати. Вони змушували народ дивитися на Бога як на тирана, вважаючи, що дотримання суботи, якого нібито Він вимагає, робить людей жорстокими і безсердечними. Місія Христа полягала в тому, щоб спростувати ці помилкові уявлення. Хоча

рабини переслідували Його з непримиренною ворожістю, Він навіть не думав удавати, що підкоряється їхнім вимогам, а йшов уперед, дотримуючись суботи у відповідності з Божим Законом.

В одну із субот Спаситель зі Своїми учнями повертався з богослужіння полем майже достиглої пшениці. Ісус працював допізна, і проходячи ланом, зголоднілі учні почали зривати колоски, розтирати в долонях та їсти зерно. Будь-якого іншого дня це не викликало б жодних заперечень, бо кожний, хто йшов через поле, виноградник чи сад, міг задовольнити свій голод (*див. П.Зак. 23:25, 26*). Але робити це в суботу — означало опоганити її. Якщо зривання колосся прирівнювалося до жнив, то розтирання його у долонях — до молотьби. З погляду рабинів, це було подвійним порушенням.

Шпигуни відразу поскаржилися Ісусові, говорячи: *«Поглянь, — вони роблять у суботу те, чого не годиться?»*¹²

Коли Ісуса звинувачували в порушенні суботи біля купальні у Вифезді, Він захищав Себе тим, що є Сином Божим і чинить відповідно до волі Отця. Тепер же, коли оскаржували Його учнів, Він навів звинувачам приклади зі Старого Завіту про те, що чинили суботнього дня люди, котрі звершували Боже служіння.

Юдейські вчителі пишалися своїм знанням Писань, але у відповіді Спасителя відчувався докір за їхню необізнаність. *«Хіба ви не читали про те, що зробив Давид, коли зголоднів сам і ті, що були з ним? Як увійшов він до Божого дому, та взяв хліби покладання, яких не годиться їсти, хіба тільки самим священикам, і їв їх? І додав: суботу встановлено для людини, а не людину для суботи»*. *«Або, хіба ви не читали в Законі, що в суботу священики в храмі порушують суботу, однак невинні? Я ж кажу вам, що тут є більший, ніж храм»*. *«...Тому Син Людський є Володарем і суботи»*.¹³

Якщо Давид був невинуватий, коли для вгамування голоду їв жертвні хліби, призначені для святого споживання, тоді праві були й учні, котрі для заспокоєння голоду зривали колоски у святі години суботнього дня. До того ж, священики в храмі виконували суботнього дня навіть

більше роботи, ніж в інші дні. Світська праця задля заробітку, звичайно, була б гріхом, але священики звершували служіння Богові. Вони виконували обряди, які вказували на викупну жертву Христа, а тому їхня праця не порушувала гармонії суботи. Настав час, коли Сам Христос прийшов на Землю. Виконуючи працю для Христа, учні перебували на службі Божій, і все, що необхідно було зробити в цій праці, можна було чинити суботнього дня.

Христос хотів навчити як Своїх учнів, так і ворогів, що найголовніше — служіння Бога Своему творінню. Метою Божої справи в цьому світі є спасіння людини, і тому все, що необхідно робити в суботу заради цієї мети, не порушує Заповіді про суботу. Наприкінці Ісус завершив Свої докази тим, що оголосив Себе *«Володарем суботи»*,¹³ — Тим Єдиним, Хто вищий за будь-які справи й усі разом узяті закони. Вічний Суддя знімає з учнів провину, посилаючись на ті самі постанови, у порушенні яких їх звинувачували.

Ісус не обмежився тільки докором Своїм ворогам. Він відкрив, що у своїй сліпоті вони не зрозуміли призначення суботи. *«Коли б ви збагнули, — сказав Він, — що то значить: Я милосердя хочу, а не жертви, — то ніколи не осуджували б невинних...»*¹⁴ Їхні численні бездушні ритуали не могли компенсувати відсутності справжньої непорочності та ніжної любові, що притаманні істинному поклонникові.

[286]

Христос знову повторив істину про те, що жертвоприношення самі по собі не мають жодної цінності. Вони були засобом, а не метою. Їхнє призначення — спрямувати людей до Спасителя і таким чином привести їх до примирення з Богом, Який цінує служіння любові. Якщо ж цього немає, то всі церемонії — лише образа для Нього. Те саме можна сказати і про суботу. Її призначення в тому, щоб привести людей до спілкування з Богом. Але якщо розум зайнятий стомливими обрядами, справжнє значення суботи втрачається. Формальне дотримання суботи — ніщо інше, як насмішка.

Іншої суботи, увійшовши в синагогу, Ісус побачив чоловіка з паралізованою рукою. Фарисеї стежили, що Він буде робити. Спаситель добре знав: зціленням у суботу Він

буде звинувачений в порушенні Закону. Але Син Божий, не вагаючись, руйнував стіну традиційних вимог, котра закривала собою сутність суботи. Ісус наказав нещасному вийти наперед і запитав: *«У суботу годиться робити добро чи робити зло, душу спасти чи погубити?»*¹⁵ У юдеїв було прислів'я: не зробити добра — значить зробити зло; не врятувати життя — означало вбити його. Отже, Ісус розвінчав рабинів, використавши їхні ж розуміння. *«Вони ж мовчали. І глянувши на них з обуренням, засмучений закам'янілістю їхніх сердець, Він каже чоловікові: простягни руку! Той простягнув — і його рука стала здоровою»*.¹⁵

Коли ж Ісуса запитали: *«Чи годиться в суботу оздоровлювати»*, Він відповів: *«Чи є хтось між вами, що має одну вівцю, і коли вона в суботу впаде в яму, то не візьме та й не витягне її? А наскільки ціннішою за вівцю є людина! Тому годиться і в суботу робити добро»*.¹⁶

Шпигуни не наважилися відповідати Ісусові у присутності людей, боячись потрапити в скрутне становище. Вони знали, що Ісус говорить істину. Але задля збереження своїх традицій фарисеї готові були залишити людину страждати, але звільнили б тварину, щоб її власник не зазнав збитків. Таким чином вони більше піклувалися про безсловесну тварину, ніж про людину, створену за подобою Божою. Такий підхід до справи характерний для всіх фальшивих релігій. В основі такої релігії лежить бажання людини звеличитися над Богом, хоч це призводить до того, що людина опускається нижче від тварини. Будь-яка релігія, що заперечує верховенство Бога, позбавляє людину слави, яка була дана їй при творінні і може бути повернена через Христа. Усяка фальшива релігія навчає своїх прибічників нехтувати потребами, стражданнями і правами людини. Євангеліє ж високо оцінює людину, викуплену кров'ю Христа, і навчає ставитися з ніжною увагою до потреб і горя людей. Господь говорить: *«Я зроблю людину дорожчою від щирого золота, і смертних — від офірського золота»*.¹⁷

[287]

Коли Ісус звернувся до фарисеїв із запитанням, що Закон дозволяє робити в суботу — добро чи зло, спасати життя чи губити, — Він викрив їхні нечестиві наміри. Фарисеї з лютотою

ненавистю чигали на Його життя, у той час як Він спасав життя, даруючи щастя багатьом людям. Що краще — вбити в день суботній, як це планували вони, чи зцілити нещасного, як учинив Він? Хіба виношувати в серці жадобу вбивства в Божий святий день є більш праведним, аніж виявляти любов до людей, засвідчуючи це вчинками милосердя?

Зціленням сухорукого Ісус засудив звичай юдеїв, зберігаючи Четверту Заповідь у тому вигляді, в якому її дав Бог. «Тому можна чинити добро й у суботу»,¹⁸ — оголосив Ісус. Відкидаючи беззмістовні юдейські обмеження, Христос шанував суботу, у той час як Його оскаржувачі ганьбили святий Божий день.

Хто стверджує, що Христос скасував Закон, ті також навчають, що Він порушував суботу і виправдовував Своїх учнів, котрі чинили так само. Отже, вони займають таку ж позицію, що й прискіпливі юдеї. Вони заперечують свідчення Самого Христа: «Я, зберігши Заповіді Мого Отця, перебуваю в любові Його». ¹⁹ Ані Спаситель, ані Його послідовники не порушували Заповіді про суботу. Христос був живим втіленням Закону. У Його житті неможливо було знайти жодного порушення святих Заповідей. В оточенні людей, котрі шукали нагоди осудити Його, Він міг сміливо заявити: «Хто з вас оскаржить Мене за гріх?».²⁰

Спаситель не прийшов скасувати те, про що говорили патріархи і пророки, оскільки Він Сам говорив через цих уповноважених мужів. Усі істини Божого Слова походять від Нього. Але ці дорогоцінні камені були вставлені у фальшиву оправу. Їхнє сійво використовувалося задля хибних учень. Бог бажав вилучити ці камені з обрамування омани і вставити в оправу істини. Це могла зробити тільки Божественна рука. Істина, змішана з оманю, завжди служила на користь ворогові Бога й людей. Христос прийшов, аби помістити її там, де б вона прославляла Бога і спасала людей.

«Суботу встановлено для людини, а не людину для суботи»,²¹ — підкреслив Ісус. Усі Господні постанови дані на користь людству. «Бо все — для вас». «Чи Павло, чи Аполлос, чи Кифа, чи світ, чи життя, чи смерть, чи теперішнє, чи майбутнє — усе ваше! Ви ж — Христові, а Христос — Божий».²²

Десятислівний Закон, частиною якого є субота, Бог дав Своему народові як благословення. «І наказав нам Господь, — сказав Мойсей, — виконувати всі ці постанови, з пошани до Господа, Бога нашого, щоб було добре нам в усі дні, аби утримати нас при житті».²³ Така ж вістка була дана Ізраїлеві й через псалмиста: «Служіть Господеві з радістю! Увійдіть перед Його обличчя зі співом! Знайте, що Господь — Бог Він, Він нас створив, і ми Йому належимо. Його ми народ та отара Його пасовиська. Увійдіть із подякою у Його брами, з хвалою в Його двори».²⁴ А про всіх тих, «хто зберігає суботу, щоб її не сквернити», Господь говорить: «Я приведу їх на святую гору Мою і звеселю їх у Моїм домі молитви».²⁵

«А тому-то Син Людський — Господь і суботи».²⁶ Ці слова ^[283] сповнені повчання й утіхи. Оскільки субота була встановлена для людини, вона є днем Господнім. Вона належить Христові, бо «все через Нього постало, і без Нього не постало нічого з того, що постало».²⁷ Оскільки ж Христос створив усе, то цілком природно, що Він створив і суботу. Він відзначив її як пам'ятник творіння. Субота вказує на Нього як на Творця, Котрий освятив її. Вона проголошує: Той, Хто створив усе на небі й землі і Хто утримує все, є Головою Церкви, і Його силою ми примирені з Богом. Він сказав про Ізраїль: «І також Я дав їм Свої суботи, щоб були вони ознакою поміж Мною та між ними, щоб пізнати, що Я Господь, що освячує їх».²⁸ Отже, субота — символ Христової сили, яка освячує нас. І вона дана всім, кого освячує Христос. Як знак Його освячувальної сили, субота дана всім тим, хто через Христа став частиною Божого Ізраїлю.

Господь сказав: «Якщо заради суботи ти стримаєш ногу свою, щоб не чинити своїх справ у день Мій святий, і будеш звати суботу приємністю, днем Господнім святим та шанованим... тоді в Господі розкошуватимеш».²⁹ Для всіх тих, хто приймає суботу як знак творчої й спасительної сили Христа, вона буде приємністю. Вони бачитимуть у ній Христа і «розкошуватимуть у Ньому». Субота вказує їм на діла творіння — доказ Його могутньої сили викуплення. І хоч субота нагадує про втрачений спокій Едему, вона також сповіщає про мир, відновлений через Спасителя. І все

в природі повторює Його заклик: *«Прийдіть до Мене, всі втомлені та обтяжені, — і Я заспокою вас!»*.³⁰

¹ Йова 38:7

² Бут.1:31

³ Бут.2:3; Псал.111:4;
Римл.1:20

⁴ Івана 1:1,3

⁵ 2Кор.4:6

⁶ Псал.92:5-6

⁷ Ісаї 40:18-29; 41:10; 45:22;
Єзек.20:20

⁸ Вих.16:28

⁹ Матв.5:18

¹⁰ Ісаї 66:23

¹¹ Вих.20:8; 22:30

¹² Марка 2:24

¹³ Луки 6:3-4; Марка 2:27-28;
Матв.12:5,6

¹⁴ Матв.12:7

¹⁵ Марка 3:4,5

¹⁶ Матв.12:10-12

¹⁷ Ісаї 13:12

¹⁸ Матв.12:12

¹⁹ Івана 15:10

²⁰ Івана 8:46

²¹ Марка 2:27

²² 2Кор.4:15; 1Кор.3:22,23

²³ П.Зак.6:24

²⁴ Псал.100:2-4

²⁵ Ісаї 56:6,7

²⁶ Матв.12:8

²⁷ Івана 1:3

²⁸ Єзек.20:12

²⁹ Ісаї 58:13,14

³⁰ Матв.11:28